e. copăcianu

IISUS DIN NAZARET

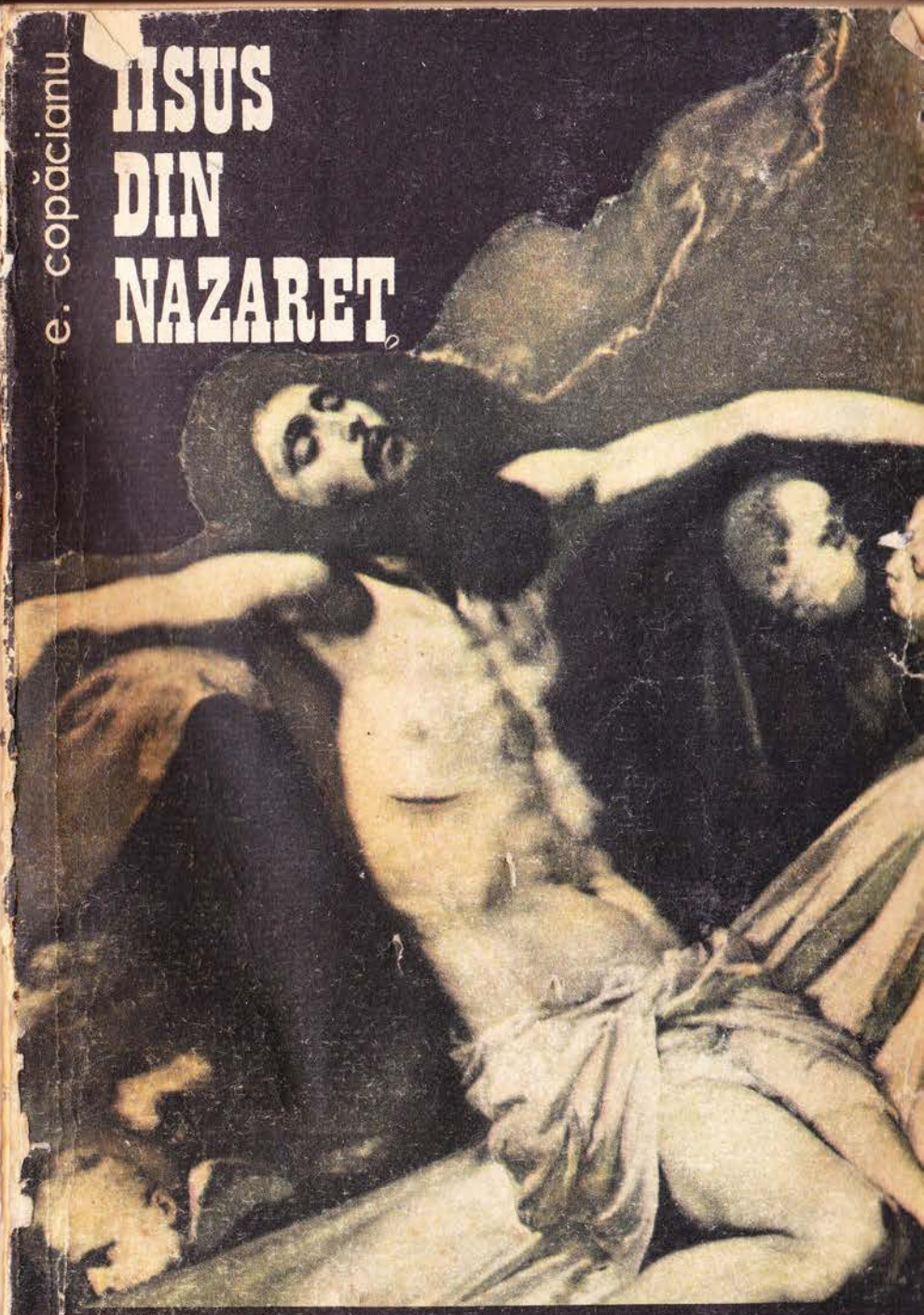

Editura Doris

EMANUEL COPĂCIANU

IISUS DIN NAZARET

ediție revăzută

Editura DORIS
1990

1.

Toate legile omenești, spunea un înțelept al lumii vechi, își au izvorul într-o lege dumnezeiască. Privite sub acest unghi, ele nu sînt decît împlinirea poruncilor de sus, revelate prin semnele cosmice sau vestite de înțelepți. Acest adevăr, desigur, urmărește pînă la capăt sensul oricărei existențe umane și definește fără complicații orice imanență legată de Divinitate prin însăși actul creației. Ca atare, totul se mișcă și vibrează în virtutea unei cauze ontologice, Dumnezeu găsindu-se într-o permanentă prezență „in modo divino" în întreaga fire, făptură a mîinilor Sale. În virtutea apropierii între om și Creator, drumul spre desăvîrșire spre a fi „chip și asemănare" Lui, — procesul de transfigurare, de sublimă și extatică suire spre Cer, — se face prin iubirea divină. Cînd lumina de sus coboară și-l îmbracă pe om în mantia dragostei dumnezeiești, clipa devine eternitate prin totala dăruire și renunțare la sine și înfrîngînd timpul și spațiul, creatura se răscumpără pentru intima comuniune cu Dumnezeu.

Dar, harul iubirii divine nu se coboară decît acolo unde este floarea albă a credinței și a nădejdei, căci a crede; înseamnă a nădăjdui și a aștepta cu toată ființa ceva, pînă la definitiva regăsire a omului în fața lui Dumnezeu. Această regăsire și prezență a omului în fața Divinității se face cu „frică și cu cutremur", cuprins de măreția și sublimul majestății divine.

Această credință în El, mîngîie sufletul într-o nezdruncinată speranță, înfrînge îndoielile, macină păcatul și ispita și întărește culmile așteptării, credința fiind aceea care aduce iubirea lui Dumnezeu.

„Destinul ontologic al omului în lume, este să fie o aspirație către Divinitate", spre a i se răsplăti calvarul suferințelor prin care este legat cu viața. Și suprema și ultima satisfacție nu o găsește decît în mîngîierile duioase

din Iisus e sacrificată de dragul Omului-Iisus. De aceea Iisus, apare, cînd, ca un bun cunoscător al medicinei, cînd ca un magician, crezîndu-se că vindecarea se dobîndea prin practică religioasă, puterea credinței sau semne palpabile, caracteristice oricărui misticism religios.

Intervenția supranaturalului în viața omului fiind o irealitate — pe care legile fizice i-o întărea cu dovezi subiective — nu-și are rostul. Moartea este o consecință fatală a vieții, pe care și Iisus a simțit-o cu multă amărăciune pe dealul Golgotei. Viața lui — ca a oricăruia de-altfel — trebuia să sfîrșească în veșnicia morții, potrivit orînduielilor firii naturale și legilor fiziologice.

Alte scrieri ne prezintă o critică asupra vieții lui Iisus, mai minuțioasă și mai necruțătoare, mergînd cu ajutorul minții și al dovezilor „biblice și profane" pînă la o completă negare a existenței lui Iisus ca persoană istorică: ușor fiind de crezut, dar greu de știut. Problema existenței istorice a lui Iisus e îmbrățișată în toată bogăția izvoarelor pe care vremea le-a putut păstra. Deși mărturiile scriitorilor vechi constituie un complex de dovezi reale, critica aceasta le respinge pe rînd. Pasagiul din „Antichitățile" lui Iosif Flaviu e privit ca un adaos tîrziu grație unui copist creștin cointeresat. El avea un minunat prilej să amintească despre Iisus și în istoria războaielor iudaice, dar nu găsim nici acolo această informație. Desigur, nu trebuie să tragem din această tăcere, sau omisiune, concluzii excesive. Iisus a putut foarte bine să existe, fără ca Flaviu să fie obligat a scrie ceva despre El. Un alt scriitor evreu, Just de Tiberiada, autorul „Istoriei războiului iudaic" și al „Cronicilor regilor Iudei de la Moise la Agripa II", nu amintește nici el ceva cu privire la persoana istorică a lui Iisus.

Mărturia lui Tacit — cu privire la persecuția din timpul lui Neron — e fără valoare, fiind împrumutată din izvoare creștine, nu din arhivele oficiale ale statului.

Afirmația lui Suetoniu — amintind de „Chrestus", ca unul care ar fi instigat pe iudeii din Roma, dar pe care Claudiu i-a alungat cu armatele sale — este iluzorie, ea pomenind, fără îndoială, numele vreunui răzvrătitor evreu, nicidecum pe al lui Iisus.

Talmudul e o denaturare a lui Iisus din Evanghelii, caricaturizarea unui mit, datorită deformației religioase pe care diaspora o crease în sînul acelei evreimi gata

oricînd la răscoale, sau a urma pe vreun răzvrătitor, ca pe adevăratul lor Mesia.

Creștinii nu l-au reprezentat pe Iisus ca om niciodată, ci teologia care s-a amestecat totdeauna în vedenia lor cu privire la persoana Omului-Iisus. Iisus, ca o persoană istorică formează obiectul cîtorva scrieri: evangheliile și epistolele lui Pavel. Evanghelia lui Matei și Luca sînt amplificate după Marcu, iar a lui Ioan, e produsul unei minți, profund religioase, de mai tîrziu.

Cu ajutorul acestor anecdote simple, s-a țesut o poveste duioasă a lui Iisus, care e o ființă ideală, închipuită de profeți și de imaginația mistică a creștinilor. Ea este un basm ingenios, care printr-o înlănțuire de adevăruri morale, prezintă misterul Fiului lui Dumnezeu, fără ca în realitate să fi existat.

„Am cercetat dosarul istoric al lui Iisus, spune unul din acești istorici. El nu cuprinde măcar o singură piesă, care să reziste criticii istorice celei mai puțin riguroase. Iisus este necunoscut ca personaj istoric. El a putut să trăiască, fiindcă miliarde de oameni au trăit fără să lase vreo urmă sigură despre viața lor. Nu este destul să spunem cu anumiți critici: „nu știm nimic altceva despre El, decît că a existat". Trebuie să spunem cu curaj: „nu știm nimic despre El, nici măcar dacă a existat". Iisus face parte din istorie, prin numele și cultul Său, dar nu e un personaj istoric. El n-are loc în genealogiile umane. Nu e un om care a trăit și s-a stins prin moarte. E un mare vis al oamenilor, vis care trăiește continuu.

El n-a cunoscut moartea decît în mister. Viața sa nu e nici mit și nici simbol, ci realitate spirituală, mai reală pentru ochii spiritului decît orice existență mărginită. Iisus s-a format dintr-o credință a inimilor și s-a născut din credință, din nădejde și din dragoste. Biografie n-are. Numai dintr-o grosolană cîrpăceală, s-au cusut moartea și învierea Sa, epopeea Sa mistică, cu cronica omenească a creștinilor. Misterul lui Iisus se fixează într-o istorisire. Enigma lui se rezolvă într-un mister. Divinul este o lume aparte. De aceea El n-a putut fi om istoric. Un Iisus istoric nu-și găsește loc nicăieri. Adorarea unui om nu se potrivește nici cu spiritul iudaismului, nici cu al noii religii. Istoria lui Iisus, trebuie luată numai că o gravură de pe marginea unei doctrine ca un midraș emoționant și colorat".

Minunile ce se atribuie Omului-Iisus, își au originea în fondul comun al aretologiei. Minunea cu demonii trimiși în porci, apoi înecați în mare, pare a fi un basm iudaic, pe care l-au strecurat pentru o mai completă umanizare a lui Iisus. Toate își au un simbol, relativ frumos, majoritatea având un corelativ în istoria veche a poporului evreu. Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, este transpunerea în istorie a simbolului săracului lui Israel, iar învierea cea de a patra zi a lui Lazăr din Betania, este materializarea acestui simbol, cu scopul de a arăta că Iisus este viața, așa cum cu vindecarea orbului din naștere a dovedit că e lumina, iar cu scoaterea demonilor, că e puterea.

„Critica directă a legendei evanghelice — zice un alt critic — ne-a făcut să vedem cum s-a construit epopeea naivă, incoerentă, îndrăzneață în ficțiunile ei, epopeea care constituie cele patru evanghelii. În fond, ea nu e decît aduceri-aminte, destul de slabe, rînduite în tradițiune și potrivite cu stilul vechiului testament. Minunile, despre care singurul lucru bun ce se poate spune e, că sînt după gustul timpului și că seamănă, probabil, cu cele ce au putut fi atribuite lui Iisus, în timpul vieții Sale, sau mai bine, că cea mai mare parte — dacă nu chiar toate — sînt expresiunea, în simboluri colorate, a operei spirituale săvîrșite de Iisus. La aceasta, sînt de adăugat multe incidente, inventate pentru scoaterea în relief a povestirii și cu deosebire pentru împlinirea profețiilor, ori pentru scopuri apologetice. Mai mult sau mai puțin, totul este coordonat în vederea comemorării rituale a epifaniei mesianice și a mîntuirii aduse la îndeplinire prin moartea lui Iisus".

Astfel, botezul Domnului apare mitul așezării tainei botezului; ispita în muntele Quarantaniei e mit curat; vindecarea leprosului, e un dublet mistic al lui Iisus petrecut în cea dintîi zi în Capernaum; istoria paraliticului are menirea de a ilustra puterea lui Iisus de a ierta păcatele lumii; disputele lui Iisus cu cărturarii evrei, reprezintă ecoul antagonismului dintre creștinism și iudaism; potolirea furtunii pe mare, preînchipuie menirea creștinismului în lume; înmulțirea dintîi a pîinilor e mitul instituirii Sf. Euharistii, iar cea de a doua, e inițierea păginilor în misterele creștine, „nimic din istorisirile biblice neavînd consistența faptei, afară de răstignirea lui Iisus, în

urma hotărîrii lui Pontius Pillat, pentru motiv de agitație mesianică, singurul fir prin care Iisus se leagă de istorie". Între anii 26—36, un țăran galileian, meseriaș rural, un anume „Iisus", începu să propăvăduiască venirea lui Dumnezeu. După un timp, destul de scurt, de propăvăduire în Galileia, unde cîștigă numai cîțiva partizani, El veni la Ierusalim, de sărbătoarea Paștelui iudaic și nu reuși să facă altceva, decît să fie osîndit la răstignire, ca agitator de rînd, de către procuratorul Pontius".

Alții au căutat să pună un „diagnostic" explicînd viața lui Iisus cu ajutorul medicinei și prezentîndu-ne istorisirile evanghelice ca manifestări ale epilepsiei sau chiar ale nebuniei. S-a crezut astfel că se poate explica misterul Dumnezeirii, înfățișîndu-l pe Iisus ca nebun. Iisus, era fiul unor degenerați (?) pentru că părinții lui obișnuiau să se ducă în fiecare an de Paște la templul din Ierusalim (!) ... Iosif, tatăl lui, trebuie să fi fost un bețiv (?), Galileia fiind un ținut cu un vin minunat și prea bogat în alcool. Scena izgonirii zarafilor din templu, cărora le spune „Casa Tatălui Meu, Casă de rugăciune, nu peșteră de tîlhari", e socotită ca manifestarea cea mai reală a nebuniei lui Iisus, care, suferind de megalomanie, se crede Fiul lui Dumnezeu, iar cînd, Iisus obosit, adoarme în corabie pe mare, găsește dovada cea mai elocventă a unei crize isterice.

E cea mai absurdă încercare de a face din Iisus un nevropat uitîndu-se că El înainte de a fi om, era și a rămas Dumnezeu, negațiunea care se ascunde sub vălul liniștei, fiind în fond frica acelora care se laudă cu ea.

Alții au afirmat că Iisus ca Mesia este o creațiune a bisericii creștine, iar nu întemeietorul ei, de la care-și are început și creștinismul, ca o necesitate a manifestărilor sufletești ale comunității de pretutindeni.

Astfel, cînd se precizează începutul activității lui Iisus ca Mesia și se determină în timp ieșirea la predică în lume, El este recunoscut ca atare de Ioan Botezătorul, ca unul care-l botează și se crede că nu e în stare, să dezlege cureaua încălțămintelor Lui".

Ispitirea în pustiu e un fapt comun pe care comunitatea l-a avut, nu ca o cale de încercare în virtutea credinței în Dumnezeu, ci ca un episod care dă o nouă aureolă creațiunei Iisus. Cuvintele adresate de Iisus tînărului „lasă morții să-și îngroape morții lor", nu-i pot aparține, căci

aceasta ar însemna că Iisus distruge un sentiment de pietate familiară și obligațiuni sociale, distrugînd totdeodată și cultul morților. De aceea, ele reprezintă, în mod simbolic renunțarea la lume cu ispitele și preocupările ei, asemănînd-o cu împărăție a morții.

Iisus își trimite ucenicii să predice, fără să le dea anumite instrucțiuni cu privire la activitatea lor în lume, întrucît . . . despre biserică și o comunitate religioasă încă nu se poate vorbi. De aceea, se pare, că prin mijlocul ucenicilor, Iisus nu cîștigă prea mult în sînul comunității, apostolii neputindu-se descurca prea bine în simplitatea lor de pescari de pe țărmul Galileii.

Parabolele sînt prea încîlcite spre a fi înțelese și de profani, căci în definitiv numai apostolilor le-a fost dat a ști tainele împărăției cerurilor. Iisus săvîrșește minuni pentru a se impune ca Mesia și totuși, nimeni nu l-a recunoscut ca atare.

„Pe de altă parte, Iisus nu trebuia să facă minuni, pentru că conștiința creștină, al cărei produs este Evanghelia și înfățișarea lui Iisus ca Mesia, n-avea nevoie de minuni, ca iudeii care cereau semne, ca să se convingă de mesianitatea Lui, ci era de ajuns pentru ca dovada puterii dumnezeiești ce se desprindea din toată ființa lui Iisus. De aceea ar fi oprit El pe mulți din cei vindecați de El în chip miraculos, să trîmbițeze urbi et orbi minunile Sale".

Maximele spuse de Iisus, prezintă punctul de vedere social al concepțiilor individualiste ale iudaismului, sau în cel mai fericit caz, sînt produsul de mai tîrziu al scrierilor profeților și al literaturii vechiului testament.

Originea proletară a lui Iisus se potrivește perfect cu învățătura Sa și cu scopul istorisirilor din Evanghelie, El apărînd continuu ca un apărător al celor umili și săraci. Chiar El pare preocupat de ideea unei dreptăți sociale și fericire pe care vrea s-o aducă celor necăjiți și dezmoșteniți de soartă.

Pe de altă parte, Evangheliile urmăresc să ne prezinte chiar lucruri reale, dar nu legate de contemporaneitatea lui Iisus, ci ceva mai tîrziu, cînd comunitatea creștină avea conștiința de sine.

Astfel, Iosif din Arimateia și cuviosul Nicodem, ar putea fi senatorul roman Flavius Clement, care primește creștinismul în timpul împăratului Domițian, cu care era rudă după soție. Petru și Ioan, poate că au existat pe lîngă

Iisus, care poate fi confundat cu unul dintre mesianiștii iudei, de pe la începutul erei creștine. Pontius Pillat, e desigur un prigonitor al creștinilor din vremea cînd au început să se scrie evangheliile. Iuda Iscariotul nu e o persoană, ci un nume sub care trebuie să se înțeleagă toți denunțătorii și trădătorii creștinilor, plătiți de autoritățile publice. Parabola cu economul necredincios, se referă la papa Calixt, care a fost aruncat în închisoare pentru necinstea arătată în administrarea averii unei creștine nobile, Zenobia, al cărei sclav era. Femeia păcătoasă din evanghelie, poate fi Marcia, o femeie ușoară și întreținută a lui Commod, care a scăpat din închisoare pe Calixt și l-a făcut episcop.

Fuga lui Iisus în Egipt, e un episod care vrea să justifice că mișcarea creștină, prigonită încă de la început în Iudeia, (adică în imperiul roman) s-ar putea dezvolta mai ușor în mediul iudaismului alexandrin. Vindecarea îndrăciților — care recunosc în Iisus pe Mesia — denotă că erau mulți mesianiști demoniaci, „adică oameni îmbătați de ideile revoluționare, un fenomen asemănător cu al flagelanților din Evul Mediu. Patimile, moartea și învierea lui Iisus, sînt suferințele ce a îndurat mișcarea socialo-mesianică și care au dat putere de neînvins credinței din care ea a luat naștere, iar crucea e unealta cu care se ucideau sclavii și simbolul mizeriei dezmoșteniților soartei".

3.

Dacă acesta a fost Iisus, înfățișat de răzvrătirea minții umane — spre a aminti numai de acestea — crezul lor nu poate constitui pentru nimeni o normă de conducere spirituală în viața de toate zilele a omului. Deși valoarea reală a acestora se pierde în fața aspirațiilor sufletului, totuși adeseori ele pot constitui serioase momente de îndoială și rătăcire. De aceea, cum era și firesc, există și opere, ai căror autori vibrează pînă în cele mai ascunse cute ale sufletului de sublimitatea și divinitatea lui Iisus. Sînt scrieri care cuprind viața lui Iisus în reflexiuni de adîncă religiozitate, prezentîndu-l pe Iisus în acel mediu cosmic și istoric de acum două mii de ani. Înlănțuirea faptelor e plină de real și farmec. Epoca iudaică contemporană lui Iisus e descrisă amănunțit, punînd în adevărată lumină întreaga mentalitate evreiască și atitudine a Israe-

lului față de Mesia. Sînt prezentări conștiincioase făcute în întregime, apropiindu-se de Divinitate cu conștiință de pelerin în urma pașilor divini de altădată. Sînt lucrări care caută să descifreze taina oricărui loc, în care citești aievea, aici locul minunii înmulțirii pîinii, acolo botezul lui Iisus, dincolo schimbarea la față. Fecare întîmplare, însoțită de reflexiuni morale și de considerațiuni științifice, face ca asemenea scrieri să prezinte cea mai completă și fidelă icoană a vieții și a timpului de acum două milenii.

Viața lui Iisus — o pagină de răscolitoare pasiune și răzvrătire pentru necredincioși — rămîne cel mai sublim ideal de perfecțiune și de armonie divino-umană pe care l-a avut omenirea.

El rămîne Alfa și Omega, Calea, Adevărul și Viața, o genune de taine, către care lumea va tinde cu nostalgie și-l va înțelege pînă la limita la care dimensiunile mărginirii noastre se pot înălța.

Lumea-și va croi din El un ideal — un ideal care aparține tuturor în momentul în care l-au înțeles — și credința într-însul rămîne o mare de veșnice mîngîieri, binecuvîntată de adierile unei nebănuite fericiri, cu care Dumnezeu își răsplătește creaturile Sale.

„In spiritul oamenilor, în lumea ideală, care trăiește în creier, Iisus e incomensurabil. Proporțiile Sale nu sufăr comparație. Grandoarea Sa abia e înțeleasă. Biserici de toate formele, mari și mici, frumoase și de rînd, vechi și noi, se înalță pe toată întinderea domeniului planetar al lui Iisus. Nu e sat de țărani, oricît de sărac ar fi, care să nu-și aibă biserica sa. Pretutindeni și la toate popoarele, Casa Domnului este mai mare și mai frumoasă decît celelalte case. Ea este stînă în care păstorul nevăzut adună și mîngîie o parte din nesfîrșita sa turmă. Singuri pereții ei învechiți și lespezile ei tocite fac legătura între generațiile care se înlocuiesc una pe alta, aproape fără să se cunoască.

Biserica rămîne. Ea spune cu glas tare, că generațiile care s-au stins, au simțit la fel și că ea asigură răscumpărarea dobîndită prin moartea lui Iisus. Crucile cimitirelor glăsuiesc același lucru în mod tăcut, monoton, neschimbat și nesfîrșit. Ele fac să se audă glasul șoptit și înmiit al morților. Fiecare ia ca spus lui, ceea ce biserica a spus tuturor; fiecare răspunde ca pentru sine: Amin. Fie-

care mort cere să i se pună în mormînt semnul răstignirii lui Iisus, ca o aducere-aminte de dincolo de mormînt, de învoiala care i-a făgăduit nemurirea.

Orice putere vine de la El și se întoarce la El. El devine ceea ce l-a văzut proorocul Apocalipsei: Alfa și Omega, începutul și sfîrșitul, cel care ține cheile morții și ale iadului, care închide și nimeni nu poate deschide, care deschide și nimeni nu poate închide. Sufletele sînt făgăduite lui chiar înainte de naștere. Copilul cum vede lumina zilei e botezat în numele Lui; el intră într-o clădire duhovnicească, într-un edificiu sufletesc, al cărui scop este bine determinat.

Iisus e în inima oamenilor, nemărginit de mare. De aceea El este mai presus de orice măsură a istoriei. Nu este eveniment așa de puțin în stare de a fi prețuit ca cel care a introdus în lume înfățișarea lui Iisus. Atunci s-a hotărît care avea să fie visul de căpetenie al oamenilor, timp de mii de ani.

Mulțimi în genunchi, de toate rasele, triburile, națiunile și limbile se roagă, recită crezul lor, cîntă în inimile lor și se veselesc de Dumnezeu. Tămîia inimilor se înalță sub toate boltele din cădelnițe nevăzute. Clopoței și clopote le amestecă bucuriile și visele.

In inima orașului se găsește micuța clădire — biserica lui Iisus — în jurul căruia toate s-au mărit. Acolo, pe altarul ei, a fost adorat Domnul Iisus. Acolo e enigma lui Iisus, enigmă care se transformă într-un mister. E misterul Dumnezeului adevărat, care nu poate fi mărginit în spațiul strimt al istoriei . . .

4.

Vremurile de zguduitoare prefaceri istorice și morale prin care ne este dat a trece astăzi, sînt vremurile pescuitorilor în apă tulbure ce încearcă să spulbere și să omoare imaginea Hristosului din Nazaret, din inimile celor ce-l poartă și-l simt într-înșii.

Definiții abstracte, rătăciri de peregrin în noaptea necredinței zbătîndu-se neputincios în căutarea unui adevăr cu pretenție de absolut, s-au scurs de-a lungul veacurilor, paralel cu puterea Evangheliei lui Iisus.

Încercările s-au irosit prin neadaptare, definițiile s-au pierdut în fața vremii ce-a așternut peste ele colbul uitării

și Iisus a rămas aceeași icoană vie și blîndă a creștinului din toate timpurile, în care-și găsește mîngîierea de toate zilele.

Omul, înfrînt în cercetările sale de filozofie și știință, de negativism și abstracție, și-a călăuzit pașii pe drumul biblic ce-l poartă spre idealul evangheliei, ultima țintă finală a unei existențe efemere, plină de zbucium și nesaț. Îngenunchiat de emanațiile spiritului său, privind cu inima frîntă de durere mormîntul elaborațiilor sale, a cetit cu ochii umezi, ca printr-o ceață, tristul epitaf: „Zădărnicie".

În urma lui apunea o lume rece și străină de duhul său; în fața lui vedea un răsărit de viață nouă și de mîntuire de duh și de adevăr. Idealul evanghelic în lumină neînserată, eternă, triumfătoare, în mijlocul căreia inima vedea chipul blînd al Pruncului din Betlehem și cununa Divinității, pe care El i-o întindea cu mîngîietoarele cuvinte: „Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni, căci jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară".

Sufletul său îi șoptea ca o chemare de profet din adîncul veacurilor să îndrăznească și să se apropie, căci numai în Casa lui Iisus găsea fericirea și împăcarea sufletească de care-i era sete și pe care-o căuta cu ardoare, uitînd de zbuciumul și zvîrcolirile fără sfîrșit ale vieții pămîntești. „Eu sînt Alfa și Omega, începutul și sfîrșitul; avîndu-mă pe Mine, aveți totul".

Prin El, șovăielile dispar, nedumeririle se luminează prin adevărul evanghelic; durerile se transformă în mîngîieri pe care El și biserica Sa le împărtășesc cu nemărginită dărnicie; dibuirile în noaptea minții și a vieții se călăuzesc pe drumul Adevărului și al Vieții.

Biserica — opera lui Iisus — „este viața în Hristos, bătaie de inimă în ritm frenetic și viu, e sincronizarea continuă și eternă a acestei palpitații cu bătăile de inimă ale Hristosului din Nazaret. Viața bisericii e vrajă, e revenire spirituală, pribegie siderală, e cer deschis; flacăra nestinsă, cofundare în adîncurile și rosturile ființei omenești".

Opera ei, operă de pace, însuflețită de icoana Dumnezeului răstignit pe Cruce, e operă de evanghelizare și înfrățire, de mîngîiere și iertare. Nu-i simulacru gol, parodie

romanțată în terține spirituale, sau snobism duhovnicesc motivat prin sete de inedit și originalitate.

În mijlocul frămîntărilor de azi, de indiferentism religios, de materialism cras și de formule escatologice cu o bizară concepție despre om și divin, opera ei nu este operă de divertisment, ci de necesitate imediată și absolută pentru certitudinea de mîine a mîntuirii noastre.

Numai viața creștină cu idealurile ei sfinte, eterne trăite și înțelese în duhul adevărului, cu revărsările harului ceresc, poate mîna corabia sufletelor noastre — pe marea ispitelor și printre valurile păcatelor — către limanul deplinei împăcări cu Cerul, prin propria noastră transfigurare. E cel mai frumos gînd ce ne poate călăuzi în viață, ca un ecou al cuvintelor lui Iisus: „Cel ce-și va fi pierdut sufletul pentru Mine, acela și l-a cîștigat în împărăția Tatălui Meu".

Este deplină trăire a idealului evanghelic. Este tot ceea ce rămîne din efemeritatea umană de dincolo de noi, dincolo de mormînt . . .

5.

Lumii veacului nostru i-a fost dat să fie martora celei mai zbuciumate pagini din istoria ei. Întîmplările ce se petrec, din ce în ce mai surprinzătoare, nu mai au aspectul firesc al legii lucrurilor și nici controlul tradiției, al normalului sau al înțelegerii noastre. Totul, se pare că se petrece pe dos, ca o deviere haotică de la linia dreaptă a obișnuitului și a calmului. Se pare că ne găsim în fața celui mai dureros proces de destrămare a lumii. Lipsa de nostalgie pentru transcendent — cum ar spune Berdiraef — nevoia de contopire cu Cerul și setea de ancorare în absolutul divin, sînt coordonate pierdute în istoria vremii, care nu-l mai ispitesc pe om. În inteligența lui diabolică, furat de mașinism, de materialism și nepăsare, i se pare că se ascunde toată taina lucrurilor întru confecționarea unui nou eden, din care Dumnezeu va fi alungat ca altădată Adam din împărăția de azur a creației.

Iisus și religia Lui, evanghelia și biserica Lui, în cazul că nu sînt contestate sau indiferente, sînt acceptate ca o realitate formală, lipsită de conținut și sublim, ca o simplă împlinire a unui rit fără prea mult ecou spiritual în sufletul nostru.

Avem în față un amurg al religiei? Un cîntec de lebădă al creștinismului? Dureroasă întrebare, greu răspuns! Ne e teamă ca febra care se pare că ne-a înfierbîntat mințile și ne-a distrus sufletele, să nu fie spre propria noastră prăbușire.

Înlocuirea valorilor etice, dezintegrarea din marele absolut divin și crezul de nezdruncinat în minunile tehnicii, sînt semnele unei deficiențe morale și ale unei crize sufletești ale omului contemporan.

Asemenea stări nu-i puteau aduce decît certitudinea propriei lui devieri de la normal. Psihologia lui s-a clătinat și funcțiunile noetice ale spiritului s-au schimbat peste noapte în manifestări de cleptoman, de criminal sau de necredincios. Un cunoscut medic ne înfioară cu statistica lui dintr-o celebră carte, asigurîndu-ne că civilizația veacului nostru va face să crească tot mai mult numărul alienaților mintali.

Anormalul e singurul lucru de care se poate vorbi astăzi și singura prismă de definire a lucrurilor și întîmplărilor. În sufletul omului s-a născut un abis și un haos, care au prăbușit inima și mintea în pragul celei mai ciudate inepții. Pasiunile s-au cuibărit în sufletul lui și nu mai simte nimic, nu mai vede, nu mai aude și nu mai înțelege nimic. Moravurile au rămas ca o deformare a anormalului. De aceea s-au adecvat și ele, și au luat aspectul năravului, viciului și păcatului. Cine nu fură, cine nu înșeală, cine nu minte?

Inteligența și-a pierdut calitatea de judecător al lucrurilor și nimănui ... nu-i mai stă mintea în loc în fața cine știe căror absurdități. Totul primește așa cum se prezintă: fără interes, fără satisfacție și fără simț critic.

Catastrofa logicii e un fapt real și nu miră pe nimeni: toți primesc anormalul ca o adaptare a propriei lor ființe la starea haotică în care se găsesc. Nebunii umblă slobozi pe stradă și înțelepții stau în ospiciu în cămăși de forță. Toate s-au pervertit, toate și-au pierdut echilibrul și sensul.

Sentimentele par un ecou de basm din lumea „celor ce au fost odată: oamenii se iubesc fără sentiment și se urăsc fără motiv".

Viața nu mai încîntă pe nimeni, iar moartea îi înfricoșează pe toți. Viața, iubirea, moartea — triunghiul destinului nostru — nu le mai consideră nimeni, decît, poate ca un nesfîrșit lanț de nenorociri.

Viața e poarta tuturor mizeriilor, moartea un semn de întrebare gen Hamlet „a fi sau a nu fi", iubirea un intermezzo, fără obligații, fără sentiment și fără pudoare, asemenea amanților anonimi de pe ilustratele unui bal.

Paradoxul acesta final pare preludiul tragic al agoniei apocaliptice. Și totuși, tragicul acesta nu miră pe nimeni. Și nu poate mira, căci fiecare nu are vreme decît pentru el: ceilalți nu-l interesează decît în măsura în care și-a făcut mijloace pentru scopurile sale ...

... S-ar putea întîmpla ca dintr-un asemenea haos să ia naștere formele unei alte lumi — lumea omului de mîine — diferențiindu-l peste veacuri ca un adevărat homo sapiens.

Astăzi — mulțumită perfecțiunii pe care civilizația veacului nostru, o are în materie de distrugere — sîntem mai tari decît forțele naturii, mai iuți decît vînturile și mai reci și mai neliniștiți decît valurile mării și ale oceanelor. Sînt culmile veacului nostru ...

... Iartă Doamne toate culmile acestea, care sînt, poate, cele mai mari păcate împotriva Ta! ...

... Mîine vom fi, poate, tot atîta de buni și de îngăduitori ca Tine! ...

QUO VADIS ... HOMINE?

6.

Un înțelept al lumii vechi, spunea că toate legile omenești își au izvorul într-o lege dumnezeiască. Ca o analogie și privind prin prisma aceluiași adevăr, am putea spune că toate scrierile — chiar cele care-l tăgăduiesc — vorbesc de Iisus. Lucrul acesta ne face să credem că dacă Iisus ar fi scos din cărți, El ar rămîne pe crucile troițelor de la marginea drumului. Dacă acestea ar fi arse, Iisus ar rămîne în biserici, iar dacă bisericile ar fi distruse, Iisus ar rămîne în sufletul creștinilor, căci destinul ontologic al omului în lume este să fie o necontenită aspirație către Divinitate.

Recunoaștem, o viață a lui Iisus cere o anumită dialectică, o anumită înțelegere și, mai ales, o anumită trăire, o anumită emoție mistică. De aceea, nu trebuie să ne surprindă faptul că în ortodoxie se vorbește mai tîrziu și mai puțin despre o Viață a lui Iisus. De ce?

O cauză, probabilă, s-ar găsi în mentalitatea și în at-

mosfera pe care o inspiră catolicismul de o parte, și ortodoxia de altă parte. Iar dacă e cazul să le caracterizăm pe fiecare, să nu uităm că asemenea caracterizare o găsim așa de minunat exprimat în episodul celor două surori, Marta și Maria, în momentul cînd divinul Oaspete poposește în casa lor.

De o parte, Marta se trudește din răsputeri să-i facă lui Iisus o primire fastuoasă. De cealaltă parte, Maria, smerită, umilită, extaziată, ascultă în genunchi cele ce Iisus grăia celor de față.

Iar Marta care nu prididea cu lucrul, o rugă să-i ajute. Răspunsul lui Iisus, pecetluiește peste veacuri atitudinea celor două femei și caracterul celor două confesiuni: „Marto, Marto te silești și spre multe te grijești. Iar Maria și-a ales partea cea bună, care nu se va lua de la dînsa".

Marta și Maria! Iată catolicismul, iată ortodoxia!

Astfel trăirea catolică apare diurnă, extrem de diurnă, căzînd adesea în preocupări mărunte și în incursiuni de speculație din dorința de a aduce lumină acolo unde nu e întuneric și de a face paradă acolo unde se cere umilință. Trăirea ortodoxă e dimpotrivă: nocturnă, neînchipuit de ascunsă, tainică și prin aceasta interioară, mistică, transcendentală. Ortodoxul mai mult îl simte pe Iisus, decît îl înțelege, mai mult îl iubește decît îl caută. Misticismul lui nu e ceva din care lipsește lumina și înțelegerea; misticismul lui e trăire adîncă de pelegrin cucernic în urma pașilor lui Iisus și a învățăturii Sale.

De aceea în ortodoxie se vorbește așa de tîrziu și de puțin de o viață a lui Iisus. Ea n-a simțit nevoia unei polemici sau a vreunei răsturnări a firescului din viața și dogmatica ei. Nici n-a preocupat-o asemenea probleme, știind că o viață a lui Iisus mai frumoasă decît cea a evangheliștilor, nu s-ar putea scrie cîndva. Una e inspirația și revelația lui Dumnezeu și altceva este lucrul mîinilor noastre!

Dar să ne precizăm. Iisus Hristos e unul. E unul și același pentru întreaga lume. Numai ochii sufletului nostru îl privesc deosebit. Că nu se poate vorbi de un Iisus catolic, protestant sau ortodox, e un lucru, la care, credem, că nu se gîndește nimeni. Dar că se poate vorbi în ortodoxie, protestantism sau catolicism de Iisus, asta e totul altceva. Numai să-l înțelegem în lumina adevărului evan-

ghelic și al descoperirilor Sale, pînă la limita la care mintea noastră se poate ridica spre culmile divinității.

Se găsește în viața lui Iisus, o asemănare, sau poate mai degrabă o paralelă pe linia căreia putem coordona însăși viața noastră. E o paralelă, o asemănare, dacă nu spunem cumva o impietate, care impune o anumită dialectică în procesul de mîntuire, că realitatea ei nu consfințește numai dreptul nostru de a colabora teandric în acest proces, dar pecetluiește în același timp starea umană, profund umană din Dumnezeul coborît în chip de om.

Cele patru etape, căci patru sînt, dacă e adevărat că pe de o parte ne prezintă în toată splendoarea Viața lui Iisus, nu e mai puțin adevărat că ele sînt în același timp și patru trepte de desăvîrșire pentru om, spre a fi mai apropiați de trăirea aceea mistică dintre Creator și făpturile Sale.

I) Retragerea lui Iisus în muntele Quarantaniei și trăirea celor patruzeci de zile în cel mai desăvîrșit post și curată rugăciune, ne pune în față cea mai deplină singurătate. E singurătatea care te judecă să-ți dezvăluie adevărata ființă în lumina gîndurilor ce-ți tulbură sufletul și-ți răscolesc inima. E singurătatea căreia nu-i poți ascunde nimic, singurătatea care purifică și înalță, pregătindu-ți ființa pentru o altă lume. Departe de tot ce e pămîntesc, singur, cu tine însuți, te poți purifica și înălța pe culmi de lumină, în lumea aceea către care chemarea sufletului strigă neîncetat îndemnuri.

Aici Iisus nu cunoaște decît postul și rugăciunea. Singura tovărășie care-L ispitește e o prezență demonică, din care El iese mai biruitor, în lume, spre a-și desăvîrși chemarea de Mîntuitor al ei.

II) Iubirea de sine, e recomandată de însuși Iisus și lucrul acesta nu trebuie să surprindă pe nimeni, deoarece nu e vorba de o iubire din calcul personal, egoist, ci de o iubire care trece peste marginile banalului. Ne amintim că Iisus, într-o împrejurare, nu-și recunoaște frații și surorile pe care i le arătase unul din apostoli. Răspunsul lui „oricine face voia Tatălui Meu îmi este frate și soră", pecetluiește un profund adevăr: Iisus se leapădă, din iubire de Sine, de acela care nu-i face voia Sa. A ne iubi pe noi înșine, nu înseamă a situa ființa noastră în adîncul sufletului și a deveni slujitori ai propriului nostru idol. A ne iubi pe noi înșine, înseamnă a ne vedea așa cum

sîntem și a ne strădui ca sufletul, după moarte, să se învrednicească de starea aceea pe care Dumnezeu a pregătit-o celor aleși și bine plăcuți Lui. E un fel de asceză a spiritului care trebuie să caute cele ale Duhului, un fel de asceză a trupului spre a nu se împotmoli în suma păcatelor, în urma cărora apare totala schimbare a ființei noastre, asemenea schimbării la față a Mîntuitorului.

III) Cea de a treia etapă, e poate cea mai dureroasă, cea mai spinoasă, dar și aceea care împlinește tot mai mult desăvîrșirea și mîntuirea. Iisus primește trădarea apostolului — sărutul lui Iuda — sărut fără care învierea n-ar fi avut loc, cum spune Leibnitz.

Primirea sărutului, a trădării, a neprieteniei din partea omului, era însăși acceptarea Golgotei, cu tot calvarul patimilor.

Trădarea, răul în sine (căci nu putem numi bun întreaga atitudine de răzvrătire a celor ce-l batjocoreau pe Iisus pe dealul Căpățînii) are o anumită semnificație și capătă o anumită valoare. Răul și obstacolele lumii sînt condițiile necesare binelui și mîntuirii. Acceptarea lor, e acceptarea sărutului lui Iuda, în urma căruia are loc și învierea.

A IV-a etapă, e glorificarea, care pentru Iisus a fost înălțarea la cer: e ultima și suprema satisfacție, răsplată care se cuvine celor aleși a căror viață s-a desfășurat potrivit învățăturii evanghelice.

Astfel, putem conchide că viața lui Iisus și evanghelia Sa rămîn cel mai sublim ideal al lumii din toate timpurile și de pretutindeni și El aparține tuturor prin veșnica mîngîiere a împărăției Sale de veacuri.

7.

O carte bună — spunea Edmond Jaloux — e ca un organism viu: ea își face loc în noi și-și duce existența ei mută. Dacă ea nu este acest organism, atunci nu este nimic. Acest organism viu, este supus însă legilor timpului: sînt cărți care dispar după zece sau o sută de ani. Unele din ele renasc după un timp oarecare, iar altele sînt nemuritoare".

Într-adevăr, idealul oricărui autor, cînd își scrie operele sale este acesta. Numai că realitatea este alta, dintr-o vină care-l secundează pe el însuși. Ar fi cazul, poate să

fac anumite mărturisiri în legătură cu această carte. Mă feresc de ele, deoarece, lucrul acesta nefiind chiar atît de ușor și autorul fiind prea tînăr, se poate că păcătuiesc. Recunosc însă că lucrarea constituie un început în acest gen în literatura noastră și poate tocmai prin aceasta și o lipsă.

Nu am avut intenția să fac o operă de știință: prin aceasta ar fi cîștigat cel mult Academia, iar credincioșilor li s-ar fi servit o hrană spirituală prea puțin comestibilă. Ori Iisus și realitatea Sa nu se găsesc în academii, ci în Evanghelie și în biserică, în tradiție și în sufletele creștinilor. Pentru noi aceștia am scris. Poate în chipul acesta ni-L vom putea apropia mai mult pe Iisus ... vom putea birui ispitele și ne vom înălța spre limanul nădejdii, trăind cuminte taina înțeleptelor slove ale Evangheliei lui Iisus, prin căutarea neîncetată a luminii veșnice ce coboară asupra noastră din cerul iubirii divine.

Nu-mi pare curios ca această carte să cadă și în mîna vreunui cititor evreu. Va fi, desigur, unul din aceia care a învățat de mult să vadă în Iisus pe adevăratul Mesia, pe care L-au nesocotit părinții lor și L-au ucis, în ciuda încercărilor de a-i trezi din formalismul lor sec și din patologica vanitate de a se mai socoti „poporul ales" al lui Dumnezeu. De altfel, și în scrierile multor iudei, apare clar convingerea că Iisus a fost cel mai sublim Învățător, cel mai desăvîrșit profet al neamului iudaic, trecînd semeț peste înjosirile umilitoare ale talmudului, atribuite lui Iisus. De aceea, nu ne surprinde că ei sînt cei din urmă care recunosc crima poporului teocratic, astăzi trebuind să îndure cu resemnare și amărăciune nesocotința acelui blestem din curtea lui Pillat: „sîngele Lui să cadă asupra noastră și a copiilor noștri".

Cu aceste gînduri, am încercat să scriu o viață a lui Iisus. Cine speră că va găsi într-însa vreo nouă teorie asupra persoanei divine a lui Iisus, va rămîne dezamăgit, căci, trebuie să mărturisim, lucrarea nu are nici aspectul unei polemici cu celelalte confesiuni și nici caracterul pur dogmatic extins pînă la „communicatio idiomatum" în ființa Sa divino-umană. Iisus este același, adică acela pe care ochii minții și ai sufletului creștinilor din toate veacurile L-au văzut și L-au iubit „cu mult mai mult decît în zilele trecerii Sale pe pămînt".

IISUS, FIUL LUI DUMNEZEU

evoia de credință a sufletului, a pus omenirea din toate timpurile în fața problemelor religioase, căutînd stabilirea unor raporturi de dependență sau independență de imensitatea divină prin orînduirea unor legi care au purtat cînd specificul omenesc, cînd pe cel spiritual al Dumnezeirii.

Definiții abstracte, producții ale unui creier sleit ce se zbate neputincios în căutarea unor formule de originală spiritualitate s-au scurs de-a lungul vremii paralel cu puterea evangheliei lui Iisus. Mintea umană a căutat să descifreze nu numai sensul elementar al dogmelor, sau o aplicare a acestora în viața de toate zilele; dincolo de aceste încercări aerostatice sau de ciudatele răzvrătiri ale unora făcute în numele științei, oamenii au încercat să cunoască pe Iisus, ca Om și Dumnezeu în cele mai mici amănunte.

Viața lui Iisus, în realitate este însăși temelia vieții și a credinții noastre, căci pe Evanghelia Lui se întemeiază întreaga teologie, morală și existență, Iisus fiind un început și un sfîrșit.

Iisus — cel mai mare ideal de perfecțiune și de armonie divino-omenească, pe care l-a avut cîndva omenirea — rămîne Alfa și Omega, Calea, Adevărul și Viața și în fața Lui lumea se va închina cu smerenie, între El și Dumnezeu, nemaifăcîndu-se nici o deosebire.

Născut în mod minunat din Tatăl — și în mod văzut și mijlocit prin participarea Fecioarei Maria în marele proces al iconomiei divine — Iisus rămîne un ideal, către care vom tinde cu nostalgie, pînă la limita la care dimensiunile mărginirii noastre se pot înălța.

Prin păcat, dreptatea și sfințenia lui Dumnezeu, erau întinate, iar spiritualitatea din om era o stare de incertitudine și zbucium. Prin păcat, moartea devenea stăpîna

omului și dincolo de el, omul nu se regăsea nici pe sine și nici Dumnezeul căruia-i slujise. Eliberarea nu i-o putea aduce decît Cineva, care, luînd chip de Om, avea să stea în lume, fiind în același timp și Dumnezeu, ca astfel jertfa să fie deplină, devenind totodată, pildă de luptă și de biruință împotriva răului. Pe de altă parte, prin păcat, se jignise onoarea lui Dumnezeu, căci păcătuind se nesocotesc poruncile sfințeniei și ale voiei Sale. Împăcarea între om și Dumnezeu nu se putea face astfel decît de o ființă, care să unească în sine „la plinirea vremii" Dumnezeirea și omenirea: adică de Dumnezeu ca om.

Desigur, iconomia operei de mîntuire a luminii — prin nașterea și venirea lui Iisus pe pămînt — e o taină care va frămînta mintea noastră multă vreme, căci tocmai în această enigmă constă întregul mister al mîntuirii noastre.

De altfel, omenirea de pretutindeni a avut în toate timpurile, chiar și în epoca preistorică, atunci cînd omul trăia prin peșteri sau în colibe de piatră — un cult închinat unei Divinități, chiar dacă aceasta era confundată cu un fetiș, sau cu un idol cioplit din lemn. Închinarea acestora era deosebită, precum deosebite erau și religiile întemeiate de Zaratustra, Buda sau Confucius.

Astfel Zaratustra s-a născut în orașul Raga, provincia Atropatene din Media, pe timpul regelui Vistaspa. Religia lui — dualistă — constă în cîteva principii, destul de bune și de înțelepte pentru lumea acelor timpuri. Din eternitate există doi zei: unul bun și altul rău. Cel bun — Ahura-Mazda — adică „domnul atotștiutor" a făcut cerul și pămîntul și a înzestrat lumea cu ordine. În jurul zeului stau spiritele bune, neegale în sfințenie și slujire.

Zeul rău — Angro-Mainius — e zeul distrugător și ajutat de spiritele rele, se găsește într-o continuă luptă cu Ahura-Mazda.

Lupta a început înainte de crearea lumii materiale și va ține pînă la sfîrșitul lumii, cînd se va termina cu biruința principiului bun.

Ahura-Mazda — care știe de existența Angro-Mainius — locuia într-o veșnică lumină, iar celălalt în întuneric, neavînd încă cunoștință de zeul bun. Ahura-Mazda creă un nou conglomerat de ființe bune — un adevărat stat major de spirite — care locuiră în împărăția lui timp de 3000 de ani, cînd Angro-Mainius zărind lumina, porni la luptă contra lui Ahura-Mazda.

Zeul bun însă, cu ajutorul înțelepciunii și al spiritelor sale, convinse pe Angro-Mainius să încheie un armistițiu pe timp de 9000 ani, spre a se pregăti pentru război și printr-o vrăjitorie îl ameți pe Angro-Mainius pentru vreme de 3000 de ani, în care timp Ahura-Mazda creă lumea văzută: cerul, apa, pămîntul, pomii, animalele și pe om, în 365 zile.

Trezindu-se Angro-Mainius și văzînd creațiunea bună a lui Ahura-Mazda, stăpînit de mînie, creă și el alta, opunînd-o în întregime celei dintîi. Cu ajutorul acesteia pătrunse în lume minciuna, boala și păcatul amărînd viața omului.

Lupta începe de acum între făpturile celor doi zei, fără să se cunoască încă cine va învinge. Prin venirea lui Zaratustra, lumea va înclina mai mult spre bine, el fiind acela care-i face cunoscută învățătura bună. Biruința supremă o aduce însă Șaoșiant, care născîndu-se dintr-o fecioară, restabilește ordinea în lumea care nu va mai îmbătrîni și nu va mai cunoaște nici taina morții. În clipa aceea cei morți vor învia și vor fi supuși unei judecăți. Cei drepți vor merge în împărăția luminii în sînul lui Ahura-Mazda, iar cei răi vor trece timp de 3 zile prin chinuri grele — drept penitență — vor înota printr-un rîu de foc care-i va curăți de păcate și apoi se vor împărtăși și ei de o oarecare fericire în împărăția lui Ahura-Mazda. Astfel, puterea lui Angro-Mainius dispare, el însuși fiind aruncat în foc și mistuit în flăcări, existînd de acum doar Binele și împărăția lui Ahura-Mazda.

După cîte se văd, e o religie în care viața omului se găsește într-o luptă permanentă cu răul și caracterul moral și aspectul sănătos al ei au făcut pe Nietzche să vadă în Zaratustra preconizatorul religiei supraomului.

Totuși, aceasta nu era nici totul și nici de ajuns.

Siddarta — adică Buda — aduce o nouă concepție în materie de religie. Se naște, după cîte se spune, dintr-o familie de prinț, în Capilavastu, de la poalele muntelui Nepal. La început se numea Sachiamuni (pustnicul din familia Sakia și Gauthama, după numele unui înțelept din neamul său), Buda, sau înțeleptul, a fost numit de urmașii săi ca întemeietor de religie.

Siddarta își petrecu copilăria în jocuri și exerciții corporale, fără să se ocupe prea mult cu studiul cărților

sfinte, întrucît preoții brahmani nu aveau prea mare influență în provincia condusă de neamul războinic al Sakilor. Se căsători de tînăr și avuse destule satisfacții pe care situația lui socială i le putea da și îngădui. Totuși, nu găsi nici o mulțumire sufletească și fericirea dispăru, mintea fiindu-i preocupată de deșertăciunea vieții. Frămîntat de a găsi un mijloc prin care să scape de durerile ce întovărășesc viața și ca să poată medita în liniște, într-o bună zi dispăru, cununîndu-și sufletul cu singurătatea pădurilor. Ceea ce-l determină pe Buda să se retragă din lume au fost și aceste patru împrejurări în care avu prilejul să cunoască și să vadă cît e de amară suferința.

Într-o zi ieșind pe poarta de răsărit a cetății, ca să se ducă la una din grădinile sale pe petrecere, prințul întîlni un bătrîn gîrbovit. Întrebînd vizitiul ce fel de ființă e acesta și auzind că e un simplu om căruia vîrsta și bătrînețea i-au dat această înfățișare neplăcută, se întristă și spuse: „Cum putem fi atîta de orbi în tinerețe, ca să ne îmbătrînim de plăceri? Întoarce trăsura, căci plăcerile nu-mi folosesc la nimic, cînd știu că voi îmbătrîni cîndva".

Altădată, ieșind pe poarta de apus, se întîlni cu un mort, ceea ce-l mișcă și mai mult și-l făcu să se gîndească și mai adînc asupra nimicniciei și deșertăciunii vieții omenești.

Ieșind și pe poarta de miazăzi, întîlni un bolnav de friguri și vizitiul spunîndu-i că bolile pot lovi pe oricine, prințul se întoarse acasă tot mai abătut, impresionat de lanțul nesfîrșit al nenorocirilor ce pot copleși ființa noastră.

În sfîrșit, ieșind și pe poarta de miazănoapte, întîlni un ascet cerșetor, care primea mila trecătorilor într-o liniște desăvîrșită.

Cînd află că cerșetorul a renunțat cu totul la plăceri și că nici o patimă nu-i mai tulbură sufletul, Gauthama crezu că a descoperit calea care duce la liniște și fericire și de aceea se hotărî să se facă ascet.

Astfel, la vîrsta de 29 de ani își părăsi familia, ajungînd să-și formuleze și o oarecare concepție despre lume și viață: „Nimic nu e statornic, nimic aievea. Viața e ca o scînteie: iese din lemn prin frecare, și se aprinde și se stinge, fără să știm de unde vine și unde se duce. Este ca sunetul unei lire și în zadar se întreabă înțeleptul de unde vine și unde merge. Trebuie să fie o supremă pu-

tere spirituală, în care putem găsi pacea. Dacă voi atinge-o eu, voi aduce lumina lumii. Dacă voi fi eu liber, voi putea libera lumea".

In singurătate, căută să afle secretul durerii și taina nenorocirilor din calea vieții, cercetînd pe rînd mai mulți asceți. Nemulțumit însă de ceea ce descoperise vreme de mai mulți ani, încercă singur, începînd printr-o asceză severă, chinuindu-și trupul peste măsură. Dar nu găsi nici acum ceea ce căuta, de aceea preferă meditația. Într-o seară, găsindu-se sub un smochin — hotărît de a nu pleca de acolo pînă ce nu va afla un răspuns pentru problema ce-i frămînta mintea — descoperi prin meditație trei din cele patru adevăruri fundamentale ale învățăturii sale: răul, originea răului și învingerea lui. Mara, duhul rău, văzînd că Buda e pe cale să scape lumea de rău, încercă să-l abată ispitindu-l, dar Gauthama fu ajutat de zeul Brahma care, arătîndu-i-se, îl rugă să înceapă opera de mîntuire a lumii.

In esență, învățătura lui Buda constă din patru mari adevăruri:

Adevărul despre rău și suferință.

Adevărul despre originea suferinței.

Adevărul despre nimicirea suferinței.

Adevărul despre calea care duce la nimicirea suferinței.

Prin urmare, totul este durere, suferință: „Nașterea este suferință, bătrînețea suferință, moartea suferință. A fi unit cu cine nu-ți place e suferință, a fi despărțit de cine-ți place e iarăși suferință, a nu ajunge ceea ce dorești e suferință . . . cu un cuvînt, toate legăturile pămîntești sînt suferință! Originea suferinței stă în voința de a trăi, în dorințe și în plăceri. Nimicirea suferinței se face prin nimicirea voinței de a trăi, a poftelor și a plăcerilor, iar căile prin care se ajunge la aceasta sînt în număr de opt: dreaptă credință, dreaptă hotărîre, faptă dreaptă, cuvînt drept, viață dreaptă, aspirațiune dreaptă, și dreaptă cugetare.

Credincioșii sînt datori să le respecte, căci ele, alături de ascetism, aduc adevărata mîntuire. Mai presus de toate stă însă dreapta meditațiune, forma cea mai înaltă în drumul de nimicirea suferinței, spre a intra în Nirvana.

Totuși, nici pesimismul lui Buda și nici Nirvana — la care ajungi prin nimicirea vieții fără Dumnezeu — nu au

putut aduce deplina liniște a omului, căci la rîndul său Confucius — un contemporan mai tînăr al lui Gauthama — un om de stat, un nou înțelept prin încercarea de a ridica viața publică a statului lui la un nivel moral mai sănătos, a refăcut o concepție religioasă care exista de mai multă vreme în practica chinezilor.

Ținînd seamă de istoria veche a Chinei, în care religia jucase un deosebit rol, depozitează în cele cinci cărți sfinte ale chinezilor toate obiceiurile și întreaga tradiție a vechii religii naționale.

Există un singur Dumnezeu, netrupesc, care aude (Ti) vede (Șang-Ti) și face toate (Ti-en). El cuprinde în sine toate, răsplătind binele și pedepsind răul. Acest Dumnezeu, nu stă în legătură directă cu oamenii, ci numai prin mijlocirea spiritelor.

De aceea chinezul adoră spiritele (nu pe Dumnezeu) așa cum nu le adoră nici un popor din lume.

Acestor spirite li se aduc o seamă de sacrificii, iar lui Dumnezeu îi jertfește numai împăratul — ca fiu al cerului — de patru ori pe an (la fiecare echinocțiu și solstițiu). Sacrificiul constă din înjunghierea unui taur, cultivarea unei bucăți de pămînt de către împărat și creșterea de gîndaci de mătase de către împărăteasă, produse ce sînt apoi destinate cultului.

Elaborațiuni ale spiritului uman, încercări de a întemeia o religie în care viața omului să aibă o finalitate și dincolo de moarte, aceste religii, fără îndoială, au avut și o înrîurire morală, fără ca să se ridice vreuna deasupra sau la înălțimea creștinismului și a lui Iisus Hristos. Desăvîrșirea morală, idealul perfecțiunii se găsesc numai în învățătura lui Iisus și în raportul de filiațiune spirituală stabilit ca o permanentă iubire între Creator și creatură.

Iisus se naște în timpul împăratului August, rege în Palestina fiind Irod Idumeul, fiul lui Antipater și tatăl lui Arhelau. Dacă socotim că Ioan Botezătorul își începe activitatea în al 15-lea an al domniei Împăratului Tiberiu și că Iisus vine cîteva luni mai tîrziu să se boteze de către Ioan în apele Iordanului, avînd pe atunci vîrsta de 30 de ani, și că de Paște acelui an Iisus pleacă la Ierusalim să curețe templul de zarafi și negustori și că templul se găsea în al 46-lea an de rezidire . . . și cum anii de domnie ai lui Tiberiu trebuie să se calculeze din anul 765 a. U. C.

(12 p. Hr.) — de cînd August îl luase coregent „socius imperii“ ... și cum Irod Idumeul începuse rezidirea templului în al 18-lea an al domniei sale, adică în anul 734 a. N. C. (20 p. Hr.), iar dacă pe atunci Iisus avea cam 30 de ani, nu putea să se nască decît — cel mai devreme — pe la finele anului 794 a. U. C. (5 a. Hr.) sau cel mai tîrziu la începutul anului 750 a. U. C. (4 a. Hr.). Betlehemul Iudeiei — Betlehem Efrata — un orășel situat la 10—12 km la sud de Ierusalim, e locul în care avea să se nască Iisus în noaptea sfîntă, din Fecioara Maria, care venise din Nazaret însoțită de Iosif, pentru înscriere.

După 40 zile de la naștere, Iosif și Maria îl duc la templu, aducînd sacrificiile prescrise de legea mozaică. De aici se întorc la Betlehem unde sînt cercetați și de unde fug — în urma unui vis în care li se arată un înger — în Egipt, spre a scăpa de Irod care căuta pe „noul împărat al lumii“. În Egipt rămîn pînă la moartea lui Irod, adică înainte de Paștele anului 750 a. U. C. (id est 4 a. Hr.). Cînd se reîntorc din Egipt, în Iudeea domnea Arhelau, fiul lui Irod Idumeul. Ori Arhelau ajunge la domnie abia în toamna anului 750 a. U. C. ceea ce înseamnă că au stat în Egipt de prin februarie—martie pînă în toamna anului 750 a. U. C.

Cînd Iisus e în vîrstă de 12 ani, îl găsim în templul din Ierusalim învățînd și discutînd cu membrii sinagogii. După aceea, se stabilește din nou cu părinții în Nazaretul Galileii. Ce face Iisus de acum pînă la începutul activității sale mesianice e greu de știut, căci nici o însemnare oricît de mică sau neclară, nu lasă nici o urmă și nu aduce nici o lumină asupra acestui fapt. E un mister despre care totuși putem crede că în această vreme Iisus și-a petrecut copilăria și adolescența într-o desăvîrșită liniște în jurul Nazaretului, așteptînd cu seninătate chemarea plină de sfințenie și sacrificiu, dînd lumii un nou preț și vieții un alt aspect împărtășindu-le într-o însemnătate veșnică.

Ioan Botezătorul își începe activitatea în al 15-lea an al domniei lui Tiberiu; iar Tiberiu este coregent alături de împăratul August încă din 755 a. U. C. (12 p. Hr.). Și anul al 15-lea al domniei sale coincide deci cu 779 a. U. C. (26 p. Hr.). Prin urmare Ioan Botezătorul își începe activitatea în anul 26 p. Hr., care este în același timp și anul întîi al guvernării procuratorului Pillat din Pont, tetrarh

în Galileia și, Pereia fiind Irod Antipa, iar arhierei în Ierusalim Anna și Caiafa.

În acest timp vine și Iisus din Nazaret, la Ioan în pustiul Iudeii, ca să se boteze și tot în această vreme găsim și începutul activității Sale mesianice. Aceasta are loc adică, cu cîteva luni înainte de Paștile anului 780 a. U. N. C. (27 p. Hr.).

Ducîndu-se la Ierusalim de sărbătoarea Paștelui în acest an, întîlnește în templu mulțimea zarafilor și a vînzătorilor pe care îi alungă, pronunțînd acele cuvinte care aveau să sfințească peste veacuri biserica; „Casa Tatălui Meu, casă de rugăciune, nu peșteră de tîlhari“.

Pe la sfîrșitul lui noiembrie sau începutul lui decembrie al aceluiași an, Iisus se retrage în Galileia, prin Samaria, cu care prilej săvîrșește o parte din minuni însoțit de ucenici și urmat de mulțime.

În anul 781 a. U. N. C. (28 p. Hr.) din nou e întîlnit la Ierusalim cu ucenicii spre a sărbători Paștele. De Paștile anului 782 a. U. N. C. (29 p. Hr.) Iisus încă nu-și încheiase activitatea: acum vine din nou în Ierusalim și ia parte la sărbătoarea Corturilor și apoi la cea a Înnoirii.

Înainte de Paștele anului 783 a. N. C. (30 p. Hr.), Iisus trece prin Betania, unde învie pe Lazăr mort de patru zile, primește mirul păcătoasei în ciuda apostolului Iuda, își face intrarea triumfală în Ierusalim, instituie Cina cea de Taină, suferă patimile și răstignirea și moare pe cruce pe dealul Căpățînii în ziua de 14 Nisan (7 Aprilie după calendarul Iulian) anul 783 a. U.C. (30 după era creștină), în vremea lui Pillat din Pont și a împăratului Tiberiu, pentru ca a treia zi, rupînd legăturile morții, să aducă însăși învierea noastră.

Evangheliile, cu privire la învierea lui Iisus, ne spun că „în ziua întîi a săptămînii, Maria Magdalena s-a dus dis-de-dimineață la mormînt, pe cînd era încă întuneric și a văzut că mormîntul era gol, piatra fiind luată de pe mormînt. Și în noaptea aceea, îngerul îmbrăcat în haine strălucitoare, arătîndu-se femeilor mironosițe, le-a spus: „Pentru ce căutați pe cel viu printre morți? Nu este aici, căci a înviat“.

În minunea învierii stă întreaga taină a creștinismului și întregul fundament al credinței noastre. Prin miracolul învierii, iubirea și puterea lui Dumnezeu se manifestă în cea mai mare splendoare, căci ea apare ca o biruință de-

plină, moartea nefiind altceva decît întruchiparea răului. Prin ea se deschide orizontul celei mai desăvîrșite mîntuiri, după care urmează viața veșnică în împărăția lui Iisus.

Dacă Iisus ar fi sfîrșit prin moarte, aceasta ar fi fost tăgăduirea evangheliei Sale privită ca normă de trăire, dăruită omului prin Fiul Său de Dumnezeu însuși. De aceea învierea lui Iisus — care nu ar fi avut loc fără sărutul lui Iuda — nu reprezintă numai un prilej pios legat de o comemorare a unui fapt întîmplat pentru toate veacurile, ci însăși simbolul patimilor și suferințelor umane, la capătul cărora învierea aduce cununa nădejdii și lumina mîntuirii. Coborînd din Divinitate în chip de om, s-a făcut întru toate asemenea nouă afară de păcat, căci voința Sa pămîntească îndumnezeită de însăși Dumnezeu, se supunea în mod desăvîrșit celei dumnezeiești: ca Dumnezeu voind, iar ca om făcîndu-se ascultător.

Trăind în lume, pentru care venise, propăvăduiește Legea cea Nouă și dînd cuvîntărilor Sale acea grație și acel farmec divin, în care sublimitatea se îmbină cu spiritul educativ și îndemnînd spiritul către o cale morală pentru desăvîrșire, Iisus aduce cel mai curat balsam, creator al unei noi vieți, prin mijlocirea celei terestre. Din cuvîntările Sale respiră acel spirit divin ca Unul ce era Dumnezeu și le împarte oamenilor care-și fac din ele cel mai curat ideal. Prin ele, prezentul se leagă de eternitate și gîndul purcede spre împărăția Sa, găsind cea mai caldă mîngîiere și liniște deplină zbuciumului de toate zilele.

Adevăr, frînt din însăși Marele Adevăr, Evanghelia lui Iisus creează acea frumusețe spirituală, omul asemănîndu-se îngerilor lui Dumnezeu, iar lumina divină revărsîndu-se în lume în raze de bunătate și bine, care stigmatizează triumful celei mai desăvîrșite vieți morale.

Iisus și Evanghelia Sa rămîn cel mai curat ideal al lumii din toate timpurile și de pretutindeni și El aparține tuturor prin veșnica mîngîiere pe care împărăția Lui o inspiră prin așteptarea unei fericiri de neînserată lumină . . . A dispare chipul Său din idealul perfecțiunii morale, înseamnă a nu mai găsi sens însăși existenței noastre, chiar de ar fi legată de tot ceea ce poate fi mai curat în lumea materială.

În mintea noastră, chipul lui Iisus e incomensurabil: e fără timp, fără spațiu și fără dimensiuni. El umple cu

ființa Sa timpul și spațiul, fără a fi totuși înconjurat de acestea. Nemărginirea Sa se întinde pînă acolo unde mărginirea minții umane poate cugeta; nu ca o limitare a nemărginirii divine, ci ca o imposibilitate de a-l cuprinde cu ajutorul minții, căci dincolo de această limită, tot Divinitatea se cuprinde, Dumnezeu umplînd toate cu ființa Sa.

Dimensiunile Sale nu au proporții pentru noi și nici comparații. Grandoarea Sa umple istoria și lumea, El rămînînd peste toate un început și un sfîrșit, nu ca o măsură a lucrurilor, ci ca o cauză eternă a toate.

Tot ceea ce rămîne în urma noastră e biserica cu zidurile ei vechi și lespezile tocite de generațiile care se înlocuiesc una pe alta, amintirea păstrîndu-li-se prin crucea cimitirului și prin credința în înviere, legată de răscumpărarea dobîndită prin moartea lui Iisus. Totul vine, pleacă și se întoarce în El, Iisus fiind Alfa și Omega, cel care leagă și dezleagă toate. Iisus nu poate avea loc în genealogiile omenești. El e visul de totdeauna al lumii, vis care nu moare niciodată în urzeala gîndurilor noastre, Iisus rămînînd mîngîierea de aici și de dincolo. Fiecare l-a simțit și l-a înțeles atît cît inima l-a putut cuprinde și sufletul însuși. Fiecare s-a bucurat de prezența Lui în noi în clipa în care s-a învrednicit să-l primească, mîncînd Trupul și bînd sîngele Său prin sfînta Euharistie.

Prezența Lui este o prelungire a existenței efemerității umane dincolo de banalitatea materiei create. E o creațiune în infinit, menită a asigura omului nemurirea în sînul Împărăției lui Iisus.

Dumnezeu fiind, dar trăind ca un om — fără a cunoaște slăbiciunile firii noastre — a murit ca un om pe dealul Golgotei și a înviat ca un Dumnezeu.

Prin jertfa Sa, El scoate la lumină întreaga valoare a sufletului omenesc și ceea ce El a făcut, nimeni nu va mai putea desface vreodată. Jertfa Sa e liniștea senină a cerului albastru, potrivit împlinirii acelei dorinți fără margini de a salva vremelnicul în eternitate, dăruindu-i cea mai înaltă mîngîiere și podoabă: mîntuirea. Iar dacă atunci Iisus ne-a dovedit cea mai frumoasă iubire pe care a putut-o avea pentru lume și păcatele ei, astăzi, nu i-am putea răsplăti decît prin iubirea și credința ce-i vom mărturisi peste veacuri, plecîndu-ne cu smerenia sutașului Corneliu și suspinînd asemenea lui: „cu adevărat, Acesta este Fiul lui Dumnezeu".

NAȘTEREA

Dumnezeu, care a creat pe om din nimic, după însăși chipul și asemănarea Sa și pe care-l înzestrase cu o existență fericită și dincolo de moarte, nu l-a trecut cu vederea în urma amăgirii lui de către șarpe. Călcarea celei dintîi porunci, l-a lipsit de înrîurirea harului divin, l-a dezbrăcat de posibilitatea de a nu muri și l-a acoperit de asprimea vieții, condamnîndu-l la moarte și supunîndu-l stricăciunii.

Încercările lui Dumnezeu de a-l abate din făgașul păcatului au fost nesfîrșite, dar omul nu s-a speriat nici de potop, cutremure sau foc, așa cum nu a înțeles să asculte nici de glasul îngerilor, de îndrumările proorcilor sau de minunile pe care El adesea le făcea aici sau dincolo, la Marea Roșie și în Egipt, sau în cetatea sfîntă a Ierusalimului.

În asemenea împrejurări, fără îndoială, omul nu se putea înălța la Cer să-și capete mîntuirea. Dar nici în aceste condițiuni Dumnezeu nu-l putea părăsi pe om. Ca atare, El în nemărginita Sa dragoste și bunătate pentru om, creația mîinilor Sale, înțelege că dezlegarea cea mai potrivită pentru mîntuirea lui, nu e decît în coborîrea cerului pe pămînt, primind a se întrupa din Fecioara Maria prin umbrirea Sfîntului Duh și se naște ca Om.

„Plinirea vremii", potrivit orînduielilor dumnezeiești sosise! . . .

Cînd au ajuns Iosif din Galileia din cetatea Nazaret și cu logodnica Sa Fecioara Maria în Betlehem, orășelul era plin de cetățenii din Palestina imperiului roman, care veniseră să se înscrie în orașul din care se trăgeau, pentru recensămîntul ordonat de cezarul August. Cei ce au venit mai devreme, s-au putut adăposti sub streașina vreunei case, sau sub acoperămîntul unor clădiri, pe care

orășelul le avea pentru străini. Iar cînd au ajuns aici Iosif și Maria ca să se înscrie și ei în aceste liste de „descriptio orbis", le-a fost desigur greu să mai poată găsi vreun asemenea adăpost.

Bătrînul Iosif, mîhnit, a bătut la ușa tuturor, dar pretutindeni era la fel și pretutindeni a primit același refuz. A încercat ici, dincolo, dar nu se mai găsea nici un loc liber.

Noaptea își scutura lințoliul rece și călătorii s-ar fi mulțumit și cu un adăpost mai simplu în care ar fi fost totuși ceva mai bine decît sub cerul liber.

Dar iată, mîhnirea aceea a lor, undeva, nu prea departe, pe drumul Hebronului, în noaptea sfîntă licărește un opaiț: e singura speranță spre razele căreia bătrînul deznădăjduit se îndreptă, sprijinind pe Fecioara, obosită de atîta cale purtînd pe deasupra și durerile nașterii.

S-au îndreptat spre dînsul. Cu cît se apropie mai mult, cu atît se distinge mai bine un staul, în mijlocul căruia păstorii în jurul focului își dezgheață trupurile amorțite, împărtășindu-și, ca pentru o ușurare, necazurile turmei și amărurile zilei.

Staulul se găsește în partea cea mai depărtată a orașului, chiar sub una din stîncile acelea înalte ce-l străjuiesc. Este format dintr-un zid de piatră și este destul de încăpător pentru turmele păstorilor. O parte din acoperiș s-a stricat de ploaie și de vremea ce a cernut atîta amar de ani printr-însul. De cîteva zile, păstorii își strînseseră turmele aici și curtea răsuna de behăitul oilor și al caprelor, iar liniștea era sfîrtecată din cînd în cînd de urletul sinistru al vreunui șacal ce da tîrcoale turmei.

După cină, păstorii întinseră cîteva piei de animale în jurul focului. Unii încercară să adoarmă, ceilalți începură să deapăne grijile turmei și îngrijorarea că iarna poate va fi lungă și aspră. Călătorii din noaptea sfîntă așa îi găsiră.

Chipurile lor, brăzdate de oboseala drumului și de frigul nopții i-a înduioșat și, în mărinimea lor, păstorii și-au împărțit sălașul cu drumeții-străini.

Din ieslea staulului a fost făcut patul Fecioarei, iar bărbații și-au continuat în șoaptă destăinuirile vieții, pînă ce somnul îi copleși încet-încet și pe ei.

Focul pîlpîie ușor . . . o ultimă flacără se zbate între viață și moarte, neputincioasă . . . părăsită . . . singură.

Pleoapele păstorilor se închid grele, de somn... E tîrziu... Întunericul e gata să-și întindă uriașele aripi negre, ca o pînză de neliniște și așteptare.

Noaptea e plină de pace... Totul doarme... O liniște adîncă, tainică, coboară pe pămînt. E tăcerea sfîntă care vestește pămîntului pogorîrea Cerului și a lui Dumnezeu pe aripile îngerilor, aducînd omului pacea spre mîntuirea lui.

Totul doarme...

În tăcerea nopții s-a auzit un țipăt de Prunc, Nou Născut. Păstorii au tresărit. Fața bătrînului Iosif s-a înseninat ca pe o iluminare divină. Alături Fecioara, acum de Dumnezeu Născătoare, privește înduioșată, fericită, pe Acela în jurul căruia cununi de aur strălucesc feeric.

„Acoperă-l Maria cu acea îndrăzneală neprefăcută, care se potrivește la astfel de taine, acoperă acest trup gingaș și du-l la sînul Tău fecioresc. Îți închipui Tu această naștere? Nu te simți deloc roșind văzîndu-te mamă? Vei îndrăzni să descoperi sînul Tău de Fecioară? Și ce copil îndrăznește să atingă mîinile Tale sfinte! Adoră-l, alăptează-l, în timp ce îngerii vor să-i aducă și pe alții ca să-l proslăvească".

Iisus se naște într-un staul, cum poate nu s-a mai întîmplat nimănui, căci nimeni afară de El, nu putea suferi atîta simplitate și umilință, pentru a aduce atîta mîngîiere.

Corurile Serafimilor și ale Heruvimilor au coborît în staulul din Betlehem și glasurile lor divine au murmurat cu șoapte de vis: „Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

Auzind cîntecul îngerilor, păstorii s-au cutremurat și în simplitatea inimii lor au îngenunchiat la Ieslea Divinității și laudele lor s-au amestecat cu ale îngerilor lui Dumnezeu. Din sărăcia turmei lor au rupt cu dragă inimă și vorbă bună cîte ceva spre a aduce un dar Fecioarei. Poate vreunul din ei a alergat la o casă mai prospătă și a cerut un blid cu linte spre a-l da Aceleia pe care de acum „o vor ferici toate neamurile". Și astfel acești păstori, săraci și necunoscuți pînă acum, simbol al omenirii care muncește, care îndură, nădăjduiește și așteaptă, prin orînduiri de sus, orînduiri al căror sens ne scapă, capătă o deosebită cinste în noaptea sfîntă, fiind cea dintîi suită a lui Iisus.

Tabloul acesta intim este din cel mai sublim cu putință: un staul simplu, cu o iesle săracă; păstorii plini de dragoste și uimire pentru Acela a cărui mărire poate o cunoșteau, mulțumirea bătrînului Iosif, tăcut și retras, uitîndu-se pe sine însuși copleșit de cinstea ce-i vor aduce veacurile. Fecioara privește cu cea mai caldă dragoste a mamelor din lume, în tăcere, păstrînd parcă numai pentru sine fericirea aceea pe care i-o vor aduce de-acum toate neamurile. Acestora se adaugă slăvirea îngerilor, cîntecul păstorilor și bucuria negrăită a părinților, cu privirile pierdute în ieslea acelui staul, din care dulgherul din Nazaret îi făurise cel dintîi leagăn.

Iisus se naște în condițiuni atît de puțin obișnuite și mai ales întîlnite în viața oamenilor, într-un loc atît de sărac, încît dintr-un staul de vite își face locuință, iar din ieslea lor își face leagăn. O asemenea naștere — nașterea acelui Copil pe care-l aștepta omenirea întreagă — înduioșează pînă și pe cei mai aspri și cu inima închisă care nu vor să-l priceapă și să-l primească.

Această mare întîmplare, cea mai mare din istoria lumii — pentru că plecînd de la nașterea acestui Copil trebuia schimbată și măsura timpului — trecu nebăgată în seamă. Nu se știa nimic de ea la curtea lui August, unde Virgilius cînta un alt copil. Nu se bănuia de ea nici chiar la curtea lui Irod. Și cînd Iosif se întoarse la Betleem, ca să-l înscrie ca și copilul lui, ar fi uimit pe ofițerul roman care i-ar fi luat numele, dacă i-ar fi spus că de la acest copil, născut dintr-o mamă săracă, pe un drum lung, va trebui să orînduim cel dintîi an al epocii moderne.

Umilința și sărăcia îi sînt cele dintîi și singure scutece care cuprind măreț întreaga iubire a lui Dumnezeu pentru oameni, iubire covîrșitoare, milostivirei iertătoare, bunătate care ne caută și ne cheamă așa cum sîntem, deschizîndu-ne sufletele și primindu-l în staulul inimilor noastre.

În noaptea asta, noapte sfîntă, o stea mare și luminoasă s-a arătat pe cer, deasupra staulului din Betleem. Cei trei crai de la răsărit, magii biblici, au plecat călăuziți de dînsa să aducă noului născut daruri împărătești: aur, smirnă și tămîie.

Plecase de pe lîngă Ecbatana, sau de pe lîngă țărmurile Mării Caspice, călare pe cămile, cu gîndul să se închine unui rege lumesc, dar în staulul Betleemului, unde

îi adusese steaua de pe cer (de ce nu și a credinței?) au găsit un Prunc nou născut de abia cîteva zile.

„Și i-au adus daruri împărătești", spune evanghelistul. I-au adus aurul de care nu avea nevoie, nu pentru că Iisus nu l-ar fi putut întrebuința, ci numai ca să se asculte de mai înainte porunca Sa de a vinde totul, a împărți săracilor și a-i urma.

I-au adus tămîie, nu pentru că prin ea s-ar fi putut risipi mirosul din staul, ci pentru că religia celor de pînă acum avea să apună și nu mai era nevoie nici de mirodenii și nici de jertfe pe altarul zeităților păgîne.

I-au adus smirnă și narduri — ce se întrebuințează pentru cei morți — căci Dumnezeu descoperise celor trei magi crudul sfîrșit de pe Golgota, unde femeile mironosițe îl vor îmbălsăma cu evlavie și durere.

Cu mîinile pline de daruri, magii — simbol al claselor sociale înalte, ai științei și ai preoției — ghicitori în stele și încrezători ai înțelepciunii mărginite, se dăruiesc drept zălog al supunerii omenirii întregi și se închină smeriți în fața Divinității.

În noaptea asta — cînd poate afară fulgi moi și catifelați cădeau leneși ca pentru o sărutare simbolică a înfrățirii cerului cu pămîntul — glasul Crailor de la răsărit s-a unit cu cîntecul păstorilor din Betleem și alături de Heruvimii Cerului, într-o sublimă împăcare a celor de Sus cu cele de jos, au cîntat: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

Cîtă sublimitate și ce sens învăluiește cîntarea cerului și a pămîntului din noaptea sfîntă a Nașterii lui Iisus! Vestind pacea și înțelegerea între omenire, îngerii au arătat încă de acum că menirea Noului Născut era înlăturarea vrajbei și pricinilor de dezbinare din sufletul oamenilor.

Astfel Iisus este și rămîne mai întîi de toate pace, liniște lăuntrică și dreaptă sălășluire a oricărui gînd bun și curat ca însăși sufletul păstorilor din Betleemul Nașterii lui Iisus, ca însăși cîntecul Heruvimilor și al Serafimilor din noaptea sfîntă.

Iisus este pace și pacea trebuie să-și facă loc în suflet, la temelia vieții comune, ferind-o de patimi care tulbură inima și rătăcesc mintea. Fără ele, viața nu are rost și nici sens, nici aici și nici dincolo de moarte, pacea rămînînd darul cel mai prețios pe care-l putem aduce prinos

Pruncului din Betleem în noaptea în care cerul cîntă odată cu pămîntul: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

În noaptea asta, firea întreagă vede o clipă din strălucirea Betleemului de altă dată, cum din mijlocul celui mai sărac leagăn din lume, un Copil Sfînt îi zîmbește împăciuitor și blînd, arătîndu-i calea Păcii Veșnice...

În fața peșterii din Betleem, sufletul omenesc, profund zdruncinat de povîrnișul idealurilor răzlețe în care omul s-a avîntat cu nesocotință și neastîmpăr, își caută alinare pe urma pașilor magilor de la răsărit și a păstorilor biblici.

Aici, în fața ieslei și alături de magi și de păstori se cuvine să îngenuncheze în smerenie și să cînte cu căldură alături de îngerii Cerului, imnul păcii și al mîntuirii tuturor.

Pacea, pe care Betleemul ne-o amintește an de an, ca un început de viață nouă, e o realitate în care pulsează valoarea spirituală a omenirii întregi și pecetea permanenței în divinitate, pe care o poate înțelege și înfăptui numai în suflet în care cîntecul serafimilor și al păstorilor rămîne ca un ecou de adîncă pătrundere și înalt înțeles.

În noaptea sfîntă numai Irod — ucigașul Irod — nu are pace, așa cum în vremea Patimilor lui Iisus, numai Iuda e treaz sub ispita celor 30 de arginți.

Irod premeditează crima în ascuns, mulțumit că înțelepciunea lui diabolică îl ajutase să găsească un prilej fericit de a scăpa de pretendentul tronului, pentru care mai săvîrșise cîteva crime. În vis, vede aievea marea de sînge a celor patrusprezece mii de prunci și aude plînsul sfîșietor de dureros al mamelor îndoliate, plîns care nu poate trece dincolo de inima de granit cu care natura înzestrase un asemenea monstru.

Vreme de două mii de ani, minunea din staulul Betleemului s-a perpetuat an de an și ieslea staulului din sufletele noastre a primit pe Iisus pe o aceeași mînă de paie și cu o inimă rece asemenea acelei nopți de decembrie.

Iisus s-a născut și în anul acesta în staulul sufletului nostru, dar inimile l-au primit cu aceeași sărăcie, neaducînd nici aur, nici smirnă și nici tămîie. De aceea, în noaptea asta nu ți-au cîntat Iisuse, decît Heruvimii și îngerii Tăi: „Slavă întru cei de Sus și oamenilor pace".

În noaptea asta Tu n-ai găsit nici dragostea păstorilor, nici cîntecul lor și nici căldura asinului din Betleem! Pustie e ieslea sufletului nostru, pustii sînt scutecele faptelor noastre, pustie și stinsă e candela inimii noastre!

Aur, smirnă și tămîie de fapte bune sufletele noastre nu au să-ți aducă și să-ți cînte alături de păstorii din Betleem: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu".

Cîntec de mărire și de laudă sufletele noastre caută în adîncurile inimii ca să se îndrepte cu smerenie pe pașii drumului din Betleemul bisericii, și să-ți cînte ca pentru întreaga omenire: „Și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

În fața ieslei din Betleemul bisericii Tale Iisuse, îngenunchem în noaptea asta, noaptea unui început de viață nouă și smeriți înălțăm sufletele noastre cernite spre Tine ca să-ți cîntăm cu murmur de litanii cîntecul Măririi Tale, cîntecul izbăvirii noastre: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

MAGII

Să nu uităm că lumea acestor timpuri se găsea într-o grea așteptare. Și așteptarea le era călăuzită și prevestită de arătarea minunată a unei stele. Toți știau că din „Iacob se va ridica o stea care va mîntui tronul lui Israel".

O stea mare și luminoasă, o misterioasă constelație se arată pe cer în noaptea asta. Astrologii orientului auziseră de la cărturarii evrei, că „la plinirea vremii" se va naște un împărat. Deci, nu e de mirare că trei din căpeteniile orientului au plecat să vadă ce se petrece în Palestina. Erau ei oameni simpli în care, în asemenea împrejurări, înflăcărarea nu are nimic din entuziasmul searbăd și prefăcut „sau erau oameni de știință adînc religioși care văd în această puterea lui Dumnezeu de care se leagă speranța mîntuirii neamului?"

Cei trei crai de la răsărit, de pe lîngă Marea Caspică, sau poate din Chaldeia, țara astronomiei, călăuziți de un singur gînd, văzînd minunea cea mare, porniră spre Ierusalim, călare pe cămile și cu desagi în care se găseau darurile împărătești: aur, smirnă și tămîie.

Caravana poposi mai întîi în Ierusalim, unde era mare fierbere. Cărturarii evrei căutau să găsească în nașterea lui Mesia un împărat lumesc, care va rupe lanțul robiei și-i va scăpa de jugul stăpînirii străine.

— „Unde este împăratul Iudeilor, cel ce s-a născut, căci am văzut la răsărit steaua lui și am venit să ne închinăm și noi ca unui Dumnezeu adevărat", au întrebat magii.

— „Care împărat, răspunse un ofițer roman. Irod, care a primit domnia de la Cezarul August?

— „Nu acela, răspunse Melhior. Noi întrebăm de Împăratul Împăraților, a cărui împărăție va stăpîni lumea întreagă.

— „Nu știu de acesta, răspunse mirat ofițerul. Mer-

geți mai departe și poate vă va spune de el vreun iudeu, sau Anna și poate chiar Irod, care, de bună seamă are cunoștință de aceasta.

Hillel și Șammai — înțelepții cărturari — răsfoiau în sinagogă, după porunca lui Irod, sulurile profeților spre a afla locul unde se va naște noul împărat.

Slujitorii regelui, aflînd că în Ierusalim se găsesc oaspeți străini care caută și întreabă de noul împărat, vestesc aceasta regelui, tulburat peste măsură. Aduși în fața lui, magii se plecară cu multă cinste după obiceiul oriental, așteptînd ca Irod să-i ispitească asupra venirii lor în Ierusalim și în legătură cu nașterea Noului Împărat.

O teamă nedeslușită și o ură nestăpînită clocotea în inima lui Irod, care încearcă totuși să pară liniștit.

— „Am auzit că voi căutați pe noul împărat al Iudeiei. Dacă știți voi de El, spuneți-mi și mie, ca mai apoi să merg și eu să mă închin lui", începu cu viclenie Irod să Ispitească pe cei trei magi.

— „Așa e împărate; noi am văzut steaua lui pe cer și am venit de departe, în Iudeia, să căutăm pe noul împărat.

— Deci există și acesta vrea să ia locul meu? își zise Irod cu mînie. Bine mergeți și cercetați cu deamănuntul despre prunc și dacă îl veți afla, vestiți-mă și pe mine ca să mă duc și eu să mă închin lui.

Și magii plecară.

Steaua lumina deasupra staulului din Betleem, unde Iisus se născuse în apropierea unei peșteri. Craiul Gașpar, privind cerul încă o dată, îndemnă:

— „Să mergem fraților, acolo spre Betleem, unde mi se pare că steaua strălujește pe noul împărat.

Baltazar și Melhior răspunseră într-un glas, în care se citea atîta dorință de a-l găsi și atîta credință întru a-i sluji.

— „Să mergem să ne închinăm și noi lui, aducîndu-i prinos de laudă și supunere darurilor împărătești și sufletele noastre.

... Și în noaptea sfîntă de decembrie, trei umbre călăuzite de steaua nașterii lui Iisus și de steaua credinței lor, mergeau spre Betleem cu sufletele curate și cu mintea luminată, ca să vadă pe Împăratul Slavei, născîndu-se într-un staul, pe o mînă de paie.

La intrarea în peșteră, paznicul turmei sta de strajă.

Magii îl întîlniră și-l întrebară: „Ce ai văzut prietene în staulul acesta, în noaptea sfîntă?"

— Am văzut un Prunc nou născut, căruia îngerii din cer i-au cîntat cu flori de măr în mînă împreună cu păstorii noștri: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

„E Mesia, noul împărat al lumii, spuse Melchior, și împărăția Sa va stăpîni cerul și pămîntul". E mărturisirea unui suflet de nestrămutată credință, care avea să ducă peste veacuri cîntecul celei dintîi biruințe a lui Iisus pe pămînt.

Steaua era deasupra staulului și cînd magii ajunseseră la ușa lui, ea se ridică cu puțin deasupra, iar cînd intrară înăuntru, steaua care-i călăuzise pînă aici dispăru în înălțimea albastră a cerului.

Noul împărat, de care Irod se temea atît era un Prunc în fața căruia magii se plecară pînă la genunchi, mărturisind curate slove de rugă și închinare, aducînd prinos daruri: aur, smirnă și tămîie.

În simplitatea aceea a staulului și în sărăcia ieslei, inima lor de pelerini credincioși înțelese taina acestei umilințe care depășește orice modestie a veacului și se plecară cu adîncă evlavie în fața pruncului și a mamei Fecioară. Credința îi călăuzise atîta vreme și acum sufletul li se umplu de bucuria vederii Împăratului Lumii, fără să mai întrebe, fără să se mire, sau să se îndoiască.

Și alături de păstorii din Betleem și de îngerii Cerului, magii cîntară cu sufletul împăcat și inima curată, cîntarea serafică a păcii: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

Magii sînt vestiți de înger, în vis, de planul ucigaș al lui Irod care vrea să omoare pe Noul Născut, și se întorc în țara lor, pe altă cale. Tot în aceeași noapte, Fecioara și Iosif sînt îndemnați și călăuziți de îngerul Domnului să fugă în Egipt, căci Irod, adînc tulburat, caută pe Iisus ca să-l omoare.

O legendă ne spune — cu privire la minunea prin care pruncul Iisus scapă de mînia împăratului — că Irod înscenează o serbare în orășelul Betleem, la care invită pe toate mamele împreună cu copiii lor, de doi ani și mai mici, bănuind că printre aceștia se va găsi și Iisus.

Pe cea din urmă balustradă și deasupra unei curți adînci, pavată cu lespezi de piatră, Irod, împins de de-

monul vicleniei, instalase un adevărat bazar cu jucării ispititoare pentru acești copii, pe care-i păzea un rînd de soldați înarmați, împietriți de o parte și de alta a amfiteatrului. Era un spectacol care împrăștia destulă veselie în sală. Copiii alergau într-o parte și într-alta rîzînd zgomotos și jucîndu-se ici și colo cum numai ei știu. Unii trăgeau un ursuleț de coadă, alții încercau coifurile de plumb ale soldaților. Mamele discutau voioase, privindu-și odraslele, fericite că regele dase un asemenea festival în cinstea lor.

Serbarea era în culme și toată lumea părea fericită. Numai Irod privește încruntat și mintea-i pare frămîntată de ceva demonic . . .

La un moment dat, unul din copii, împins de firească curiozitate a vîrstei, se apropie de un soldat atingîndu-i cu vîrful degetului haina de zale. Ca la un semnal, zidul de fier, într-o mișcare ritmică se năpusti asupra micuților, dezlănțuind masacrul plănuit de vicleanul Irod. Unii împlîntară sabia în piepturile plăpînde, alții îi aruncară de sus, sfărîmîndu-le capetele de pavajul curții. Înspăimîntate de grozăvia măcelului neașteptat, mamele țipă și-și plîng odraslele ucise. Ce-i pasă lui Irod de gemetele înăbușite ale copiilor, de plînsul disperat al mamelor sau de prezența lui nebună în istorie? „Și se auzi atunci în Roma plînsete și bocete. Era Rașel, care își plîngea copiii și care nu se mai putea mîngîia, căci ei nu mai sînt". Poate că avea dreptate August, cînd, în vîrstă de șaptesprezece ani, spusese: „Mi-ar place mai degrabă să fiu purcelul, decît copilul lui Irod".

Și legenda continuă:

„Desprinsă din grup, ca prin minune, o tînără femeie, cu copilul în brațe, alergă spre ieșire. Soldatul de pază o așteptă cu un zîmbet hidos. Dar, în clipa cînd ridicase sabia să străpungă și pe mamă și pe copil, o albină înțepîndu-l în ochi, îl orbi, scăpă sabia și astfel cele două ființe fură salvate.

Dezmeticindu-se, soldatul făcu cunoscută scăparea. Fiind noapte, se închid porțile orașului și se orînduiește pază. Apoi pornesc din casă în casă, în căutarea prețioasei prăzi.

A doua zi, dis-de-dimineață, un om și o femeie, coborau grăbiți strada, spre ieșirea din cetate. Femeia își ridi-

case îmbrăcămintea deasupra capului și părea că ascunde sub ea, un copil, ce-l purta în brațe.

Soldatul, care din întîmplare era același, o recunoscu. Fură opriți. Constrînsă, femeia ridică veșmîntul. În aceeași clipă însă, soldatul care căuta lacom să vadă copilul, se dete înapoi, ametit și orbit de o strălucire neînțeleasă.

— „Credeam că ții în brațe un copil", zise el în semn de scuză.

— „Tu vezi ce port, răspunse femeia".

Totuși, ca să se încredințeze, soldatul își înfipse mîinile în buchetul de crini albi, dar nu găsi nimic altceva decît fragede petale. Deși se simți tare amăgit, soldatul nu mai avu acum nici un motiv să-i oprească, și-i lăsă să iasă afară, pe poarta Betleemului.

Fecioara Maria, zîmbind fericită își acoperi pruncul și drumeții porniră grăbiți, luînd calea deșertului spre Egipt, unde-i călăuzi îngerul lui Dumnezeu.

IROD

hipul lui Irod, Irod cel cu nepotolită mînie și neînțeleasă ură contra lui Iisus, cu rînjet diabolic, apare — printre atîtea tablouri de pioasă reculegere pe care nașterea lui Iisus le evocă — în toată monstruozitatea „operei" prin care el a rămas sub osînda milenară a blestemului: uciderea celor patrusprezece mii de copii, cu gîndul de a ucide și pe Pruncul din Betleem, prin aceasta învrednicindu-se de osînda pe care o cerea sîngele înmiit al pruncilor, lacrimile nesecate ale mamelor și dreptatea lui Dumnezeu.

Meschin pînă în cele mai ascunse cute ale sufletului său, josnic și viclean, Irod fusese principe vasal al unei provincii iudaice. Parvenit prin lingușire și absența oricărei demnități, nu-și putuse crea simpatii nici în mijlocul romanilor pe care-i servea și nici în sînul evreilor peste care domnea. Cei dintîi îl disprețuiau din cauza nepriceperii și lipsei de tact față de neamul iudeilor. Cei din urmă îl urau, căci nu era din neamul lor, mai ales acum cînd credința într-un nou Mesia stăruia tot mai puternic, alături de o redeșteptare națională pe care aminirea fraților Maccabei o trezea în sufletul lor. Romanii îl îngăduiau, știind că mîndria acvilei imperiale nu-și fîlfîia aripile datorită lui Irod. Evreii îl suportau, mai cu seamă că, Irod voind să facă un compromis spre a fi și pe placul unora și al altora, refăcuse templul evreilor, dar nu uitase să-i dea o înfățișare de capitolium, deasupra căruia așezase acvila romană, menită a-i aduce simpatia latinilor.

Puterea o căpătase prin intrigi și viclenie, detronînd prin crimă pe cei în drepturi, devenind instrumentul orb al stăpînirii romane, care neavînd prea multă nevoie de el, îl trimite guvernator în Iudeia.

Ucigaș din naștere și predilecție își ucide soția Mariam, omoară pe cei din urmă vlăstari ai Maccabeilor, își înecă prin trădare pe cumnatul său Aristobul, ucide pe ceilalți cumnați Iosif și Ircan al doilea, își ucide nepoții alături de alte căpetenii ale nenorociților Asmonei, culminează cu uciderea celor 14 000 de prunci și sfîrșește cu uciderea propriilor săi fii, Arhelau fiind cel din urmă fiu pe care-l ucide bolnav fiind, văzînd în toți uzurpatorii puterii Sale.

Necredincios, dar cu sufletul ros de superstiții și vrăjitorii, încearcă să pozeze bigot, căutînd să sprijine religia supușilor spre a fi pe placul acestora.

Plin de orgoliu și stăpînit de ambiție, a vrut să rămînă în istoria Iudeo-Romană un rege cu un spirit mare, încercînd să împace interesele și sentimentele deosebite ale romanilor care îl stăpîneau, cu ale Iudeilor pe care îi stăpînea. Încercările sale fără rezultat însă i-au adus mai mare ură și mai mult dispreț, din partea unora și a altora.

Evreii păreau prea străini și prea puțin înțelegători pentru politica romană. Mintea le era chinuită de ideea venirii unui Mesia, care avea să-i scape de jugul robiei și de lanțul nenorocirilor, care în ultima vreme îi păștea cu neîndurare și umilință.

Incult, prin mediu și educație, a înțeles că Steaua Nașterii lui Iisus, de care și magii-i vorbise, e cel mai periculos semn al apropiatei căderi și că tronul — tronul la care Irod ținea atîta de mult și pentru care vărsase atîta sînge — e în primejdie și că cineva din neamul lui David îi va lua locul. Instinctul primejdiei care îl păștea de undeva și-l pîndea de pretutindeni, îi deschide calea cinismului și-i mărește pofta uciderii, după ce mai încearcă cu toată viclenia cu care era înnăscut să afle ceva de la magi de noul împărat.

Măsura uciderii pruncilor o găsea dreaptă: „masacrul va distruge, fără îndoială, pe ultimul pretendent din această generație. Tronul va rămîne al meu și eu, același Irod, mare și puternic".

Odată ce gîndul plăsmuit i-a întunecat mintea, soldații au cutreierat în lungul și în largul Iudeii, în căutarea pruncilor. Plînsul deznădăjduit al mamelor a brăzdat văzduhul, zîmbetul de înger al copiilor a amuțit într-o

așteptare a paradisului. Ce-i pasă lui de durerea altora? Nici-o lacrimă n-ajunge pînă la inima lui împietrită și nici un țipăt deznădăjduit nu-i înduioșează sufletul de ucigaș. Vrea sînge... sînge... tot mai mult sînge. Și, poate, în timp ce Fecioara și Iosif fugeau cu pruncul în Egipt, călăuziți de îngerul Domnului, Irod își rîdea în barbă, mulțumit că a scăpat de uzurpatorul tronului său.

Incult, stăpînit de instincte și cucerit de pofta și lăcomia domniei, Irod nu putea descifra sensul Nașterii ca un semn al „plinirii vremii" de care mai înainte vorbiseră proorocii, iar acum supușii stăpînirii lui. Teama de necunoscut și gîndul că-și va pierde tronul, îi incumbă suprema datorie de a lua o măsură. Era măsura care avea să-i aducă o tristă și ridicolă celebritate în istorie, a cărei valoare avea s-o plătească de două ori: în eternitate și în lumea aceasta.

Fricos pînă la halucinație și nebunie, vedea în orice prunc un uzurpator. Teama aceasta îl înlănțuia într-o continuă dorință de a ucide. Cînd soldatul de gardă pare obosit, Irod singur îndeplinește serviciul său. Și omoară cu rîvnă, cu pricepere și cu sete. Omoară spre a-și asigura tronul și viața... Ucide spre a avea liniște...

Dar totul rămîne zadarnic: pedeapsa urmează. Blestemul mamelor îl ajunsese. Osînda era grea, dar dreaptă. Cu trupul putred de viu, ros de viermi și mîncat de băile calde ce făcea spre a scăpa de acea mîncărime supărătoare, Irod își duce bătrînețea zilelor de glorie cu grea povară. Bubele îi sfîșie trupul, viermii forfotesc în rănile mereu deschise, mereu altele. Vrea să se vindece, dar nu poate. Vrea să moară, dar nu poate nici aceasta.

Icoana pruncilor uciși, alături de geamătul lor înăbușit și de plînsul deznădăjduit al mamelor, îi cîntă în ureche un cîntec funebru ce-i pecetluiește de pe acum osînda de care se învrednicise.

Vremurile de altădată îi apar mustrătoare și reminiscența lor îi impută nebunia tinereții punîndu-i în față pe acel Irod incult, barbar, nestatornic, ambițios, orgolios și ucigaș.

În pragul nașterii de totdeauna, permanența lui Irod, alături de prăznuirea Dumnezeului devenit om, rămîne

sub același blestem și poartă aceeași osîndă, pînă în ceasul în care omenirea va ispăși singură vina de a fi născut un asemenea monstru. Amintirea lui hidoasă, se prelungește dincolo de noi, ca o ciudată împlinire a celui mai tragic destin al omenirii din toate timpurile.

IRODIADA

Tîlcul evangheliilor își poartă înțelesul, de-a curmezișul vremii, peste nevoile mărunte ale zilei, peste micimea bucuriilor noastre mărunte, tîlc care adeseori își dezvăluie taina pînă și în inimile cele mai depărtate de căldura literei sfinte.

Din întunericul celor două mii de ani, Irodiada — alături de Salomeia — apare în toată turpitudinea, dezmățul și moliciunea ei, ca un simbol peste veac, pe care femeia și-l poate împlini în goana capriciilor unei inimi plecată spre pasiune, sau în acordul aspirațiilor sublime ale sufletului, înclinată spre cele înalte și sfinte.

Irodiada: femeia celui mai scandalos adulter și incest „era soția fratelui său". Salomeia, dansatoarea celui mai sîngeros ospăț biblic. Alături, una de alta, își poartă ispita și neînfrînarea poftelor, în palatul lui Irod, mare cezar.

Cu prilejul sărbătoririi zilei de naștere a lui Irod, se orînduiește cu multă măiestrie un fastuos spectacol.

Oaspeții par încîntați de atenția împăratului. Salomeia e tînără și pe deasupra e și frumoasă. Vraja tinereții și grațiile ei răscolitoare tulbură puțin și stîrnește destulă voie bună. Oaspeții se întrec între ei prin atenție și amabilitate și-o disputâ din dorința de cucerire. Se pare că în ei nu trăiește decît Salomeia. S-ar crede că nu trăiesc decît pentru Salomeia.

Irod, amfitrion distins, rafinat în gusturi și pasionat vînător de surprize, își declină iscusința în goana-i nebună spre a da tot mai mult fast fabulosului ospăț.

Salomeia e dansatoare.

Irodiada o educase desigur, după priceperea ei, spre a fi pe placul lui Irod și a cîștiga grațiile acestuia.

— „Salomeia dansează" — a întrerupt cu o voce sacadată și răgușită Irod, sunetul strident al paharelor cu vin

de Palermo, sunet însoțit macabru de veselia zgomotoasă a amețitoarelor băuturi.

„Salomeia dansează", au prins cuvintele a trece din gură în gură, pînă la cel din urmă oaspete, cu mîna încleștată pe pahar și cu capul pe masă.

Irodiada e mulțumită. E o mulțumire sadică, pierdută într-un prilej de răzbunare și crimă.

Cîntăreții își pun toată priceperea și sufletul în muzica lor. Coardele instrumentelor au început să țeasă o melodie amețitoare, care se împletește într-un ritm diabolic cu trepidațiile orientale ale dansatoarei biblice. Salomeia vrăjită de pasiunea dansului și amețită de privirile lacome ale oaspeților lascivi, își frînge trupul într-un salt orizontal: e o mișcare plină de grație și insinuozitate, sub a cărei mască ea își oferă tandră și ispititoare grațiile instinctului de femeie... Castagnetele cad într-un final, acoperite de aplauzele dezordonate ale oaspeților. Un zîmbet, ce pare mai mult decît o mulțumire, e tot ceea ce dansatoarea poate oferi celor de față.

Salomeia — și prin ea și Irodiada — a cîștigat inima lui Irod. Pe ceilalți, i-a subjugat numai.

Irod, într-un moment de subită înflăcărare (de ce nu și de inconștiență?) promite cu jurămînt că dorința Salomeiei, oricare ar fi ea, va fi împlinită. Îi poate pune la dispoziție aur, bogății nenumărate, palate și chiar tronul, care nu era nici măcar al lui.

Dar dorința dansatoarei nu era a ei, ci numai a Irodiadei. Cu complicitatea Salomeiei, liniștea și desfrîul îi vor fi asigurate, putîndu-se astfel răzbuna pe Înainte Mergătorul și Botezătorul lui Iisus.

Irod Antipa, fiul celebrului Irod cel Mare, fusese căsătorit cu Aretas, fiica regelui Nabateilor, dar se desparte de el, din cauza vieții prea ușuratice pe care regele o ducea în ultima vreme. La rîndul ei, Irodiada fusese căsătorită cu Filip, fratele lui Irod Agripa. Păcatul Irodiadei era în aceeași măsură de greu cu al lui Irod: era mai întîi desfrîu, apoi incest și pe deasupra raptus, întrucît furase pe soția fratelui său. De aceea Ioan Botezătorul nu putea îngădui aceasta, așa cum mai înainte Proorocul Ilie nu îngăduia dezmățul Isabelei. Ura care clocotea de multă vreme în inima Irodiadei, de data asta se va stinge. Aplecîndu-se spre urechea Salomeiei, șopti:

— „Cere capul lui Ioan"

Salomeia privește cu nedumerire. Dorința mamei o contrariază. Cine era acesta și cu ce se făcuse vinovat?

Oaspeții așteaptă plini de curiozitate să audă dorința dansatoarei. Salomeia privește în neștire. Ochii i se împăienjenesc și buzele au șoptit cu un tragic tremolo, nesăbuita dorință.

„Vreau capul lui Ioan".

Răspunsul a căzut ca un trăsnet.

„Capul lui Ioan? Ioan, pe care eu l-am trimis în temniță? Așadar, iată-mă și ucigaș", și-a zis Irod îngrozit.

Sfînta Evanghelie spune că Irod s-a întristat, auzind de aceasta. De ce? Că nu s-ar fi putut aștepta la o asemenea dorință? Că i-ar fi fost greu să-l omoare pe Ioan, de teama vreunei răscoale? Sau de teama judecății și condamnării aspre pe care bănuia că posteritatea i-o va aduce? Nu știm. Mintea îi era prea amețită să-i dea răgazul vreunei judecăți, iar conștiința îi murise demult. Irodiada era prea frumoasă spre a nu satisface dorința fiicei sale, ale cărui dansuri Irod încă le vedea prin păienjenișul ochilor.

Femeie șireată, Irodiada știe ce vrea: Capul lui Ioan, Ioan care o mustra adeseori pentru nelegiuirea și nerușinarea ei și pe care Irod îl închisese la Macheront în urma repetatelor ei rugăminți.

Dorința Salomeiei e prea mare. Dar . . . făgăduința unui împărat — fie chiar la o petrecere — nu cunoaște margini, nici de-ar fi vorba de . . . tăierea capului Sf. Ioán Botezătorul.

Capul Sf. Ioan e adus pe o tipsie de aur. Pentru un asemenea om — aur la suflet și la minte — nu se putea întrebuința decît o tavă de aur, căci Irodiada, neîntrecuta amfitrioană — aranjase totul cu măiestrie.

Ce spectacol frumos pentru cruzimea unor oameni, ai unor vremuri care nu cunoșteau decît dezmățul ospățului, desfrînarea în văzul tuturor și crima, care le încununează viața și opera cu lauri de sînge.

Oaspeții sînt încîntați . . . Irodiada e fericită . . . Irod aclamat. Capul lui Ioan era surpriza ospățului alături de dansul Salomeiei, care se pare că simte mustrarea de dincolo de moarte, pe care ochii sfîntului, închiși într-o desăvîrșită liniște, i-o aduc.

Și într-un moment de curată sinceritate cu sine însăși, Salomeia, cu sufletul îndurerat de necugetata ei dorință,

își smulge voalul. Privește o clipă, înmărmurită, l-azvîrle cu ură și dispreț la picioare și cu îndreptățită revoltă și resemnare, dispare din mijlocul oaspeților lui Irod.

. . . Era tot ceea ce mai putea face Salomeia, dar nu ca să acopere păcatul unei dorințe nesăbuite, ci ca să nu mai simtă mustrarea blîndă ce părea că se revarsă dintre pleoapele închise ale Sf. Ioan.

Destinul, împletit ciudat în cea mai tragică trăire omenească, îi hărăzise în eternitate un simbol de permanentă apostrofare și dispreț, pe care omenirea o va arunca asupra acestor femei de tristă celebritate, cu legitimă ură și revoltă.

MUNTELE QUARANTANIEI

Prin botezarea lui Iisus în apele Iordanului, planul mîntuirii din robia păcatului începe să se săvîrșească potrivit orînduielilor divine. Luat de Duhul Sfînt, e dus în pustiul Iudeii care se întindea de-a lungul văii Iordanului, unde, asemenea lui Moise și Ilie, Iisus postește vreme de patruzeci de zile.

Tradiția a căutat să precizeze anume acest pustiu, botezîndu-l „Quarantania" și situîndu-l între Ierihon și Betania, un ținut cu adevărat pustiu: mai puțin colindat de oameni și mai mult de animalele sălbatice.

Postul de patruzeci de zile în acest pustiu a fost desăvîrșit, în sensul că Iisus s-a ferit toată vremea de mîncare și de băutură prin ajutorul puterii Sale ca Dumnezeu, prin stăpînirea deplină a celor trupești de către suflet și printr-o totală cufundare a minții spre cele înalte ale slujirii ca Mesia în lucrarea de mîntuire a lumii.

Fără îndoială, omul e supus condițiunilor unei existențe materiale de care diavolul caută să se folosească în cea dintîi ispită, prin care încearcă să amăgească pe Iisus.

Desigur, patruzeci de zile de post, trebuie să fi slăbit destul de mult pe Iisus, din care cauză — spune evanghelistul — „flămînzise". Cel mai frumos prilej de a amăgi pe Iisus, diavolul îl găsește într-o ispită cu dorința de a face binele material drept scop al vieții: „De ești Tu Fiu al lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini".

Duhul pămîntului de care diavolul e stăpînit și pe care-l folosește în vădită viclenie spre a potoli foamea și postul celor patruzeci de zile, primește însă un răspuns ce trece dincolo de lumea materială a firii omenești: „Scris este: nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot graiul care iese din gura lui Dumnezeu".

Cu alte cuvinte, izvorul adevăratei vieți a omului nu e pîinea, ci Cerul de care, dacă diavolul se îndoise întru sine, Iisus îl pune mai presus de orice, atît în viața Sa pămîntească, cît și în scopul vieții noastre pentru pregătirea celei de veci.

Față de încercarea diavolului de a ispiti pe Iisus cu pîine și de îndoială asupra Divinității — de a face din materia lumii scopul vieții — răspunsul Mîntuitorului trece de hotarul preocupărilor noastre mărunte, arătîndu-ne cu chibzuință cerul, drept singurul țel spre chemarea statorniciei cerești și înfrîngere a oricărei ispite adusă trupului spre vătămarea sufletului.

Diavolul, cu însăși îndoirea lui Iisus, nu dezarmează. Dacă grija preocupărilor materiale ale vieții, lăcomia, nu a avut ecou în sufletul lui Iisus, mîndria — păcat de moarte care a adus pierderea raiului lui Lucifer și a răzvrătiților din ceata lui — constituie un nou prilej pentru cea de a doua ispită.

„Ducîndu-l în cetate și punîndu-l pe aripa templului din Ierusalim", diavolul îi spune următoarele, din dorința de a pune la încercare puterea și dragostea lui Dumnezeu, față și de Iisus și de oameni: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos, căci scris este: „îngerilor, Săi va porunci pentru Tine și pe mîini Te vor ridica, ca nu cumva să împiedici de piatră picioarele Tale".

Iisus și diavolul — icoană în care lumina vieții stă alături de întunericul vieții — stînd pe aceeași înălțime a templului din Ierusalim, privesc lumea ce se întinde la picioarele lor: Unul, dorind-o pentru eternitate în împărăția Sa, celălalt pentru osînda și servirile umilitoare în slujba păcatului.

Trufia, pe care Iisus n-a cunoscut-o cîtuși de puțin, căci a venit ca să slujească, nu să fie slujit, trufia, prin care omul se crede îndreptățit de lucruri mari și cu neputință a se săvîrși și de semenii lui, e un lucru care în ochii diavolului are atîta considerație.

Răspunsul lui Iisus, e o nouă înfrîngere a ispititorului:

„Iarăși stă scris: „Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău".

Flămînd fiind, îi cere să prefacă pietrele în pîini spre a-și potoli foamea; știindu-l Dumnezeu, dar voind să-și arate puterea de care ar fi avut nevoie în mijlocul oameni-

lor spre a cîștiga încrederea lor, îi cere să se arunce de pe aripa templului. Prin răspunsurile Sale, Iisus înfrînge sclavia trupului și calcă peste trufia minții și a puterii ce Dumnezeu îi hărăzise ca Om și El avea ca Dumnezeu.

Departe de a cădea în cursă, răspunsul lui Iisus i-aduce o nouă nemulțumire și în întunecimea minții lui, diavolul caută o nouă ispită. Și în vicleșia sa, încearcă cea din urmă amăgire și ducîndu-l într-un munte foarte înalt, i-a arătat toată împărăția și slava lor zicîndu-i:

„Acestea toate le voi da ție, dacă, căzînd, te vei închina mie, căci mie mi-e dată și oricui voiesc o pot da".

Fără îndoială, stăpînirea lumii cu bogățiile și cu măririle ei erau pentru diavol cea mai mare ispită, pe care, în dorința lui de a umili pe Iisus, într-un moment de revoltă și ciudă, i le oferă cu șiretenie, crezînd că cel puțin de data aceasta Iisus se va pleca și împlini una din ispitele lui.

Dar dacă diavolul spune că lui i s-au dat toate împărățiile lumii acesteia, avînd în vedere căderea omului, el mințea, crezînd că întreaga împărăție pe care i-o oferea lui Iisus, îl poate amăgi mai ușor și i se poate închina. Răspunsul însă pe care Mîntuitorul îl dă la cea de a treia ispită, nu e numai un răspuns de înfrîngere a diavolului, ci e un răspuns de îndreptățită revoltă: „Mergi înapoia Mea, satano", răspuns pe care diavolul îl primește cu ciudă și-n urma căreia pleacă rușinat, jurînd răzbunare credincioșilor lui Iisus în lumea aceasta.

Prin ispitirea spre mîncare, diavolul încearcă să aducă mai întîi în Iisus și apoi în lume, pofta trupului, nesațiul, lăcomia. Iisus prin răspunsul dat diavolului zdrobește sclavia trupului, arătînd că scopul vieții trece dincolo de materie și de poftele pămîntești, Dumnezeu și lumea cerului fiind cel mai înalt scop în viața omului.

Aruncarea de pe aripa templului era pentru a robi încrederea oamenilor în puterea lui Dumnezeu, prin care diavolul putea privi scena de umilire a lui Iisus, sau de ajutorare a îngerilor Lui. Prin răspunsul Său, Iisus înlătură puterea minții, înfățișînd icoana modestiei și puterea voinței de care omul poate dispune numai în numele Lui.

Închinarea lui Iisus la picioarele diavolului spre a cîștiga împărățiile lumii văzute, e cea mai mare dovadă de

trufie din partea lui, ca și semnul unei dorințe ce adeseori stăpînește pe om în căutarea slavei lumii acesteia.

Închinarea cerută de diavol, ar fi fost dominarea răului în lume care într-o clipeală de vreme i-ar fi fost fatală, aducătoare de moarte a trupului și a sufletului. De aceea răspunsul „mergi înapoia Mea, satano, și slujește Domnului Dumnezeului tău", nu e numai înfrîngerea diavolului, ci stăpînirea binelui, prin care robia trupului și îngîmfarea minții sînt înlăturate, iar omul se recunoaște pe sine într-o lume de voință ce-și întinde aripile sufletului spre chemarea de slujire unică a Unui singur Dumnezeu.

Biruind păcatul duhului, Fiul Omului a primit puterea supremă în împărăția duhului.

Renunțînd la supunerea puterii pămîntului, Iisus a cîștigat servirea îngerilor lui Dumnezeu „care apropiindu-se de El, slujeau Lui".

Lepădîndu-se de ispita deșertăciunii și slavei lumii pămîntești, Iisus arată vremelnicia de care sufletul adesea se leagă, părăsind slujirea în lucrul Celui ce este singurul Dumnezeu, Împărat al pămîntului și Domn al Cerului.

Calea mîntuirii ce duce la Împărăția cerului fusese arătată: „Cei împovărați de robia păcatului, să-și ia crucea și să-mi urmeze, căci Eu sînt Calea, Adevărul și Viața.

„CASA TATĂLUI MEU, CASĂ DE RUGĂCIUNE"

Iisus se ruga adeseori.

Se ruga cu acea căldură sufletească și cufundare în sine însăși cum numai El știa. Palmierii Grădinii Ghetsimani au auzit șoaptele celei mai curate rugi pe care vreo inimă a putut înălța vreodată lui Dumnezeu.

În acele momente de tainică vorbire cu Sine însuși și de comunicare cu Divinitatea, Iisus ne vorbea atît de sublim de puritatea inimii și de puritatea rugăciunii, că multă vreme firea omenească încă nu va putea pătrunde sublimitatea ei.

Cînd îl întîlnim la templul din Ierusalim, cînd e în vîrstă de numai 12 ani, în Iisus găsim, fără îndoială pe acela care mai tîrziu își va petrece vremea numai în momente de reculegere, pentru ca Tatăl Său din Ceruri „să facă cu putință a trece paharul amărăciunilor" pe care oamenii aveau să i le pricinuiască.

Viața Sa pămîntească e plină de asemenea stări de liniște sufletească, pe care, dacă Iisus le-a simțit atît de puternic, în același timp ni le-a lăsat ca valoarea cea mai de preț, rugăciunea fiind pecetea eternității deasupra vremelniciei umane.

Dacă e adevărat că templul din Ierusalim, în ultimul timp păstra unitatea sufletească a evreilor și cultiva religiozitatea cultului mozaic, tot pe atît de adevărat e că o sumă de evrei își îngăduiau a face o seamă de fărădelegi, prin care se jignea atît de mult conștiința omului.

Comerțul cu obiectele de cult, și mai ales cu cele destinate sacrificiilor sîngeroase, nu erau numai o icoană a realității murdare în care se complăcea această evreime, ci era de-a dreptul un sacrilegiu.

Mărfuri vechi, negustori lacomi, clienți grăbiți, muget de vite ce-și abureau nasul în miros sîngeros al celor jun-

ghiate, cîntec sfîșietor de dureros al păsărelelor închise în colivii, în jurul templului, și chiar într-însul, era un tablou ce caracteriza nu numai acea stare josnică în care se găsea populația acestui timp, ci și un cult ce odată cu venirea lui Iisus nu-și mai avea nici un rost. „Milă voiesc nu jertfă", spunea adesea El ucenicilor și celor de față, lăsînd să se înțeleagă că practica evreiască își trăia ultimele zile. „Milă voiesc, nu jertfe", sunau cuvintele lui ca o chemare din adîncul vremii.

Iisus se ducea adeseori la templu.

Se ducea să vorbească, sau poate ca să se roage.

De data asta, Iisus e întîmpinat la ușa templului de zarafi și de negustori care-și desfăceau marfa cu multă nerușinare.

Bărbi stufoase și încîlcite sileau pe credincioși să se oprească o clipă, să încerce obiecte proaste, sau să cumpere vreo turturea închinată sacrificiului de spălarea păcatelor ușoare.

Zarafii sunau arginții ispititori ai lui Iuda pe care voiau să-i schimbe cu dreptul lor cuvenit de a lua și ceva pe deasupra, cu șiretenia aceea cu care știau să-și laude marfa și să convingă pe trecători să cumpere.

Aleea ce duce la templul e ticsită de lume.

Iisus se strecoară ușor printre baraci.

Evreii își prezintă marfa pe care o arătă lui Iisus.

Ochii privesc lacom neașteptarea unei hotărîri din partea Lui.

Evreul din colț bănuia, poate, că Iisus vrea să-și oprească privirea asupra arginților săi; credea că e vreun negustor sau poate vreun misit. Un altul credea că vrea să cumpere o pereche de porumbei, sau poate cenușă de vacă roșie.

Înfățișarea acestor negustori, dublată de infecția mărfurilor din care făcuseră un adevărat bazar în jurul templului, pe Iisus *îl dezgustă* peste măsură.

Cuvintele Sale „Milă voiesc, nu jertfă", pe care și evreii le-au auzit dar nu le-au înțeles, condamnă peste veacuri acest sacrificiu și comerț cu cele sfinte. De aceea, atitudinea de răzvrătire pe care o ia Iisus nu ne surprinde.

Cu biciul în mînă și cu îndreptățită revoltă, Iisus izbește în zaraful chinuit de imaginea arginților, ca și în vînzătorul de aromate și obiecte de cult.

„Casa Tatălui Meu, Casă de rugăciune, nu peșteră de

tîlhari", răsună cuvintele lui Iisus, consfințind pentru totdeauna menirea și sublimitatea bisericii în fața lumii și în inimile noastre.

„Casa Tatălui Meu, casă de rugăciune", le spunea El, privind în adevărata lumină menirea bisericii în viața omului.

E o atitudine energică dar plină de demnitate, ce avea să-și trimită ecoul în veșnicie, ori de cîte ori sfințenia bisericii avea să fie călcată.

„Casa Tatălui Meu, casă de rugăciune", pe care evreii o necinstiseră atît de mult, prin Iisus capătă o definiție eternă în cultul omenirii și o rostuire permanentă în viața spirituală a lumii.

Biserica, pe care El o numește Casa lui Dumnezeu, era aceea la sînul căreia avea să se legene întreaga omenire, de-a lungul veacurilor.

*

* *

Credința descoperită de Dumnezeu, primilor oameni, a apucat cu vremea pe alte făgașuri din cauza îndepărtării omului de Creatorul său și astfel se ajunse la diferite crezuri, în sînul a diferite neamuri, care nu au comun altceva decît greșeala de a nu fi ascultat pe Creator.

În timpul primei perioade a creștinismului fiecare popor își avea cultul și zeii săi, așa încît în lumea de atunci a imperiului roman, credința în loc să rămînă o putere de unificare a tuturor, constituia cel mai mare sîmbure de neînțelegere, ură și înstrăinare.

Din această cauză, a avut de suferit și morala, căci religia naționalistă a fiecărui popor își avea propria sa concepție morală, iar toate aceste concepții aduc un haos și o prăbușire pe care istoria ne-o colorează atît de plastic nesfiindu-se să afirme că starea nefirească în care se găseau toate straturile sociale ale acelei lumi, trebuia să înceteze, în așteptarea unei puteri regeneratoare pentru întreaga omenire.

Cînd planul Providenței hotărîse în crugul marelui timp „plinirea vremii" neorînduiala socială și haosul dispar din sînul acestei lumi obosite, iubirea înlocuiește egoismul feroce și o înfrățire se înjgheabă între noroade, unindu-le într-o singură mare familie, cu o singură năzuință, cu o singură credință și o unică morală. Atunci

s-a ivit creştinismul, care a condamnat dezordinea oamenilor ajunsă normă sub pecetea necredinţei, a accentuat egalitatea tuturor înaintea lui Dumnezeu şi a dreptăţii veşnice şi prin învăţătura lui despre raportul omului cu Dumnezeu, către Sine însuşi şi către aproape, s-a arătat ca o religie a întregii lumi, care are în sine puterea de a se răspîndi pretutindeni, de a cuprinde firea omenească în totalitatea ei şi a satisface toate nevoile spirituale ale omului.

Această credinţă a descoperit-o însuşi Dumnezeu oamenilor şi a întărit-o ca Împărăţia Sa, pe pămînt şi ca biserică întregii omeniri.

A da o definiţie care să rămînă singură în uz în istoria bisericii, e greu, cînd sînt atîtea. Definiţia ei se poate vedea în însuşi scopul pe care îl are în lumea aceasta în vederea pregătirii vieţii de apoi. Totuşi, o putem numi „obştea tuturor credincioşilor care ascultă de ea şi de Evanghelia ei şi mărturisesc şi îndeplinesc învăţătura lui Iisus Hristos.

Prin ea omul ajunge la o împăcare cu cerul, căci cine nu are biserica de mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de tată.

Biserica, după o altă definiţie, e o comunitate de oameni întemeiată de Dumnezeu şi care sînt legaţi sufleteşte între ei, prin credinţă, lege dumnezeiască, ierarhie şi Sfinte Taine. Iată una poate din cele mai frumoase şi mai concludente definiţii ale bisericii.

Biserica e opera lui Iisus. El a dat-o omului, ca, avînd-o pe Ea şi pe El, viaţa veşnică să aibă". El a dat la îndemîna omului drept învăţătură, o Evanghelie — în care crezînd, poate deveni membru al bisericii Sale; — i-a dat Sfintele Taine ca semne văzute ale darurilor cereşti şi i-a dat o ierarhie în seama căreia omul trebuie să-şi încredinţeze trupul şi sufletul, ierarhia fiind singurul mijlocitor între lumea pămîntească şi cea cerească.

Întemeindu-şi biserica, a dat putere egală tuturor apostolilor săi („de a lega şi dezlega păcatele în cer şi pe pămînt") şi trimiţîndu-i în lume „să propovăduiască şi să boteze", El s-a înălţat la Cer păstrînd pentru Sine suprema conducere a bisericii, al „cărei Cap este".

Cînd între apostoli s-a pus întrebarea odată, cui i se cuvine întîietatea, Hristos a condamnat aceasta spunîndu-le, ca „cel ce vrea să fie întîiul, să fie sluga voastră",

El fiind mai marele păstorilor şi al turmei Sale credincioase.

Biserica e o împărăţie spirituală şi ca atare ea nu are decît un împărat spiritual suprem, putere care este împărţită aici, pe pămînt, şi care formează ierarhia bisericească.

Faptele apostolilor ca şi apostolul Pavel confirmă foarte clar lucrul acesta şi mustră cu cuvinte aspre năzuinţele ivite cu ocazia accentuării întîietăţii de vîrstă în biserică, din partea unora şi în privinţa aceasta primatul papal este nescripturistic, iar teoria că Petru a fost episcop la Roma şi a păstorit 25 ani, e o eroare pe care romano-catolicii îşi întemeiază principiul papalităţii.

În literatura postapostolică — patristică — şi din veacurile următoare se afirmă acelaşi lucru că numai Hristos este capul Bisericii.

Chiar episcopii în seama cărora sînt bisericile, se numesc căpetenii, în sensul că ei conduc eparhiile respective, căpetenia păstorilor, cum spune Petru fiind Hristos „mai marele păstorilor". În art. 10 din epistola patriarhilor asupra credinţei ortodoxe, trimisă la Sinodul de la Ierusalim din 1672 în legătură cu „mărturisirea ortodoxă" a lui Petru Movilă, Mitropolit al Kievului, găsim o afirmaţie destul de concludentă despre „căpitănia bisericii": „deoarece omul e muritor şi nu poate fi căpitănie veşnică a bisericii, numai Domnul nostru Iisus Hristos conduce ca o căpetenie supremă care are în mîini conducerea bisericii, iar biserica prin sfinţii părinţi. Prin urmare, Sfîntul Duh în bisericele formate din membrii legali, şi întemeiate în chip legal, au orînduit episcopi, conducători, păstori, cîrmuitori care au ajuns la aceasta nu prin abuz, ci prin căi legale şi în păstorie aceştia a arătat chipul Aceluia care a fost începutul şi plinirea mîntuirii noastre, pentru că sub o asemenea conducere să fie părtaş la opera mîntuirii".

„Cred într-una sfîntă, apostolească şi sobornicească biserică".

Sînt cuvinte în care mărturisim credinţa într-o singură biserică drept instituţie Divină, căci numai o instituţie divină, — nicidecum una omenească sau o unire de credincioşi ar putea constitui obiectul credinţei noastre.

Sfîntă, sobornicească şi apostolică, dar mai ales una

este biserica, deoarece unul este capul și întemeietorul ei, Iisus.

Sfîntă este, căci temelia pusă de întemeietorul ei este sfîntă și El e pururea într-însa. El însuși a curățit-o prin patimile Sale dîndu-i putere de a curăți păcatele, adică de a sfinți pe oameni. Sfințenia ei nu este cîtuși de puțin atinsă prin faptul că în sînul ei se găsesc și cei păcătoși pentru că, „soarele răsare și pentru cei buni și pentru cei răi și pentru cei drepți și pentru cei nedrepți".

Sobornicească sau universală — înseamnă biserica drept credincioasă păstrătoare a credinței, spre deosebire de unele biserici întemeiate de eretici sau schizmatici. Sobornicească și universală se numește biserica, deoarece se întemeiază pe soboare, sinoade și pentru că are menirea să vestească tuturor popoarelor opera mîntuirii și să le aducă la Hristos căci potrivit cu esența ei, nu poate fi mărginită de condițiunile de loc, sau de timp, ea fiind pentru toate locurile și popoarele.

Biserica e apostolică, deoarece Hristos a dat putere Apostolilor să o organizeze pe baza învățăturii predată lor, putere pe care Apostolii la rîndul lor au trecut-o episcopilor, exercitîndu-se astfel neîntrerupt.

Faptul că, cu vremea, s-au ivit dezbinări în sînul bisericii, a dus la o ruptură radicală, definitivă, pe care biserica sau istoria bisericii a numit-o marea schizmă din 1054. De atunci, precedentul fiind creat — biserica s-a dezmembrat în mai multe comuniuni și continuă să se descompună, despărțindu-se de biserica primară, care la început a fost una și căreia i-a rămas credincioasă, singura biserică ortodoxă.

În legătură cu această dezmembrare, voi aminti un interesant caz, petrecut la începutul secolului trecut.

Biserica ecumenică e una și aceeași — au zis o seamă de învățați teologi din Oxford, — și ea se poate asemăna cu un arbore, care, natural, are o singură rădăcină și un singur trunchi, iar ramurile se hrănesc din același izvor comun. Comparația era prea ispititoare spre a putea fi socotită și justă. Fiecare biserică nu formează o biserică ecumenică propriu-zis, numai dacă se vor uni toate la un loc, lepădîndu-și elementele naționale și personale ale fiecăreia (de pildă: catolicismul are la bază o luptă de veacuri, între mentalitatea apusului și răsăritului, protestantismul e o atitudine de răzvrătire de protest contra

papismului, anglicanismul, un capriciu al despotului Henric VIII, în urma unei neînțelegeri cu papa de la Roma, etc.).

Unul din partizanii acestui curent de unificare, din școala Oxfordului — savantul Diacon Palmer, — convins că ei au dreptate, voi să vadă dacă această mentalitate stăpînește și în sînul ortodoxismului. Fiind într-o călătorie de studii în Rusia, se adresă unui preot să-l împărtășească, motivînd că biserica sa făcînd parte din marele arbore cu rădăcina comună, el este membru al bisericii ecumenice și deci al bisericii ortodoxe.

Preotul, căruia i se adresase cel dintîi, i-a pus condiția ca să se lepede de greșelile sale anglicane, să iscălească o formulă ortodoxă și apoi poate primi Sf. Cuminecătură în sînul bisericii ortodoxe.

Palmer rămase mirat de această atitudine și nu se convinse de adevăr — dar și de greșeala sa — decît atunci cînd, adresîndu-se Sinodului din Petersburg, primi același categoric răspuns, că anglicanismul n-a rezultat din conștiința ecumenică de biserică, ci este pur și simplu o doctrină localnică, apărută în urma unor anumite condițiuni istorice și de aceea ea se prezintă cu totul străină de Duhul ortodoxiei.

Biserica de astăzi, ne prezintă cele trei priviri deosebite atît de bine semnalate în istorie: catolicismul roman este asemenea iudaismului creștin și poartă toate semnele particulare acestei direcțiuni teologice unilaterale. Protestantismul, ca extremitate cu totul opusă, este asemenea gnosticismului creștin și ca și acela neagă orice lege în viața religioasă morală și mai presus de autoritatea bisericii, pune rațiunea.

Dacă vom continua a defini și ortodoxismul, logica istoriei și a faptelor ne va sili să conchidem că, această biserică pleacă de la învățătura apostolilor.

Ea, *potrivit vederilor lui Ioan*, e depozitarea ideii despre Dumnezeu, omul și despre iubire, exprimată de apostoli și de sinoadele ecumenice și ridicată la gradul de dogmatică.

De aceea ortodoxia, fiind expresia creștinismului perfect, se raportă deopotrivă în mod negativ atît către papismul catolic cît și către protestantismul german, care înțeleg adevărul creștin unilateral și prin urmare greșit...

Iată adînca deosebire între cele trei mari biserici. Și iată de ce și noi, ca fii ai bisericii ortodoxe, adică ai adevăratei învățături, afirmăm cu toată convingerea că singura biserică adevărată e cea ortodoxă. Este a noastră precum și noi sîntem ai ei, — și prin ea poporul nostru, adînc religios, s-a menținut de-a lungul veacurilor sub pribegia și vitregia soartei, în ciuda tuturor celor ce au vrut să o calce și să o întineze. A noastră este precum și noi sîntem ai ei, și sub aripile ei ne-am păstrat ca popor și neam, ca religie și turmă drept credincioasă . . .

*
* *

Doctrina creștină ortodoxă învață că atît biserica pe de o parte, cît și statul de cealaltă, sînt așezăminte divine. *El* apare din biblia vechiului testament nu numai creatorul omului, dar unei societăți, căci omul — un animal social cum a zis Aristotel — prin creatorul său, a avut sădit în natura sa sentimentul iubirii pentru viața socială și năzuința de a se întovărăși cu semenii săi. În creațiunea femeii pe care Dumnezeu a dat-o tovărășă primului om, se vede cel dintîi plan pentru întemeierea unei societăți, care mai tîrziu se va numi stat. Din sociologie *se știe* că cea dintîi și cea mai veche formă a vieții de stat a fost clanul, tribul, cuprinzînd pe toți cei ce se înrudesc prin sînge, identitatea de totem (zeu și religie, adopțiune și a. m. d.).

Prin urmare, sociologia singură recunoaște că la baza acestor societăți — mai tîrziu numite state cu menirea respectivă a celor din sînul lor — a existat încă din cele mai vechi timpuri, la temelia statului, religia. Iară Giovanni Gentil — spunea cîndva că statul care nu se interesează de religie nu e stat. Să înlocuim cuvîntul („nu se interesează" cu „nu are la bază"), și să repetăm afirmația lui *Giovanni:* „statul care nu are la bază religia nu este stat".

Cu timpul cele două instituții și-au creat pe baze de interese personale legile respective, cu ajutorul cărora s-au organizat, numind și conducători politici și spirituali, așa cum bunul interes al fiecăruia cerea. De acuma există un stat și o biserică. Doctrina creștină cunoaște *ca absolute* și necesare și pe una și pe alta, ambele fiind opera

lui Dumnezeu. Iar apostolul Pavel, pe baza învățăturii primite de la învățătorul său, spune în epistola către romani: „fiecare să se supună stăpînirilor mai înalte, căci nu există stăpînire decît de la Dumnezeu, iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt orînduite. Deci: cine se împotrivește autorității, puterii lui Dumnezeu se împotrivește, iar cei ce se împotrivesc își vor lua osînda. Dregătorii nu *sînt spaimă, pentru fapta bună,* ci pentru cea rea. Voiești, deci să nu-ți fie frică de stăpînire? fă binele și vei avea laudă de la ea. Căci dregătorul este slujitorul lui Dumnezeu spre binele tău . . . apoi, „dați tuturor cele cu care sînteți datori: celui cu dajdia, dajdie; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste; iar mai departe spune: „iubirea nu face rău aproapelui; drept aceea, iubirea este împlinirea legii". Iar apostolul Petru în prima sa epistolă scrie, dînd sfaturi în același sens: „Supuneți-vă pentru Dumnezeu, oricărei orînduiri omenești, atît împăratului care are cea mai înaltă putere, cît și dregătorilor care sînt trimiși de dînsul pentru pedepsirea celor făcători de rele și pentru răsplătirea celor cinstiți, căci aceasta este voia lui Dumnezeu".

Prin urmare, e clar ceea ce ne îndeamnă și un apostol și celălalt: „supunerea către stăpînirile cele mai înalte, căci aceasta este voia lui Dumnezeu".

Să ne amintim un moment de vremurile acelea: creștinismul abia se năștea și el nu era cunoscut decît în păturile de jos ale societății și în cîteva comunități, vorbind despre acestea în raport cu imperiul roman. Apoi Palestina — căci Pavel era evreu, — era tot sub stăpînirea romanilor. Atitudinea poporului teocratic a fost totdeauna o atitudine de răzvrătire față de asupritorii lor și de aceea în nenumărate rînduri ei se răscoală, cu planuri mari, gînduri înalte. Poporul evreu și cu *atît mai mult Pavel, din sînul căruia plecase, ura imperiul roman* și din cauza deosebirilor de păreri religioase. În fruntea acestui imperiu era un împărat păgîn, iar Pavel scrie: „supuneți-vă stăpînirilor mai înalte, căci aceasta este voia lui Dumnezeu". De ce această atitudine la el? Pentru ce supunere în fața unui împărat păgîn? Existau calcule politice, ambiții personale în mintea apostolului neamurilor? Nu . . . căci el însuși a suferit atîtea în călătoriile sale de misionarism. Pavel — un om cu o cultură superioară, afirmă și cere această supunere, din înaltă concepție pe

care el o avea despre Dumnezeu, întemeietor al oricărei împărății pămîntești. „Căci orice stăpînire de la Dumnezeu este", zice el.

De aceea orice om este obligat să se supună autorității publice care e mai presus de el, fără a lua aminte și a distinge forma și organizațiunea ei, care, poate se deosebește de convingerea și concepțiile sale.

„Deoarece scopul acestor instituții și legislațiuni este de a face să promoveze dreptatea în lume, întărirea acestei dreptăți între oameni în orice privință este menirea de căpetenie a acelora cărora Dumnezeu le-a încuviințat guvernarea împărățiilor pămîntești".

Cele ce sînt, de la Dumnezeu sînt rînduite, căci nu este autoritate decît de la Dumnezeu:

Concepția creștină, că „orice autoritate de la Dumnezeu este", a dominat spiritul omenesc în toate timpurile și în toate țările, căci la titlurile împărăției lor și a domnitorilor se găsește — ca și astăzi dealtfel — „Rege prin grația lui Dumnezeu", ca un ecou pe cît de vechi, pe atît de necesar și nou, al apostolului din Tarsul Ciliciei sau de pe lacul Ghenizaretului.

Iată, prin urmare care este concepția bisericii despre stat și autoritatea sa, către care cere deplină supunere, fiind instituit tot de același împărat ceresc.

Aceste două instituții, biserica și statul — divine prin esență și substanță și umane prin materie și ubicuitate — le-am putea compara cu o monedă, care nu-și poate avea valoarea decît prin existența ambelor efigii și de pe o față și de pe cealaltă. Același lucru este și cu biserica și statul în care există cel mai armonios acord pentru binele reciproc. Sînt două instituții care trăiesc una într-alta, dar fără să se confunde; urmăresc același scop final, dar fără să se amestece una cu alta și se ajută reciproc, fără a fi una și aceeași, precum nu poate fi nici distincte, ci totdeauna alături una de alta, ca stăpîniri ce vin de la același izvor comun.

Cea dintîi necesitate a unei societăți este de a trăi în pace, biserica o propovăduiește, iar statul o ascultă și o înfăptuiește, căci el are la îndemînă mijloacele de care poate dispune în această privință.

Vorbind despre raportul dintre biserică și stat, el nu poate fi decît o legătură strînsă de reciprocitate și completarea în ceea ce lipsește uneia și celeilalte în raport

cu însușirea, substanța și menirea ei. Și doar pe baza acestei perfecte înțelegeri și lucrări comune, omenirea a putut păși pe calea civilizației. Dacă din nefericire lucrurile n-au stat totdeauna așa, e din cauză că, reprezentanții statului și ai bisericii și-au uitat scopul înalt al sublimei misiuni cu care Dumnezeu îi hărăzise în lume și s-au ivit încălcări dintr-un domeniu în celălalt, dînd naștere la ciocniri și umilințe destul de regretabile. Scopul bisericii este sublim prin însăși sublimitatea întemeietorului ei, propovăduind o înfrățire a tuturor noroadelor („căci la Înviere nu va fi nici elini, nici iudei, nici bărbați, nici femei"), printr-o singură credință avînd la îndemînă mijloacele spirituale, pe care ea le-a folosit cu destulă energie, potrivit rostului ei pe care-l are în lume.

Ea, ca instituție independentă, folosindu-și propriile-i mijloace față de Stat, ocupă o pozițiune de sprijin reciproc, căci deținătorii puterii politice sînt oamenii unși ai lui Dumnezeu și puterea lor de la Dumnezeu este.

Statul fiind conștient de rolul și de sublimitatea în lume a bisericii, îi dă ajutorul necesar pentru împlinirea mai ușoară a misiunei sale, fapt care aduce și reclamă din partea bisericii, un ajutor mutual reciproc.

Dar, dacă statul are o atitudine de indiferență — care s-ar putea găsi în cel mai rău caz — pierderea cea dintîi, va fi pentru stat, care nu mai poate dispune de puterea morală în conducerea supușilor săi, aceasta găsindu-se în mîinile bisericii. „Ca putere spirituală și independentă, biserica poate să existe și afară de stat și pentru a ajunge la scopul ei, poate să întrebuințeze mijloacele spirituale de care dispune, fără să apeleze la puterea Statului; — însă Statul ca putere pămîntească, nu poate exista fără puterea spirituală, morală a bisericii; și în acest caz Statul s-ar transforma într-o asociație de oameni care trăiesc în dezvoltarea puterilor lor fizice, dar lipsiți de morală".

Prin urmare, iată cît de clară apare necesitatea unei biserici într-un Stat, precum și raportul sau atitudinea pe care trebuie să aibă statul față de biserică. Văzînd necesitatea absolută și imediată, am impresia că, cuvintele lui Giovani Gentili „că Statul care nu se interesează de biserică nu e Stat", — poartă o pecete profetică și concretizează acest raport de solidaritate și reciprocitate într-un mod pe cît de absolut, pe atît de elegant.

Atît timp cît biserica nu se va depărta niciodată de învățătura ei fundamentală despre originea și importanța autorității politice și-și va păstra caracterul ei de „praescriptio veritatis et principialitatis“ în domeniul spiritualității sale, o ruptură va fi imposiblă“.

Această atitudine face ca în același timp să se subînțeleagă și raportul ce ar necesita să fie între biserică și stat, căci dacă Statul este convins că biserica oferă deplină garanție societății sale, el nu va putea da niciodată prescripțiuni care ar putea fi în contradicție cu cele ale bisericii, ceea ce ar putea duce la un conflict, sau o rupere de raporturi. Ele fiind independente, dar și opera aceluiași întemeietor, desfășoară mai întîi o activitate corespunzătoare scopului în domeniul respectiv și în ființa chemării proprii, dar și una concentrică de interese comune și reciproce pentru progresul general, fie că privesc viața spirituală a bisericii, fie că privesc viața pămînteasca a Statului.

Iată deci cum se înțelege raportul între Stat și biserică „raport de independență și reciprocitate, de interese comune și păstrarea domeniului respectiv, căci biserica și statul prin substanța și puterea lor, sînt menite a-i da omului, aici, pe pămînt, maximum de bunuri spirituale și materiale pe bază de înțelegere și ajutor reciproc, biserica luptînd prin forțele sale morale și spirituale, iar Statul în slujba cetățenilor săi, știind că un popor va fi moral dacă va fi religios; iar dacă va fi moral, va fi și puternic“.

Pacea este supremul bun al omenirii, sub aripile căreia se găsește civilizația și progresul lumii întregi, mînă în mînă cu înfrățirea popoarelor pe bază de acorduri și tratate de înțelegere și ajutor. Biserica, prin autoritatea ei milenară: „pacea mea o dau vouă“, prin prestigiul pe care și l-a creat în paginile marii istorii și prin glasul evangheliei sale, a avut cel mai mare rol în menținerea păcii, căci „sfinții iar nu savanții, au mîntuit lumea“.

Pacea, spunea cîndva un mare om de stat, doar e combătută de cîțiva oameni împrăștiați, dar nu mai e batjocorită de nimeni“. Lucrul pare tot atît de necesar, pe cît și de drept caracterizat, căci ultima catastrofă mondială a adus un haos și o ruină generală, de care și învingătorii și învinșii și-au dat seama că pot scăpa numai prin pace.

Pacea este un bun, al cărui fruct se grăbește să-l culeagă fiecare popor, fiecare individ, întîi pentru scopuri personale și naționale, apoi pentru binele obștesc al întregii omeniri. Rolul cel dintîi și cel mai de seamă îl are biserica prin postulatele ei fundamentale, prin menirea și realizarea evangheliei sale de a aduce pacea oamenilor și înfrățirea popoarelor.

Rolul bisericii în misiunea păcii, e unul din cele mai covîrșitoare, căci „biserica prin misiunea ei eternă cuprinde și trecutul și prezentul și viitorul, dar trebuie să cuprindă, mai ales, viitorul — cu idealurile sale încă nerealizate.

Biserica nu poate fi socotită ca un organ retrograd, depozitară a urilor trecutului; ea, dimpotrivă, are o misiune inovatoare, urmărind să anticipeze munca de realizarea idealurilor de viitor. Ei îi revine misiunea de propagandă a păcii, pe care o poate îndeplini mai ușor decît orice alte instituțiuni, ea putînd privi departe peste frămîntările actualității, iar misionarismul ei fiind și firesc și normal, va împlînta mai ușor dispoziția umanitară în sufletul tuturor credincioșilor săi“.

E o datorie — și poate cea mai de seamă — ca ea să lupte pentru realizarea acestui ideal suprem bun al omenirii; Și i se cere să lupte cu energie, spre a putea învinge haosul ce l-a adus războiul, pentru că „cu o biserică pașnică războiul vine mai repede, pe cînd cu o biserică luptătoare pacea se înfăptuiește mai ușor“.

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună învoire“, au cîntat îngerii la nașterea Mîntuitorului. „Pacea Mea o dau vouă“, a zis Iisus ucenicilor Săi și cuvintele Sale au rămas ca un comandament al bisericii luptînd pentru împărăția popoarelor și pentru pacea lumii. „Cu pace Domnului să ne rugăm“, se începe Sfînta Liturghie la altarul căreia se aduc rugăciuni pentru binecredincioșii ei, căci pacea cuprinde atîta adevăr și măreție în sine, încît biruința ei se poate confunda cu triumful final și cu supremul țel al omenirii.

Biserica este chemată și azi, ca și acum 2000 de ani, să aducă o nouă transformare sufletească în sînul oamenilor, spiritualizînd-o și salvînd-o din prăbușirea și haosul în care a căzut.

Nu biserica e vinovată sau învinovățită de haosul și necredința noastră, căci „prin ea groaza războiului și tra-

tarea criminalilor s-a îmblînzit, regimul despotic a fost mai puțin apăsător, prin ea s-a înlăturat poligamia, s-a oprit alungarea copiilor și omorîrea sclavilor, s-au condamnat luptele gladiatorilor cu fiarele și s-au desființat rușinoasele ceremonii păgîne, viciile contra naturii chiar dacă nu le-a putut opri cu totul ea le-a înfierat, împreună cu aceea pe care le practicau prin ea s-a îmbunătățit starea muncitorimii care formează marea majoritate a societății, ea a înființat institute pentru îngrijirea bolnavilor și azile pentru ajutorarea săracilor și copiilor fără sprijin".

Iată cît de frumos se caracterizează opera și menirea bisericii în lume, doar prin cîteva cuvinte, fără a enumera lucrările sale concrete înfăptuite de-a lungul veacurilor, în existența sa de două ori milenară.

Omul, depărtat sau departe de biserică nu poate trăi nici pentru sine și cu atît mai mult, nu poate trăi pentru altul. Părăsind biserica, devine un izolat, sau un monstru, dacă vreți, căci întunericul în care el este amenințat să se tîrască poate face din el orice, numai un om care să se numească creștin, nu poate, pentru că numai viața spirituală pe care ți-o dă biserica poate fi un scop demn al vieții individului și numai realitatea divină din sînul ei poate construi însăși realitatea vieții. „Ceea ce este în afară de biserică, e alături de diavol" — zice unul din părinții noștri bisericești.

Și întrucît s-ar putea oare crede că Nietzche a fost fericit, cînd striga în necredința sa: „cînd aud Duminica bătînd clopotul bisericii mă întreb: E oare cu putință că toate acestea să se facă pentru un jidov răstignit acum două mii de ani și care pretinde a fi Fiul lui Dumnezeu, afirmație pe care el n-a dovedit-o niciodată?".

Dar dacă au existat și minți atît de îndrăznețe să-și afirme atît de batjocoritor necredința lor, să ne amintim că au fost oameni înțelepți care au judecat pe Hristos și biserica Sa, cu totul creștin.

Putem aminti pe Pascal de pildă care afirmă că „fără Iisus Hristos (noi zicem „biserica") n-am fi știut nici ce este viața, nici moartea, nici Dumnezeu și nici noi înșine".

Cîtă dreptate are cugetătorul creștin aici, căci fără El și fără biserica Sa, viața noastră ar fi avut un nonsens,

dacă s-ar putea numi o viață ceea ce stă departe de glia bisericii.

Opera bisericii e opera de luminare și moralizare a sufletelor, operă de spiritualizarea vieții și înălțare deasupra patimilor omenești, prin împărăția pe care o dă omului „căci împărăția Mea nu este din lumea aceasta", zice Iisus Hristos.

Biserica îl face pe om să vadă în deținătorii puterii bisericii pe însăși reprezentanții lui Dumnezeu, căci, la rîndul lor, lucrează tot sub duhul religiei: iată ce spune Gustav le Bon în această privință: „numai în capetele maselor obscure ale poporului și în cerul îngust de gîndire al cîtorva fanatici se mai poate menține ideea că schimbările sociale de mare anvergură se pot îndeplini prin decrete regale (și nu prin biserică). Unicul rol al decretelor Statului constă în aceea că ele dau sancțiunea legală schimbărilor efectuate prin opinia publică.

Caracterul și gîndurile oamenilor nu se schimbă prin coduri de legi. A crede că formele de guvern au o importanță decisivă pentru soarta unui popor, înseamnă a crede unor jocuri copilărești, căci nici un popor nu se poate despărți de ceea ce vine în constituția sa spirituală".

„Unde e o atmosferă mai senină de pace și frăție decît sub boltele binecuvîntate ale bisericii? Nu stau smeriți în fața altarului ei, bogații ca și săracii, învățații ca și cei simpli, fruntașii ca și oamenii de rînd? Nu-i numește preotul pe toți, frații sau fiii săi? Nu ascultă toți aceeași slujbă și nu mărturisesc aceeași credință? Nu sînt toți însuflețiți de aceeași nădejde? Unde se poate găsi o unitate mai desăvîrșită decît în biserică și prin biserică?"

Prin biserică legăm trecutul de prezent și prezentul de viitor.

La sînul și sub aripile sale au crescut înaintașii noștri și sub același acoperămînt ne oblăduim și noi sufletele noastre și la altarul ei vor îngenunchea și urmașii noștri.

Clopotnița bisericii din satul pierdut în munți, pe o coastă de deal sau în plaiurile românești de aievea, se înalță ca o chemare profetică de-a lungul veacurilor și sunetul clopotelor ei pare a repeta la infinit rugămintea Mîntuitorului: „veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi da odihnă, căci jugul Meu este bun și sarcina Mea ușoară".

Turla bisericii — un far în marea vieții — privește dincolo de viforul ispitelor, ca o binecuvîntare cerească și ca un sprijin al credincioșilor ei.

Multe se pot uita în viață, căci multe sînt, dar satul și biserica de care te leagă amintirile copilăriei — icoane vii ale sufletului tău de copil nevinovat — e locul unde găsești urmele evlaviei părinților și strămoșilor tăi, înmormîntați în glia alăturea de biserică și la amintirea lor, ochii strivesc două lacrimi între gene.

Așa a fost ieri, și așa este astăzi și așa va fi mîine: Noi ne ducem, dar ea rămîne să se roage mai departe „pentru odihna sufletelor noastre ca să le așeze în loc luminat, în loc de verdeață".

Cîtă bucurie și cîtă dragoste găsim la picioarele altarului său!

„Nu știți oare, — spune Sft. Ioan Crisostomul — Dumnezeu a lăsat bisericile ca să fie în orașe ca niște porturi pe mare, unde să ne putem refugia de amețeala zgomotului zilnic și să ne bucurăm de liniște desăvîrșită! Aici n-avem să ne temem de furtuna farurilor, de încălcarea tîlharilor, de năvala răufăcătorilor, de vuietul vîntului, de atacul fiarelor, căci biserica este portul duhovnicesc al sufletelor noastre".

În bisericuța satului tău ai învățat cîndva, cînd aveai în suflet zîmbetul heruvimilor și în priviri seninul îngerilor lui Dumnezeu, să faci semnul crucii și să șoptești în genunchi cu mîinile împreunate — ca altă dată Mîntuitorul tău în Ghetsimani — rugăciunea pe care mama te-a învățat s-o spui cu credință și evlavie.

În bisericuța satului tău — cu icoane vechi și cu sfinți ce-ți vorbesc despre o altă lume — ai primit botezul, devenind fiul ei și ai lui Iisus.

În bisericuța satului tău, ai primit trupul și sîngele Hristosului tău, — sfințindu-te și unindu-te cu El, „căci cel ce va fi cu Mine și Eu voi fi cu el; și cel ce va mînca trupul Meu și va bea sîngele Meu, nu va muri, ci va fi viu".

În bisericuța satului tău, în fața altarului și a preotului ai primit binecuvîntarea celui de Sus asupra ta, asupra soției și copiilor tăi, prin simbolul cununiilor și rugăciunea duhovnicului.

În bisericuța satului tău vei face, prietene, cel din

urmă drum în viață, primind binecuvîntarea ei pentru odihna veșnică a sufletului tău și pentru iertarea păcatelor tale.

Biserica te-a primit cea dintîi în lumea asta și tot ea te părăsește cea din urmă, dîndu-ți binecuvîntarea ei, căci biserica e leagănul nostru de la naștere pînă la mormînt!

FERICIRI

Spuse într-o cuvîntare măreață, plină de o desăvîrșire morală ce trece dincolo de vremelnicia ființei umane, fericirile prezintă pe de-a-ntregul maximum de spiritualitate creștină și lepădare de sine. În predica de pe munte, Iisus amintește mai întîi despre întocmirea sufletească a împărăției Sale și îndemnurile de participare ce se cer pentru a face parte din ea; despre misiunea apostolilor și chemarea lor în lume; despre raportul lui cu legea mozaică, pe care, n-a venit s-o desființeze, ci s-o desăvîrșească. În imagini pline de realitate și în cuvinte sublime, vorbește despre curăția inimii, despre cele trebuincioase a împlini legea Sa după cuviința și lepădarea grijilor lumești, încheindu-și predica numind fericit pe acela care va fi împlinit învățătura împărtășită și nefericit, pe cel care nu va fi ascultat învățăturile Sale.

În dragostea lui nemărginită pentru chinurile de neliniște și zbucium ale unei lumi roasă de viciu și patimă, de desfrîu și păcat, arată tuturor că viața e un vis, sau un mijloc pregătitor pentru adevărata viață și împărăție a lui Dumnezeu.

Pe munte, în mijlocul mulțimii însetate de veșnicia Cuvîntului Bun, Iisus grăiește cele mai sublime cuvinte, ce găsesc un ecou adînc, mai întîi în inimile pescarilor de pe Tiberiada, și apoi în sufletul noroadelor. Iisus, fără îndoială, a stat de nenumărate ori pe muntele fericirilor, „Korun-Horin" munte, „pe care astăzi, cred, că nici unul nu s-ar putea așeza fără un simțămînt — frivol poate — dar neliniștitor asupra ursitei și însăși vieții sale".

Munții cu piscurile lor colțuroase... marea cu apele sale liniștite ca un vis de Evanghelie, sau furioase ca apele Tartarului... albastrul senin și limpede al cerului azuriu... cîmpiile Palestinei ce se pierd în nemărginirea orizontului... sînt pentru Iisus nu o neliniște chinuitoare ce poate stăpîni melancolia unui suflet care întreabă firea despre soarta sa, ci „simbolul singur, umbra transparentă a unei lumi invizibile și a unui cer nou"...

„Fericiți cei săraci cu duhul".

Adesea numim fericiți pe cei bogați; Iisus însă numește pe cei săraci, pe cei lipsiți de avut, sărăcia fiind o desfătare a inimii de lucrurile lumii și o urmare a darului Duhului sfînt. Săraci cu duhul, sînt cei ce se despart de egoismul și averile lor pămîntești, își iau crucea și urmează lui Iisus. Săraci cu duhul sînt cei ce sfarmă lanțul propriei lor robiri, străduindu-se să-și adune comori în cer. Săraci cu duhul sînt cei umiliți cu inima, cei ce au nevoie de ajutorul Lui și doresc să ajungă în stăpînirea dreptății Lui, disprețul bogăției rămînînd o cerință de mare preț în cîștigarea împărăției lui Iisus.

Cel dintîi cuvînt al predicei Sale e „sărăcia duhovnicească" a oamenilor, căci ei caută o fericire și o dreptate după care, li se pare că pot întemeia împărăția lui Dumnezeu pe pămînt. Trudnică încercare, din care lipsește însă sărăcia vieții duhovnicești și a vieții morale. Plînsul, cu lacrimi de sinceritate și de căință pe marginea păcatelor, nu e numai ușurarea acelei stări ce apasă copleșitor sufletul omenesc, ci e făgăduința unei mîngîieri pe care Iisus o va da aleșilor săi în împărăția lui Dumnezeu.

Și dacă omul e sărac cu duhul, și dacă în viață îi este dat a plînge adesea, iubirea față de aproape ne cere să fim blînzi. Blînzi sînt aceea care în ocările și întristările vieții de toate zilele nu se lasă stăpîniți de mînie, ci cu răbdare și cu umilință se supun orînduielilor Proniei și iartă bucuroși silnicia asupritorilor și vrăjmașilor. Blîndețea este cel mai mare eroism, e puterea de a birui pe dușman prin vorbă sau resemnare, e forța de a schimba răul în bine, minciuna în adevăr.

Blîndețea aceasta trece dincolo de resorturile ființei noastre, izvorînd dintr-un comandament evanghelic trăit în cuvintele lui Iisus: „învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima".

„Foamea și setea" pentru dreptatea lui Dumnezeu, în împărăția văzută, sînt comandamente de înaltă spiritualitate în care dorința de desăvîrșire morală se desfășoară potrivit voinței divine. Fără o dreptate care să convină tuturor, o viață omenească nu e posibilă.

Dincolo de orice egoism și individualism, dreptatea naște o armonie asemenea vieții heruvimilor din cer, dreptate care duce de-a dreptul la îndumnezeirea omului, prin sublimitatea și sacrificiul la care obligă. Prin ea, și numai prin ea, se poate vorbi de o înțelegere a tuturor în slujba idealului divin, în slujba de servire a lui Dumnezeu în nădejdea unor zile care vor încununa năzuințele de astăzi și va aduce mîngîiere pe rănile sufletului, căpătate în lupta pentru adevăr și dreptate. Candelă sfîntă, nestinsă în inima omenească, dreptatea rămîne cel mai măreț ideal de spiritualizare și de împăcare a omului cu sine însuși, cu lumea și cu Dumnezeu.

„Mila" în slujba aproapelui e ajutorarea celui nenorocit, înțelegerea celui sărman, iubirea celui păcătos și mîngîierea celui întristat și asuprit de nevoile vieții. E puritatea inimii în serviciul divinității și rămîne mărturia cea mai sublimă a sufletului care a înțeles că dincolo de orice, iubirea aceasta rămîne tot ceea ce poate fi mai sfînt și mai curat în năzuința de spiritualizare a omului.

Curățirea lăuntrică a inimii e miezul vieții sufletești a omului și prin ea se asigură posibilitatea omului de a-și vedea creatorul. Departe de păcat și de plăcerile lumii, departe de rău și de ispită, omul încearcă o trăire în duhul lui Dumnezeu, așa cum sufletul îi impune și inima îi cere. Neîntinată de murdăria răului și fără prihană în suprema dorință de a place lui Dumnezeu, procesul de îndumnezeire al ființei omenești își urmează cărarea spirituală pe care El i-a arătat-o odată și pe care omul și-o însușește potrivit cerințelor din lăuntrul inimii sale. E neîntinarea Hristosului din inimile noastre, e înlăturarea răului din sufletele noastre de dragul idealului Evangheliei lui Iisus.

„Făcătorii de pace" sînt căutătorii de comori ai liniștei sufletești a lor și a semenilor — din dorința de a stabili o pace permanentă între ei ca oameni, sau între ei și Dumnezeu. Pacea nu e altceva, decît armonia omului cu întregul univers — în mare, — iar în mic, e armonia sufletului și a inimii puse în slujba unui ideal care-și conturează formele în sublimitatea cerului și în trăirea umanului după voința lui Dumnezeu. Bazată pe adevăr și dreptate, pe înțelegere și iubire, pacea păstrează în sine

Predica de pe munte

întreaga taină a chemării de spiritualizare pe o cale ce duce de-a dreptul la cer ca fii ai lui Dumnezeu.

„Cei prigoniți pentru dreptate" sînt oamenii tuturor secolelor, care animați fiind de spiritul echității potrivit demnității omenești, au trebuit să sufere asuprirea celorlalți, pentru care nedreptatea e pîinea de toate zilele și scop în viață.

Și totuși dreptatea aceasta instituită de însăși Dumnezeu, trebuie să vieze pentru însăși existența efemeră a noastră, spiritul de sfințenie al inimii și purificare a sufletului. Împărăția lui Dumnezeu găsește o împotrivire în ființa noastră, pentru care adesea avem atîtea slăbiciuni.

Și peste aceste împotriviri și slăbiciuni, cuvîntul lui Iisus răsună ca o chemare deasupra vremii și pentru toate timpurile. „Fericiți veți fi cînd vă vor ocări și vă vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră", sînt cuvinte pline de îndemn spre spiritualizare în descifrarea tainei de împletire a vieții cu idealul Evangheliei lui Iisus.

„Împărăția lui Dumnezeu își are rădăcinile în sărăcia duhului, are ca tovarăș blîndețea, crește prin lacrimile vărsate peste suferințele vieții de față și prin setea de dreptate. Mila, curăția inimii și dragostea de pace, sînt florile și roadele ei. Ea își capătă tărie nouă cînd este bîntuită de furtuna prigonirii și a suferinței".

Mijloc de spiritualizare și îndumnezeire, fericirile prin însăși menirea lor rămîn ideal sublim în viața omului, ideal de armonie cu lumea din jurul său, de împăcare cu sine însuși și de sfințenie pentru cerul de mîine în care omului îi va fi dat să trăiască alături de Dumnezeu, ca fiu al Său.

Cale de spiritualizare și perfecțiune, fericirile rămîn cel mai frumos prilej care poate mărturisi vremii și lumii, idealul divinității pe care omul îl poate atinge prin Evanghelia lui Iisus.

Menite a dărui taina fericirii adevărate devenind fiu al lui Dumnezeu, ele păstrează de-a lungul vremii întreaga armonie a omului cu cerul, căutînd o împăcare care constituie însăși mîntuirea omului.

Sublime, prin sublimitatea Celui ce ni le-a dat, sfinte prin sfințenia Lui, și reale prin necesitatea spiritualizării propriei noastre ființe, fericirile rămîn idealul omului care „se va înfrînge pe sine însăși sub vraja nostalgieă

a paradisului ceresc" . . ., ideal care adesea va plînge pentru însăși fericirea de a nu-l fi putut trăi pe de-a-ntregul, potrivit planului celest al împărăției ce ne cheamă și ne așteaptă dincolo de moarte, căci fericirile poartă în sine stigmatul nemuririi și al eternității deasupra vremelniciei umane.

UCENICII LUI IISUS

n număr de 12 și aleși din cei mai umili oameni de pe țărmul Tiberiadei, ucenicii lui Iisus, din simpli pescari devin vînători de oameni cărora li se încredințează puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor în Cer și pe pămînt.

Întovărășindu-l peste tot și în toată vremea, neducînd nici traistă, nici toiag și neîngrijindu-se de ceea ce vor mînca sau vor bea, ucenicii nu ascultă decît de El și luînd crucea lui Iisus, își făuresc un început de viață nouă.

Devenind sarea pămîntului și lumina lumii care luminează pe tot omul, apostolii propovăduiesc neîncetat, cu timp și fără timp, tuturor, cuvîntul lui Iisus. Îi întîlnim în Capernaum și în muntele Taborului, în Betania și Ghenizaret, în Ierusalim și în grădina Ghetsimani.

Cînd cuprinși de o mare iubire pentru El, cînd înspăimîntați de teama iudeilor ce-i pismuiau într-o măsură aproape egală ca pe Iisus, ucenicii, în fond nu rămîn decît tot oameni care cunosc entuziasmul și frica și nu de puține ori și ambiția măruntă, ceea ce dovedește că nici ei nu pricepeau prea mult din taina lui Iisus.

„Fiii tunetului", îi cer să facă de e cu putință să stea unul de-a dreapta și altul de-a stînga lui Iisus.

Petru, cînd cu inima îndoită ca atunci pe valurile mării, cînd îndrăzneț ca în curtea lui Caiafa, cunoaște frămîntările sufletului ca nici o altă ființă omenească.

Matei, în mintea căruia încă sunau arginții vămuiți, rămîne statornic, liniștit și moare fericit că putuse scrie acea Evanghelie care avea să rămînă cea dintîi Viață a lui Iisus.

Andrei, de numele căruia legenda leagă creștinarea noastră, devine un zelos propovăduitor al lui Iisus, care

asemenea semănătorului din Evanghelie, răspîndește sămînța învățăturii mesianice tuturor.

Pavel, neobositul călător, din temerarul protivnic al creștinismului, se convertește pe drumul Damascului, rămînînd apoi mintea cea mai isteață a apostolilor, care scrie cele mai frumoase și pline cuvinte de avîntată înțelepciune în cele 14 epistole ale sale.

Iuda, însărcinat încă de la început cu cassa, își face o pregătire hidoasă din aceasta, pentru că atunci, în Betania, cînd păcătoasa șterge cu narduri de mult preț picioarele lui Iisus, să spună că acest mir trebuia să se vîndă și să se împartă săracilor.

Din aceeași lăcomie, primește în schimbul numai a 30 de arginți, să-și trădeze învățătorul printr-un sărut, pentru ca mai apoi, cuprins de remușcare, să zvîrle arginții pierzaniei și să se spînzure.

Vartolomei și Filip, oameni simpli și cu teamă totdeauna că-și pierd vremea pe lîngă tînărul Galileian, dar cu sufletul curat și nerăzvrătit, printr-o activitate mai puțin obositoare dar cu roade adînci, își păstrează apostolatul în ciuda prietenilor, care nu vedeau cu ochi buni eterna lor demnitate în împărăția lui Iisus.

Iacov al lui Alfeu, Tadeu și Simion Cananeul, vrăjiți de noua stăpînire pe care El le-o vestea ca eternă pace a sufletului și nemulțumiți de starea în care semenii lor se complăceau cu atîta ușurință, își iau crucea suferințelor, lepădîndu-se de casa, părinții și avutul lor și-L urmează. Poate Simion Cananeul fusese martor și oaspete la nunta din Cana Galilei și gustase din apa prefăcută în vin, apă care avea să se transforme în „apa vie" a împărăției lui Iisus.

Toma, necredinciosul Toma, proverbialul Toma, era ursit să poarte osînda necredinței și a îndoielii în fața celui mai sublim adevăr care-l privea direct pe Iisus. De aceea, cîtă amărăciune trebuie să fi adus el lui Iisus, cerînd să-i vadă semnul cuielor. Și cîtă întristare trebuie să se fi născut în sufletul lui Toma, cînd primește răspunsul lui Iisus atît de frumos: „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut"!

Aleși din rîndul mulțimii își părăsesc năvoadele, casele și familiile, pentru ca alături de Iisus să îndrăznească, să lupte și să cucerească lumea.

Vor spune tuturor cuvîntul cel nou al împărăției lui

Iisus, chiar dacă se vor îndoi ca Toma și vor șovăi ca Petru. Îl vor iubi, așa cum numai ei au știut și totuși nu-l vor recunoaște în timpul Patimilor; de aceea, cuprinși încă de pămîntul vieții omenești, vor da dovadă de neînțeles egoism, vor fugi de-a valma, sau se vor lepăda de trei ori ca Simon Petru, căruia totuși Iisus îi încredințează cheile raiului. Roși de ambiția de a sta de-a dreapta și de-a stînga lui Iisus, sau de a avea dreptul de întîietate în fața celorlalți, ucenicii cunosc pasiunile mărunte ale omului de totdeauna, neînțelegînd încă sensul acelei împărății de care Iisus le vorbea atît de des și de frumos.

Veșnic călători în propovăduirea noii învățături mesianice, cu timp și fără timp, dar demni de mesianitatea ce li se încredințează, vestesc fără răgaz sămînța nouă a Marelui Semănător. Animați de cele mai înalte gînduri în care se întrezărea conturul împărăției divine, dorința realizării acesteia cît mai curînd, stăruie tot mai aprig și dă puteri în izbînda finală, tot mai de neînvins. Neîncetat alături de El, îi sorb cuvintele și-i ascultă parabolele, pe care, nepricepîndu-le în complexitatea lor atît de bogată, Iisus le lămurește, lămurindu-le mintea și ferindu-i de aluatul învățăturii fariseice.

Fricoși peste fire, după moartea lui Iisus se retrag într-o căsuță părăsită, în marginea Ierusalimului, de teama Iudeilor care, bănuiau ei, s-ar putea răzvrăti și contra lor.

Primind limbile de foc în ziua Rusaliilor, fiecare e înzestrat cu minunatul dar al glosolaliei și începe a vesti pămîntului și lumii că împărăția lui e a tuturor celor ce cred într-însul și că împărăția Sa e fără sfîrșit.

Huliți și alungați cu pietre de mînia iudeilor, urgisiți de străini și hărțuiți de păgîni, ucenicii, după înălțarea lui Iisus colindă pămîntul ca adevărați apostoli ce erau, ca să îndeplinească ceea ce El le spusese mai înainte: „mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-le pe ele în numele Tatălui și al Sfîntului Duh".

Apostolii de acum, se întîlnesc mai rar și se întîlnesc de obicei în Ierusalim de sărbătorile Paștelui. Fiecare are o misiune de îndeplinit. Iisus plecase și acum ei sînt însărcinați a duce mai departe cuvîntul Lui.

Iuda se spînzurase. În locul lui fusese ales Matei.

Petru și Pavel sînt răstigniți pe cruce cu capul în jos,

după dorința lor ca să poată privi Cerul unde se găsea Învățătorul. Un altul e închis în Frigia.

Ion Evanghelistul e exilat în Patmos. Își scrie Evanghelia și moare ca cel din urmă ucenic al lui Iisus. Văzuse pe Iisus murind, auzise de aruncarea de pe aripa templului a ucenicului Iacob „fratele Domnului" și despre fierberea de viu în cazanul cu ulei a pașnicului și blîndului Simon.

Ucenicii plecară în împărăția lui Iisus, a cărui taină o pricepură cu mult mai tîrziu, de cît ar fi vrut, poate. În urma lor rămase ierarhia instituită de însăși Iisus. Iacob fusese episcop în Ierusalim, iar Tit în Creta.

Preoților, urmași vrednici ai ucenicilor lui Iisus, le revine sarcina să completeze ceea ce ei încă nu putuseră înfăptui. E misiunea slujitorilor altarului lui Dumnezeu și ai bisericii lui Iisus, care trebuie să răzbată peste oameni și deasupra vremii, trudindu-se să întemeieze acea Casă de rugăciune, cum o cerea Iisus și acea Împărăție pe care ucenicii Lui au propovăduit-o tuturor neamurilor, spre mîntuirea și fericirea lor. Apostolii avuseseră certitudinea Dumnezeului întrupat și au făcut experiența îndumnezeirii omului, peste lume și veac. Mărturirea dumnezeirii lui Iisus și experiența îndumnezeirii omului, lucruri care se desprind din evangheliile lor, dovedesc cu prisosință că în Omul pe care l-au întîlnit ei au văzut pe Dumnezeu, pe temelia cărui și-au rezemat sufletul ca pe o ultimă și absolută realitate, prin iubirea cea mai înaltă a divinului cu umanul.

IISUS ȘI MAREA

postolii sînt oameni simpli de pe marginea mării din Galileia, unde Iisus a petrecut o bună parte din viața Sa și unde adesea a săvîrșit minuni „pentru ca mulțimea văzînd și mai mult să creadă".

Lacul Tiberiada, prin poziția sa geografică, părea să fi atras mult pe Iisus, căci aici e întîlnit adesea în mijlocul mulțimii setoasă de a-l auzi cuvîntînd. Lacul are o lungime de cinci sau șase leghe și o lățime pe jumătate, din care cauză pare un oval perfect și el formează de la Tiberiada pînă la vărsarea Iordanului, un fel de golf, a cărui curbă are mai bine de două leghe. Acest ținut cu împrejurimile sale — Magdala (devenit celebru prin Maria Magdalena), Capernaum (centru de acțiune al lui Iisus la începutul activității ca și mai apoi) Dalmanuta, Betsaida și Chorazin și mai ales marea, au fost cel mai mare amvon al lui Iisus Hristos.

Lacul acesta, orizontul deschis, vegetația și sufletul liniștit al acestor oameni, au impresionat mult pe Învățătorul din Nazaret, care venise să-și caute ucenicii Evangheliei Sale.

Azi, lacul, după vreme de aproape două mii de ani a secat; bărci șubrede și rare își plimbă scheletele vechi pe valurile care ascund atîtea taine din viața lui Iisus. Ținutul preferat al lui Iisus a fost pustiit, nimicit de sălbăticia musulmană, ca un fel de reacțiune oportună a Cruciaților.

Lacul Tiberiada era unul din bazinele de apă, foarte bogat în pește; în jurul său și, mai ales în Capernaum și Betsaida, erau o mulțime de pescari care trăiau — ei și familiile lor — numai din această meserie, care prin firea și natura ei, cu timpul, te transformă într-un temperament blînd, răbdător, pasiv. Viața lor — pașnică

și blîndă ca și — uneori liniștita mare, se scurgea între năvodul de pește și grija de casă. O cultură mai serioasă încă nu pătrunsese în sînul lor, dar cu toate acestea erau firi inteligente, fine, dotați cu obiceiuri pașnice și bunătate fără margini. Și lor, tocmai lor veni Iisus să se adreseze.

Cei patru frați — doi cîte doi — pescari de pe țărmul Ghenizaretului, împovărați cu greutăți familiare, își luaseră mrejele și plecaseră să pescuiască în adîncurile aceluiași lac. Tocmai voiau să-și arunce mrejele lor în mare cînd Iisus se apropie de ei și le zise: „Veniți după Mine și vă voi face vînători de oameni".

Și Petru și Andrei — fiii unui oarecare Ionas din Betsaida și Iacob și Ioan — fiii lui Zabdia sau Zevedeu — care auziseră de minunatul predicator, lăsară toate, și mreje și casă, și vatră și-L urmară.

Iacob și Ioan, care aveau o inimă prea plină de rîvnă și dragoste pentru Hristos, fură numiți de însăși Învățătorul lor, „fiii trăsnetului" căci din pricina prea marei lor sîrguințe, dacă ar fi avut fulgerul la îndemînă, l-ar fi folosit la orice pas.

Iată că la marginea mării, Mîntuitorul lumii din sînul învățaților acelor vremuri alege pe cei dintîi patru apostoli, din rîndul de jos al oamenilor, din cei mai simpli cu putință oameni: pescarii. Și tocmai acestora El le încredințează fericirea neamurilor, cinstea și puterea de a lega și dezlega păcatele noastre, aici, pe pămînt și dincolo, în cer.

Umilința și anonimatul de pe țărmul mării pe care-și petreceau singurătatea și nevolnicia zilei alături de o plasă și o undiță, îi ridică în urma credinței lor, la slava și cinstea de veci, intrînd în împărăția cerurilor.

Starea lor materială, sau socială, familia sau rudele, înțelepciunea lumească sau laudele oamenilor, nu le-a ajutat la nimic, căci nu le-au avut. Dar curăția sufletelor pescarilor de pe țărmul Ghenizaretului, tăria credinței, puterea dragostei lor pentru Hristos, umilința, bunătatea, supunerea și ascultarea, i-a făcut din simpli pescari vînători de oameni, învrednicindu-i a fi ascultători Evangheliei și moșteni ai împărăției Sale.

Iisus nu se depărtase de Nazaret. Mulțimea auzise că El e acolo și că locuia în casa pescarilor. Cu sufletele arse de dorința de a-L vedea și de a-L auzi vorbindu-le, au

plecat „noroade multe din Galileia și din Decapole și din Ierusalim și din Iudeia și din cea parte de Iordan".

Glasul Său blînd străbătea rîndurile mulțimii, care, îngenunchiată asculta pe țărmul mării predica Învățătorului din Nazaret. Liniștea stăpînea peste sufletele lor. Hristos le vorbea de o împărăție pe care ei o voiau, o doreau, o așteptau. Din cînd în cînd valurile mării se spărgeau ușor în îmbrățișările lor, ca și cum s-ar fi zbuciumat că un neastîmpăr nu le dă pace spre a asculta învățătura divinului Mîntuitor. Nu se aude decît vocea blîndă a Nazarineanului și valurile mării.

Mulțimea ascultă... mulțimea îl roagă s-o vindece de bolile trupului de care pătimea... Iisus supune, face minuni, dar gloatele se înghesuie. Vor să se atingă de hainele Lui, să-i sărute urma picioarelor, să le binecuvînteze, sau să-și pună mîinile pe capetele lor.

Mulțimea asta de oameni simpli îl simte, îl știe, crede și strigă: „Tu ești Mesia cel așteptat de noi".

Mulțimea îl împresoară... Iisus se retrage în corabia lui Simion. Dar mulțimea asta îl impresionează, căci ea nu s-a depărtat. El o învață și-i arată calea vieții pe care trebuie să se îndrepte de acum „lăsîndu-și și casă și mamă și frați și avere și luîndu-și crucea să-i urmeze Lui".

Învățăturile Sale cutremură sufletele noroadelor ce-L ascultă. Cuvintele Sale pătrund adînc în inimile lor și de aceea îl urmează pretutindeni...

...„Depărtați corabia în largul mării și aruncați mrejele voastre" continuă apoi Hristos, pescarilor (lui Simon, Petru și lui Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeu).

„Aruncați mrejele voastre în mare" zise El. De ce?... Nu știau oare pescarii că nu se mai găsește nimic? Oare nu toată noaptea ei se ostenise în căutarea peștelui, dar nu prinseseră mai nimic?

De unde dară va fi de data aceasta? De unde are El puterea aceasta? „Învățătorule, — îndrăzni să răspundă Petru — toată noaptea, ostenindu-ne, nimic nu am prins, dar după cuvîntul Tău, vom arunca mreaja".

Îndoiala se pare că încolțise de acum în sufletul apostolului: „toată noaptea, ostenindu-ne"... dar ceva tainic îl face să grăiască și să afirme: „fie dar, după cuvîntul Tău"...

Și s-a întîmplat ceea ce trebuia să fie... mrejele lor au fost pline de pește „încît se rupeau" și a trebuit ca cei

doi fii ai lui Zevedei să ajute, să umple amîndouă corăbiile, „care se afundau de atîta povară".

Minunea, desigur că a impresionat mult pe pescarii lacului Ghenizaret. Truda lor de o noapte — căci noaptea cînd apa e mai liniștită, pescuitul se face mai ușor — de chin, de nesomn și poate și de pierderea răbdării după atîta muncă zadarnică și istovitoare, e răsplătită din belșug; „corăbiile gemeau" am zice noi astăzi, de atîta povară.

Mulțimea aceasta de pești pe care pescarii nu o văzuseră și nu o doriseră chiar, niciodată, trebuie să fi impresionat adînc sufletele lor simple și să citească în El, că Acesta este adevăratul Mesia de care auziseră vorbindu-se cîndva de toate noroadele.

„De acuma veți fi vînători de oameni". Jocul de cuvinte pe care Iisus Hristos îl făcea trebuie să fi uimit pe pescari în simplitatea lor și de aceea El le spune: „nu vă temeți de ceea ce veți face, sau veți grăi, căci are grijă de aceasta Tatăl vostru din Ceruri".

Și lăsîndu-și casa și vatra, copiii și femeia, mrejele, gospodăria și satul acolo pe marginea mării, apostolii au plecat să întovărășească pe Acela ce aducea vestea cea bună tuturor care voiau să creadă în El și să aibă viața cea veșnică.

Turma credincioșilor îi urmărea culegînd învățătura divină pe care Mîntuitorul o da „celor săraci cu duhul", celor „curați cu inima".

Și într-una din zile, cînd Iisus, din nou se afla pe lîngă mare, înconjurat ca de obicei de multe noroade și cînd El răspunse atîta de frumos cărturarului — un om al legilor — că „vulpile au viziuni și păsările Cerului cuiburi, iar Fiul omului n-are unde să-și plece capul său" intrînd într-o corabie cu ucenicii săi, le spuse: „să trecem de partea cealaltă a lacului" (adică în latura Gadarenilor — care este de acea parte de Galileia, unde se găseau cei doi îndrăciți.

Mulțimea rămase pe marginea lacului privind cu multă căldură și bunătate în suflet spre dînsul.

Cei ce nu s-au putut despărți așa de repede și de ușor de El, s-au suit în celelalte corăbii, căci atît de mare era dragostea lor pentru Iisus încît, asemenea apostoli-

lor, voiau să-l urmeze pas cu pas și să-i asculte învățătura în întregime.

Evanghelia pe care El o răspîndea din ținut în ținut, mergînd pe jos în tovărășia apostolilor și a mulțimei de credincioși îl obosise. Și oboseala Sa, pe deoparte, iar pe de alta mersul liniștit al corăbiei și pacea de care se bucura pentru cîtva timp — mulțimea rămînînd pe marginea lacului cu sufletele pline de credință — îi dă răgazul unei odihne și Iisus adoarme.

Valurile liniștite ale mării sînt tăiate în răstimp de lopețile care se răsfrîng într-un plescăit ușor, plăcut.

Învățătorul doarme. Ucenicii îi respectă odihna întrebîndu-se în șoapte: „oare cine este Aceasta, pe care îl urmează mulțimea de noroade? . . ."

Corabia plutește lin . . . nu se aude decît plescăitul lopeților care o mînă cu spor, spre ținutul Gadarei care se zărește din ce în ce mai aproape.

Dar iată, deodată un vînt puternic vine din susul mării, izbind vijelios valurile care iau proporții uriașe. Corabia e o jucărie a mării cu care valurile ei se joacă într-un joc periculos, amenințînd pe apostoli.

Cîteva valuri mai îndrăznețe au intrat într-însa . . . Spaima e tot mai mare, Iisus obosit, doarme.

În peretele corăbiei s-a auzit o trosnitură ușoară al cărei zgomot, în mintea apostolilor, devine și mai puternic decît o bubuitură de tunet, făcîndu-i să-și dea seama că o nenorocire îi așteaptă pe toți.

Să ceară ajutor? De unde? Și cine le-ar fi putut da cînd și celelalte corăbii erau în aceeași primejdie? Să sară în apă și să înoate astfel pînă la țărmul Gadarei pe care îl vedeau așa de aproape? E mult mai periculos . . . Iisus încă nu s-a trezit! Totuși . . . trebuie să facă ceva . . . Dar ce? A . . . da și-au adus aminte că El e la cîrmă și doarme. El ne-ar putea scăpa oare?

Și marea continuă să se joace cu corabia în același ritm primejdios, în timp ce valurile umflate de vînt își deșertau capetele într-însa, amenințînd-o să se scufunde.

„Învățătorule scoală" — au strigat ucenicii într-un glas, în deznădejdea lor . . . „Mîntuiește-ne că pierim".

Era în cuvintele acestea toată deznădejdea pe care un suflet de om o poate simți în ultimele clipe ale vieții sale, în cel mai greu naufragiu.

Se găsea în rugămintea ucenicilor toată teama că vor pieri în valurile mării, spre hrana peștilor.

Cît de înspăimîntător trebuie să fi apărut în mintea lor spectrul fioros al morții! . . .

Dar în sufletele lor se mai găsea un pic de speranță și de credință: „Acela ce doarme ne-ar putea mîntui".

„Învățătorule, au nu-ți este grijă că pierim?" — au sunat cuvintele lor, ca un ecou al unei disperări, dar și al unei credințe în El.

„Salvează-ne", cer ei Învățătorului lor.

Într-adevăr, către cine se puteau îndrepta ei în aceste împrejurări atît de periculoase? Și dacă ne-am gîndi și la noi, cîteva clipe, noi, oare către cine am îndrepta glasul și cuvintele apostolilor de acum două mii de ani?

„Puțin credincioșilor, pentru ce v-ați îndoit și de ce v-ați înfricoșat?", s-a adresat El apostolilor mustrîndu-i pentru necredința lor.

Apoi îndreptîndu-se către mare și valurile ei, către vînt și puterea lui, a zis: „În numele Celui ce v-a făcut cu cuvîntul Său dintru nimic, dar folosiți omului și trebuințelor sale, vă poruncesc să încetați".

„Și a stătut vîntul și s-a făcut liniște mare, în clipa aceea" căci „cele ce nu sînt cu putință la oameni, sînt lui Dumnezeu".

„Vîntul a stat și valurile au dispărut" . . . și toate acestea la Cuvîntul Său . . . își ziceau apostolii nedumeriți și se întrebau unul pe altul: „Oare cine este Acesta că și vînturile și marea îl ascultă pe El?"

Iisus obișnuia să se roage în singurătate, unde sufletul Său se simțea cu totul departe de lume. De data aceasta se rugase din nou în singurătatea munților, trimițîndu-și ucenicii în Cetatea Capernaumului, unde urma să se înapoieze și El.

Capernaumul — orășelul în care trebuia să se întîlnească Iisus cu apostolii Săi — era așezat pe malul lacului Ghenizaret, din care El făcuse unul din centrele activității sale pe pămînt.

Capernaum — de la evreiescul „Cafar" (sat), pare a fi un orășel din cele vechi ale Palestinei, deosebite de marile orașe clădite în stilul și gustul roman, cum ar fi de pildă Cezareea Palestinei sau Tiberiadei.

Acest nume era atît de puțin cunoscut, încît Iosef Flaviu, într-una din scrierile sale, crede că-i numele unei fîntîni, care avea o celebritate mai cunoscută decît însăși satul de lîngă ea. Și poate tocmai pentru simplitatea sa, Iisus și-l alesese ca o a doua patrie.

De data aceasta Iisus voia să vină din nou în Capernaum, trimițîndu-și mai întîi ucenicii, căci El rămăsese să se roage.

Apostolii plecaseră cu corabia spre Capernaum, lăsînd de partea cealaltă pe Iisus.

Seara se cobora ușor învăluind în mantia regală sufletele ucenicilor, neliniștiți oarecum că Învățătorul întîrzie atît de mult.

Corabia plutea în liniștea apei, mînată spre Capernaum.

Ucenicii se întreabă îngrijiți de nevenirea Sa. „Unde este“ . . . „Cînd vine?“

Întunericul își întindea aripile negre, acoperind totul cu un imens voal de doliu, de neliniște și de tristețe. „Învățătorul nostru încă n-a venit“.

— „Poate că vorbește din nou mulțimii ce-l înconjurase pe marginea mării“, a șoptit unul din ei, cu un cuvînt de mîngîiere și de liniște.

Dar lacul Ghenizaretului — care este foarte des supus capriciilor naturii — devine furios din nou. Mînia sa înalță valuri uriașe pe care le trimite în sînul corăbiei. Teama crește din nou în sufletele ucenicilor, care de data asta nu mai au cui să se adreseze.

Truda lor de a ajunge pe furtună era pe cît de obositoare, pe atît de zadarnică, deoarece ei nu putuseră străbate decît 25 sau 30 stadii (5—6 kilometri) lățimea lacului fiind aproape de 60 stadii.

Cine nu-și poate închipui starea lor sufletească în aceste împrejurări — pe de o parte mînia mării îi purta capricios, aproape pe aceeași rază de cîteva stadii. Pe de altă parte, ei se zădărniciseră atîta vreme, fără nici un folos, căci era pe la a patra strajă a nopții (orele 3—6 dimineața) și abia ajunseseră la jumătatea lacului. Amintindu-și că altădată Învățătorul îi scăpase dintr-o primejdie asemenea acesteia, teama și deznădejdea deveneau și mai imense în mintea lor — căci El nu mai era de data aceasta cu ei — și creșteau și mai mult, în timp ce valu-

Iisus umblă pe mare

rile mării li se păreau tot mai uriașe și tot mai amenințătoare.

Tocmai în aceste clipe de zbucium și de luptă cu marea, iată că pe deasupra valurilor — cu care ei se luptaseră — pînă la ultima energie, dar fără a le învinge — în întunericul care le mărea spaima, se vede cineva.

„O fantomă . . . o nălucă" și-au zis apostolii și mai chinuiți, la vederea ei, trimisă anume ca oamenii din corabie să-și piardă tot sîngele rece, pe care-l mai puteau avea în aceste clipe.

Dar năluca se apropie de corabie . . . Un țipăt amestecat cu spaimă și deznădejde a spintecat tăcerea nopții . . . Era un țipăt de disperare pentru care apostolii își adunaseră ultimele puteri, socotindu-și sfîrșitul aproape. Căci, în definitiv, ce puteau ei crede că este năluca aceasta, altceva, decît un duh rău, care vine să pună capăt nenorocirii, prin afundarea corăbiei sub valurile pe care fantoma „mergea ca pe uscat".

„Năluca" a vorbit . . . Și ei i-au cunoscut glasul. Petru — pentru care Iisus avea o mare dragoste din cauza caracterului său sincer, entuziast, drept și hotărît — poate încă sub imboldul unui control, — de a vedea dacă cu adevărat e Iisus — sau poate din prea mare iubire și bucurie pe care o simțise văzîndu-l atît de aproape, zise:

— „Doamne, de ești Tu cu adevărat, poruncește-mi să viu la Tine, pe apă".

„Vino" răspunse Iisus cu glasul blînd, ca o chemare pe care El o face de două mii de ani sufletelor noastre, prin glasul Bisericii, Evangheliei și slujitorilor Săi.

Și Petru cu sufletul plin de bucurie, că l-a găsit pe Învățătorul său mult iubit, coborînd din corabia, se îndreptă spre El. Vîntul pare mai furios și valurile devin tot mai amenințătoare.

Iisus încă nu e aproape . . . la corabie nu se mai poate întoarce.

Primejdia i se părea de neînvins; îndoiala că și el ar putea merge pe ape ca Dumnezeescul Învățător îi încolți în suflet, odată cu pericolul înecului ce-l simți în amenințarea valurilor și în șuierul vîntului.

Teama de moarte în mijlocul mării îi apăru în toată grozăvia ei, dar sufletul său, în care încă mai licărea slab candela credinței, găsi puterea să strige, tocmai cînd începuse să se scufunde:

„Doamne scapă-mă!".

Și Iisus în bunătatea Sa pe care a arătat-o totdeauna celor pierduți în naufragiul vieții și în valurile păcatelor, întinzîndu-i mîna, îl apucă de braț, și-i zise cu o mustrare blîndă:

„Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?". Și luîndu-l pe El ucenicii în corabie, îndată a stat vîntul și marea s-a liniștit. Iar ei se spăimîntară și se minunară foarte văzînd aceasta . . .

Privind în ansamblul său acest episod pe care evanghelia ni-l redă în cîteva cuvinte, nu știu de ce am impresia că el pare atît de extraordinar și atît de viu, că elementele Sale se găsesc în însăși viața noastră de toate zilele. Oare marea, valurile și vîntul, de puterea cărora apostolii înspăimîntați tremurau de teama morții, nu pare a fi însăși viața noastră cu vîntul păcatelor ei și cu valurile ispitelor fără sfîrșit?

Și corabia în care erau apostolii nu e însăși biserica lui Hristos, care poate fi amenințată din cauza necredinței noastre?

Și curajul dintîi și îndoiala de apoi a lui Petru, nu pare a fi însăși sufletul nostru, care de atîtea ori zace în necredință și în valuri de păcate?

În glasul său deznădăjduit: „Doamne scapă-mă" nu sînt însăși rugăciunile noastre, pe care în vremuri de lipsă, neajuns și nenorocire le adresăm asemenea apostolului de acum două mii de ani?

Iar mustrarea Mîntuitorului — „puțin credinciosule pentru ce te-ai îndoit?" — și mîntuirea, scăparea de primejdia în care se găsea unul din cei mai iubiți ucenici ai Săi, nu e oare cea mai bună chezășie că bunătatea Sa ne poate salva și pe noi din naufragiile păcatelor, pe care corabia sufletului nostru plutește mînată de viforul păcatelor?

De aceea nu știu de ce găsesc în episodul de pe lacul Ghenizaretului viața noastră și pe noi înșine.

În marea furtunoasă a vieții noastre pămîntești, chipul lui Iisus e cea mai puternică garanție a ajutorului ce noi îl putem primi de la El, prin unicul strigăt plin de credință: „Doamne, mîntuiește-mă".

Pe țărmul lacului Ghenizaretului Hristos își alege din

simplii pescari pe aceia ce aveau să propovăduiască Cuvîntul Său și să boteze popoarele în numele Tatălui și al sfîntului Duh".

Pe țărmul Ghenizaretului, din apele sale se împletește năvodul noii Evanghelii și a credinței într-un Mesia pe care noroadele îl văd, îl aud, îl simt și se mîntuiesc.

Pe țărmul mării Tiberiada, mulțimea adunată flămînzea numai spre a se sătura de cuvîntul marii vestiri ca să aibă viață veșnică.

Pe țărmul mării Tiberiada, Hristos vindecă mulțime de orbi, șchiopi și uscați.

Din apele mării, Petru și „fiii tunetului" scot, după voința Învățătorului, în urma unei nopți de trudă și necaz, mrejele pline de pește.

Pe țărmul mării, într-o corabie, înconjurat de gloata noroadelor, aseamănă El împărăția cerului cu semănătorul ce a ieșit să semene, cu grăuntele de mușlar, cu aluatul, cu comoara ascunsă în țarină.

Din adîncurile mării, Petru, în urma poruncii Mîntuitorului, prinde pește și din gura căruia apostolul ia banul de argint spre a plăti celor din Capernaum dajdia templului.

Iată ce a fost marea în activitatea Mîntuitorului pentru luminarea noroadelor despre învățătura Sa cea nouă.

A fost unul din cele mai frumoase și iubite locuri, în jurul căreia se desfășoară o bună parte din activitatea Sa, căci în jurul Mării erau o mulțime de orașe, pe care nu le-a ocolit.

Și din mare el a știut să-și facă cel mai plăcut amvon al predicelor Sale, pe care le asculta mulțimea de noroade venite din toate părțile Galileiei, Iudeei și întregii Palestini.

Și din oamenii mării își face stîlpi bisericii Sale, dîndu-le puterea de a lega și dezlega cîte sînt în cer și pe pămînt.

Azi lacul nu mai are aceeași frumusețe pe care o avea acum două mii de ani: și orașele nu mai există cu aceeași simplitate patriarhală.

Dacă lacul Ghenizaretului, și ruinele orașelor din jurul său ar putea vorbi cîndva omului, cîte oare n-ar avea de spus despre Iisus și Mare, unde îl găsim pe El și apostoli în orice vreme?

Din mare, El își face cel mai bun și mai larg amvon, pe malurile ei stînd noroadele strînse cuminte, spre a asculta cuvîntul Său, cuvinte pe care valurile mării le furau ca pentru a le duce pe undele sale în sînul celor patru colțuri ale lumii, care mai tîrziu se va numi cu un singur cuvînt: Biserica lui Hristos.

POST ȘI RUGĂCIUNE

Prescripțiunile iudaice — care erau dealtfel foarte încîlcite dar și mai rău înțelese — cu privire la post și rugăciune trebuie să fi nemulțumit mult pe blîndul Învățător din Nazaret.

Formalismul sec, dar mai ales folosul sufletesc care lipsea cu desăvîrșire, erau stări de lucruri care trebuiau să apună sub imperiul noii legi a lui Iisus. Dacă postul și rugăciunea erau dispoziții ce-și aveau rostul în spiritul legii mozaice, dar nu și în inimile evreilor — din care ei fac acte publice spre a cîștiga lauda și simpatia concetățenilor — Iisus le pune în adevărata lumină prin însăși pildele de care dă dovadă. Pe muntele Quarantaniei, în pustiu, departe de lume și de ispitele ei, Iisus postește timp de 40 de zile în cea mai desăvîrșită privațiune. Pe muntele Taborului, în grădina Ghetsimani, sau la Cina cea de Taină, Iisus se roagă în singurătate și în tainică comuniune cu Sine și cu Dumnezeu.

Prin El, postul și rugăciunea capătă adevăratul înțeles și rostuire în viața omului, prin ele putînd scoate „felul acela de demoni" ajutat de acea putere spirituală, ce ele aduc sufletului.

În viața omului sînt anumite momente cînd el trebuie să se oprească asupra unor lucruri pe care trebuie să le privească în adîncul lor, stînd de vorbă cu sine însuși.

Fiecare zi aduce o altă trudă materială care-i răpește omului cele cîteva clipe de cercetare a inimii și judecare a sufletului sub lumina evangheliei lui Iisus. Cel mai bun prilej îl oferă postul, prilej de lepădare a grijii lumești, prilej de pregătire și curățire a sufletului.

Postul este însăși de la Dumnezeu: Adam cînd era în

rai, a postit. A postit în sensul că o oarecare vreme el nu s-a atins de pomul binelui și al răului.

Cît timp Adam a postit, a fost în rai; cum a încetat, el a pierdut raiul.

Moise, conducătorii poporului evreu și proorocii vechiului așezămînt au postit cu aceeași sîrguință cu care mai tîrziu Ioan Botezătorul postea pe marginea Iordanului. Iisus postește mai întîi 40 de zile și apoi iese la activitatea mesianică în lume.

Întărirea sufletului e cel dintîi sprijin pe care postul îl aduce în plinătatea încercării sale de purificare și întoarcere la starea paradisiacă a primului om.

Dacă sufletul nostru ar menține hotarul său lăuntric, în ciuda oricărei ispite și îndemn la păcat, dacă desăvîrșirea dumnezeiască ar fi singurul scop și obiect al vieții lui, privațiunile pe care le-a instituit și practicat însuși Iisus, n-ar mai avea nici un sens, nici în firea omului și nici în sînul vieții.

Însă omul, lepădîndu-se de Dumnezeu și ascultînd mai mult de cele ale trupului, decît ale sufletului, dorința de a păcătui în goană nebună după plăceri, rămîne singura țintă în calea vieții, al cărei popas final nu-i altul decît rătăcirea și pierderea lui de mica și aleasa turmă a lui Iisus.

Restabilirea sufletului între Dumnezeu și starea reală de pervertire în mijlocul lumii cere o curățire de răul ce-l îmbracă, prin post și rugăciune. E postul înfrînării faptelor, e postul faptelor rele, abținerea din drumul păcatului, nimicirea răului din trup și suflet, sublimarea sensualului și renașterea spiritului într-o corporalitate nouă, pregătitoare a celei mai înalte desăvîrșiri ce duce la Dumnezeire. E omorîrea omului vechi din tine și învierea celui nou în Hristos și în biserică.

Tîlcuiri străine și practici ciudate înrădăcinate adînc în spiritul mozaic păstrat cu sfințenie de cult, îndeosebi de către farisei, — acei „pui de năpîrcă", de aluatul învățăturilor cărora Iisus își ferește ucenicii — făcuseră din rugăciune un formalism sec și minunat prilej de a umili, în special pe cei mici, în văzul lumii, la răspîntie de drum, sau în templu.

Robia formei și a literei călca în picioare spiritul și sensul rugăciunii vremelnicia formalismului fiind singura

preocupare menită a le aduce laude deșarte și meșteșugite de o lume, al cărei suflet nu era prea departe de cel al meșterilor iscusiți în tîlcuirea scripturii și în bîrfirea lui Iisus.

Iisus Hristos și de data aceasta ia o atitudine fățișă, nu atît pentru Sine, cît pentru demnitatea omului căruia venise să-i dea un spirit nou, îmbrăcîndu-l în haina botezului și a împărtășirii cu trupul și sîngele Lui.

Rugăciunea lui e simplă, dar frumoasă și adîncă prin înțelepciunea profundă ce se revarsă din ea la fiecare cuvînt pe care inima-l rostește cu credință și cu evlavie. Rugăciunea aceasta — rostită în cămara sufletului fiecăruia — era semnul prin care omul își recunoaște pe Dumnezeu și Creatorul își recunoaște creatura.

„Tatăl nostru": Sufletul omului recunoaște paternitatea lui Dumnezeu în cele văzute și cele nevăzute ale Cerului și ale pămîntului. Alături de paternitate, universalitatea lui se întinde pînă acolo unde mintea omului nu mai poate pricepe cu ajutorul imperfect al mărginirii lui. Bunătatea, e cea de a treia cunună a Divinității care ne socotește fii ai Săi, „făcînd să răsară soarele și peste cei drepți și peste cei răi".

„Care ești în Ceruri". Paternitatea Cosmosului nu-și putea avea o locuire, pentru mintea omenească, decît în înălțimile văzduhului, dar nu ca o limitare a Acesteia, ci ca o năzuință a sufletelor noastre de apropiere a Majestății Sale Celeste.

„Sfințească-se Numele Tău". Adorarea lui Dumnezeu cere ca prin gîndul și fapta inimilor noastre să nu se aducă pîngărirea numelui Său, nici prin vătămarea aproapelui nostru și nici prin aceea a ființei noastre, ca unii ce sîntem „după chipul și asemănarea Lui".

„Vie împărăția Ta, facă-se Voia Ta, precum în Cer și pe pămînt". Împărăția Lui e împărăția binelui și a iubirii desăvîrșite, pe care omul în năzuința lui de a crea cel mai frumos acord între umană și voința divină, cere ajutorul lui Dumnezeu dorind o stare pe pămînt, asemănătoare celei din Cer.

„Pîinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă astăzi".

Hrana trupului și a sufletului, creatoare de forță morală sînt condițiuni reale pe care nici Dumnezeu nu le desconsideră și pe care El le dă omului cu prisosință. Continuitatea rugăciunii inspiră din aceeași grijă ce omul are

față de trupul său, căci ea nu e limitată numai la o singularitate izolată „dă-ne-o nouă astăzi", ci amîndouă prezintă aceeași motivațiune: „trăire în veșnicie prin trăirea pămîntească a forței morale".

„Și ne iartă nouă greșelile noastre". Firea omului înclinată mai mult spre rău decît spre bine, îl duce la o stare de conștiință și recunoaștere a haosului moral în care se zbate și invoacă ajutorul Divinității, pentru refacerea demnității umane dintr-însul, ca o redeșteptare dintr-o lume biciuită de furtuna pasiunilor și demonilor.

„Precum și noi iertăm celor ce ne greșesc nouă".

Sacrificiul voinței proprii puse în slujba iubirii aproapelui pentru armonia lumii și împăcarea sufletului cu sine însăși, sînt frînturi din plinătatea adevărului, brăzdate de dorința omului de a merita la rîndul lui ceea ce el însăși cere Divinității.

„Și nu ne duce pe noi în ispită și ne izbăvește de cel viclean". Ispita sub toate formele ei, e începutul răului și ea adeseori poate amăgi slăbiciunea ființei noastre. Pofta cărnii și deșertăciunile vieții înfrîng spiritualitatea omului care simte nevoia prezenței divine, care să-i mărturisească adevărul și să-i sădească în suflet ferirea de a săvîrși răul. Ferirea de rău e începutul sfințeniei, e dorința finală de a cunoaște lumina cerului și o dobîndi împărăția lui Dumnezeu.

Prin rugăciune, creatura comunică cu Creatorul în mod nevăzut. Sufletul își înalță identitatea cu Dumnezeu pe aripile rugii, acolo unde Divinitatea se complace cu omul în dragoste și armonie.

Pășind din greu pe cărările vieții, prin rugăciune, lanțurile păcatului cad neputincioase, amăgirea diavolului se pierde în gol și vîrtejul furtunos al pasiunilor se rostogolește odată cu vremelnicia ispitei.

Prin rugăciune, omul vechi se scufundă din încheieturile lui și rămîne singura pasiune pe care omul o caută și Dumnezeu nu i-o refuză.

Rugăciunea e ridicarea minții pe aripile sufletului la Dumnezeu. E întoarcerea acestuia acolo, de unde a fost luat și dat omului, spre a fi asemenea Lui.

Prin ea păcatul moare și diavolul crapă.

Rugăciunea este „liman pentru cei învăluiți de vifor, ancoră pentru cei asupriți de valuri, toiag pentru cei oste-

Betleem

niți, comoară pentru cei săraci, adăpost pentru cei bogați, ajutor contra bolilor pentru cei slabi și apărarea sănătății pentru cei tari".

Rugăciunea e temelia firească a legăturii în care stă omul cu Dumnezeu, care strigă de dincolo de noi:

„Cereți și vi se va da, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide", cu credința în sine, căci toate cîte veți cere rugîndu-vă, vi se vor da vouă!

Prin rugăciune, naufragiul sufletului își găsește liniștea eternității, ancorînd la limanul sfințeniei și al Dumnezeirei.

Postul și rugăciunea sînt stări ale eternității spirituale pe care omenirea, în năzuința de comuniune cu Divinitatea, le va cultiva cu pasiune și credință în ciuda vremelniciei și deșertăciunilor pe care viața pămîntească ni le oferă.

Prin ele omul se va depăși pe sine însăși și de acolo, din Cerul veșniciei divine, sufletul său va privi cu mulțumire într-o continuă înălțare și uitare de sine, rostind cu îngerii și sfinții lui Dumnezeu cîntarea cea îngerească: „Tatăl nostru care ești în Ceruri", ca adevărați fii ai Săi, spre mîntuirea tuturor.

BETLEHEM

etlehemul, al cărui nume mai înseamnă și „Casa pîinii", „a îndestulării" și căruia în vechime i se mai spunea și Effata, e orășelul care a avut înalta cinste să primească într-unul din staulele mărginașe ale lui pe Fecioara Maria în noaptea Crăciunului spre a naște pe Mîntuitorul lumii.

În preajma Betlehemului, dar nu prea departe de Ierusalim, un pom bătrîn ca vremea ce s-a scurs de atunci și pînă azi, un pom cu crengile uscate dar în care frunzele nu se văd niciodată, pare că spune cu durere și sinceră mărturisire: „aici, de creanga aceasta s-a spînzurat Iuda, cel care și-a trădat Învățătorul și Prietenul".

Ceva mai departe, spre Betlehem, se găsește, „fîntîna magilor" care în acest ultim popas, și-au adăpat cămilele și și-au pregătit sufletul pentru închinare în staulul din marginea „Casei pîinii".

Cam la jumătatea drumului dintre Ierusalim și Betlehem, pe un deal, se găsește un ienupăr sub care, spune tradiția, că proorocul Ilie a stat ascuns — fiind hrănit de îngerul Domnului — cînd a fugit de ura Isabelei, după ce fusese uciși slujitorii lui Baal pe muntele Carmel.

Alături, e o altă fîntînă, din care — ne spune aceeași legendă — Iosif și Maria au băut în miez de noapte cînd au fugit în Egipt, de teama lui Irod.

Cei dintîi creștini, în dorința curată de a păstra posterității locurile de care se leagă atîtea întîmplări și amintiri din viața lui Iisus, alături de legendele pline de credință și adevăr, în piozitatea sufletelor lor, au clădit locașuri sfinte, pe care istoria și vremea ni le-a păstrat și astăzi.

În partea de răsărit-miazăzi se găsește biserica Sfintei Maria, ridicată de Constantin cel Mare pe locul unde

s-a născut Iisus, în locul alteia mai vechi pe care împăratul Adrian o dărîmase spre a zidi un templu lui Adonis — biserică ce păstrează forma inițială care a ieșit din mîinile pioase ale arhitectului creștin.

Cu un interior simplu, dar măreț prin bogăția și vechimea picturii, pelerinul se vede într-însa cu două mii de ani în urmă, în noaptea aceea cînd îngerii lui Dumnezeu și păstorii Betlehemului cîntau cu inimă curată „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire".

O stea pictată pe tavan, în argint și în jurul căreia scrie „Hic de Virgine Maria Iesus Christus natus est", mărturisește că aceasta e steaua care a călăuzit pe cei trei crai de la răsărit spre Betlehem și care s-ar fi oprit chiar în locul în dreptul căruia evlavia și credința celor dintîi creștini a făcut steaua credinței și a unui răsărit de viață nouă.

În capela alăturată — în care intri coborînd mai multe trepte — se găsește o fîntînă, ce se vede și astăzi și pe care vremea a păstrat-o drept mărturie, fîntînă în care ucigașul Irod a aruncat cei 14 000 de prunci nevinovați, în nebunia dorinței de a ucide și pe Iisus.

Una din numeroasele cripte din jurul Bisericii Sf. Maria ne spune că în ea, cuviosul Iosif a primit în vis porunca îngerului lui Dumnezeu, „să ia pe prunc și pe mama lui și să plece în Egipt, căci Irod vrea viața pruncului".

O tradiție — frumoasă prin născocirea ei și pioasă prin credința ce sădește mai ales în inimile pelerinelor — spune că în „peștera laptelui" ar fi căzut cîteva picături de lapte din pieptul Sf. Fecioare în timp ce alăpta pe Iisus. Piatra văroasă, care se găsește în grotă, are minunatul dar de a înmulți laptele mamelor, insuficient în hrănirea copiilor lor.

Spre răsărit de biserica Sf. Maria, găsim cîmpul păstorilor din Betlehem care au primit în satul lor în noaptea Sfîntă pe Dumnezeeștii oaspeți și pe care vremea i-a păstrat în inimile tuturor credincioșilor, ca o întregire totală a nașterii din Betlehem, ca un simbol al unei chemări a noastre pentru găzduirea și ospătarea pruncului din Betlehem în staulul inimilor noastre . . .

NAZARET

azaret e orașul din care Iosif și Maria au plecat spre Betlehem să se înscrie în listele de cetățenie romană în urma recensămîntului ordonat de Cezarul August.

Nazaret e orașul în care Iisus a copilărit, e orașul în care-l găsim în vîrstă de 12 ani cu prilejul celei dintîi călătorii spre Ierusalim de sărbătoarea Paștelui.

Nazaret se află situat în partea de miazănoapte-apus a Palestinei, în Galileia. În vremea aceasta, Galileia era un ținut destul de populat, căci prin ea se făceau legăturile comerciale cu Roma, Egipt și Babilonia și tot prin ea trecea și cea mai însemnată șosea militară care pornea de la țărmul Mediteranei, trecînd prin Ptolomeea, Cezaria și Tiberiada către interiorul Asiei mici.

Pornind din Tiberiada spre Nazaret pe un drum foarte serpentin și obositor pînă treci de valea Iordanului, un peisaj de nebănuită frumusețe desfată ochiul și mintea caută să descifreze taina locurilor prin care altădată au trecut cei 12 cu Iisus.

De o parte, ai albastrul lacului Ghenizaret ce închide atîtea taine într-însul, cît mintea nu poate cuprinde.

De altă parte, podișul Galileii și șesul Hauronului; de cealaltă parte, se vede Hermonul, în toată splendoarea lui, iar spre miazăzi Muntele Taborului, pe vîrful căruia sufletul pare că citește taina Schimbării la Față.

În continuare, pe aceeași cale a Tiberiadei pe care o părăsește după cîtva timp, mergînd pe aceea care duce în Egipt, dai de Kafr-Kena, adică pe Cana Galileiei, oraș care nu poartă nimic din frumusețea și patriarhalitatea contemporaneității lui Iisus. E orașul care ne amintește de cea dintîi minune a lui Iisus; prefacerea apei în vin, de

care dealtfel ne mărturisește și o inscripție ebraică ce datează din timpul lui Constantin cel Mare și care se găsește în Biserica franciscanilor, clădită chiar pe locul pe care altădată a fost casa nuntașilor din Cana Galileiei.

Din Cana urci pe un platou, de pe vîrful căruia Nazaretul se arată ochiului în toată frumusețea lui: turle de biserici, străzi înguste și neregulate, șiruri întregi de smochini și măslini.

Hermonul se întinde la picioarele Nazaretului cu umilință de pelerin; spre apus, Carmelul se pierde cucernic într-o linie ce-și scaldă extremitatea în undele albastre ale mării; spre răsărit, valea Iordanului își lărgește orizontul în dimensiuni modeste, dar pline de pitoresc și înclinațiune spre meditație și convorbire cu tine însuți.

E Nazaret! Nazaretul copilăriei lui Iisus, orașul de care îl leagă cele mai frumoase amintiri, orașul în care, spune legenda, că Iuda — prietenul său de joc — a stricat păsările de lut ale lui Iisus, care erau mai meșteșugite și parcă și mai pline de viață.

Fără îndoială, în vremea lui Iisus, Nazaretul nu a avut un rol prea mare în viața de stat a Palestinei din cauza așezării sale geografice care făcea să fie prea izolat față de celelalte, ca și din cauza micimei sale, lucru ce adevărește și prin acel fel de a vorbi despre Nazaret, cu destulă ironie dealtfel: „Poate ieși ceva bun din Nazaret“?

Pe locul unde se găsea casa în care îngerul Gavril a vestit Fecioarei, „că prin umbrirea Duhului Sfînt va naște prunc al cărui nume va fi Emanoil ce se tălmăcește cu noi e Dumnezeu“, Sfînta Elena, mama lui Constantin cel Mare, a zidit o biserică. La spatele acesteia se găsește fîntîna Miriam sau fîntîna Mariei, din al cărei izvor, desigur, a luat apă și Fecioara și Iisus, ca copil al Nazaretului de acum două mii ani.

Mai alături într-o peșteră este o capelă — altădată a fost poate o biserică — și care, după cum mărturisește o legendă în dorința de a păstra pecetea exactității acelor vremuri — ar fi fost atelierul bătrînului tîmplar din Nazaret, cuviosul Iosif.

În apropierea acestuia se află însfîrșit o piatră uriașă: e „masa lui Iisus“ pe care a mîncat El cu ucenicii după înviere, în Galileia neamurilor.

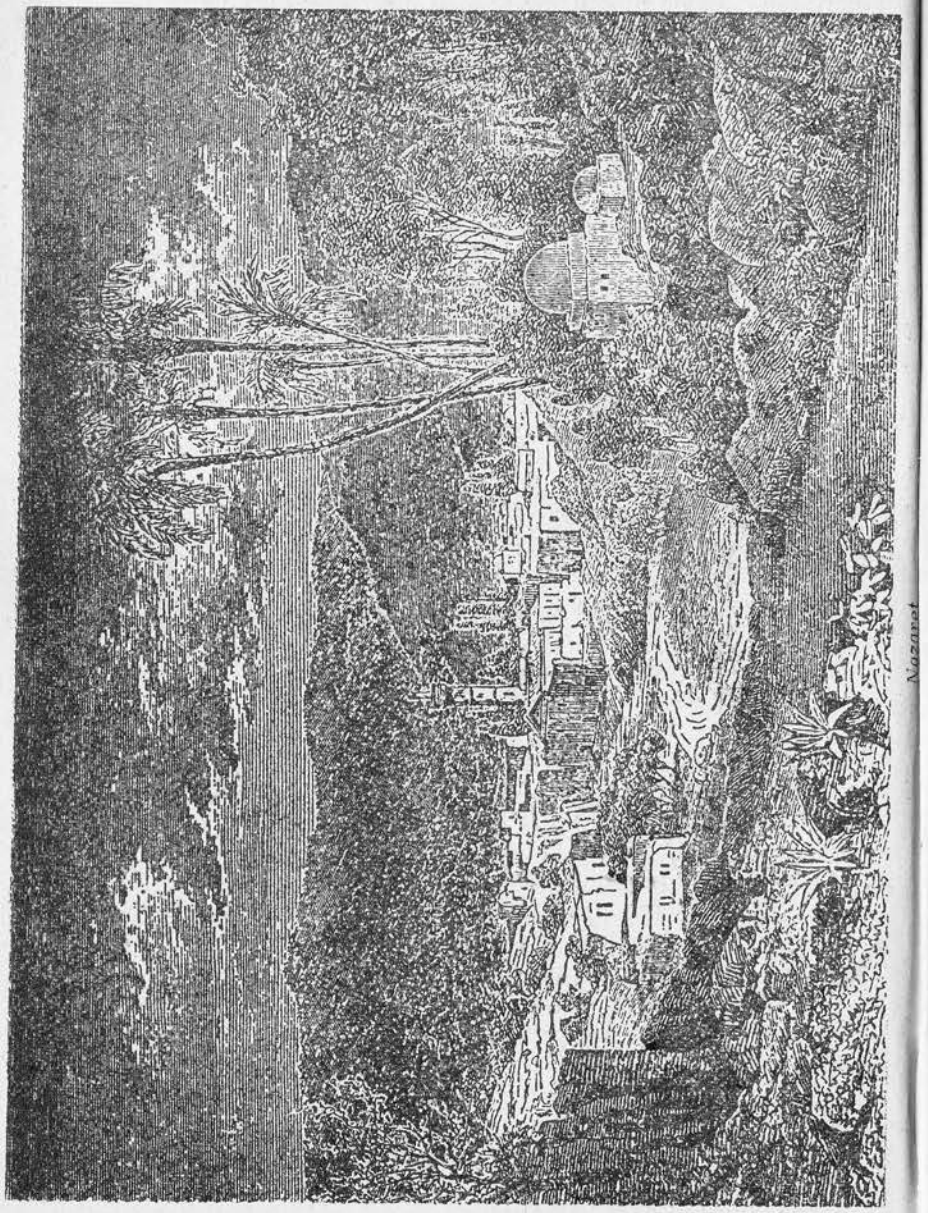

Nazaret

. . . Și legendele continuă a țese istoria unui orășel — care s-a învrednicit, a fi patria pământească a lui Dumnezeu în ciuda vremii — „tempus edax rerum“, — care încearcă să destrame istoria Iisusului din Nazaretul Galileii, dar nu și din inimile noastre . . .

IERUSALIM

raș vechi, oraș biblic.

Amintirea lui ne e păstrată prin importanța pe care a avut-o în lumea veche dinainte de Iisus, ca și în lumea Noului Testament, oraș care se leagă de multe minuni, amintiri și întîmplări din viața Mîntuitorului.

Prima numire a Ierusalimului era „Salem" așa cum găsim la Melchisedec, regele Salemului a adus lui Abraam pîine și vin, ca daruri de întărire după lupta cu Kedorlaomer. Cu timpul, la vechea numire s-a adăugat și cuvîntul „Ieru" care înseamnă casă, așezare, oraș, ceea ce ne face să credem că de acum Ierusalimul devine un oraș de seamă în pămîntul Făgăduinței. „Casa păcii", în traducerea noastră, a rămas și pînă astăzi tot un oraș, de frunte, dar un oraș în care pacea nopților biblice e tulburată din cînd în cînd de grijile unor zile de zbucium, griji, ce pe drept cuvînt nu și-ar avea nici un sens.

În timpul lui David, Ierusalimul devine capitală și psalmistul îi făcu un zid de jur-împrejur, dîndu-i aspectul unei citadele cu 10 porți și 160 de tunuri care se ridicau deasupra zidului gros de 20 picioare și înalt de 40 picioare. Din frumusețea clădirilor lui David vremea a păstrat doar două ziduri uriașe alcătuite din blocuri grele de piatră și o poartă cu acoperișul curbat care e, desigur, intrarea în palatul lui David.

Solomon — care în afară de înțelepciune a avut și bogăție — zidi pentru orașul păcii un templu plin de splendoare și artă, de bogăție și sublim care-i purtă numele, dar nu-i curăți și sufletul de pofta și dragostea femeilor moabite, amonite, edomite, hetite și sidoniene.

Fără îndoială, în zilele lui Solomon, Ierusalimul cunoscu poate cele mai frumoase zile ale istoriei lui. Un templu măreț! ziduri frumoase, mari! Un rege vestit în

toată lumea timpului său, care pe cît era vrăjit de înțelepciunea cu care Iehova îi înzestrase, pe atît era furat de deșertăciunea și neastîmpărul unei vieți închinată luxului, păcatului și dezmățului.

Sub Roboam și Ieroboam, istoria poporului iudeu apucă pe două drumuri deosebite, pline de ură și vrajbă.

De acum Ierusalimul decade.

Zedechia, ultimul său stăpînitor e robit de Nabucodonosor, Ierusalimul, mărețul Ierusalim, pe care Solomon îl îmbrăcase într-atîta slavă, e dărîmat, templul prădat de ceea ce avea mai de preț și poporul luat în robie.

Mînia lui Dumnezeu se arată umilind „poporul ales" din cauza neascultării și îndărătniciei de a se întoarce pe drumul arătat de profeții pe care-i omorîse unul după altul.

Sub Esdra și Neemia, obțin favoarea întoarcerii în patrie și sub conducerea acestora rezidesc Ierusalimul și templul, care nu se asemănă prea mult cu acela din vremea lui Solomon.

Sub Ptolemeu Lagu, o sută de mii de evrei sînt împrăștiați în Egipt, Libia și Getta, iar sub Pompeius sînt ridicați cu forța din Ierusalimul cucerit de Romani și aduși la Roma.

Ierusalimul e ocupat de legiunile romane ale lui Tit și Vespasian. O nouă dramă începe. În sufletul evreilor mocnește răscoala.

La 70, sub procuratorul Florus, răscoala izbucni: cîțiva tineri romani făcură în fața templului niște baraci. Evrei se opun și cer satisfacție procuratorului roman. Delegații se poartă necuviincios, răzvrătitorii sînt închiși și cîteva mii de evrei sînt măcelăriți pentru înăbușirea răscoalei.

Răzvrătitorii se împart în două partide: cel de sub Anania și Agripa III era pentru pace; cel de sub Eleazar fiul lui Anania, era pentru război. Aceștia, voind să răzbune sîngele celor uciși, pătrund în fortăreața Antonina și ucid întreaga garnizoană romană.

Lupta între evrei și romani e pe viață și pe moarte.

Cestius, proconsolul Siriei, și Tit — ales de Vespasian — cu ajutorul unei armate de vreo 80 000 ostași, pornește contra Ierusalimului care numără vreo 600 000 de băștinași, afară de cei chemați din alte orașe.

Cestius cade. Tit e ajutat însă de Agripa al III, de

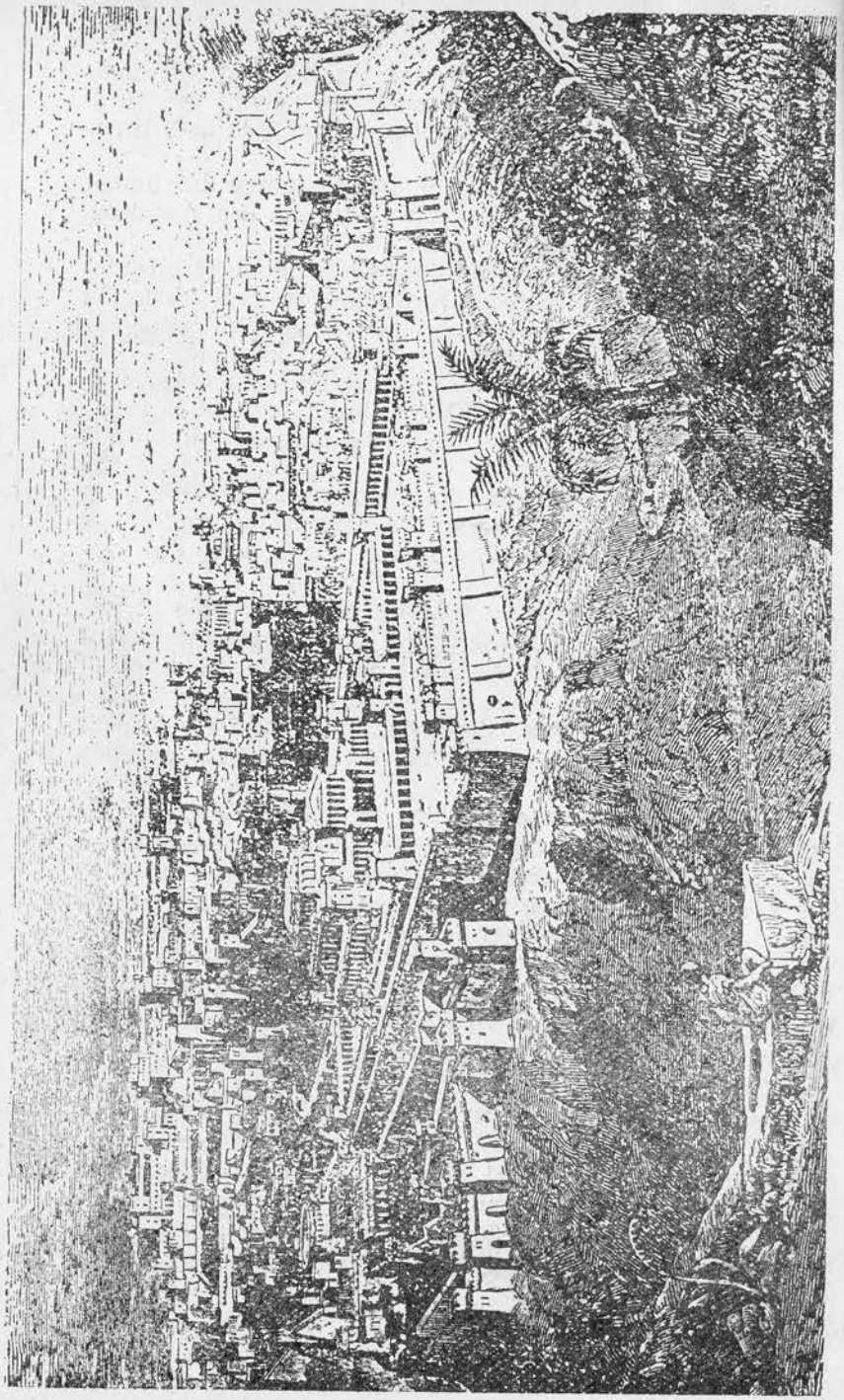

Ierusalimul

Iosif și de Tiberiu Alexandru, care-și trădaseră frații de luptă.

Tit își păstrează armata înconjurînd Ierusalimul, care tocmai sărbătorea Paștele (Aprilie 70). El prinde cîțiva dintre cei ce fugiseră din cetate îi spintecă, — pentru că se credea că din cauza foametei au mîncat aur — și apoi îi spînzurară pe dealul dimprejur, pentru a înspăimînta pe cei dinăuntru.

Evreii baricadați au capitulat abia în luna August a aceluiași an. Trupele romane pătrund în oraș și dau foc sanctuarului. De acum evreii nu mai au altar de tămîiere și de scrificii pe care să aducă prinos și olocaust lui Iehova.

În sfîrșit, sub Barch-Koba, evreii se revoltă pentru cea din urmă oară. Revoluția e înăbușită, copiii omorîți și pe locul pe care fusese mărețul templu al lui Solomon, pe locul în care un ostaș al lui Tit a tras cu plugul, împăratul Adrian ridică Aleea Capitolina, templul închinat zeului păgîn, Joe Capitolinul.

„Cetatea păcii" care devenise „Cetatea neascultării" își încheie o pagină tristă în istoria omenirii.

Ierusalimul, pe ai cărei fii Iisus încercase, prin prooroci mai întîi, să-i cheme și să-i adune la Sine, Ierusalimul care primise pe Iisus cu osanale, Ierusalimul care-i strigase cu dușmănie și dor de răzbunare „Răstignește-L", „Răstignește-L", își trăiește blestemul păcatelor.

CAPERNAUM

Întreaga activitate a lui Iisus e un drum continuu, în care popasurile își au rostul în săturarea gloatelor flămînde, sau în ținerea unor noi cuvîntări, pe care mulțimea le soarbe cu nestăpînită sete. Viața lui e nestatornicie continuă, nu pentru că în Nazaret l-ar fi disprețuit lumea considerîndu-l fiul tîmplarului Iosif, sau pentru că ura cărturarilor l-ar fi amenințat în vreo oarecare măsură, ci e nestatornicie pentru că secerișul era mult și nu se găsea decît un secerător, urmat și ajutat numai de acei pescari umili de pe țărmul Mării Tiberiada, sau de pe coastele Lacului Ghenizaret.

Lui Iisus îi plăcea nespus de mult să cutreiere orașele și mai ales satele Palestinei. Mulțimea aceea de oameni nevoiași, furați de grijile mărunte ale vieții, dar care își păstra sufletul curat ferindu-l de aluatul fariseilor și al saducheilor, îi umplea inima de bucurie, știind că din rîndul lor avea să se ridice aceia care „lăsîndu-și pe tatăl și pe mama lor, îi urmau Lui".

Cana Galileiei îi păstra numele curat și-i pomeneau amintirea, prin minunea pe care o făcuse la una din nunțile orășelului.

Nazaret, orășelul în care crescuse și copilărise, îi purta cu neîncredere numele și nu uită — mai ales atunci cînd lumea celorlalte sate îl cred Mare Prooroc — să-i necinstească neamul și să se întrebe cu vădită răutate: „Oare poate să iasă ceva bun din Nazaret, din fiul tîmplarului?".

Ierusalimul — pe care Iisus îl vede în fiecare an de Paște — îl primește mai întîi cu osanale și cu stîlpări de finic, pentru ca mai tîrziu, cu numai cîteva zile, să-i strige cu neînverșunată ură: „Răstigniți-L", „Răstigniți-L".

Betania îi păstra numele cu sfințenie. Marta și Maria

îl primiseră în casa lor și-i slujiseră cu vrednicie, iar pe Lazăr, fratele lor îl înviase a patra zi după înmormîntare.

Gadara îi pomenea numele cu teamă și poate și cu pietate: minunea vindecării celor doi îndrăciți, trimițînd duhul rău în turma de porci ce păștea pe marginea mării, era încă vie în mintea Gadarenilor, care vedeau în Iisus, mai mult decît un prooroc.

Ierihomul păstra una din cele mai frumoase amintiri, căci el inspirase lui Iisus una din cele mai patetice parabole cu care-și presară viața și activitatea celor trei ani și jumătate, Ierihomul fiind acela care avea să ducă peste veacuri pildă iubirii aproapelui nostru, iubire ce se răsfrînge dincolo de granița seminției egoiste și trufașe, în care căzuse poporul ales.

Tiberiada și Ghenizaretul îi plimbau chipul pe luciul valurilor, ducîndu-i cuvintele pînă acolo unde firea omenească nu mai poate pricepe nimic din înțelepciunea de nepătruns a lui Dumnezeu.

Veșnic pe drum, veșnic prin locuri necunoscute, adeseori stăpînite de oameni fără inimă, nu se sfiește a spune că într-o asemenea lume se simte atît de singur, că păsările cerului au cuiburile lor și vulpile vizuini, iar „Fiul Omului nici capul nu are unde să-și plece".

Și totuși, cîtăva vreme Capernaumul rămîne cetatea lui Iisus, din care pleca pentru cîtva timp și unde se înapoia, spre a porni din nou în alt orășel.

În vremea lui Iisus, Capernaumul devenise un oraș împînzit de neamuri străine mai ales, care se ocupau cu negustoria. Viața zgomotoasă pe care Capernaumul o duce din cauza unei lumi preocupată de ispita banului și furată numai de pofta cîștigului necinstit, făcuse ca prezența lui Iisus să treacă neobservată. Abia de știau de El oamenii mai nevoiași, care în ziua Sabatului, lăsîndu-și treburile casei și nevoile sărăciei pe a doua zi, plecau să asculte Thora și să descifreze cîteva capitole cabalistice din Talmud.

Era singura posibilitate cu care acești sărmani nevoiași păstrau contactul cu legea proorocilor. Aici, în mijlocul sinagogilor, adeseori aveau fericitul prilej de a asculta și pe Iisus, care le vorbea așa cum niciodată nu le vorbise vreun rabin.

Auzindu-L, sufletul se într-aripa, mintea se lumina și inima se încălzea la adăpostul unei chemări care suna atît

de duios, mai ales în simplitatea aceea care-i îmbrăca așa de bine în fața cărturarilor care plesneau de ciudă.

Faptul că Iisus își face din Capernaum „o cetate", dovedește că El, nu era nicăieri mai bine înțeles ca aici, căci știm, că cei dintîi patru ucenici sînt tot din părțile Capernaumului.

Cuvîntările lui se înfiripau cu putere în inimile ascultătorilor care căutau să descifreze slava acelei împărății de care Învățătorul lor le vorbea atît de frumos.

Împărăția aceea pe care fiecare evreu o înțelegea ca o domnie a lor peste celelalte popoare, era visul de toate zilele pe care robia și jugul ce le apăsa grumazul îl adusese pentru o nouă rătăcire în sînul lumii și de-a lungul veacurilor spre disprețul tuturor, de alt neam.

Dacă aceștia vedeau în împărăția cerului o domnie a lui Israel deasupra celorlalte seminții, fariseii și cărturarii erau și mai îndărătnici, căci „omul acesta venise să strice proorocii și legea lui Moise".

Dacă fariseii și saducheii nu-l putuseră „prinde în cuvînt" atunci cînd îl întîmpinară în templul din Ierusalim, cînd Iisus e în vîrstă de numai 12 ani — de ciudă că nu-l vor prinde nici de data asta, își jură răzbunare, răzbunarea care începe mai întîi prin înveninarea sufletelor curate ale mulțimii de jos și care se va termina cu osîndirea Sa în Vinerea cea Mare.

Și cu mulțumire diabolică ce-i întărîta și mai mult în pofida oricăror aderenți ale gloatei ce urma pe Iisus, acești pui de năpîrci, clădiseră un centru de ură și vrajbă în Capernaum, jurîndu-și cu grea nesocotință că nu-și vor tunde bărbile și nu-și vor spăla calul de cenușa fățărniciei, pînă ce nu se vor vedea scăpați de El.

Dacă, într-adevăr, Capernaumul rămîne o cetate de predilecție a lui Iisus în care-l vom întîlni adeseori, tot pe atît de adevărat e că, el rămîne și un centru în care mocnesc cele dintîi vrăjmășii ale cărturarilor evrei contra lui Iisus și vor culmina cu luciul celor treizeci de arginți, cu drama golgothiană, final divin din iubirea cerului cu a pămîntului...

MINUNILE LUI

Dacă poporul iudeu ar fi priceput încă de la început că Iisus, fiul Mariei și al dulgherului Iosif din Nazaret, este cu adevărat Mesia pe care proorocii îl vestiseră și în care profețiile Vechiului Așezămînt își găseau cea mai potrivită expresie a realității, poate n-ar mai fi fost nevoie ca Iisus să dovedească Divinitatea Sa săvîrșind acele minuni de care ne vorbește pe rînd fiecare evanghelist. Iisus însă, leagă cuvîntul de faptă, pentru ca înțelegerea adevărurilor mîntuitoare să fie și mai viu simțită, pentru ca lumea văzînd, să creadă și să se mîntuiască. Trebuia ca prin cele văzute — prin minunile Sale — evreii să se ridice deasupra celor pămîntești și să priceapă că Cel ce săvîrșea acestea era Fiul lui Dumnezeu, nu împăratul lumesc pe care-l așteptau ei, ca o zi de răfuială a tuturor patimilor pe care le îndurase în timpul robiei babilonene și acum sub stăpînirea romană.

Pe de altă parte, minunile constituie însăși calea de formare a adevăratei Sale religii împletită din învățături de înaltă ținută morală și din semnele văzute ale puterii divine. Ele dovedeau odată mai mult dumnezeirea lui Iisus, alături de întreaga lui bunătate care îndemna în aceeași vreme și la un mai adînc sentiment de pietate și de adorare în sufletele mulțimii. Prin realitatea lor — zguduitoare ca fapt și binecuvîntată ca urmare — ele întăreau credința celor ce așteptau o minune de la Iisus și îndepărta orice umbră de îndoială din sufletele cinstite celor ce-l rugau să le dea iertare de păcate sau de neputințele trupului.

Aici vindecă orbul din naștere, dincolo învie pe Lazăr, acolo tămăduiește pe bolnavul de 38 de ani la Bitezda, dincoace umblă pe mare ca pe uscat. Călcînd peste legile creațiunii și peste orînduiala firească a lucru-

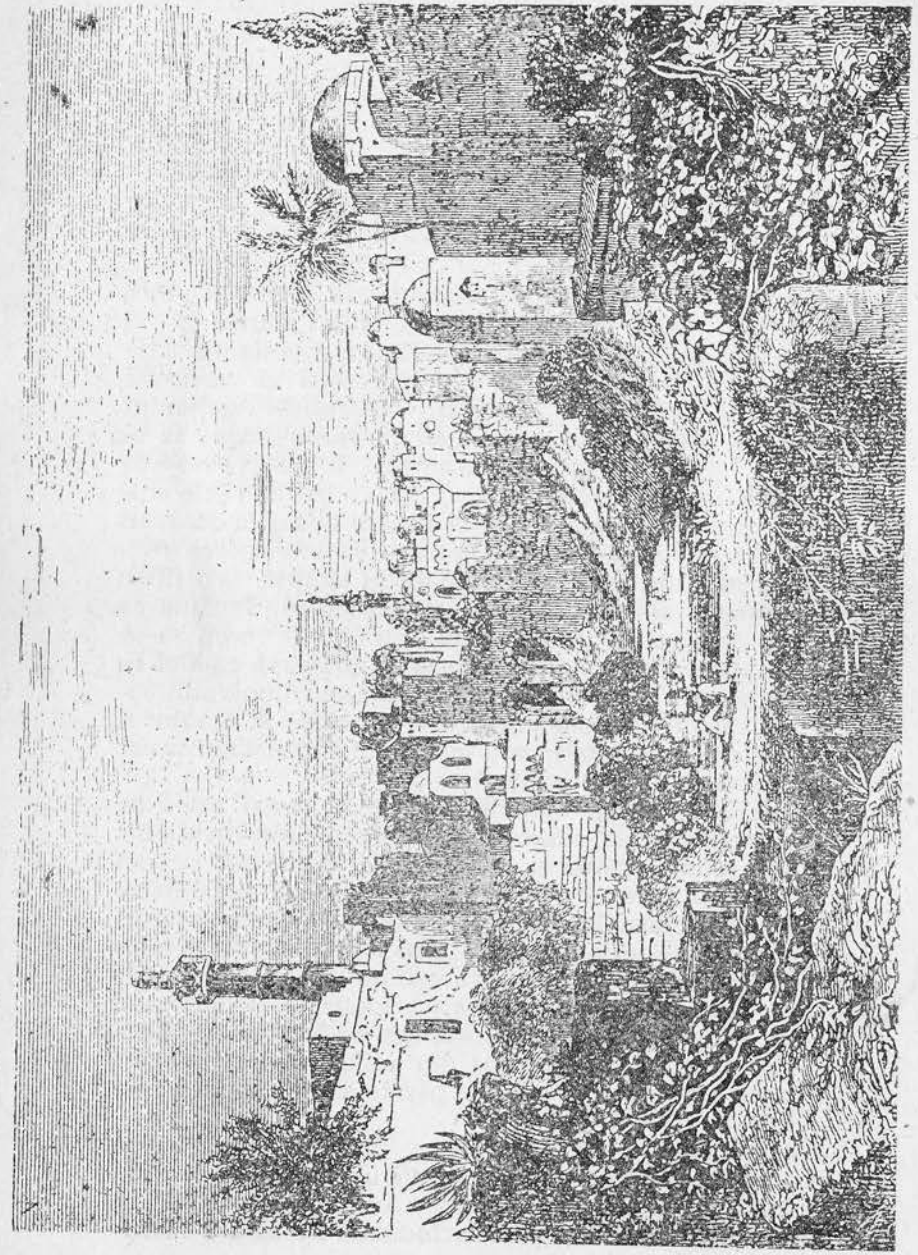

Lacul Betesda

rilor, Iisus face aceste minuni în văzul și în auzul tuturor, pe străzile orașului sau în fața templului, în mijlocul ucenicilor sau în sînul noroadelor care-l cereau al lor, între neprieteni sau în fața cărturarilor și fariseilor care-l pizmuiau.

În ele se reliefează adevărata personalitate a lui Iisus, cu întregile Sale virtuți și mai ales cu înțelegerea aceea largă a inimii Sale față de tot ce este omenesc și slăbiciune. Și toate acestea nu se puteau găsi decît în El. Trebuia să fie Dumnezeu, nu om, ca să încapă atîta înțelegere și să săvîrșească atîtea minuni. Înfrîngînd natura și călcînd peste legile firii, apare mai mare decît natura și rămîne ceea ce era: Dumnezeu în chip de om. El era numai pentru redeșteptarea morală a tuturor celor ce aveau să creadă în cuvîntul Său, iar nu pentru scuturarea jugului robiei în care se găsea alesul popor al lui Israil.

„Dacă Hristos s-ar fi folosit fără rezervă de puterea Sa supranaturală, așa după cum se pare că așteptau compatrioții Săi și cum erau îndreptățiți să aștepte avînd în vedere profețiile care-l înfățișau pe Mesia drept conducător al popoarelor, cu o vergea de fier, zdrobindu-le ca pe un vas de lut, ne închipuim că El nu ar fi putut realiza nici o răscumpărare sufletească pentru oameni. Puterea supranaturală ar fi făcut zadarnice înțelepciunea și bunătatea Sa care o foloseau, în loc să le ajute: el ar fi încătușat și înghețat facultățile acelora asupra cărora o întrebuința. Iisus a ocolit cu grijă efectul acesta.

El adoptă acest principiu că era trimis nu pentru ca să distrugă, ci ca să mîntuiască viața oamenilor, în practică s-a oferit cu strictețe ca să facă cuiva vreun rău sau vreun neajuns. A stăruit așa de hotărît în această purtare, încît a izbutit ea acest lucru să fie înțeles. Fiecare știa că acest împărat ale cărui pretenții împărătești erau așa de strălucitoare, avea răbdare fără margini, că suferea cele mai înțepătoare critici, cele mai violente și răutăcioase atacuri. Se discutau pretențiile și caracterul lui în deplină libertate. Departe de a-l privi cu acea teamă grozavă care ar fi împiedicat pe ascultători să priceapă învățătura lui, ei se obișnuiseră puțin cîte puțin, chiar recunoscîndu-i puterea lui extraordinară, să-l trateze cu o vioiciune neînfrînată, pe care ar fi șovăit s-o arate vreunui vrăjmaș. El pedepsea răutățile lor numai prin cuvinte de caldă dojană.

Alături de mustrarea blîndă, făcută cu gînd de îndrep-

tare și prețuire a adevărului, îl găsim totdeauna cu inima plecată împărțind ici o vorbă bună, vindecînd dincolo pe un altul, sau mîngîind inima bătrînului Iair, înviindu-i fiica. Iubirea aceea cu care-i îmbrățișează pe toți, îi umple sufletul de emoție, îi înduioșează inima în fața sicriului unicului fiu al văduvei din Nain și-l face să lăcrimeze în fața mormîntului prietenului Său Lazăr.

„El învie morții ca și cum ar face un lucru obișnuit; El vorbește ca stăpîn celor ce dorm somnul de veci și simțim bine că El este Dumnezeul celor vii și celor morți; niciodată mai liniștit decît atunci cînd săvîrșește lucrurile cele mai mari".

Minunile lui nu se adresează numai trupurilor bolnave. Cuvintele Sale mergeau tot mai sus, mai departe, adresîndu-se sufletelor care aveau aceeași nevoie de vindecare și de iertare a păcatului. Nu era numai o compătimire pentru durerea propriu-zis a trupului, ci un act de neîntîlnită bunătate ce se adresa în același timp și sufletului, aducîndu-i o nouă lumină prin răscumpărarea ce i-o da.

De aceea adesea îl găsim întrebînd: „Crezi? Vrei să te tămăduiești? . . .

— „Cred Doamne puterii Tale, răspund bolnavii, ca o încercare de îndreptare pe care sufletul lor o simțea în fața lui Iisus.

Și Iisus adăuga, acoperind, cu cuvintele Sale întreaga neorînduire a sufletelor bolnave, zicînd:

— „Mergi în pace; de acum să nu mai păcătuiești . . . Mult ai iubit, mult ți se iartă" . . .

Și cel bolnav se tămăduia în clipa aceea, se minuna și-l iubea atît de mult pe Iisus, căci nu era propriu-zis minunea care-l lega de El, ci modul cum o săvîrșea, acoperindu-i păcatele în cea mai desăvîrșită discreție și tăcere.

Minunile lui Iisus își găsesc un rost și își au ființă în sufletul mulțimii, care nu pricepe prea mult din învățătura lui Iisus, decît dacă El înfrînge pentru o clipă starea firească a lucrurilor în fața cărora omul se supune cu dreaptă resemnare.

Pe de altă parte, minunea, care n-o poate săvîrși oricine, se adresa mai ușor omului, care în mărginirea lui poate descifra mai ușor taina dumnezeirii lui Iisus, ascunsă în chipul și asemănarea cu el.

De aceea Iisus întrerupe pentru un moment mersul firesc al lucrurilor și-l găsim în Cana prefăcînd apa în vin, în Gadara scoțînd demonii din cei doi îndrăciți ce stăteau printre morminte, sau în Betania înviind pe Lazăr mort de patru zile. Ca un lucru mai presus de fire și de puterea omului, minunea dovedea atotputernicia lui Iisus, în aceeași măsură în care dovedea și Divinitatea Sa.

Cu o atingere de mînă, cu tină din mijlocul drumului, sau numai cu cuvîntul, El săvîrșește o minune spre nedumerirea cărturarilor care strigau pe la răspîntia drumurilor că acestea sînt făcute cu ajutorul lui Belzebut și că „domnul dracilor scoate pe draci".

Stăpîn al lumii văzute și nevăzute și Domn a toate, El poate preface apa în vin; liniștește furia mării numai cu cuvîntul; umblă pe mare ca pe uscat; vindecă pe cei zece leproși; înmulțește pîinea și peștii pe marginea Tiberiadei și tămăduiește pe orb la lacul Siloamului. Moartea își frînge boldul în fața lui și El învie pe fiica lui Yair, pe fiul văduvei din Naim, pe Lazăr fratele Martei și al Mariei și a treia zi El însuși învie, dăruind tuturor viață.

Adresîndu-se simțurilor, minunea are o putere covîrșitoare asupra credinței și în fața ei se pleacă și necredincios Toma, primind blînda mustrare a lui Iisus, mustrare ce pare că se adresează tuturor puțin-credincioșilor în care stăruie dorința vederii unei minuni: „Pentru că m-ai văzut Toma, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut".

Rămînînd cele mai frumoase fapte din viața lui Iisus, minunile pun în adevărată lumină pe Omul-Dumnezeu, din a cărui inimă se răsfrînge cea mai largă bunătate și dragoste cu care El a știut să-l îmbrățișeze pe om, alinîndu-i o durere, aducîndu-i un cuvînt de mîngîiere, sau revărsînd acea pace a sufletului, risipind păcatul.

„Dacă n-aș fi făcut acestea, pe care văzîndu-le și mai mult să creadă și să se mîntuiască, păcat n-ar avea", răsună cuvintele lui Iisus prin glasul bisericii Sale, ca un îndemn spre crezul propriei noastre salvări.

„Fericiți sînt cei ce n-au văzut și au crezut, spune Iisus lui Toma și parcă și sufletelor noastre, gîndindu-ne la acele minunate întîmplări de acum două mii de ani.

NUNTA DIN CANA

Cana Galileii, e un orășel devenit celebru prin aceea că aici, la o petrecere — poate erau rudele Sf. Fecioare, poate niște prieteni — Iisus face începutul minunilor Sale, minuni pe care mulțimea i le va cere tot mai des, dar pe care nu le va săvîrși decît ca „văzînd acestea și mai mult să creadă".

Cana, pe vremea aceea era un orășel nici prea bogat nici prea frumos. Ba dimpotrivă, faptul că era ocupat în bună parte și de străini contribuia la o înțelegere continuă, pierzîndu-și vremea mai mult în discuții inutile și în certuri.

Totuși Cana — singurul oraș al cărui nume aduce cu Țara Canaanului, pămîntul unde curgea lapte și miere — era renumit prin vinurile gustoase și parfumate, pe care cîțiva negustori le preparau cu multă pricepere. De aceea, nu ne miră că mesenii după ce băuseră vinul acesta, cer un altul. La nunta din Cana se găsea și Fecioara Maria și Iisus. Fără îndoială, o asemenea sărbătoare închinată numai mirilor, nu numai că e un bun prilej de petrecere, dar în același timp e și clipa cea mai solemnă în care bărbatul și femeia iau viața în răspăr spre a lupta cu greutățile ei. Este expresia fericită a întîlnirii a două iubiri care pornesc să înfrunte destinul croindu-și o linie de conduită vrednică de cinstea lumii și răsplata lui Dumnezeu, ducîndu-și numele cu vrednicie în sîngele urmașilor. Mulțumirea și iluzia fericirii prin căsătorie își au rostul bine definit, ele depinzînd în cea mai mare măsură de bucuria ce visează a le aduce, sau de eroismul cu care, în cel mai desăvîrșit acord, bărbatul și femeia vor ști să înfrunte viața.

Frumos și sfînt legămînt! Prin el, omul își temperează viața și-și sublimează instinctul, menirea ei trecînd

Nunta din Canna

cu mult dincolo de patul lui Procust, rămînînd în eternitate, dincolo de moarte, obîrșia unei fericiri și a unei răsplăți divine: „Ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă". Eva a fost creată din coasta lui Adam și menită a-i fi tovarășă, ca o întregire a omului însăși.

Iisus ridică nunta la rangul de taină sfîntă și El, prin glasul slujitorilor bisericii Sale, trimite binecuvîntarea Sa, și-și revarsă harul spre întărirea casei și fericirea noilor căsătoriți.

Iisus face cea dintîi minune la nuntă, minune ce-și are un tîlc, pe care Evanghelia ni-l prezintă în toată realitatea frumuseții sale: Iisus consfințì pentru a doua oară indisolubilitatea căsătoriei, început de viață nouă, plină de năzuințe și bucurii.

Și totuși, prin ea și numai prin ea, putem păstra legătura cu ziua de mîine, cînd, noi nu vom mai fi, cu eternitatea însăși, căsătoria rămînînd cea dintîi și cea de pe urmă verigă din lanțul fericirii.

Petrecerea era în toi. Mirii erau fericiți, oaspeții voioși, vinul bun. Muzica părea mai plăcută în tovărășia unui pahar și nuntașii petreceau veseli, mulțumită gazdei care pregătise totul din vreme. E o zi în care se îngăduie multe și se iartă toate. E o zi închinată mirilor, în sănătatea cărora se băuse tot vinul.

Cineva mai ceru de băut. Nu mai era. Și petrecerea trebuia să continue, căci după obiceiul iudaic, nunta ținea uneori o săptămînă întreagă. Dar vin? Nu era prea greu să se găsească: doar erau acolo și Fecioara și Iisus.

— „Nu mai au vin", a spus Fecioara Maria către Iisus. „Femeie, răspunse El, ce este Mie și Ție? Ceasul Meu nu a sosit încă". Maria nu mai stărui și întorcîndu-se către cei ce slujeau, le-a cerut să aducă șase vedre cu apă adăugînd: „Faceți așa după cum vă va spune El".

Și minunea s-a făcut! Iisus prefăcînd apa în vin, meseniì și-au continuat petrecerea cu mai multă veselie, căci vinul acesta avea un gust cu totul altul. Iisus nu putea refuza minunea cerută, căci era mai întîi de toate dorința mamei Sale, față de care a arătat atîta supunere și a avut atîta dragoste.

Cele mai frumoase parabole ale lui Iisus ne vorbesc despre nuntă, vie, lucrătorii viei, sau de fecioarele care ies în întîmpinarea mirelui. Chiar El bea și se ospătează spre marea nedumerire a cărturarilor și nu se sfiește a se

asemui mirelui pe care prietenii îl sărbătoresc cu mare ospăț.

Iată de ce Iisus nu putea ocoli cel dintîi prilej de a săvîrși o minune, ca „lumea văzînd, să creadă și să se mîntuiască".

De aceea, Cana Galileiei nu rămîne numai un orășel al începutului minunilor lui Iisus, ci și un simbol al consfințirii căsătoriei pe care omul — asemenea nuntașilor din Cana — o va perpetua spre păstrarea neamului omenesc și lauda lui Dumnezeu, care l-a învrednicit de asemenea cinste în sînul creaturilor Sale.

LEPROȘII

Iisus, întovărășit de ucenici, obișnuia adeseori să colinde în lungul și în latul Palestinei, neocolind nici satele mai mărunte și nici orașele cu viața zgomotoasă.

De data aceasta era în apropierea unui sat mic, al cărui nume, evanghelistul nu-l spune. Era în preajma lacului Bitezda unde se găseau asemenea bolnavi, sau erau în marginea Capernaumului ce-și avea îndrăcîții și epilepticii lui? Nu știm. În marginea necunoscutului sat, Iisus e întîmpinat de zece bărbați cu trupul mîncat de boală, cu fața desfigurată și cu fîșii de carne ce se desfac de pe trupul bolnavilor la fiecare pas. De picioare și mîini cîțiva clopoței, mînjiți de puroiul bubelor, sună sfîșietor, rugînd, parcă pe trecători să se ferească de dînșii. Lepra, boala de care sufereau ei, era grea osîndă pe care poate o îndurau pentru cine știe ce păcate.

Sărmanii! Nu purtau numai suferințele și durerile bolii de care erau cuprinși, ci trebuiau să îndure și umilința și disprețul la care erau supuși de cei din jurul lor. Un bolnav de lepră era considerat spurcat și nu-i era îngăduit să stea în legătură cu nimeni. Era un mort-viu de-a binelea, care-și ducea tragica existență între disprețul semenilor și chinurile sfîșietoare ale bolii. Cine ar fi atins mîna leprosului, era ca și cum s-ar fi făcut vinovat de același păcat și pentru curățirea și redarea lui în sînul societății nefericitul — dacă avusese norocul să nu se molipsească — trebuia să îndeplinească ceremonialul respectiv al curățirii, pe care evreii îl păstrau cu multă rigurozitate.

Ce-i drept, starea nefericită în care se găseau leproșii le punea în față și mai mult neputința lor față de boala care le măcina trupul încet-încet și față de păcatul, care rodea sufletul, ca o ispășire a cine știe căror greșeli.

O asemenea stare, poate mai dureroasă ca aceasta, nici că s-ar putea închipui: Dorul de viață în sînul familiei, alături de copii și de părinți, alături de cei dragi, le rodea inima, dar în disperarea nebună în care se găseau li se refuza orice mînă de ajutor. Semenii și rudele lor se găsesc în aceeași imposibilitate. Din cînd în cînd, o inimă mai miloasă și înțelegătoare — poate vreo bătrînică — le arunca cu înțelegere și compătimire cîteva bucăți de pîine într-un loc, dar totdeauna altul pe care bolnavii le înghițeau în sunetele metalice și în hazul copiilor, care priveau spectacolul nenorocirii lor.

De la cine puteau cere ajutor cînd drumul în lume le era închis și inima oamenilor nu putea străbate pînă la ei?

Chiar pe Iisus cînd îl întîlnesc „au stătut departe", spune Evanghelistul, găsindu-se încă sub aceeași osîndă a ispășirii greșelilor trecutului. Prin aceasta respectau legea „de a nu veni în contact cu altcineva", dar sufletul li se umpluse de vie nădejde că de data aceasta, ajutorul cerut li se va da și Iisus va binevoi să-i vindece. Desigur, nici leproșii nu știau prea mult despre Fiul lemnarului. Poate auzise în sat, sau la tîrgul vecin că Iisus vindecase un slăbănog de 38 ani, bolnav pe marginea lacului Bitezda. Sau poate fuseseră martori la învierea fiicei din Iair. Dar numai aceasta nu ar fi ajutat prea mult să poată dobîndi ceea ce vor: tămăduirea. Chiar de le-ar fi cunoscut și l-ar fi urmat pe marginea Tiberiadei, tot n-ar fi putut obține ajutorul lui, căci în întîmpinarea lui Iisus sufletul li s-a umplut de nădejde și credință că numai El îi poate însănătoși.

Cerîndu-I „să-i mîntuiască", leproșii primesc cu inima deschisă ocrotirea lui Dumnezeu și înțeleg într-o anumită măsură să-L primească în sufletele lor, făcîndu-i să le crească curajul și puterea de a birui suferința și păcatul.

„Iisuse, Învățătorule, miluiește-ne pe noi", au rostit cu duioșie și credință zece glasuri pierdute. Ochii umeziți de lacrimi și plini de credință privesc îndurători și așteaptă clipa hotărîtoare în care Iisus avea să-i redea bisericii și familiilor. Dacă în fața oamenilor nu mai puteau ridica vreo pretenție de a cere vreun drept cuvenit lor, leproșii înțeleg că îndurarea lui Dumnezeu nu are margini și că nădejdea și credința în El, îi aduce în fața bunătății Sale, trecîndu-le cu vederea păcatul și boala.

Ucenicii privesc cu spaimă, de teamă să nu se mo-

lipsească. Unul poate i-a certat pe leproși că au îndrăznit să tulbure pe Iisus, care privește cu un zîmbet plin de bunătate și dragoste cu care a știut să cuprindă totdeauna firea omenească. Nu stăpînise El valurile mării? Nu oprise El lacrimile Martei și Mariei din Betania? Nu șterse El lacrimile mamei din Iair? Și nu tot El vindecase pe orbul din naștere la lacul Siloamului? Atunci?

Rugămintea leproșilor devine tot mai însuflețită, tot mai stăruitoare: „Iisuse, Învățătorule, mîntuiește-ne pe noi". Știau că la capătul mîntuirii lor avea să fie o nouă viață care-i primea îndreptați și vindecați de boala trupului și a sufletului.

„Mergeți și vă arătați preoților", a răspuns Iisus, ca un îndemn de supunere orînduielilor spirituale așezate de El însuși. Sînt cuvinte pline de înțeles, prin care Iisus pune degetul pe rădăcina cea mai vîrtoasă a păcatului din care răsărise întreaga gamă de nenorociri și mizerii în suferința celor zece leproși. Nu-i trimite la preoți să ceară tămăduire de la ei, ci-i trimite spre a-i face să-și aducă aminte că în viața lor, poate, niciodată nu ceruseră binecuvîntarea lui Dumnezeu prin harul preoților, pe care El i-a rînduit și le-a dat puteri deosebite. Prin ducerea lor la preoți, pe care-i ocolise cu condamnabilă nesocotință, trebuia să recunoască singuri mustrarea pe care Iisus le-o face, cunoscînd în același timp și păcatul și cauza bolii.

Leproșii ascultară de îndemnul lui Iisus și plecară să se arate preoților. Mergînd pe drum, s-au curățit de lepră, căci înțeleseseră că Iisus nu le refuzase rugămintea. S-au dus toți la preoți? Nu știm. Știm însă că unul din cei zece, văzînd că s-a vindecat de lepră, s-a întors la Iisus și slăvindu-L cu glas tare a căzut cu fața la picioarele Mîntuitorului, mulțumindu-I.

În urma tămăduirii primite, gestul leprosului de curată recunoștință e tot ceea ce putea face acesta, „care este de alt neam".

Sufletul leprosului de alt neam simte necesitatea unei comuniuni cu Mîntuitorul său, învrednicindu-se să guste din pîinea vieții veșnice pe care Iisus a făgăduit-o celor ce-l cunosc și trăiesc într-însul. Sufletul său a simțit atunci că darurile duhovnicești pe care Dumnezeu le poate da oamenilor sînt nesfîrșite; a simțit că un suflet poate primi noi, mereu noi binecuvîntări dacă se întoarce și rămîne alături de El; a simțit că binecuvîntarea preoților e garanția cea mai fericită a celor cerești de care omul se va învrednici în slava îngerilor și drepților lui Dumnezeu.

Se curățiseră de lepră zece, dar numai unul s-a întors să-și arate recunoștința. Iisus îl întrebă: „Au nu zece s-au curățit? Ceilalți nouă unde sînt? Nu s-a aflat să se întoarcă și să aducă slavă lui Dumnezeu decît acesta, care este de alt neam". Era un samarinean, care pentru poporul ales al iudeilor era un păgîn. Cu toate acestea, floarea recunoștinței nu se găsea decît în sufletul lui. Și cît de bucuros era Iisus de întoarcerea acestuia spre a-i mulțumi, pe atît de îndurerat va fi fost de ceilalți nouă — din sînul iudeilor, care, după ce au primit îndurarea lui Dumnezeu au pornit nepăsători în lume spre chemările pămîntului și deșertăciunile vieții, pe care nu le părăsise de prea multă vreme.

Ei erau Iudei și pentru că spre deosebire de neamurile celelalte, pe care ei le considerau păgîne, credeau că Dumnezeu care le descoperise lor Voința Sa și le făgăduise mîntuirea, avea o obligație permanentă față de ei, obligații care le da dreptul să primească pînă la sfîrșit binecuvîntarea Cerului. De cîte ori nu-i mustrase și proorocii lui Iisus pentru mîndria și păcatul neascultării lor? „Să nu vi se pară a grăi întru voi: „avem părinte pe Avraam. Adevăr zic vouă, că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam". Iar Iisus îi ceartă adesea spunîndu-le în auzul tuturor că „de ați fi fost fiii lui Avraam ați fi făcut lucrurile lui Avraam".

De aceeași mîndrie erau stăpîniți și acești nouă leproși, care, după ce primesc milostivirea lui Iisus, uită, sau nu vor să înțeleagă că recunoștința ar fi fost singura posibilitate de a merita tămăduirea dată și singurul gest pe care-l puteau săvîrși cu conștiința împăcată.

„Scoală-te și mergi; credința ta te-a mîntuit" sînt noile cuvinte pe care Iisus le adresează de data aceasta numai unuia singur, din cei zece. E al doilea Dar pe care El îl dă cu toată dragostea leprosului vindecat. Îndepărtînd mai întîi boala fizică, acum îi dăruiește și sănătatea sufletului, trecîndu-i cu vederea întregul noian de păcate și crudul șirag de suferințe în care se găsea în același timp. Credința lui, alături de recunoștința adîncă și sinceră, îi aduce minunatul dar al mîntuirii trupului prin tămăduire și a sufletului prin dobîndirea împărăției cerului.

În fața lui Dumnezeu, nădejdea crește și dă avînt omului, știind că El ascultă rugăciunea dreaptă a celor suferinzi, îndemnîndu-i să se supună orînduirilor Sale, pentru armonia omului cu semenii lui, pentru armonia cerului cu pămîntul. Darurile Sale sînt nesfîrșite, dar recunoștința omului e singura chezășie a iubirii lui față de ai săi și de Dumnezeu.

Recunoștința leprosului, e tot ceea ce poate fi mai curat în ființa lui și el nu întîrzie s-o aducă prinos de laudă și de mulțumire la picioarele lui Iisus. Ce întîmplare minunată în fapte și rodnică în pilduire pecetluiește leprosul de neam păgîn, față de poporul ales și mîndru al lui Israel! . . .

MILA DE GLOATE

Minunatul dar cu care vorbea Iisus și cu care vrăjea noroadele, trebuie să fi fost tare frumos, încît lumea fermecată ca în țara basmelor îl urma pretutindeni, uitîndu-și de casă și masă, de părinți și copii. Așa îl găsim pe marginea Tiberiadei, așa îl găsim și la predica de pe munte. Ascultătorii de o clipă, de ocazie sau vreme mai îndelungată, îl urmează dornici să-l audă vorbind, curioși poate, să-l vadă, dar sincer, cu sine însuși în căutarea pîinii vieții celei veșnice, pe care aceste cuvîntări o dau sufletului cu nepotolită sete și foame.

Popasurile erau mici, dar rostuite. Mulțimea nu se astîmpără nici în aceste clipe de odihnă, pe care poate Iisus ca om, ar fi vrut să le aibă. Gloatele îi cer să le vorbească și El le grăiește despre împărăția Cerului, de Fiul Omului, pe care la judecata de apoi nu-l vor vedea decît cei aleși din rîndul celor chemați. Mulțimea ascultă și mintea pare a descifra taina înțelepciunei lui, căci deși are urechi de auzit și ochi ca să vadă, nu poate nici una, nici alta. Și totuși cei săraci cu duhul, vor deveni moștenitorii împărăției lui Dumnezeu.

Într-un tîrziu, Iisus își amintește că gloatele flămînde de vraja cuvîntărilor Sale, sînt flămînzite și de pîinea cea de toate zilele. O milă nemărginită îi copleșește sufletul. E mila de femeile care n-au mîncat de ieri, mila de copiii și bărbații flămînziți, mila de gloatele care încearcă să uite chinurile foamei, gustînd din pîinea vieții veșnice.

Era în preajma Paștelui. Iisus hotărîse ca în acest an să nu mai sărbătorească acest praznic la Ierusalim. Iudeii uneltiseră prinderea și omorîrea Sa, dar Iisus nu se mai duse în acest an cu gîndul să scape de ei, ci numai ca să se împlinească scripturile și voința lui Dumnezeu.

Pe de altă parte, Iisus preferă această mulțime sinceră

și simplă în felul ei, pregătindu-i astfel pentru instruirea adevăratelor Paște, cînd se va jertfi pe Sine însăși.

Privind acea mulțime Iisus, ridicîndu-și ochii, zise lui Filip: „Unde vom găsi noi atîta pîine, ca să poată mînca aceștia?“ Apostolul răspunse cu o sinceritate, pe cît de naivă, pe atît de duioasă: „nici cu pîine de cîteva sute de dinari, nu s-ar putea îndestula toți aceștia“. Andrei se pare că ajută cu ceva la această minune, găsind oarecum un mijloc: „Se găsește aici un copil, care are cinci pîini și doi pești; dar ce însemna numai acestea pentru atîta popor?“. Se îndoia el oare în clipa aceasta că Iisus nu ar putea stăpîni foamea norodului de față?

— „Așezați-i ca pentru masă“, zise El apostolilor.

Apoi, „Iisus luînd pîinea și rugîndu-se, o dete spre a fi împărțită celor ce erau așezați și tot astfel și peștele, fiecare cît va vrea“.

Și evanghelistul continuă: „și erau ca la cinci mii de oameni . . .

„Apoi, după ce toți se săturară, El zise apostolilor: „strîngeți firimiturile, pentru ca să nu se piardă nimic. Ei strînseră dar, și umplură douăsprezece coșuri de firimituri ce rămăseseră (ceea ce avea să însemne că fiecăruia Iisus îi încredințase pîinea vieții pe care avea s-o împrăștie la tot pămîntul).

Mulțimea se îndestulează în liniște, mulțumită.

A doua oară, cînd se petrecu aceeași minune, erau ca la patru mii de oameni, în afară de femei și de copii.

„Acești oameni — spune evanghelistul — văzînd minunea care se făcuse, ziceau: „Acesta este, fără îndoială, profetul care trebuie să vină pe lume“.

Conștiința lor, care-i face să vadă în Iisus pe adevăratul profet, era trezită poate și de crimele lui Irod, de omorîrea lui Ioan Botezătorul, așteptînd acum un liberator care să-i scape de tirania stăpînitorilor romani.

A doua oară, rămîn numai șapte coșuri cu firimituri, sensul acestui număr trebuind să reprezinte cele șapte taine instituite de însuși Iisus.

Pe de altă parte, întîmplarea își poate avea tîlcul său minunat și pentru noi: din puținul pe care-l avem, poate prisosi ceva cu care să sătură foamea vecinului sau a vreunui nenorocit care, în loc să primească banul vreunui trecător, primește disprețul și umilința tuturor.

O vorbă, un gest, un sfat, sînt lucruri care pe-

cetluiesc dorința omului de a potoli foamea de dreptate, setea de răzbunare, sînt mijloace ce duc la împăcarea inimilor, la potolirea vrajbei la împărțirea pîinii adevărului, la hrănirea sufletului cu pîinea vieții veșnice. Dați fiecăruia — copil, femeie, bărbat, bătrîn, suferind, călător — cît puteți de mult. Cu cît i se va da mai mult, cu atît mai mult va da și el la rîndul său, spre a rămîne ceva și celor de mîine.

Ce minunată întîmplare și ce pildă frumoasă rostește zilelor noastre săturarea celor cinci mii și a celor patru mii numai cu cinci pîini și cîțiva pești! Nu era nevoie ca apostolii să poarte în desagă atîtea merinde cîte ar fi trebuit atunci, cînd în mijlocul lor se găsea Iisus. Cuvîntul Său era singur și era de ajuns ca să poată sătura și foamea sufletului și pe cea a trupului.

Altădată, pe cînd ucenicii se găseau fără pîine, Iisus le spunea să se ferească de aluatul fariseilor și al cărturarilor. Ucenicii, nepricepînd că Iisus vorbește de aluatul învățăturii iudaice, se mustrară unul pe altul, încercînd fiecare să se dezvinovățească cum poate.

„Vorbește de aluatul fariseilor, știind că nu au luat pîine cu noi“. Dar Iisus, băgînd de seamă, îi certă, spunîndu-le:

„Puțin credincioșilor, cum de spuneți că nu aveți pîine? Nu pricepeți că nu de pîinea cu care am săturat mulțimea de ieri, vorbesc? Căutați și vă feriți de aluatul învățăturii fariseilor, care e osînda sufletului și moartea trupului“.

Ucenicii, rușinați, își amintesc de coșurile de pîine pe care le-au purtat pe umeri și jurară a fi asemenea lui Iisus: a alunga din suflet ce-i vremelnic spre a înfrînge vremea și capriciile ei; a îndepărta cele pămîntești spre a deveni stăpîn al celor înalte, sufletul fiind și rămînînd cea mai demnă hrană a omului din toate timpurile.

Minunea înmulțirii pîinii și săturarea gloatelor flămînzite de pîinea vieții, despicînd vremea în două, îndeamnă la căutarea pîinii celei veșnice, pentru săturarea eternă a sufletului ce rămîne deasupra vremii, ca cea mai de preț podoabă a omului, cu care Dumnezeu a înzestrat creaturile Sale.

INIMĂ DE TATĂ

Taina parabolelor lui Iisus — frînturi din viața omenească — își poartă înțelesul și realitatea crudă deasupra vremii care acoperă toate și deasupra uitării care nu-și poate presăra cît de cît praful neștiinței și al întunericului, peste ele cum izbutește adeseori cu cele mai minunate întîmplări ale omului. Taina parabolelor Sale trece dincolo de vremelnicia vieții omenești și se încrustează în eternitate ca un îndreptar al permanenței divine în rosturile umane ale creaturii Sale iubite. Tîlcul se desprinde cu ușurință și-și găsește loc în viața omului din toate timpurile și din toate locurile. Realitatea lor își găsește corespondent în sînul omenirii, care nu se sfiește adeseori să-și compare fiii cu tînărul risipitor din Evanghelie, sau dragostea iertătoare a părinților cu inima de tată al fiului pierdut.

Iisus preferă acest mod oriental de a vorbi, căci prin el se putea face mai ușor înțeles de ascultătorii Săi, în cea mai mare parte oameni simpli, dar cu sufletul curat.

„Un om avea doi feciori" începe Iisus parabola Sa, în timp ce lumea se înghesuie tot mai mult, spre a fi cît mai aproape de El.

Așadar, un om avea doi feciori. Casa tatălui era plină de fericire, căci treburile gospodăriei erau rostuite cu grijă de dînșii sub supravegherea bătrînului. Dragostea lui se împărțea deopotrivă, căci amîndoi erau trup și sînge din trupul și sîngele lui. Poate că dragostea lui părea mai duioasă față de cel mai mic. Era poate mai plăpînd, sau mai alintat decît celălalt. Părea poate mai duioasă, căci dînsul cunoscuse mai puțin dezmierdările părinților decît cel mare. Inima tatălui se împărțea deopotrivă totuși și se îngrijea ca niciunuia să nu-i lipsească

ceva. Era om avut și mulți argați umpleau gospodăria bătrînului și munca tot nu prididea. Cel mic era mai strengar și văzuse că viața nu se mărginea numai la o muncă alături de argații tatălui său. Cineva îi șoptise că nu prea departe de el, tinerii de seama lui se strîng în jurul unui pahar cu vin pe care-l sorb cu nesațiu în tovărășia unor femei și în acordul răgușit al unor chitare de mult uitate în sunetul a trei coarde văduvite. Împins de curiozitate la început, iar mai apoi îndemnat de prieteni, sfîrși prin a se simți atras seară de seară acolo, în tovărășia altora. Vinul era prea bun, muzica prea frumoasă și femeile care-și ofereau trupul cu atîta dărnicie, prea ispititoare. Lipsea adeseori seara de acasă și dimineața cădea obosit de petrecere și de nesomn. Aștepta seara următoare, unde, la o depărtare de numai cîțiva pași, tovarășii de chef și femeile îl așteptau în taverna învechită de vreme și viciu.

Fiul cel mare era mai temperat și mai tăcut. Grijile gospodăriei erau ocupația lui de dimineața pînă seara tîrziu. Argații cădeau rupți de oboseala zilei și fiul cel mare adeseori dormea printre ei, spre a începe lucrul mai de dimineață, sau de teama de a nu-i dispare vreun mielușel din cei mai grași. Vedea că fratele său pierdea nopți în șir în tovărășia altor tineri de seama lui. Auzise de taverna chefurilor nocturne, dar rosturile ogrăzii nu-i dau nici răgazul de a o vedea. O ură ascunsă mocnește în suflet. O răzbunare îi roade inima și o ceartă pe care o simte în el — îi sfredelește mintea. Cain își urăște fratele și mai apoi îl omoară. Iacov înșeală pe Esau cu blidul de linte; Iosef e vîndut Egiptenilor de frații lui, iar Absalon omoară pe Ammon. Solomon poruncește uciderea lui Adonia. Fiul cel mare își urăște fratele, stăpînit de gîndul nedreptății pe care crede că tatăl lui i-o face.

Bătrînul părinte simte și una și alta. Sfaturile date celui mai mic fuseseră respinse cu nerușinare și multă încăpățînare. Încercase să spulbere și ura din sufletul celuilalt, iar deznădejdea bătrînului amăra restul zilelor și mai cumplit.

Într-o zi, prîslea se opri în fața bătrînului și cu aceeași nerușinare din ultima vreme, îi spuse răspicat:

„Bătrîne, dă-mi partea ce mi se cade. Mîine plec în lumea largă spre a nu te mai supăra: nici pe tine și nici pe fratele meu care mă dușmănește atît".

La început cîteva lacrimi brăzdară obrajii părintelui îndurerat de hotărîrea semeață a fiului său. Într-o clipă, prin fața lui se perindă întreaga vîrstă a mezinului pe care mai ieri îl legăna cu duioșie și-i cînta cu dragoste de tată cîntecul somnului, dar care acum își cere partea ce i se cade, lăsîndu-l singur în pragul bătrîneții. Încercarea bătrînului de a-l hotărî să rămînă pe loc, sau să amîne pentru altă dată dorul de ducă, îl neliniști și mai mult. Consimți să-i dea partea cuvenită. Îi dete binecuvîntarea sa de tată și sărutîndu-l pentru cea din urmă oară, îl însoți mai întîi cu ochii, apoi cu gîndul, neuitînd să-i șoptească numele scump în rugăciunile de seară și de dimineață.

Departe, departe, acolo unde numai mintea lui putea bănui unde, îi zîmbeau femei frumoase, pline de găteli și ispite, îi sunau muzici fermecătoare în cîntec de pahare în mijlocul petrecerilor, pe care avea să le continue seară de seară, în tovărășia altor prieteni și altor femei, mereu altele.

În pragul tinereții, viața pare frumoasă, ispita dulce, risipa încîntătoare și punga arginților fără fund. Totul e o glumă, un vis fericit pe care tînărul îl sorbea în goana nebună după plăceri, bănuind că formele vieții se opresc numai la vremelnicul pasiunilor înlănțuite de tumultul vijelios al dezmățului pînă la completa desfigurare a chipului lui Dumnezeu din om. E greu de închipuit ce viață trebuie să fi dus tînărul în tovărășia femeilor și a prietenilor profitori. Viața de desfrîu și petrecere nu putea ține prea mult. Într-o bună zi, nu găsi în buzunar decît cîteva monede de argint. Scotoci în haină, scormoni și acasă, dar nu găsi nici acolo mai mult. Cîțiva prieteni îl părăsiră pretextînd niște afaceri urgente; femeile dispărură cu ce putură lua pe apucate și tînărul se trezi singur, într-un oraș de care-l lega numai amintirea chefurilor și pasiunea femeilor.

Așadar, viața aceea pe care o dorise el cu atîta înverșunare și de dragul căreia părăsise casa părintească și pe bătrînul părinte, își încheie destinul într-o seară tîrzie în fața unui pahar cu vin înăcrit, pe care altădată l-ar fi azvîrlit cu ciudă. Prin față i se perindă icoanele fugare ale nopților de orgii, crîmpeie disparate din pînza plăcerilor ce-i răscoleau sufletul și-i furnicau trupul.

Chipul părintelui, iertător, cu chemarea pe buze, îi apare ca un ajutor ultim pe care încă refuză să-l primească. E prea plin de sine însăși, spre a face loc unor asemeni chemări. E prea mîndru spre a putea primi rușinea întoarcerii pe care o gîndește numai, dar nu o vrea încă.

O foamete se abate asupra orășelului și tînărul fuse silit să-și ia bocceaua cu restul de lucruri pe care nu le putuse vinde din cauza neînsemnătății lor. Bătu pe la poarta prietenilor și curtezanelor de altă dată, zile la rînd, dar toți îl alungară ca pe un ciumat. Pe de altă parte, nici ei nu o duceau prea bine. Din întîmplare nimeri la un bogat. Curtea plină de cirezi de vite și de cîrduri de păsări îi aduse aminte de gospodăria tatălui său. Gîndul întoarcerii i se strecoară în suflet, dar nu-l robește încă.

Bogătașul îl primește, însărcinîndu-l să pască turmele de porci în schimbul unei simbrii nu prea mare. Mîncare nu se găsea din belșug, iar aceea care era, i se da măsurată. De aceea, adeseori, se uita cu jind la porcii care scormoneau pămîntul și mîncau cu lăcomie roșcovele și rădăcinile unui lemn cu o dulceață searbădă și îmbătătoare. Și nu se sfia ca, din cînd în cînd, împins de foamea care-i chinuia stomacul și-i ardea pieptul, să roadă și el roșcove spre a-și stăpîni foamea.

Munca grea cu care era însărcinat îl obosea peste măsură. Silit să se strecoare printre mărăcini, ori de cîte ori se întorcea seara acasă, mîinile căpătaseră răni adînci, care nu aduceau nici pe departe cu acelea care cu cîtăva vreme în urmă, alina în taverna obișnuită trupul femeilor amețite de băutură și secătuite de desfrînare. Halul în care se găsea îl îndurera peste măsură, știind că în casa tatălui său era atîta risipă și îndestulare pe care cel din urmă argat o merită cu mult mai puțin decît el pe aceea de porcar al unui bogat lipsit de omenie, și zgîrcit peste măsură.

„Slugile tatălui meu sînt îmbrăcate mai bine și se hrănesc mai omenește, fără să mai mănînce roșcovele cuvenite porcilor", își zise el. Își oglindi chipul în apa lacului de alături și se găsi într-o stare în care poate nici în vis nu avusese nefericirea să se vadă. E un moment de cunoaștere a propriului său eu. De aici pînă la calea întoarcerii nu mai e decît un pas, care nu va întîrzia: hotărîrea.

Într-o clipă de adevărat eroism, ce vădește începutul căinței pentru un trecut atît de zbuciumat, fiul pierdut, stăpînit de gîndul întoarcerii, își primește simbria cuvenită și face calea întoarsă. „Tatăl se va bucura de întoarcerea mea. Știu că nu mai merit a mă socoti fiul său. Păcătuit-am în fața sa și a lui Dumnezeu. Iartă-mă tată. Dar nu mă primi ca pe fiul tău, ci ca pe unul din argații tăi. Mă voi simți mai bine decît acolo în pustiul roșcovelor menite a fi hrană porcilor, nu și fiului tău".

Calea întoarcerii spre casă îi pare mai grea. Rușinea și teama de a nu se întîlni cu careva din cunoscuții de altădată, sau cu tovarășii de joacă din copilărie, îl face să ocolească lumea și să umble mai mult noaptea, dar cu frică spre a nu fi ucis de tîlhari. Icoana părintelui drag îi apare tot mai luminoasă și mai iertătoare. Inima de tată se va pleca cu cea mai mare dragoste și sărutîndu-și odrasla rătăcită și întoarsă îi va ierta toate greșelile și chiar lacrimile pe care cu cîțiva ani în urmă fiul i le storsese cu nepăsare și dispreț.

Clipa reîntoarcerii după mai multă vreme pare mai duioasă și stîrnește parcă mai multă bucurie. Dacă fiul se crede a nu mai fi vrednic de a se numi fiul tatălui său, nu același lucru s-a petrecut și cu bătrînul părinte.

Cu ochii umeziți de lacrimile bucuriei întoarcerii fiului pe care-l iubise cu aceeași dragoste totdeauna și cu sufletul întinerit de zorii unei noi vieți, fericitul părinte cere argaților „haina cea mai frumoasă, inelul cel mai scump și încălțămintea cea mai curată".

„Tăiați vițelul cel gras și aduceți vinul cel mai bun, căci fiul meu pierdut era și s-a aflat, mort era și a înviat".

Fiul risipitor, neputînd pricepe nici de data asta mărinimia tatălui său și bogăția dragostei părintești și neîndrăznind să-și ridice nici ochii spre el, îngăimă cuvinte pline de căință, iertare și de recunoaștere a rătăcirii lui: „Tată, greșit-am înaintea ta și a Cerului, și nu sunt vrednic a mă mai numi fiul tău. Îndură-te și primește-mă în curtea ta, ca pe unul din argații tăi". Dar dragostea părintească, plină de duioșie și iertare, nu are timp nici să prindă înțelesul cuvintelor fiului din care se vădește o amărăciune și o negare a vieții de pînă ieri. De aceea, cuvintele bătrînului, pline de nețărmurită iubire, brăzdată de bucuria întoarcerii dorite, nu poartă cîtuși de

puțin stigmatul vreunei mustrări, sau al aducerii aminte de ziua hotărîrii necugetate a mezinului de a colinda lumea în lung și în lat.

Sînt cuvinte pe care le poate rosti numai o inimă de tată, în care nu știi ce să admiri mai întîi: bucuria reîntoarcerii dureroase, sau bunătatea dragostei cu care-și copleșește copilul aflat și înviat?

Casa îmbracă aspectul unei adevărate sărbători. Stăpînul sărbătorește întoarcerea mezinului în sînul casei părintești. Argații duc vestea din șoaptă în șoaptă pînă la urechile celuilalt fecior, care pare mîhnit peste măsură de întoarcerea fratelui său. Vechea ură, pe care o purta încă în suflet, îl învrăjbi și mai mult. El, care stătuse alături de bătrîn și îngrijea aproape singur de întreaga gospodărie, nu ceruse niciodată să facă vreun ospăț ca să se bucure cu prietenii.

„Acestuia — care risipise cu atîta ușurință o bună parte din averea agonisită de el cu trudă și chibzuială — i se face un praznic împărătesc. Se taie vițelul cel mai gras, crescut cu mîinile mele; i se dă haina cea mai frumoasă și-l pune în locul cel mai de cinste".

Curiozitatea, și cu atît mai mult dragostea de frate nu-l îndemnă cîtuși de puțin să-și vadă fratele întors în mijlocul a lor săi, ci mînia-i stăruiește tot mai aprinsă și inima-i clocotește tot mai adînc. De aceea, nu-i de mirare, că atunci cînd fericitul părinte îl cheamă și pe el la masă, o avalanșă nestăpînită de cuvinte pline de mînie izbucnește, spre mirarea bătrînului tată.

„De atîta vreme muncesc în casa asta, devotîndu-mă cu totul treburilor gospodăriei tale. Mă scol cu cel dintîi rob și mă culc odată cu cel din urmă argat. Dar nu m-ai învrednicit și pe mine măcar odată să tai un ied și să mă veselesc și eu cu prietenii mei. Fiul tău (nu-i zice frate) după ce ți-a irosit averea strînsă de tine și de mine cu muncă și cu sudoare, astăzi, întorcîndu-se acasă, îl primești cu alai, sărbătorindu-l ca pe un împărat".

Inima tatălui s-a umplut de întristare. Nu pentru că acestuia îi refuzase vreodată ceva, ci pentru că el refuza să înțeleagă și să împărtășească bucuria întoarcerii fratelui acum pocăit, el se mînie și merge pînă acolo că necinstește și dragostea și iubirea de tată.

„Copilul meu, tu ai fost și ești mereu cu mine și niciodată nu ți-am refuzat ceva. Dar astăzi, cînd fratele tău

s-a întors din calea rătăcirii pe care apucase, înțelege că și tu trebuie să te ospătezi cu noi, spre bucuria fratelui tău mai mic și mulțumirea bătrînului tău tată, căci el, mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat. Se cuvenea deci, ca întoarcerea lui să fie fericit prilej de a ne bucura cu toți, nu piatră de mînie și ură întru inima ta. Se cădea să-i dăm haina cea mai nouă, vinul cel mai bun și să tăiem mielul cel mai gras, crescut de tine însuți. Întoarcerea lui a adus o fericire negrăită bătrîneților mele și praznicul de astăzi e pentru el și pentru noi amîndoi. Bucură-te și tu împreună cu noi de întoarcerea fratelui tău pierdut. Bea și te veselește căci pierdut a fost și s-a aflat, mort a fost și a înviat“ . . .

Mulțimea ascultă vrăjită parabola lui Iisus. Povestirea se terminase de mult, dar tîlcul își păstra înțelesul și chemarea deasupra lumii de atunci și peste lumea de mîine.

Undeva, departe, — acolo unde numai sufletele noastre simt chemarea întoarcerii, asemenea fiului risipitor — un tată, Tată al cerului și al pămîntului așteaptă întoarcerea mea și a ta, a lor și a tuturor, îmbiindu-ne duios cu slove de iertare și sublimă iubire: „pierdut ai fost și te-am aflat, mort erai și te-am înviat“.

Chemarea lui sună duios și rugător deasupra timpului și în timp spre propria noastră înviere. Inima de tată ceresc e larg deschisă, ne primește și încă ne așteaptă . . .

TALITHA QUMI

Iisus știa să lege cu o minunată putere de convingere lucrul de idee, fapta de cuvînt. El știa, că lumea aceea — în care încă se mai găseau mocnirile surde ale unor zeități sterpe și închipuite, oameni ale căror spirite încă pîlpîiau slab în jurul patimilor — era mult mai dornică să vadă o minune, decît să asculte, poate, o predică despre împărăția Sa. Ea se putea încrede mai ușor într-însul în urma unei fapte, decît ascultînd parabolele Sale, pe care uneori, nici aleșii Săi, „pescarii Galileii“, nu le pricepeau.

Lumea aceea nu putea să înțeleagă un adevăr sufletesc decît numai dacă i se dădea o probă, un semn văzut, semn pe care în nepriceperea și necredința lui l-a cerut și necredincios Toma.

Imaginile noii Sale Evanghelii, despărțite de expresia vie și materială a faptelor, ar fi putut cel mult îndruma — după multe șovăieli — numai pe cîțiva către o revelație morală, pe cînd fapta era confirmarea cea mai elocventă și perceptibilă mărginirii omenești, care se putea încrede și încredința cu toată dărnicia Noului Legămînt ce aducea Iisus unui neam viclean și rătăcit.

Iisus știa ce trebuie acestor noroade, care pricepeau puțin sau chiar deloc învățătura Sa și de aceea El nu refuză niciodată să le dea dovezi și să le înfățișeze fapte asupra celor grăite de El.

Dacă Iisus nu și-ar fi legat fapta de cuvînt, exemplul de învățătură, cine știe dacă omenirea nu ar fi fost osîndită să rămînă în același întuneric, orbecăind în căutarea Luminii și a Vieții.

Cuvîntul Său ar fi rămas poate o simplă slovă, chiar dacă, biruind răspîntiile încîlcite și întortochiate ale cugetării umane, ar fi ajuns de-a lungul veacurilor pînă în

vremea noastră. De aceea Iisus leagă faptele — minunile mai ales — de Evanghelie, minuni pe care nu le-a făcut niciodată pentru Sine, ci numai pentru stăruința altora și pentru evlavia celor obidiți ce-l roagă. Pentru Sine, Iisus nu a săvîrșit nici o minune: nu vrea să săvîrșească nici în pustiu ca să îndepărteze pe satana și nici în Nazaret cînd Iudeii vor să-l ucidă; nu săvîrșește nici în Grădina Ghetsimani unde e prins și nici pe Dealul Căpățînii, cînd mulțimea batjocoritoare îi strigă frenetic: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, mîntuiește-te pe Tine însuți".

Puterea de a face o avea, dar nu o întrebuințează pentru Sine, ci pentru alții, ca Unul care venise să se dăruiască lumii ca neprecupețită jertfă.

Cînd întîlnește un bolnav îl vindecă: Iisus n-a venit să nege viața ci s-o afirme, căci chemarea Lui era să aducă bucuria trupească și sufletească, pacea duhului și a trupului.

Atunci, cînd pe unul din drumurile Palestinei îl întîmpină cei zece leproși, — groaznici la înfățișare și urgisiți de semenii lor, — dar toleraţi cu scîrbă și cu teamă, Iisus îi ascultă cu blîndețe și se apropie de ei cu călduroasă prietenie, ca Unul ce era cea din urmă nădejde a deznădejdii lor.

Cum ar fi putut răspunde „nu" acestor nenorociți ca și celorlalți nefericiți de care ne amintește Sft. Evanghelie? Iubirea Lui care întrece mila obștească cu atît cît firea-i trece dincolo de cea omenească, nu putea să nu audă rugăciunile celor obidiți și năpăstuiți care-l căutau la tot pasul, știind puterea și Dumnezeirea Lui.

Rugămintea văduvei din Nain cu plînsul ei sfîșietor îl înduioșează pe Iisus și în cele din urmă îi învie copilul mort.

Cuvintele pline de adevăr și de credință, dar parcă și de o ușoară mustrare ale Martei și Mariei pentru moartea fratelui lor Lazăr — prietenul Domnului — întristează pe Iisus atît de mult, încît Iisus plînge alături de durerea nestăpînită a celor două surori din Betania...

Pe cînd se înapoia din Gadara, înconjurat ca de obicei de ucenici, de farisei și de cărturari și de aceeași mulțime de totdeauna, Iisus e întîmpinat de un dregător. Fără doar și poate, el era o persoană bine cunoscută în

Hristos învia pe fiica lui Iair.

orășelul său, căci el — pe nume Iair — făcea parte din mai mari sinagogii.

Unul din cei doisprezece copii ai săi se îmbolnăvise. Sărmanul părinte cu inima zdrobită de durere, desigur că umblase încoace și încolo spre a găsi leacul suferințelor ce sfîșiau de moarte trupul tînăr al copilei.

Ajutorul de care avea atîta nevoie, însă, nu-l găsea decît la Unul. Auzise că Acesta va trece prin orășelul său. Auzise că se numește Iisus Hristos care vindecase atîția bolnavi și neputincioși. Auzise și credea — în inima lui de tată — că numai El ar putea face ceva spre a-i însănătoși copilul drag.

Dregătorul plecă, tocmai în clipa cînd, fiica sa se lupta cu moartea. Mulți priveau pe bătrînul părinte, cu inima sfîșiată de aripile morții, și clătinau din cap cu milă. Finalul unei existențe, abia înfiripate, se apropia fatal.

Bătrînul plecă, deznădăjduit că-l va găsi pe Iisus prea tîrziu.

În marginea orășelului său, pe drumul prăfuit și ars de soare, Iisus — în urma căruia se aflau ucenicii, cărturarii evrei și mulțimea de credincioși — pășea încet, cunoscînd de departe taina ce apăsa inima drumețului Iair.

Iisus — care n-a refuzat nimănui nimic niciodată — se oprește în cale și-ascultă suferința bătrînului ce-ncearcă să-și stăpînească lacrimile și plînsul.

„Învățătorule! Fiica mea e bolnavă“ . . .

Iisus ascultă păsul său de nefericit părinte și-i face semn să-i arate drumul ce duce spre casa lui. Au pornit împreună. Bătrînul Iair gîndește întru sine: „Învățătorul merge acasă la mine; copilul meu va trăi . . . Ce fericit se va . . .“.

Gîndul îi amuți. În depărtare se văzu unul din servitorii săi alergînd, îndreptîndu-se spre grupul acela în care se găsea și el.

Tragedia îi apăru vie, copleșitoare, gata să spargă pereții craniului ce n-ar fi putut încerca atîta durere în fața morții.

Slujitorul se apropie și căzînd în fața stăpînului său grăi cu amărăciune:

— „Stăpîne, copila ta și stăpîna noastră a murit. Ce crezi că mai poate face de acum Omul acesta cu care ești?“.

Părintele Iair nu mai scoase un cuvînt. Un singur oftat prelung ieși din pieptul bătrînului. Ochii nu mai găseau izvorul ultimilor lacrimi pe care oricare din noi le dăm cu toată dărnicia și iubirea celor dragi care ne părăsesc. Mintea sa căută un cuvînt, dar nu-l găsi. Doar glasul inimii și al sufletului îi șopti cu duioșie: „Iisus . . . roagă-te și crede Lui“.

În durerea lui mută, vocea divinului Învățător sună lin ca o mîngîiere revărsată în raze de sublimă nădejde asupra suferinței lui Iair:

— „Nu te teme, crede și fiica ta va fi mîntuită“.

— „Cred Doamne puterii Tale“, răspunse glasul sec și năbușit al dregătorului evreu, cu convingere și nădejde, ca un ecou al conștiinței sale.

Porniră pe același drum: Iisus, cu gîndul că putea liniști tulburarea bătrînului tată, Iair, cu gîndul fericit că Omul acesta îi va reda copilul drag.

Ajunseră la casa dregătorului.

Spectacolul era același pe care-l întîlnim în orice împrejurare de această natură.

În curte, zarvă mare și frămîntare multă, căci Iair era unul din fruntașii orășelului său, ca unul ce făcea parte din sinedriu.

Mama, cu glasul stins de atîta plîns, pierdută într-o melancolie sfîșietoare — ca ființa ce se simte cea mai nedreptățită și nenorocită între mame — privește, furată de ciudate și neînțelese gînduri obrajii palizi ai moartei și gura întredeschisă, care pînă mai acum cîteva clipe îngînau atît de duios „mamă“!!

Taina morții îi pare atît de hidoasă, de grozavă și de neînțeleasă, tot pe atît pe cît o găsea de neînțeleasă și nedreaptă.

Într-un colț al grădinii bătrînului Iair cîțiva dulgheri ciopleau cele patru scînduri care vor servi acoperămînt trupului fără viață. Sunetele ciocanelor, contrasta strident cu țipetele sfîșietoare ale rudelor îndoliate.

Natura părea prea vitregă cu casa lui Iair, dar ea nu cunoaște legea dorințelor și neastîmpărului în vălmășagul furtunos al vieții. În fața ei, tînărul și bătrînul, bogatul și săracul se pleacă cu aceeași umilință; durerea se pierde într-un suspin înăbușit, apoi într-un plîns mistuitor, ca mai apoi să ia aspectul unei nețărmurite nădejdi

în lumea cealaltă cu care sufletul comunică prin curcubeul speranțelor pline de lumină și credință.

Și dacă ea se abate și asupra casei lui Iair, trebuia ca să se strecoare și din sufletul acestora lacrimi și vaiete, suferințe și doliu.

Dar, deodată — printre cei de față — Iisus apare însoțit de bătrînul tată, în ochii căruia durerea se descifrează în genune de lumină egală cu nădejdea.

Flașnetarii și cîntăreții din fluier — care după vechiul obicei cîntau numai spre a sustrage o clipă pe cei îndoliați de la durerea ce le stăpînea sufletele, amuțesc.

Prezența Galileianului îi tulbură pe cei mai mulți; cei ce cred în El sînt prea puțini și e îndoielnic dacă se va mai fi găsind altcineva afară de Iair și — poate — casa sa.

Plînsul acela sfîșietor, dureros, pe Iisus îl înduioșează. Cum ar fi putut El să nu audă disperata rugăminte a bătrînului părinte Iair? Cum putea El oare să vadă atîta risipă de lacrimi, El care a șters ochii tuturor celor nepăstuiți și-a adus ușurare tuturor celor nemîngîiați?

„Fata n-a murit, ci doarme!“ ... se auzi glasul blînd al lui Iisus către cei de față, care-l priveau cu admirație și evlavie, cu ciudă și răutate.

Cîțiva zîmbesc neîncrezători ... poate cei mai mulți.

— „Cine este Acesta, care spune că și morții poate învia?“.

„Oare El nu vede că e moartă?“ adaugă un altul cu mai multă asprime și înfruntare.

Priviri neîncrezătoare și zîmbete de răutate descrețesc frunțile celor necredincioși și răi.

Iisus pășește liniștit în casă, spre patul moartei. Cere să rămînă doar părinții copilei și cei trei ucenici ai Săi, — care-i erau mai dragi.

Durerea părinților săgeta inimile lor pentru cea din urmă oară. Credința le șoptea răspicat că Omul acesta — numai Acesta — le va reda copila dragă.

Iisus apropiindu-se de pat, atinse mîna rece și țeapănă a celei adormite și zise:

— „*Talitha Qumi!*“ — „Trezește-te copilă!“.

În urma chemării lui Iisus, copila se sculă și privi cu bucurie către ai săi. Ochii i se împăienjeniră o clipă, apoi avu senzația că se sculase dintr-un somn greu, în urma unui vis urît.

Încercă să meargă, dar se împletici simțindu-se istovită și slabă după agonia celor din urmă zile. Cineva schiță un gest de neîncredere care trăda și o spaimă în același timp. Sărmana copilă fu luată drept duh, strigoi. De aceea Iisus ceru să i se aducă și ceva de mîncare.

Cei ai casei văzînd, să se convingă că nu este strigoi, mîncarea fiind un mijloc de întărire a corpului slăbit de suferință și de boală. Copila zîmbi prietenos lui Iisus, apoi se depărtă, purtîndu-i icoana în suflet și chipul în inimă. Iisus răspunse cu același zîmbet și caldă privire, în care pare că s-ar fi putut citi duioasa chemare: „lăsați pruncii să vie la Mine!“ ...

Cînd Iisus e încunoștințat că fiica lui Iair a murit, El răspunde „nu-i moartă, ci doarme“, căci grăiește către ea asemenea ca unui adormit, iar cînd Marta și Maria repetă cu durere că Lazăr nu mai este de patru zile, El răspunde: „Nu-i mort, ci doarme“.

De ce? Pentru că Iisus nu vrea să spună că învie morții, ci numai că-i trezește din somn. „Moartea nu-i pentru El decît un somn: un somn mai adînc decît somnul obișnuit. E cel din urmă somn. Un somn atît de adînc și plin de liniște, că doar o iubire supranaturală îl poate curma. Este iubirea pentru cei rămași în urmă mai mult decît pentru cel adormit. E iubirea Celui ce plînge cînd aude plînsul celor pe care-i iubește și-i sînt dragi“. E iubirea lui Iisus, pentru noi, de-a pururi aplecată deasupra ființei noastre, răsfrîngîndu-se ca o chemare duioasă de dincolo de veacuri: „Talitha Qumi“ ...

SÎMBĂTA PRIN GRÎU

Iisus însoțit, ca de obicei, de ucenici și urmărit de aceeași fanatică ură a fariseilor, se găsea în preajma Ierusalimului. Călăuzit de aceeași dragoste de totdeauna și liniștit în fața oricărei încercări fariseice Iisus, asemenea minunii înmulțirii pîinilor de pe țărmul Tiberiadei, nu spusese ucenicilor Săi să se îngrijească de hrană. Nu zisese El oare „nu vă îngrijiți de ce veți mînca sau de ce veți bea, căci are grijă de toate acestea Tatăl vostru cel ceresc?".

Și apostolii nu căutaseră să aibă cu ei nici cele cinci pîini și nici cei cîțiva pești. Sufletul poate le era încă plin de amintirea minunii de pe țărmul lacului, cînd cu trei pîini și doi pești, săturase „cinci mii de bărbați, afară de femei și copii și mai rămăseseră șapte coșuri de firimituri".

Era Sîmbăta! Și ucenicii trecînd prin holdele de grîu din împrejurimile orașului, smulseră cîteva spice pe care le frecară în mîini și le mîncară spre a-și potoli foamea.

Fariseii privesc de aproape. Pentru ei, ruperea spicelor în ziua Sabbatului, era un sacrilegiu. De aceea, învrăjbiți și porniți ca totdeauna, întrebară: „Iisus Rabi, ucenicii Tăi nu respectă legea; astăzi e Sîmbătă și ei au rupt spice de grîu pe care le-au mîncat".

Li se părea că viclenia cu care-i vorbise îl putea încurca pe Iisus; credeau că cel puțin de data aceasta vor avea satisfacția unei înfrîngeri.

— „Oare nu ați citit în Scripturi, că David flămînzind a intrat în Casa Domnului și a mîncat pîinile punerii înainte, care nu se cuveneau nici lui și nici însoțitorilor săi, ci preoților?, a căzut răspicat răspunsul lui Iisus, la care ei poate nu se așteptau.

Fariseii erau puși în fața a două adevăruri: „Ori știau

scriptura și nu mai era nevoie să-l întrebe pe Iisus, ori nu o cunoșteau și deci nu mai era de trebuință, putîndu-se aștepta la orice".

Și Iisus continuă: „Sau n-ați cetit în lege că în zilele de Sabbat, preoții calcă Sabbatul în templu și totuși sînt fără de vină? Drept grăiesc vouă, aici e Cineva mai mare decît templu, căci Fiul Omului este Domn și al Sabbatului".

Fariseii, rușinați, își jurară să pîndească un nou prilej. În apropierea templului, Iisus e întîmpinat de un bolnav, cu o mînă uscată. Lumea trece grăbită: n-are timp să-i întindă un gologan și nici să-i arunce măcar o privire de milă. Nefericitul cere tuturor un pic de ajutor, o fărîmă de milă care să-i aline durerile bolii. Nu-l aude nimeni, nimeni nu-l vede.

„Milă voiesc, nu jertfă", spusese Iisus, ca o mîngîiere veșnică adusă celor obidiți.

„Milă, nu jertfă", șopteau buzele bolnavului. Dar șoapta lui nu era auzită și nici înțeleasă de inima semenilor săi. Omul n-are vreme nici să vadă și nici să audă nenorocirea altuia. Imbuibarea de sine este singura lui dorință. El e totul și e prea plin de sine însăși, ca să mai poată cunoaște și simte durerea aproapelui.

De aceea, poate nici omul cu mîna uscată nu așteaptă mila semenului său. Văzîndu-l pe Iisus, întinde mîna bolnavă, cerînd ajutorul Lui. Sufletul îi era plin de credință că numai El poate face minunea vindecării sale. Și de ce nu ar fi făcut-o, cînd spusese de atîtea ori: „Milă voiesc, nu jertfă".

Fariseii nu erau prea departe de Iisus. Era ziua Sîmbetei și ei așteptau ca Iisus să calce din nou ziua Sîmbetei.

„Și vindecîndu-l pe el — spune evanghelistul — i-a poruncit lui Iisus să tacă și nimănui să nu spună despre aceasta".

Și totuși, cărturarii evrei nu pierd prilejul de a începe o nouă controversă cu Iisus: „Cine este acesta ce-și zice că este Domn al Sîmbetei și e mai mare decît mai marele Sinagogii noastre?".

De data aceasta, răspunsul lui Iisus e mai aspru. El trece dincolo de orice îngrădire a formelor biblice și se adresează de-a dreptul inimilor. E eternul răsunet al cuvintelor sale: „milă voiesc, nu jertfă".

— „Care va fi omul dintre voi, care avînd o oaie și de va cădea oaia Sîmbăta în groapă, să n-o apuce și s-o ridice? Cu cît mai presus este omul de oaie. De aceea se cade a face bine Sîmbăta".

La Ierusalim și în apropiere de poarta oilor se găsea o scăldătoare numită pe evreiește Bitezda (casa milosteniei). Acolo, o mulțime de bolnavi așteptau tulburarea apei de către îngerul Domnului, iar cel ce se cobora întîi după tulburarea apei, se făcea sănătos de orice boală era cuprins.

Iată ce spune și evanghelistul:

„Era acolo un om, bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus văzîndu-l bolnav și știind de cîtă vreme este paralizat, îi zise: „Vrei să te faci sănătos?".

— „Doamne, răspunse bolnavul, nu am pe nimeni, care să mă coboare, atunci cînd se tulbură apa, căci pînă să viu eu, altul se pogoară înaintea mea".

Iisus îi zise: „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă".

Și îndată omul acesta s-a făcut sănătos, și-a luat patul și umbla.

Dar, ziua aceea era Sîmbătă. Iudeii ziseră deci celui vindecat: E zi de Sîmbătă și nu-ți este iertat să iei patul. Dar el le răspunse:

„Acela care m-a tămăduit mi-a zis: „ia-ți patul și umblă". Iar ei îl întrebară: „Cine este omul acela care ți-a spus ia-ți patul și umblă?". Dar cel tămăduit nu știa, căci Iisus se dăduse de o parte din mulțimea strînsă în acel loc.

Puțin după aceea, Iisus îl găsi în templu și-i zise; „iată, te-ai făcut sănătos. Să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se întîmple mai rău".

Atunci omul ieși din templu și spuse tuturora că Iisus este acela care îl tămăduise. Pentru aceasta Iudeii începură să prigonească pe Iisus, pentru că făcuse aceste lucruri în ziua Sîmbetei.

Atunci Iisus le-a spus: „Tatăl Meu lucrează fără încetare și tot astfel lucrez și Eu". Dar acest răspuns mări și mai mult dorința lor de a-L omorî, nu numai pentru călcarea Sîmbetei, dar pentru că spunea că Dumnezeu este Tatăl lui și se făcea pe sine deopotrivă lui Dumnezeu"...

„Tatăl Meu lucrează fără încetare și tot astfel și Eu", spusese Iisus, sau cu alte cuvinte este o sîmbătă care

nu trebuie păstrată, oricît ar cere prescripțiunile talmudice: este Sîmbăta binelui. Pe aceea nu o ține nici Dumnezeu și nici nu a cerut cîndva să nu faci o faptă bună în această zi.

Era într-adevăr Sîmbăta o zi pe care și fariseii o respectau cu toată rigurozitatea cerută de legea mozaică? Și dacă într-adevăr nici ei nu o respectau — lucru de care nu trebuie să ne îndoim — de ce caută să impute aceasta lui Iisus? Scoseseră ei, mai întîi, bîrna ce le întunecase ochii minții și ai sufletului? Fără îndoială, că nu. De aceea răspunsul lui Iisus e atît de tare, încît fariseii nu mai găsesc un cuvînt cu care să răspundă în încercarea lor de „a strecura țînțarul și a înghiți cămila".

Iisus rămîne Domn al Sîmbetei, ca un simbol permanent al domniei Sale asupra celei de a șaptea zi, pe care omenirea avea s-o păstreze în inimă și în suflet, ca zi de odihnă și ca zi închinată lui Dumnezeu, pentru propria ei mîntuire.

CUVINTE PE NISIP

Iisus coborîse din Muntele Măslinilor, unde obișnuia adesea să se roage. Se îndrepta spre templul din Ierusalim, urmat ca totdeauna de „noroade multe", care-l întovărășeau aproape pretutindeni. Ceva mai alături se aude o ceată gălăgioasă în jurul unei femei. Desculță, cu părul în neștire, cu mîinile acoperindu-și fața de rușine de teama pedepsei de care ar fi putut suferi potrivit prescripțiunilor evraice, femeia îndură neputincioasă reproșurile amare ale osînditorilor de profesie.

Iisus se abate într-acolo. Fariseii și cărturarii văzîndu-l în mijlocul lor și voind „să-l prindă în cuvînt", o aduc în fața Sa și-i spun: „femeia aceasta s-a făcut vinovată de adulter", și ca buni iscoditori ce erau, adaugă: „pe unele ca acestea, legea lui Moise ne poruncește să le omorîm cu pietre".

— „Adulter" — a repetat Iisus în gînd... Negreșit, păcatul e mare, căci nu spusese El cîndva „că cineva păcătuiește în sinea sa, numai poftind pe femeia altuia?". Lui Iisus dacă nu-i plăcea aceasta, cu atît mai mult nu-i plăcea însă nici atitudinea cărturarilor și josnicia fariseilor, care acum deveniseră judecători și voiau să pedepsească păcatul.

Iisus se afla într-o dilemă: a o ierta, însemna a călca legea lui Moise, ori El nu venise „să strice legea, ci s-o plinească".

A o pedepsi, nu o putea face decît El, căci pîrîtorii ei nu au dreptul să-i ceară moartea. Dar El voia îndreptarea, nu pieirea păcătosului. Atunci, ce rămînea? Fariseii și cărturarii, văzînd că Iisus ezită să răspundă — timp de cîteva clipe — zîmbiră șiret, crezînd că cel puțin de data asta au triumfat.

Femeia tremura. De răspunsul pe care-l va da El, depinde viața ei de mîine și poate și de dincolo. O lacrimă

— poate pentru amarul și durerea faptei săvîrșite — se prelinse pe obrajii ei, în timp ce mintea-i într-o străfulgerare de gînd, îngînă: „Mă va osîndi? sau mă va ierta?".

Dar Iisus schițează un gest, pe care nu l-a făcut decît o singură dată în viața Sa. Pentru cea dintîi și pentru cea din urmă oară, Iisus scrie. E singura mărturie a Evangheliilor, care ne spune că Iisus a scris: a scris cu însăși degetul Său pe nisip.

Privi cu blîndețe către cărturari, apoi aplecîndu-se scrise: „Cine este fără păcat dintre voi, să arunce cel dintîi cu piatra asupra ei".

Femeia îngenunchie cu sfială; avu întîi iluzia unei pedepse pe care o merită, apoi realitatea iertării păcatului ei, pe care Iisus i-o da.

Fariseii și cărturarii, privesc mirați; se prefac că nu pot citi sau înțelege ceea ce a scris El, sau ceea ce a vrut să le arate prin cuvintele scrise pe nisip.

La murmurul lor nedeslușit, Iisus, sculîndu-se și privind cercetător în inimile lor pline de ură și de răutate, repetă: „Cine dintre voi e fără păcat, să arunce cel dintîi cu piatra asupra acestei femei".

Și într-adevăr, care din ei s-ar fi găsit fără păcat, singurul care ar fi putut-o pedepsi? Fariseul însă și-a adus aminte că ieri se întîlnise cu vameșul în același templu și în rugăciunea Sa, își rîsese de „păcătosul acela din genunchi".

În mintea lui, și într-a celorlalți cărturari — judecători ai femeii adultere — se proiectă într-o clipă un trecut presărat cu trădări, asupriri, minciuni, lingușiri, clevetiri și desfrînări, a căror amintire era încă proaspătă.

Cuvintele lui Iisus căzură ca o mustrare, ca o piatră de mormînt, ca un blestem. „Cine nu e vinovat"... Dar care era oare fără păcat? Și în răspunsul acesta, oare nu pricepuseră ei încă, că Iisus nu numai că biciuia purtarea lor, dar că iertase pe însăși femeia pe care ei cu cîteva clipe mai înainte, voiau s-o ucidă?

Dar iată că în inimile lor se mai găsi o făclie stinsă a conștiinței, care în pîlpîirea ei slabă șopti: „și tu ești vinovat; nu o poți pedepsi"; ieri ai luat banul văduvei, iar astăzi nu ai dat nici o zeciuială".

Unul cîte unul, fariseii și cărturarii se îndepărtară, rușinați de mustrarea lui Iisus, jurîndu-și răzbunare. Dacă ar fi îndrăznit vreunul să arunce cel dintîi cu piatra,

știa că Iisus îl putea face de rîs în fața celorlalți, dîndu-i în vileag toate ororile unei vieți roasă de patimă și păcate. De aceea preferară să fugă.

Femeia respiră ușurată: judecătorii ei nu mai erau: îi simțise cum plecase încet-încet, dar ea nu îndrăzni totuși să-și ridice ochii, căci acolo mai rămăsese Unul, Nevinovat, Singurul care ar fi avut dreptul să arunce cu piatra asupra ei.

Iisus scria din nou... dar ce? Nimeni nu poate ști... Cuvinte pe nisip... un vînt a suflat deasupra lor și nimeni nu mai putea înțelege ce fusese scris.

Iisus se sculă și ne mai văzînd pe nimeni, întrebă pe femeie, care încă nu îndrăznise să se ridice, din prosternarea în care se găsea:

— „Femeie, unde-ți sînt judecătorii? Nici unul nu te-a condamnat?".

— „Nu Doamne! Niciunul!".

— „Nici Eu nu te osîndesc; du-te și de acum să nu mai păcătuiești".

Pentru ea, cuvintele erau și o mustrare, (căci păcatul era păcat, de vreme ce-i spune să nu mai păcătuiască), dar totodată și o iertare, căci deși ar fi putut-o condamna, totuși nici El nu aruncă cu piatra asupra ei.

Femeia vedea aceasta cu ochii sufletului și abia îndrăzni să privească în fața Lui. Văzuse atîta bunătate în ochii Săi, îi auzise cuvintele atît de blînde și-l simțise așa de aproape, încît i s-ar fi părut un sacrilegiu să îngîne ceva. Și cu ce ar fi putut femeia păcătoasă de pe ulițele Ierusalimului să răsplătească bunătatea lui Iisus? Îi era rușine de zîmbetul ei însăși — zîmbetul femeii pierdute —, dar nici pe acesta nu i-l mai poate da, căci îl precupețise prea puțin și-l dase prea multora.

Acoperindu-și fața cu mîinile și cu ochii înecați în lacrimi, femeia rămase în același loc, dar cu o ușurare în suflet, pe care a simțit-o cînd Iisus i-a zis: „nici Eu nu te osîndesc... de acum să nu mai păcătuiești"...

În marginea Ierusalimului, sub razele aurii ale soarelui, Iisus își poartă degetele în pulberea prafului de nisip; alături, o femeie tăcută, plînge în taină ispășirea unui păcat.

O icoană în care Dumnezeu stă de vorbă cu omenirea păcătoasă, ca un simbol în eternitate, al propriei noastre chemări...

FARISEI ȘI SADUCHEI

Întorși din captivitatea babilonică, evreii curînd își au noi conducători spirituali, care, în ambiția de a-și păstra euforicul nume de „popor ales al lui Iehova", depun cel mai mare zel și sacrifică cele mai orgolioase gînduri în dorința de a reînvia teocrația și a da neamului lui Israel acea faimă pe care istoria lumii vechi o purtase cu mîndrie și vanitate.

Ambiții mărunte, încercări deșarte și înfăptuiri efemere împletite sub masca celui mai subiectiv iudaism, era realitatea acestor lupte, în care cuvîntul oamenilor valora mai mult decît revelația lui Dumnezeu și în care părerile lor egoiste erau mai presus de interesele statului.

Fariseii erau în fond oameni evlavioși, care duceau uneori o viață destul de curată și care se deosebeau de conaționalii lor tocmai prin aceste practici și prin cultul pe care adesea îl respectau cu multă sfințenie. Părăsind spiritul legii, preferară litera ei, distrugînd fondul de dragul formei, la care adăugară și o altă serie de prescripțiuni tradiționale, al căror număr creștea regulat. Urînd cu pasiune tot ceea ce nu era iudaic cîștigă simpatia evreilor, dar își atrag ura stăpînătorilor romani. Tot ceea ce e iudaic, e sfînt, căci este așternutul picioarelor lui Iehova. Pămîntul, pîinea și vinul neiudeilor sînt spurcate și a se atinge de ele, era mai mult decît sacrilegiu. Ura lor față de tot ceea ce nu e iudeu mergea pînă acolo, încît „pînă și celui mai blînd dintre șerpi „trebuie să-i zdrobiți capul" și pe cel mai bun dintre neisraeliți „trebuie să-l omori".

Ajutorarea părinților sau a aproapelui nu era o obligație: ea se răsfrîngea numai asupra prietenilor și încălzea pe cîțiva interesați doar. Sîmbăta era zi de odihnă și nesocotirea ei constituia cel mai mare păcat: smulge-

rea spicelor și minunile pe care Iisus le face în această zi, răzvrătesc pe farisei, răzvrătire, care dacă ia formele cele mai variate ale ipocriziei, rămîne fundamentul dușmăniei cu care au știut să urască pe Iisus.

Erau șapte clase de farisei: Sihemiții aparțineau doctrinei fariseice numai din dorința de a se îmbogăți; alții de abia umblau voind să apară anemici din cauza prea multor posturi și rugăciuni pe care adeseori le făceau la răspîntiile străzilor, spre a-și atrage lauda și stima coreligionarilor. Alții, cînd ieșeau din casă, își țineau ochii aproape închiși, pironiți spre pămînt și încercau o transfigurare a oricărui gînd, ferindu-se mai ales a se întîlni cu vreo femeie pe care o socoteau ca ispita cea mai tare și prilejul cel mai nenorocit în a păcătui. De aceea, umblau în această prosternare pe lîngă pereții caselor, din care cauză se loveau și se răneau, pedepse pe care le îndurau adesea fără cîrtire, socotindu-se vinovați de ceea ce poate în realitate nu greșiseră.

Totuși printre ei se găseau și oameni conștiincioși, care îndeplineau prescripțiunile legii mozaice din respect față de ea și din dragoste față de Dumnezeu. Nicodim și Iosif din Arimateia, fără îndoială, sînt cele mai frumoase exemple ale acestui neam de farisei care-l cinstesc pe Iisus și cu buzele și cu inima.

„Învățătorii de lege, legiuitorii și cărturarii", despre care Evanghelia ne spune că adesea veneau în conflict cu Iisus, erau recrutați din sînul fariseilor și dacă erau însărcinați cu tălmăcirea Legii, se credeau îndreptățiți a „prinde în cuvînt" și pe Învățătorul lumii.

Saducheii erau firi mai pașnice și mai temperate, numai spre a-și păstra demnitățile și pozițiunile înalte pe care adesea le luau cu ajutorul stăpînirii romane. Trecînd peste obligațiunile legii și peste tradiția care nu-i interesa, disprețuiau tot ceea ce era fariseic, sau se prefăceau că în fond adoptă aceleași doctrine deși nu admiteau nemurirea sufletului și învierea morților după judecata de apoi.

Neavînd o doctrină clară și un sistem închegat precis, contigența lor cu Iisus e fără valoare, căci El spune ucenicilor să se „ferească de aluatul fariseilor", iar ca saducheii să se convingă de realitatea minunilor și posibilitatea învierii, învie pe Lazăr, pe fiica bătrînului Iair și pe fiul văduvei din Nain.

Iisus, înconjurat de acești cărturari ai poporului ales, e urmărit pas cu pas, încercînd să-l prindă măcar cu un singur cuvînt contravenind legii mozaice.

Fariseii credeau în semnele cerului așa cum credeau și în apropiata pogorîre a Mîntuitorului. De aceea, adesea ei nu văd în Iisus pe însăși Fiul lui Dumnezeu, ci pe un om din neamul lor, căruia-i cer pe drept cuvînt să respecte aceleași datine și să păstreze aceleași tradiții.

Iisus mănîncă la masa păcătoșilor și stă în casa păgînilor. Fariseii se răzvrătesc, căci prescripțiunile lor nu îngăduiau aceasta.

Ucenicii nu se spală pe mîini înainte de a mînca; fariseii se răzvrătesc, dar El le răspunde, „că nu tot ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese".

Ucenicii smulg spice Sîmbăta și Iisus în aceeași zi vindecă un bolnav cu mîna uscată; fariseii se răzvrătesc din nou și Iisus le răspunde, pecetluind peste veacuri domnia omului asupra sîmbetei.

Fățarnici în cea mică faptă, nu caută decît lauda cetățenilor în fața cărora rămîn morminte văruite pe dinafară, oameni care încearcă să înghită cămila și să strecoare țînțarul. Plătesc zeciuiala cerută de prescripțiunile doctrinei lor, dar nu cunosc mila aproapelui și rămîn nepăsători în fața nenorocirii semenului.

„Pui de năpîrci", era cuvîntul cu care Iisus înfiera fățărnicia lor, care ucid pe prooroci și bat cu cnutul pe învățători. „Ați vărsat tot sîngele conducătorilor voștri începînd cu al dreptului Abel, pînă la sîngele lui Zaharia, pe care l-ați ucis între templu și altar. Pe Mine mă cinstiți doar cu buzele, dar cu inima sînteți departe de Mine".

Îngîmfați că se numesc fii ai lui Abraham, uită că Iisus poate face și din pietre fii lui Dumnezeu.

Judecători ai oamenilor, încearcă să scoată paiul din ochii semenului, fără să vadă bîrna din ochii lor, condamnă în marginea Ierusalimului — la moarte prin uciderea cu pietre — pe femeia adulteră, rostind sentențios, ca unii ce erau buni cunoscători ai legii: „pe unele ca acestea, legea lui Moise le pedepsește cu moartea". Și Iisus scrie acele faimoase cuvinte pe nisip, care condamnă peste veacuri nesocotința acelora ce se credeau fără prihană: „Care din voi e nevinovat, să arunce cel dintîi cu piatra".

Judecători ai oamenilor, se cred îndreptățiți a deveni și judecători ai lui Iisus. Iisus trebuia judecat și osîndit ca Unul ce nesocotise ziua Sîmbetei și a lui Dumnezeu.

Minunile Sale atrăsese pe mulți în juru-i: „de-l vom lăsa în pace, se vor închina lui toți și stăpînii noștri vor veni să distrugă cetatea. De aceea e mai bine să piară unul, decît să moară tot neamul".

Și în ziua condamnării lui Iisus, cînd se încearcă cea din urmă scăpare a Sa, poporul evreu sub îndemnul cărturarilor, rosti cu nestăpînită bucurie:

„Varava să se libereze, iar Iisus să se răstignească".

Era triumful fariseilor pentru propria lor osîndă pe care o rostiseră cu multă ușurință și grabă: „sîngele Lui să cadă asupra noastră, și asupra copiilor noștri".

E cea dintîi iluzie a biruinței fariseilor contra lui Iisus care, potrivit orînduielilor divine trebuia să se răstignească pentru mîntuirea neamului omenesc și a treia zi să învieze.

SCHIMBAREA LA FAȚĂ

Apostolii se încredințaseră pe deplin de dumnezeirea lui Iisus. Și în numele lor o spusese Petru; „Credem Doamne și mărturisim că Tu ești Hristos Fiul lui Dumnezeu". Poate începuseră să priceapă aceasta și „fiii tunetului" care acum știau ce vor de la Iisus. Iisus știa aceasta și voia să-i încredințeze că și trupul Său poate fi părtaș la mărirea dumnezeiască. Și de aceea — numai pentru slava trupului Său — spusese ucenicilor Săi cu șase zile mai înainte că nu vor gusta moarte, pînă ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind întru slava Sa cerească. Trebuia să le dovedească odată mai mult divinitatea, ca să se încredințeze cu adevărat că patimile ce-i vor aduce jidovii, nu-l puteau face să se abată din planul proniei lui Dumnezeu și că suferința nu-l va pleca în fața iubirii nemărginite pentru lume.

Luînd cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan fratele lui, Iisus se retrage pe muntele Taborului. E muntele din culmea căruia Iisus face cele mai sublime popasuri în viața Sa. Aici, pe o asemenea culme, s-a lăsat să fie ispitit de diavol în preajma începutului activității Sale. De aici, din „muntele fericirilor" împărtășește fericirea cerului în rază de lumină dumnezeiască celor ce, luîndu-și crucea, aveau să-i urmeze. E muntele Schimbării la Față, din culmea căruia slova divină pîlpîie în licăriri de diamant, cuprinzînd cerul și pămîntul, ca o chemare simbolică a iubirii Sale ce se răsfrînge deasupra noastră, ca un întins nemărginit.

Departe de lume, departe și de ucenicii Săi, nu alege decît pe Petru — care avea să se lepede de trei ori — și pe cei doi frați — care-i ceruseră, de este cu putință, să șeadă de-a dreapta și de-a stînga Lui în noua împără-

ție, pe care o visau, ca orice evreu, o domnie a poporului lui Israel asupra celorlalte seminții.

... Și se schimbă înaintea lor, așa încît fața Lui strălucі ca soarele, iar veșmintele Lui se făcură albe ca lumina soarelui. Și iată că Moise și Ilie se arătară lor, vorbind cu Iisus. Atunci, începînd Petru, zise lui Iisus: „Doamne, bine este nouă să fim aici".

Dacă voiești, fac aici trei colibe: Ție, lui Moise și lui Ilie. Și pe cînd rostea El încă, iată un nour luminos i-a umbrit pe ei și un glas a rostit: „Acesta e Fiul Meu cel iubit, întru carele am binevoit; pe Acesta să-l ascultați" Și auzind ucenicii glasul acela, au căzut cu fața la pămînt și s-au spăimîntat foarte. Iar Iisus veni la ei atingîndu-i, le zise: „Sculați-Vă și nu vă temeți". Și ridicîndu-și ochii, nu mai văzură pe nimeni, decît pe Iisus" ...

Venirea lui Moise și a lui Ilie trebuia să însemne glorificarea lui Iisus în prezența acestora care simbolizau legea și profeții Vechiului Testament, în proorociile cărora Iisus era arătat ca Mesia, Fiu al lui Dumnezeu.

Mărturisirea lui Dumnezeu era o dovadă în plus a Dumnezeirii Fiului, pe care-l dase omenirii pentru scuturarea jugului robiei păcatului. Lumina aceea, lumina taborică, avea să lumineze pe tot omul în Calea, Adevărul și Viața Sa, aducîndu-i binele și împărtășindu-i harul sfinților pentru plenitudinea sa spirituală.

Schimbarea la față, simbol al biruinței luminii deasupra întunericului, permanentizează spiritualitatea sufletelor noastre, care asemenea lui Ilie și lui Moise se pot învrednici de aceeași lumină cerească în preajma lui Iisus. Lumină, mai albă ca lumina soarelui, se răsfrînge în jurul Său, ca aceleași răsfrîngeri divine pe care Evanghelia lui avea să le reverse cu atîta dărnicie, pierzîndu-se în necuprinsul firii, asemenea cuvintelor care aveau să cuprindă întreaga noastră ființă, spre o rostuire mai curată și mai înaltă.

Nourul îl îmbrăcă într-o mantie și mai albă, căutînd parcă să ni-l dăruiască în toată plenitudinea Sa divină, mărindu-ne aspirațiile sufletului într-o chemare ce ne depășește și ne situează pe planul transcendental al lui Dumnezeu.

Apostolii privesc cu spaimă și mai apoi cu bucurie, „O nouă dovadă a dumnezeirii lui Iisus", a șoptit Petru. Le-o arătase acum Iisus pe muntele Hermonului și o spu-

sese însuși Dumnezeu, cînd a rostit aceleași cuvinte de pe marginea Iordanului: „Acesta este Fiul Meu iubit — pe acesta să-l ascultați".

... Iar Iisus — risipindu-se nourul și împrăștiindu-se lumina — a rostit, ca un îndemn către înțelepciune și modestie pentru noi, „să nu spună nimănui, pînă ce Fiul Omului nu va învia din morți"

BOGAT ȘI SĂRAC

ogăția și sărăcia s-au născut odată, așa cum binele și răul, frumosul și urîtul au fost cunoscute omului în același timp. Dacă sărăcia e greu de suportat din cauza mizeriei, în schimb are minunatul dar a aduce mulțumirea și a răspîndi fericirea. Bogăția adesea e o pedeapsă și o osîndă dureroasă pe care omul o îndură gîrbovit numai de gîndurile avutului său. N-are timp să se ocupe de alții și cu atît mai mult să se îngrijească și de sine. Banul îi întunecă mintea și-i pierde sufletul în cea mai amară răzvrătire cu putință. Lăcomia de a strînge cît mai mult naște pofta de nedreptate și zgîrcenie. Teama de a nu cădea în risipă îl chinuiește frenetic și simte o plăcere nebună cînd a mai luat ceva pe deasupra, chiar dacă în ziua aceea i-a lipsit o bucățică de pîine, sau n-a mîncat deloc.

Cerul și raiul îi stau deasupra, dar nu vede decît pămîntul, nu se simte decît pe sine și nu aude decît sunetul arginților săi. Însuflețit de tina aurului de care se simte atît de legat și fără de care nu poate trăi, își complace josnicia în mijlocul banilor, nevoind să știe și neputînd să priceapă că dincolo de el e iubirea, e mulțumirea și fericirea. Nu mai e stăpînul sufletului său, ci robul trupului. În sufletu-i bolnav, s-a cuibărit lăcomia și avariția și nu găsește timp nici să se bucure de bogăția lui.

În minte-i trec vedenii curioase în care furii încearcă să-i smulgă avutul. Tresaltă. Halucinează. Nu mai e stăpînul a nimic. E robul cel mai de pe urmă al visurilor ce-l chinuiesc zi și noapte de teama furilor. Simte că n-are nimic și mai ales nu poate da nimic. Și totuși vrea să-și mărească jitnițele ca să pună noile averi pe care argații i le-au adus cu prisosință.

Sclav al bogăției, rob al inimii și învrăjbit cu sufletul, devine dușman al tuturor, căci în toți vede lipsă de încredere și teamă de a nu-l fura.

Neputînd sluji nici lui Dumnezeu și nici sieși, se dăruiește cu prisosință lui Mamona și jocului drăcesc ce-i frămîntă mintea în sunetul sinistru al aurului. Primind aurul și renunțînd la cele ale sufletului, își creează o împărăție de egoism, de iubire putredă și bolnavă, renunțînd pentru totdeauna la Cer și la împărăția lui Iisus.

Cuvintele lui Iisus: „ce-i folosește omului dacă dobîndește lumea și-și pierde sufletul", sînt cuvinte care nu-l privesc pe el și care nu-i răscolesc sufletul.

Nu cunoaște decît banul, nu aude decît sunetul lui și nu se simte decît pe sine. Dincolo de el, nu se găsește nimic, nici sufletul său și nici Dumnezeu.

Sărăcia, dacă e cauza mizeriei, e în același timp și izvorul mulțumirii și al fericirii. Renunțînd la ceea ce nu-i aparține, se mulțumește cu ceea ce are. Nu rîvnește la bunul aproapelui, căci știe că e păcat. Cu inima plină de credință și nădejde că Dumnezeu, care face să răsară soarele peste cei drepți și nedrepți, peste săraci și bogați, el își găsește tăria sufletească de a nu se descuraja în fața lipsei și de a nu se lăsa ademenit în fața ispitei.

Lipsa și renunțarea îi îndeamnă sufletul să năzuiască spre cerul împărăției lui Iisus, într-o continuă rîvnire, ce-l face să uite greutățile vieții și amărăciunile zilei.

Desăvîrșirea cere sărăcie completă: numai astfel omul nu se mai simte legat de tina grijilor lumești. „De vrei să fii desăvîrșit — spune Iisus tînărului bogat din Evanghelie — mergi, vinde ce ai, împarte celor săraci, urmează Mie și vei dobîndi comoară în ceruri". Iată sfatul divin pentru perfecțiunea omului: Comoară în ceruri, comoară pe care molia nu o mai roade, tîlharul nu o mai fură, și nu se va împuțina niciodată, căci acolo unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră".

E îndemnul lui Iisus pentru desăvîrșirea omului și cîștigarea adevăratei comori fără preț: împărăția lui Iisus. El singur se născuse în cel mai sărac locaș din lume.

Bunurile nu sînt scopul omului în viață, ci ele rămîn cele mai potrivnice mijloace cu care se poate acoperi o lipsă a aproapelui, se poate îndestula o familie nevoiașă, sau vindeca copilul vreunei văduve. Mizeria și lipsa se cuibăresc pretutindeni. Menirea bogăției și a bogaților

este și rămîne aceea de a înțelege la timp și a acoperi la vreme suferințele altora. Sărăcia nu-i o garanție a dobîndirii raiului ceresc, așa cum bogăția nu-i o osîndă ce-și are urmare în gheena, pentru plîngerea și scrîșnirea dinților. Nu, căci adevărata lor întrebuințare — după îndemnul Evangheliei, sau după capriciile inimii — dă dreptul de a te învrednici pe deplin de o stare sau alta, dincolo de mormînt.

Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr prezintă nepotrivirea aceasta, prin care se ilustrează atît de viu cuvintele lui Iisus: „unde este comoara voastră, acolo e și inima voastră".

Săracul Lazăr s-ar fi mulțumit numai cu firimiturile de la masa bogatului, care nu se îndura să i le dea nici pe acelea. Bolnav și plin de bube, pe care cîinii le lingeau în voie, săracul Lazăr își dete duhul la poarta bogatului, a cărui inimă nu ajunsese niciodată pînă la durerea și suferințele lui. Murind, Lazăr a fost luat de îngeri și dus în sînul lui Abraam.

A murit apoi și bogatul și l-au înmormîntat.

Și în iad ridicîndu-și ochii, el, care era în chinuri, a văzut de departe pe Abraam și pe Lazăr în sînul lui. Atunci a strigat el și a zis: „Părinte Abraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr, să-și întindă vîrful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci rău mă chinuiesc în văpaia aceasta".

Dar Abraam a grăit: „fiule, adu-ți aminte, că în viața ta tu ai primit numai cele bune, iar Lazăr așijderea, cele rele; iar el acum aici se mîngîie, iar tu te chinuiești. Și peste toate astea, între noi și voi prăpastie adîncă se găsește, astfel că cei ce ar vrea să treacă de aici dincolo, sau de la voi la noi, să nu poată."

Atunci a adăugat bogatul: „rogu-te părinte, să-l trimiteți acasă la tatăl meu, căci mai am încă cinci frați; să le spună și lor cum este în acest loc de chin, ca să nu vină aici". Abraam i-a răspuns: „au pe Moise și pe prooroci; să asculte de ei".

— „Nu așa părinte Abraame, ci dacă cineva din morți se va duce la ei, se vor pocăi." Și a rostit din nou Abraam: „dacă de Moise și de profeți nu ascultă, nu se vor îndupleca nici cînd va învia vreunul din morți"...

Drumul spre eternitate se găsește în viață; dincolo de mormînt, între cele două căi se așterne o prăpastie fără

margini. În noi e fericirea veșnică, așa cum e și osînda eternă. Aurul nu poate folosi nimic dincolo, așa cum n-a folosit aici celor doi călători rătăciți în pustiu: la umbra unui palmier găsesc o traistă. Merinde nu mai aveau; credeau că vor găsi într-însa ceva mîncare. O desfăcură cu nestăpînită grabă, în nădejdea că vor găsi hrană. Din nefericire, ea nu era plină decît cu aur, iar aurul nu le ajută cu nimic și muriră lîngă el.

Bogăția să nu îngîmfeze pe nimeni, ci să trezească sufletul către o chemare spirituală spre cele ale Cerului. Sărăcia să nu întristeze sau să rușineze pe nimeni, ci să apropie pe om tot mai mult de Dumnezeu. Și una și alta sînt darurile Lui, pe care urmează să le întrebuințăm potrivit rosturilor divine pentru liniștea sufletului și odihna trupului dincolo de moarte. Și una și alta sînt minunate prilejuri de bogăție spirituală, comoară în cer, care nu se împuținează, comoară de care furul nu se apropie și pe care molia n-o roade.

Sărăcia s-a născut odată cu omul. Nevoile și mizeria se cuibăresc vrăjmaș în casa omului, întunecîndu-i zilele vieții și tulburîndu-i liniștea sufletului. Grija de masă, grija de copii și mai ales grija de a potoli foamea, îl întristează și nu de puține ori, în loc de cea mai tăcută resemnare, răzvrătirea cea mai hidoasă își face loc.

Bogatul își mîngîie pîntecul sătul, înciudat oarecum că nu poate mistui totul. N-are poftă de mîncare, deși are atîtea bunătăți pe masă. Uită că sînt și alții care au foame — dar n-au ce să mănînce...

Frumos prilej și curată satisfacție se găsește în ajutorarea nenorocitului. O cere dragostea pentru aproape, o cere inima noastră, o cere năzuința sufletului nostru spre cele cerești. Străduința de a alina suferința cuiva și a ușura existența celui obidit vădește mărinimia inimii care știe să cimenteze prin faptă roadele iubirii și ajutorării aproapelui. Mișcat de durerea altuia, lăsînd să pătrundă inima pînă în cele mai ascunse dureri ale semenului și convingerea că în ceruri primește răsplată chiar pentru cele mai mici fapte, se înțelege că duioșia în fața durerilor umane rămîne o valoare eternă, căci alinînd durerea aproapelui dai dovadă de cea mai creștinească faptă de abnegație și milă. E mila samarineanului care pansează și vindecă rănile călătorului jefuit de tîlhari pe drumul Ierichonului.

A nu trece nepăsător pe lîngă cel nenorocit, a te gîndi că numai prin sacrificiul tău vei alina durerea aproapelui și a nu șovăi niciodată, cînd prilejul se oferă, e mai presus de orice virtute. A te jertfi pentru altul, a răsplăti o infamie prin iertare și a ajuta pe cel sărman și în neputință, nu e numai o înfrîngere a egoismului degradant, ci pilda cea mai vrednică a adevăratei înțelegeri a cuvintelor lui Iisus, prin care se dobîndește comoara împărăției cerești. Sînt cuvinte ce te fac să nu uiți pe cei ce plîng, să îndestulezi pe cel flămînd și să înseninezi pe cel întristat, nerămînînd niciodată străin în fața nevoilor ce apasă umerii aproapelui.

Iisus nu recunoaște bogăția ca o realitate distinctă, bine determinată, ci numai ca ceva accidental, lăsînd să se înțeleagă că ele rămîn ca ceva necesar în viață, iar nu ca un scop pentru toate zilele. Cuvintele Sale „nu vă îngrijiți de ce veți mînca, sau ce veți bea, sau cu ce vă veți îmbrăca, nu constituie o anulare a bogăției, ci un memento care ne cheamă către alte preocupări de ordin superior, cunoscînd că „Tatăl cel ceresc știe că avem trebuință de toate acestea".

— „Priviți la păsările cerului — spune în alte împrejurări Iisus — ele nici nu seamănă, nici nu seceră și nici nu adună, ci Tatăl vostru le hrănește. Priviți crinii cîmpului în ce podoabă se îmbracă... Cu atît mai mult vă îmbracă și vă hrănește Dumnezeu pe voi"...

Gîndindu-ne la toate împrejurările în care Iisus ne găsește în fața problemei bunurilor materiale trebuie să recunoaștem, că pe toate le privește ca fiind destinate să servească la satisfacerea cerințelor biologice ale omului sau la ajutorarea aproapelui. Nici o aluzie pentru goana febrilă a îmbogățirii, nici un cuvînt pentru năpăstuirea lui Nabot, nici un îndemn către sclavia avuției. Din contră: numai chemări către zenitul spiritualității divine, numai treziri din grijile mărunte ale vieții către realitatea lumii de dincolo de mormînt, ca o acceptare a veacurilor în împărăția lui Iisus.

ÎMPĂRĂȚIA LUI IISUS

Împărăția Mea nu e din lumea aceasta", spunea Iisus adesea ucenicilor Săi și mulțimii de noroade, ale căror suflete priveau dincolo de orizontul strîmt al frămîntărilor și nevoilor vieții.

„Împărăția Mea nu e din lumea aceasta", spunea Iisus, căci pămîntul — sub toate aspectele sale vitale — nu a fost dat omului ca scop în viață, ci ca mijloc de a ajunge acolo, în împărăția cerurilor.

Iisus vorbea adesea cu ucenicii Săi, ca și cu gloatele care-l urmau, despre împărăția cerului, pe care, unii din ei, neînțelegînd-o în adevărata ei realitate, o bănuiau ca o domnie a poporului evreu deasupra celorlalte neamuri.

„Fiii tunetului", îi cer să stea de-a dreapta și de-a stînga Lui, iar Simon Petru, cere să fie ales ca mai mare în rîndul ucenicilor, bănuind poate că Iisus vrea să întemeieze o împărăție pămîntească.

Înțelegerea aceasta nu trebuie să mire pe nimeni, știut fiind că apostolii ca evrei, nu puteau concepe împărăția lui Dumnezeu, decît ca ceva lumesc, care avea să-i scape de asuprirele din ultima vreme în care se găseau. Pe de altă parte iudaismul — în contrast cu noua lege a lui Iisus — reprezenta sinteza cea mai pură a negativismului și a unei spiritualități cu un orizont atît de închis, încercînd totuși să rămînă deasupra popoarelor plenipotențiarul cerului pentru stăpînirea pămîntului.

Din aceeași dragoste cu care a știut totdeauna să privească pe cei din jurul Său, Iisus descifrează tuturor taina împărăției Sale în parabole ce vor străbate veacurile și lumea, adeverindu-se odată mai mult că „cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Sale, nu".

Pline de adevăr și spuse într-o formă sublimă, parabolele asupra împărăției cerului îmbracă într-una din

cele mai frumoase lumini realitatea vieții noastre de dincolo, prin prisma celei de astăzi. Departe de a tăinui misterul împărăției Sale, parabolele mărturisesc în repetate rînduri descifrarea măruntă a cerului, pe înțelesul tuturor.

Pline de farmec și de adevăr, parabolele rămîn tot ceea ce poate fi mai frumos din învățătura lui Iisus, descoperind ca o chemare de dincolo de noi nebănuitul necunoscut ce ne va secunda în viața de mîine. Numeroasele asemănări cu care Iisus își compară împărăția, pun și mai mult în relief frumusețea acestor cuvîntări, îmbrăcînd într-o neînserată lumină eternitatea regatului de dincolo de moarte.

Bogate prin imagini, simple prin măiestria și prin înfățișarea lor atît de umană, parabolele împărăției Sale constituie una din cele mai curate și mai frumoase pagini din viața lui Iisus.

Menite a perpetua ideea îndumnezeirii omului pe pămînt, ele vor păstra ecoul permanent al imaginii Cerului în noi, trezind năzuințe ce trec dincolo de firea noastră în lupta cu noi înșine, cu egoismul nostru, cu pasiunile noastre și chiar cu lumea, în virtutea unor îndemnuri ce ne depășesc atingînd bolta cerului și a divinității.

Fiecare parabolă în sine înfățișează în mic sîmburele unui adevăr pe care Iisus îl pune totdeauna în legătură cu Împărăția Sa. Din fiecare se vede că „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta", ca un îndemn al căutării ei dincolo de noi, dincolo de lume și de plăcerile ei, ca o chemare în eternitate alături de cele pregătite aleșilor Săi.

Semănătorul va culege roade bune numai din locul în care sămînța a căzut pe pămînt bun, a încolțit, a crescut și a rodit. Omul va crește și va rodi în spiritul Evangheliei, numai în măsura în care sămînța Cuvîntului lui Iisus va încolți în inima sa. Semănătorul nu curăță neghina și pălămida, decît la timpul potrivit, cînd, culegînd-o, o aruncă în foc. Omul rău rămîne, prin voința lui Dumnezeu, în nădejdea că se va găsi în sufletul său odată — oricît de tîrziu — un gînd de îndreptare și nouă îndrumare a vieții, știind că dincolo de moarte îl așteaptă plîngerea și scrîșnirea dinților în focul Gheenei.

Parabola talanților și a celor zece fecioare ilustrează cel mai elocvent însușirile omului care încearcă să cu-

prindă întregul ansamblu al cerului, în nădejdea cuceririi paradisului. Cele zece fecioare, voiau să întîmpine în miez de noapte pe mire. Candelele lor erau aprinse, dar untdelemn, ceva mai mult, nu aveau decît cinci din ele, ca fecioare **înțelepte**. Dar mirele întîrziind, au adormit toate.

— „Iată mirele vine, ieșiți întru întîmpinarea lui", s-a auzit glasul mulțimii care-i ieșise în cale. Fecioarele înțelepte își împodobiră candelele și intrară cu el la nuntă, în timp ce fecioarele nebune priveau cu deznădejde, cuprinse de lacrimi, în întunericul nopții de afară.

Parabola talanților — stăpînul care împarte slugilor sale cîte cinci, trei și un talant — dezvăluie misterul răsplății divine, care se cuvine aceluia care în multă pricepere și dreaptă credință, încearcă înmulțirea darurilor lui Dumnezeu. Adevărata folosire a lor, aduce binecuvîntarea lui, spunîndu-i: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău".

Răutatea, lenea, îndărătnicia și împotrivirea celui ce primise numai un talant pe care-l ascunde în pămînt, atrage ura stăpînului și pedeapsa aruncării în întunericul cel mai dinafară, unde va fi plîngerea și scrîșnirea dinților.

Drahma pierdută, în căutarea căreia se răscolește o casă, sau oaia rătăcită după care păstorul aleargă cu atîta dorință de a o găsi, rămîne simbolul permanent al dragostei lui Dumnezeu pentru om, pe care încearcă să-l aducă și să-l păstreze în staulul împărăției Sale.

Pline de adevărată iubire a Creatorului pentru creaturile Sale, parabolele înfățișează astfel întreaga dramă a Cerului care-și cheamă pămîntul alături de lumina serafică și de îngerii lui Dumnezeu . . .

„Împărăția Mea nu este din lumea aceasta", răsună îmbietor cuvintele lui Iisus, ca o chemare eternă a sufletelor noastre spre cerul nădejdilor de mîine fără durere și fără suspin.

„Împărăția Mea nu este din lumea aceasta", răsună ca un ecou cuvintele Sale străbătînd veacurile, purtînd nostalgia paradisului și trezindu-ne sufletele spre adevărata fericire și mîngîiere a necunoscutului de mîine.

Departe de lume cu sufletul — dar în mijlocul ei, — sub noianul păcatelor — dar înfruntîndu-le cu pasiunea omului care colaborează harnic cu Divinitatea — și sub imboldul chemării de dincolo de întinăciunea păcatului, viața trebuie înfrîntă în aspectul ei material, împărăția lui Iisus nefiind în lumea aceasta, ci în cea de dincolo de noi, în pribegia siderală a sufletelor deasupra vieții pămîntești, spre eternitatea fericirii divine în împărăția lui Iisus.

FECIOARA MARIA

oachim și Ana, mîhniți peste măsură, dar cu sufletul plin de credință că Dumnezeu nu i-a părăsit, priveau apusul soarelui care-și trimitea ultimele raze printre cupolele templului din Ierusalim.

— Ce tristă e casa fără copii! — întrerupse tăcerea într-un tîrziu Ana.

— Casa fără copii nu e decît blestemul lui Dumnezeu, răspunse cuviosul Ioachim, ajuns acum în pragul bătrîneții.

— Fără îndoială, Ioachim. Se vede că sîntem uitați de Dumnezeu și sortiți să ne ducem bătrînețea în tristețe, ca într-o casă pustie.

Și noaptea se lăsa ușor între cîmpiile înguste ale văii Chedronului, cuprinzînd în mantia-i regală pe cuvioșii bătrîni, întristați de a nu fi cunoscut încă bucuria paternității.

Și cînd minunea se întîmplă, cînd Ana născu pe Fecioara Maria, e greu să ne putem închipui bucuria cuvioșilor părinți, care în zîmbetul copilei sfinte vedeau soarele în casă și în jocul nevinovat al ei, întreaga fericire pe care vecinii lor o cunoscuseră poate cu mult înainte.

Potrivit făgăduinței — că pruncul ce se va naște va fi închinat templului — și poate și după cerințele ritualului lor, Fecioara Maria fu închinată templului la vîrsta de 12 ani, cînd alți copii de seama ei nu au uitat încă nebuniile copilăriei și veselia jocurilor imaginare.

Maria e închinată templului drept simbol al vieții fără prihană ce Dumnezeu îi hărăzise a avea pentru începutul mîntuirii neamului omenesc. Misterul era într-însa, sfințenia o înconjura de pretutindeni, dar încă nu știe că va fi „mai cinstită decît heruvimii și mai mă-

rită fără de asemănare decît serafimii", prin fericirea pe care toate neamurile i-o va aduce cu evlavie și căldură.

Timp de trei ani Fecioara Maria petrecu în templu, în post și rugăciune, ducînd o viață neîntinată de păcat în care lumea-și scălda sufletele cu dispreț și lăcomie.

În primăvara acestui an, într-o dimineață senină și curată ca însăși sufletul Fecioarei, în vremea obișnuită a ceasului de rugă, o voce rostită de glasul unei ființe nevăzute îi șopti angelic:

„Bucură-te cea plină de dar Maria, Domnul este cu tine".

Era îngerul Domnului care vestea nașterea cea fără prihană a lui Iisus, prin întruparea Sa tot din femeie, prin care păcatul intrase în lume.

O clipă gîndul Fecioarei fugi la bătrînul Iosif; era logodnicul acesteia, dar era logodnic de mărturie, om în vîrstă și fără prihană. De teamă să nu o facă de rușine în fața lumii, Iosif se gîndise chiar s-o părăsească în ascuns. De aceea, îngerul Domnului, arătîndu-se acestuia în vis, îi spuse: „Iosif, fiul lui David, nu te teme să iei pe Maria soția ta; căci ceea ce s-a zămislit într-însa, de la Duhul Sfînt este. „Binecuvîntată va fi ea între femei spre fericirea neamului pămîntului".

„Fie mie după cuvîntul Tău", a răspuns Fecioara Maria cu umilință și încredere în Dumnezeu, dar poate și cu teamă, căci ea nu putea pierde din vedere că a naște fără bărbat, trebuia să fie o mare nedumerire din partea oamenilor, care nu-și amintesc sau poate nu știu, că lui Dumnezeu toate îi sînt cu putință.

De acum Fecioara Maria intră cu totul în voia lui Dumnezeu, cu sufletul plin de liniște și de încredere în chemarea cea mare de Născătoare de Dumnezeu și de Mamă, a lui Iisus Hristos.

„Și îngerul plecă de la ea".

Darul credinței își împlini la vreme fructul zămislit fără prihană în pîntecele Fecioarei.

În noaptea aceea de Decembrie, cînd cerul se înfrățise cu pămîntul prin sărutul serafic al steluțelor catifelate din albul zăpezii, în noaptea aceea care nu-i alta decît „plinirea vremii", staulul din marginea săracă a Betlehemului a avut înalta cinste să primească în sînul său pe Împăratul Împăraților și Domnul Domnilor.

Îngerii cîntară cu flori de măr în mînă; păstorii se

cutremurară și magii de la Răsărit se închinară, aducîndu-i daruri împărătești: aur, smirnă și tămîie.

Singur Irod se temea că noul Împărat îi va lua împărăția vremelniciei sale. Vestea nașterii lui Iisus îl chinuia zi și noapte și în nebunia mîniei sale, porunci uciderea tuturor pruncilor cu gîndul viclean că printre ei va fi ucis și Iisus.

Viața lui Iisus, și poate și a Fecioarei Maria alături de bătrînul Iosif, era în primejdie. Teama că ucigașii lui Irod vor afla de ei și le va ucide Pruncul îi întristară peste măsură, mai ales cînd se știau atît de singuri și de părăsiți.

Peste noapte, îngerul Domnului, se arătă din nou în vis, spulberîndu-le teama și sădind tot mai adînc încrederea în inimile lor că Dumnezeu nu-i poate părăsi.

„Iosife, ia pe Maria, și pe Prunc și pleacă în noaptea aceasta chiar, în Egipt. Domnul te va călăuzi pe tine și pe ai tăi".

Prin fuga în Egipt, asemenea unor furi urmăriți de justiția oamenilor, calvarul lui Iisus, alături de durerea Fecioarei, începe și va culmina cu drama de pe muntele Golgotei, unde Maica Sa sfîșiată de durere, va privi de departe cum Iosif din Arimateia și Nicodem îl vor pune în mormînt de piatră.

Potrivit prescripțiunilor mozaice, evreii erau datori să se ducă în fiecare an la Ierusalim să prăznuiască Paștele, Cincizecimea și Ziua Corturilor.

Fecioara Maria, din pietate și respect față de legea mozaică, pleacă la Ierusalim însoțită de Iisus, pe care-l găsim la această dată în vîrstă de 12 ani. De altfel, știm că însuși Iisus Hristos se duce în fiecare an de Paște la Ierusalim.

Plecarea Sa la Ierusalim nu corespundea numai majoratului religios după legea lui Moise, ci ea se datorește și unei necesități sufletești, care apare ca o manifestare publică a activității Sale mesianice.

După trecerea sărbătorilor pascale — care la evrei țineau opt zile — Iosif și Maria, întovărășiți desigur și de alți pelerini, se întorc acasă cu mulțumirea pe buze și conștiința împăcată că și-au îndeplinit cu regularitate cerințele legii. La cel dintîi popas, pe care de obicei pelerinii îl fac seara, Iosif și Maria rămîn mirați că Iisus nu se găsește printre cunoscuții și prietenii lor.

Nimeni din călătorii caravanei galileiene nu văzuse pe Iisus. Grija și teama că El s-ar fi putut rătăci prin mulțimea nesfîrșită a pelerinilor din Ierusalim, puse pe gînduri pe Fecioară, care totuși era încredințată de înțelepciunea și supunerea lui Iisus.

Caravana își continuă drumul spre Nazaret, pe cînd părinții îngrijorați, făcură calea întoarsă spre Ierusalim, unde, fără îndoială, Iisus rămăsese, cufundat în taina vieții dumnezeiești. Sufletu-i vibra de icoanele sublimității mesianice, pătruns fiind pînă în adîncul inimii de taina lucrurilor divine.

Iisus știa că de Paște, cărturarii evreilor explicau anumite probleme talmudice pe înțelesul poporului în sinagogă sau în locașuri ad-hoc în jurul templului. Prin urmare, Iisus nu putea rămîne în Ierusalim decît spre a lua cunoștință de pe acum cu „acești pui de năpîrci", ce-l vor învrăjbi — pe El și pe ucenici — în tot timpul activității Sale pămîntești.

Aici, în mijlocul cărturarilor evrei, Iosif și Maria găsiră pe Iisus, „șezînd în mijlocul dascălilor, ascultîndu-i și întrebîndu-i pe ei". E greu de bănuit care erau discuțiile dintre Iisus și cărturarii evreilor, care rămăseseră tare uimiți și minunați de înțelepciunea de care dădea dovadă.

Fără îndoială, răspunsurile Sale limpezi, clare și pline de înțelepciune cu care El stăpînea adunarea cărturarilor de față, încurcase cu totul pe fariseii care „înghițeau țînțarul și strecurau cămila".

Cînd Fecioara Maria îl găsi în templu, „după trei zile de căutare" rosti cu curiozitate și dragoste de mamă în același timp: „Fiule, pentru ce ai făcut nouă aceasta? Căci, dorindu-te, tatăl Tău și eu, te-am căutat peste tot".

Bucuria găsirii Fiului iubit nu are nici cuvinte de dojană și nici de supărare. Rostirea lor așa de senină și de curioasă totodată, dovedește nu numai dragostea de mamă a Fecioarei Maria, dar și mărinimia sufletului ei.

„De ce mă căutați? Au n-ați înțeles că întru cele ale Tatălui Meu se cade Mie să fiu?", răspunse Iisus, voind să arate că în neliniștea lor Iosif și Maria trebuiau să priceapă de pe acum chemarea Lui în cele orînduite de Dumnezeu în lume.

Sînt cele dintîi cuvinte ale lui Iisus, după cîte știm

din Sfintele Evanghelii — și ultimele pînă la ieșirea Sa la propăvăduire.

Simbolul lor rămîne ca o veșnică chemare spre perpetuarea lucrurilor, în „cele ale Tatălui din Cer", — Simbol ce îndeamnă la faptă și purcede la lucru.

...Și împreună au plecat la Nazaret „și era Iisus supunîndu-se în toate și sporind cu înțelepciunea, cu vîrsta și cu darul, la Dumnezeu și la oameni".

De acum înainte nu mai găsim nici o mărturie în Evanghelii cu privire la Iisus pînă la începutul activității Sale publice.

Sporirea înțelepciunii și vîrstei se îndeplinește sub ocrotirea lui Dumnezeu și sub prețuirea oamenilor care vedeau în El o înzestrare excepțională, care minuna pe mulți.

Tot aici avem și ultima mărturie care ne amintește de bătrînul lemnar din Nazaret.

Tăcerea desăvîrșită ce se întinde asupra lui în timpul activității mesianice, ne face să credem, fără îndoială, că Iosif a murit mai înainte ca Iisus să fi împlinit treizeci de ani, cînd se botează și iese în public pentru propăvăduirea noii Evanghelii.

Fecioara Maria a luat parte aproape tot timpul la activitatea Mîntuitorului. La nunta din Cana Galileia, unde Iisus săvîrșește cea dintîi minune, prefăcînd apa în vin, a spus celor de față: „Faceți tot ceea ce va spune El".

Cînd Iisus trece prin Betania și e întîmpinat de Marta și Maria, îndoliate de moartea lui Lazăr, rugămintea plină de durere și credință găsește un ecou adînc în inima Fecioarei. Iisus o înțelege, sufletul i se întristează, ochii varsă lacrimi pe mormîntul prietenului și apoi îl învie.

Alături de Iisus și de ucenici, ascultă osanalele poporului evreu care-i pregătise o intrare împărătească în Ierusalim în vremea paștelui mozaic.

Alături de Iisus și cu aceiași ucenici — din care lipsește doar cel cu arginții — primește strigătul fără milă, plin de ură și de dorința răzbunării: „răstigniți-l, răstigniți-l".

După Cina cea de Taină, Iisus trădat de Iuda, e judecat și osîndit la moarte. Chinuit, batjocorit, suie pe Golgota ducîndu-și o bucată de vreme crucea răstigni-

rii. Cineva îi ajută. Din trupul biciuit de nemernicia însoțitorilor, sîngele picură. Mama Sa, Fecioara Maria cu inima sfîșiată de durere, cu ochii înecați în plîns, privește cu amărăciune și nu pricepe de ce Fiul Său s-a învrednicit de atîta ură din partea evreilor!

Totul s-a sfîrșit. Pe cruce, Iisus își trimite un ultim gînd spre Mama Sa cu sufletul copleșit de suferință: „Ioane, iată Mama Ta".

Drama golgothiană își închide Taina, un mormînt de piatră cuprinzînd într-însul pe Acela ce cuprinde și ține toate în Sine.

Trei zile mai tîrziu, Maria Magdalena îi spune că „Iisus cel îngropat s-a sculat precum a zis mai înainte".

Durerea dispare. Într-un moment de iluminare divină, Fecioara pătrunde taina cuvintelor lui Iisus rostite cu atîția ani în urmă: „Au nu ați înțeles că întru cele ale Tatălui Meu mi se cade să fiu?".

Destinul Mariei se împlinise. Cea plină de dar, cea mai slăvită decît Heruvimii și decît Serafimii, într-o frumoasă zi, senină ca însăși sufletul ei fără prihană, își încredință duhul în mîinile Fiului lui Dumnezeu și al ei, înconjurată de apostolii cu care întovărășise pe Iisus timp de trei ani și jumătate. Unul din ei — Luca —, meșter în ale picturii, îi păstră chipul curat într-o icoană.

De acum o vor ferici toate neamurile, iar mamele o vor ruga cu căldură și dragoste pentru fericirea și mîntuirea copiilor lor, ca una ce a fost aleasă a fi împăciuitoare între Dumnezeu și lume.

Prin ea, dumnezeescul s-a umanizat, iar omenescul s-a îndumnezeit, primind sfințenie și harul Duhului Sfînt.

Dincolo de ceruri, Fecioara și Maica neamului omenesc se roagă și mijlocește îndurare pentru păcatele noastre. Prin rugăciunile Sale către Fiul Său prea iubit, cere ajutorare și milă pentru acoperirea vălului negru ce-apasă sufletele noastre.

În ruga ei pentru noi se amestecă toată duioșia și se topește întreaga iubire a unui suflet fără prihană, mai cinstită „decît heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decît serafimii".

MARIA MAGDALENA

Cinci orășele, despre care omenirea va vorbi ca despre Roma, sau antica Atena, erau împrăștiate în vremurile biblice contemporane lui Iisus, pe locul ce se întinde de la satul Medjeol pînă la Tell-Hurn, din care azi nu mai avem decît cîteva colibe. Un fel de ruine destul de monumentale. Din cele cinci orașe Magdala, Dalmanuta, Capernaum, Betsaida și Chorasim, azi numai cel dintîi se poate regăsi cu siguranță și asta numai datorită — poate — pasiunii pe care Maria din Magdala sau Magdalena a avut-o pentru Iisus.

Trei sau patru galileence foarte devotate, însoțeau pretutindeni alături de apostoli, pe Iisus.

Una din ele a fost Maria Magdalena, care a făcut atît de faimos în lume numele sărăcăciosului ei sat — Magdala — dar care, pare să fi fost o ființă extrem de exaltată, căci Mîntuitorul, vindecînd-o odată, scoate dintr-însa șapte draci.

Faptul impresionă mult pe anonima femeie a orășelului Magdala și drept recunoștință ea a rămas credincioasă pînă la moarte lui Iisus, iar în noaptea învierii, e cea dintîi care-l vede și care nu-l recunoaște. Și în afară de Maria Magdalena, mai era Ioana, soția lui Cuza, unul dintre intendenții lui Antipas, Suzana și altele pe care biserica le cinstește cu numele de „purtătoarele de mir".

Maria Magdalena s-a născut în orășelul Magdala, din jurul lacului Ghenizaret. A fost fiica Sirianului Teofil și al evreicei Eucharis, din care cauză Maria a primit două educații și două religii. Sufletul ei s-a format în mijlocul naturii acestui orășel, cu împrejurimile sale mult iubite de evreul de pretutindeni. După moartea tatălui său se mută în orășelul Betania situat în jurul Ierusalimului,

unde găsește o atmosferă cu mult mai puțin păgînă decît în Magdala. Împrejurimile au un aspect mai religios și mai curat evreiesc, care vorbește de istoria și faptele poporului său. La apus, în partea muntelui Moabit, se văd Ierichonul, Iordanul și Marea Moartă; ceva mai aproape, sînt sfintele morminte... dincolo Betleem — orașul nașterii lui Iisus — acolo cîmpia Boaz... aci, dincolo, pretutindeni găsește ceva care-i amintește de înțeleptul Solomon, de proorocul David, de judecătorii sau regii poporului evreu.

Crescută în spiritul a două concepții — grecești și ebraice — eternitatea lumii de dincolo se balansa în mintea Magdalenei între o împărăție a lui Abraham și mitologia Olimpului, amenințătoare cu legendara corabie a lui Charon și Cerberii din poarta Tartarului. În același timp, pe pămîntul Iudei, Cineva dezlega întrebările Mariei din Magdala — pentru ea și totodată pentru toți: — „Eu sînt Învierea și viața... Cel ce crede în Mine, viu va fi"...

Cuprinsă de nostalgie, Magdalena se întoarce în Magdala, orășelul pe care l-a iubit atît de mult, acolo unde își petrecuse anii liniștiți ai unei copilării senine, acolo unde iubea lacul, muntele, pescarii, florile și păsărelele cu cîntecele lor, își plimbă pașii și-și poartă gîndurile pe ruinele orașului, lăsînd să se furișeze lacrimi de melancolie pe vraja lor.

Dar orășelul Magdala, e plin de petreceri și veselie; oamenii curții lui Irod, ofițerii romani și ai împăratului organizează serbări pompoase, de la care nu se dau în lături nici femeile orașului și nici Maria Magdalena.

Aceste petreceri îi deschid un nou orizont: fastul serbărilor o uimește, muzica îi răscolește întreaga fire și gîndurile evocă pe cineva care să-i alunge singurătatea și melancolia.

Căsătorită, Maria Magdalena, nu gustă prea mult din fericirea căminului. Viața ușoară, în a cărei ispită căzuse, o atrăgea tot mai mult în tavernele militarilor. Căsnicia dispăru de la sine, complăcîndu-se tot mai mult și tot mai aproape într-o goană după fericirea visată.

Teatrele, băile publice, festivitățile de la Curtea Împăratului, viața amoroasă de pe marginea Tiberiadei în tovărășii ciudate, ar putea vorbi de această inimă de

femeie, chinuită de setea unei dragoste adînci, puternice și de veșnica ei nemulțumire în ceea ce cerea vieții.

Mai tîrziu o dezamăgire amară îi umbrește sufletul și un zîmbet plin de tristețe i s-a crispat pe gură. Maria înfrîntă și bolnavă de setea de viață ușoară, se simte singură, părăsită.

A iubit atîta, dar astăzi nu mai are pe nimeni. Anii au trecut unul cîte unul ca un vis și nopțile fără somn au îmbătrînit-o înainte de vreme.

O prietenă din copilărie îi vorbește cu teamă, de un prooroc, despre care auzise și ea. „Să mergem să-l vedem", a îndemnat-o ea, dar Maria tot nu pășește. În singurătatea gîndurilor sale, se pare că cineva uneori o caută și o cheamă.

Iisus trecuse prin Magdala spre Capernaum, dar nu trecuse pentru ea. Minunea din Cana-Galileei — cale de o jumătate de zi de la Magdala — aduce parcă o schimbare în viața ei. Conștiința o mustră, trecutul o supără și o nouă nădejde îi umple inima în așteptarea Marelui Prooroc.

Iisus, însoțit de apostoli și urmat de mulțimea credincioșilor, se îndreaptă spre Nazaret. Magdalena aude și așteaptă cu nerăbdare întoarcerea Sa. Zilele-i păreau ani... așteptarea tot mai chinuitoare.

Într-adevăr, la înapoiere — Iisus care știa de această dorință a Magdalenei — se întoarce prin Magdala. Cărturarii și fariseii îl invită în casele lor, spre a avea înalta cinste să aibă ca oaspete pe Iisus, pe de o parte, iar pe de alta, spre a-L prinde în cuvînt potrivit dușmăniei cu care ei priveau pe Acela care venise să plinească legea.

Dar Magdalena, femeie păcătoasă cum ar putea să-L primească?... Și cu toate acestea inima ei îl simțea atît de mult și de aproape și ceva tainic îi spunea sufletului: „îndrăznește".

În aceste împrejurări, unul din fariseii poporului evreu are cinstea ca Mîntuitorul să prînzească în casa sa. Maria Magdalena, care Îl urma de aproape, se strecură printre mulțime și izbuti să intre în casa fariseului tocmai cînd Iisus se așezase la masă. „Și ținîndu-se dinapoi, lîngă picioarele lui Iisus și plîngînd, a început să ude cu lacrimi picioarele Lui și cu părul capului ei să le șteargă.

Și săruta picioarele Lui și le ungea cu alabastru de mir", spune evanghelistul.

Scena aceasta însă, pe cît de sinceră, pe atît de duioasă, umplu de mirare și indignare pe stăpînul casei Simion și zise: „Acesta dacă ar fi prooroc, ar ști că femeia aceasta este păcătoasă".

Iisus care citise în sufletul Mariei toată drama păcatului, pentru care vărsa atîta umilință, părere de rău și sinceritate, alături de deplina ei întoarcere, găsi minunatul prilej de a o scuti de unele cuvinte aspre, ce i-ar fi putut adresa, cel dintîi fariseul Simion, și zise:

— „Un cămătar avea doi datornici: unul cu cinci sute de dinari, iar celălalt cu cincizeci. Dar ei neavînd cu ce să plătească, i-a iertat pe amîndoi. Spune-mi acum care din ei îl va iubi mai mult".

— Desigur cel căruia i-a iertat mai mult, a răspuns Simion.

— Drept ai judecat, a adăugat Iisus.

Și îndreptîndu-se către Maria Magdalena, a continuat:

— „Vezi pe femeia aceasta? Am intrat la tine în casă, dar apă de spălat picioare nu mi-ai dat; ea, însă, cu lacrimile ei mi-a udat picioarele și cu părul ei mi le-a șters. Am intrat în casă la tine, dar nu m-ai sărutat. Ea însă, de cînd am intrat, n-a încetat să-mi sărute picioarele. Capul Meu cu untdelemn nu ai uns; ea însă cu mir de alabastru mi-a spălat picioarele. De aceea păcatele ei cele multe iertate să-i fie, căci mult a iubit și cine iubește puțin, puțin i se iartă."

Și îndreptîndu-se către Maria a zis:

— „Iertate-ți sînt păcatele tale femeie, căci mult ai iubit și mult ți se iartă" —, a încheiat Iisus ca o sentință Dumnezeească.

De acum Maria Magdalena nu vede în viață decît un singur țel și nu are decît o singură datorie: recunoștință pentru Iisus. Rămînînd o femeie onestă și plină de evlavie pentru Iisus, trece alături de celelalte femei, care-i slujeau Lui. Ea se simte atît de mult legată de El, că atunci cînd Iisus își vestește patimile și vorbește de moartea Sa, sufletul ei rămîne cernit de durere și nu se sfiește uneori să ceară a înțelege și ea „cum poate fi aceasta?".

Cînd în Vinerea Patimilor Iisus își dă duhul pe Cruce — în fața unei mulțimi inconștiente răzvrătită contra Lui — e greu de bănuit starea în care se găsea Maria Magdalena. Orice hulă, orice strigăt de dispreț și batjocură, pe care lumea ar arunca petrecînd pe seama muribundului, era un nou prilej de adîncă durere pentru sărmana inimă a Mariei din Magdala.

Sub ochii ei plini de duioșie și dragoste din care poate abia se mai găsea izvorul sec al unor ultime lacrimi, acela pe care-l iubise atîta și de la care primise chezășia mîntuirii sale, își dă duhul în strigătul mulțimii înnebunite de plăcerea batjocurilor lui Iisus.

Sub ochii ei — și a celeilalte, Maria — Iosif din Arimateia, înfășoară cinstitul trup al Lui Iisus în giulgiu de in curat punîndu-l în propriul său mormînt, săpat în piatră.

De acum Maria Magdalena, cu sufletul îndoliat, dar cu puternica credință că El va învia, își face ultima pioasă datorie: de a aduce mir la mormîntul Său. Tîrziu, sîmbătă noaptea, cînd se lumina de ziua I-a a săptămînii, Maria Magdalena și celelalte mironosițe au venit să vadă mormîntul. Dar cînd au zărit piatra rostogolită și mormîntul gol, o teamă le-a cuprins.

— Unde e Iisus, au întrebat cu nedumerire mironosițele femei.

— A înviat, a răspuns un înger îmbrăcat în haine albe și arătîndu-se Iisus pe care ele Îl iau drept grădinarul mormintelor, le spune:

„Duceți-vă de grabă și spuneți ucenicilor că Iisus a înviat din morți și va merge înaintea voastră în Galileia unde îl veți vedea".

După înălțarea lui Iisus, Maria Magdalena se retrage în singurătate, petrecîndu-și tot timpul, — aproape 30 ani, după cîte s-ar putea spune — în rugăciune, zdrobindu-și inima în lacrimi și durere, ca o pocăință tîrzie a unei tinerețe zdruncinată, greșită și rău înțeleasă.

... Maria Magdalena, bolnavă, slăbită, își trăiește ultimele zile. Amintiri duioase, crîmpeie dintr-o viață zbuciumată îi apar pe valul întunecos al minții care-i împăienjenește ochii ca o ultimă suflare în agonia celor din urmă clipe. Glasul proorocului, căruia acum trei decenii îi săruta picioarele și le spăla cu părul capului ei,

îi răsună ca un ecou îndepărtat, blînd și dulce: „Femeie, iertate-ți sînt păcatele tale, căci mult ai iubit, mult ți se iartă". O mînă rece îi închide pleoapele; gura a amuțit într-un zîmbet de ființă împăcată cu sine însăși și sufletu-i zboară spre cer către Acela pe care odată îl iubise atît de mult.

... Pilat, procuratorul Iudeei (26—36 p. H.) întîlnește la bătrînețe un vechi prieten cu care petrecuse odată la Ierusalim. Sub povara anilor, ei își mărturisesc impresii și amintiri despre poporul evreu ostil romanilor, despre neînțelegerile iudeilor, care uneori îi cereau condamnarea vreunui nenorocit, a cărui crimă el nu o găsea.

Sub vraja unui pahar de Palermo, amintirile se desfășoară mai ușor și evocarea lor pare mai plină de farmec. Aelius Lamia, care de abia a început să încărunțească, recheamă amintirile ce i le-au lăsat femeile frumoase ale Siriei și îndeosebi ale unei femei de o frumusețe neîntîlnită: o dansatoare evreică, dar care în mișcările lascive ale corpului său mlădios îl atrăgeau în fiecare seară într-o tavernă a Ierusalimului.

„Îmi plăceau dansurile ei barbare, cîntecul ei puțin răgușit și totuși atît de plăcut, mirosul ei de tămîie, parfumul ce răspîndea trupul și tinerețea ei, și privirea ochilor cu reflexe metalice. O urmam pretutindeni și mă simțeam fericit. Mă strecuram în ceata de rînd a ostașilor, a scamatorilor și a vameșilor, în tovărășia cărora o găseai adeseori. Într-o zi dispăru și nu o mai văzui. Am căutat-o prin străzile ce duc spre Tiberiada și prin tavernele unde obișnuia să petreacă, dar n-am găsit-o. Era mai greu să mă dezvăț de ea, decît de un vin grecesc. Cîteva luni mai tîrziu aflai, din întîmplare, că se alipise de bunăvoie de o mulțime de bărbați și de femei ce însoțeau pretutindeni pe un tînăr galilean, făcător de minuni.

— „Mai ții tu minte Pontius cum arăta ea?" întrebă într-un tîrziu, cu ochii pierduți în zare, prietenul Lamia.

— „Maria Magdalena! Cine crezi că o poate uita așa ușor pe frumoasa sălbatică din Magdala, răspunse furat de gînduri fostul procurator al Iudeiei. Prietenii tăcură o clipă, frămîntați parcă de aceeași poveste. Apoi Aelius Lamia continuă:

— „Acest galileian punea lumea să-i zică Iisus Nazarineanul și nu știu pentru ce crimă a fost osîndit. Pontius, îți mai aduci aminte de omul acesta?".

Pontius Pilat încreți sprîncenele, ducîndu-și mîna la frunte, ca și cum ar fi vrut să-și amintească și după cîteva clipe de dureroasă tăcere șopti:

— „Iisus, Iisus Nazarineanul?... Nu-mi mai aduc aminte de dînsul prietene Lamia"...

Au trecut de atunci două mii de ani!

Frumoasa sălbatică, dansatoarea din Magdala își doarme liniștită viața, căreia mult i-a închinat, dar care nu-i dăruise decît durere și neliniște.

Iar astăzi, Maria Magdalena cu sufletul și cu trupul curat își doarme somnul de veci în cea mai solemnă pace și fericire că iubirea ei i-a dat cel mai frumos dar — Împărăția Cerurilor —, către care ochii ei blînzi privesc din umbra unei sălcii plecată peste un mormînt necunoscut, neștiindu-se poate că este al „dansatoarei din Magdala".

CINA DE TAINĂ

În dimineața aceea de April, Ierusalimul strălucea în lumina soarelui de primăvară; zvonul prinderii lui Iisus și neliniștea cărturarilor evrei apăsau chinuitor pe umerii sărmanului popor ales, încă de pe acum. Pe la răspîntii de uliță, scribi rătăciți se întîlneau cu cetățeni pașnici în alte împrejurări și schimbau cîteva cuvinte, bucurîndu-se în ascuns de prinderea lui Iisus.

În aer plutea mirosul proaspăt de primăvară, pe care cărturarii și mai marii sinagogii o simt mai puțin ca altădată.

Iisus se strînge cu apostolii pentru cea din urmă oară, înainte de patimi și înviere. Voia să-i vadă pe toți la un loc acum și mai ales pe Iuda. Știa că va muri și că a treia zi va învia; de aceea ține să lase ucenicilor iubiți cea mai sfîntă amintire, împărtășindu-i cu însăși trupul și sîngele Său.

„Pe cînd ucenicii mîncau — zise evanghelistul —, a luat Iisus pîine și binecuvîntînd-o, a frînt-o și a dat-o ucenicilor zicînd: „luați, mîncați, acesta este trupul Meu." Și luînd și paharul și binecuvîntîndu-l, l-a dat lor zicînd: „Beți dintru acesta toți, acesta este sîngele Meu al legii celei noi, care se varsă pentru mulți, spre iertarea păcatelor. Aceasta s-o faceți spre pomenirea Mea".

Apostolii se împărtășesc pe rînd, afară de Iuda. Ioan, ucenicul lui Iisus își ținea capul pe pieptul Învățătorului, cînd spuse: „Și unul dintre voi mă va vinde".

Acestea se petreceau la Cina cea de Taină — în Joia cea Mare, seara, — adică cu o zi înainte de Paștele iudaic și chiar în noaptea în care avea să fie prins de cel de-al doisprezecelea apostol în grădina Ghetsimani.

Apropiindu-se Paștele iudaic, ucenicii au venit la Iisus și l-au întrebat: „unde vrei să-ți gătim Paștele?". Și răspunzînd El lui Petru și Ioan, le-a zis: „Iată, cum veți intra în cetatea Ierusalimului, vă va întîmpina un om aducînd un vas de lut cu apă. Mergeți după el, în casa unde va intra și ziceți stăpînului casei: „Învățătorul zice: unde să mănînc paștele cu ucenicii mei? Și vă va arăta un foișor mare așternut. Acolo să gătiți. Și mergînd, ei au aflat precum le-a zis și au gătit Paștele".

Aceasta era cu o zi înainte de Paștele iudaic. Solemnitatea junghierii mielului pascal se făcea în seara zilei de 14 spre 15 Nisan, iar zilele azimelor începeau de a doua zi, adică de la 15 Nisan și țineau șapte zile, adică pînă la 21 Nisan. Prin urmare, instituirea Cinei de taină a avut loc în seara zilei de 13 spre 14 Nisan și ca atare Iisus n-a prăznuit atunci paștele iudaic și n-a mîncat nici azimă.

A doua zi după ce Iisus a fost prins, a fost dus de dimineață de la arhiereul Caiafa, în divan, „dar iudeii n-au intrat ca să nu se spurce, ci să poată mînca Paștile", pretoriul fiind instituție păgînă pentru evrei.

Pe de altă parte Ioan spune că „Iisus se găsea în Betania cu șase zile înainte de Paște, oprindu-se în casa lui Simon Leprosul, unde Maria i-a uns picioarele cu mir de mult preț spre nedumerirea lui Iuda. Aceasta înseamnă că Cina cea de taină a avut loc în seara zilei de 13 spre 14 Nisan, adică Joi.

Se știe de altfel că intrarea triumfală a lui Iisus în Ierusalim a fost într-o Duminică în ziua de 9 Nisan. În ziua de 8 Nisan fusese în Betania. A doua zi — avînd în vedere cele șase zile dinainte de Paște, cînd Iisus se găsea în Betania — alungă pentru a doua oară pe negustătorii și zarafii din templu. A treia zi Marți, adică 11 Nisan, Iisus blestemă smochinul neroditor în drumul din Betania, unde rămăsese noaptea, spre Ierusalim.

A patra zi, Miercuri 12 Nisan, Iisus se întîlnește cu saducheii care îl întrebară dacă există o înviere a morților; fariseii îl ispitesc dacă se cuvine să dea tribut Cezarului, iar Iisus îi întrebă pentru care motiv David numește pe Mesia Domn; iar un cărturar vrea să știe care este cea mai mare poruncă din lege.

Tot astăzi, Iisus mustră cu asprime pe cărturari și fariseii pentru vicleșugul și necredința lor; prezice dărîmarea Ierusalimului, vorbește despre a doua Sa venire și

le spune ucenicilor: „Știți că peste două zile va fi Paștele și Fiul omului va fi dat să se răstignească".

Paștile fiind peste două zile, înseamnă că a fost Sîmbătă sau Vineri seara. Ori Vineri, deci în ajunul Paștelui, Iisus a fost condamnat și răstignit, după ce cu o zi înainte — adică Joi — instituise Cina cea de Taină.

„Pregătirea Paștelui" cu care fuseseră însărcinați Petru și Ioan, nu consta din junghierea mielului pascal (căci aceasta ar fi însemnat însăși prăznuirea), ci din „îndepărtarea din casă a orice prisos de pîine dospită, afară de aceea care trebuia să fie mîncată în seara aceea și a doua zi la prînz". Prin urmare, în seara aceea se mînca pîine dospită, iar nu azimă, care se mînca numai după ce se frîngea mielul pascal și nici într-un caz mai înainte.

Pe de altă parte, Iisus după ce spuse ucenicilor că „cel ce vrea să fie mai mare să fie slugă tuturor", spălă pe rînd picioarele tuturor ucenicilor Săi, ca semn al unei neprecupețite iubiri din partea Stăpînului. Dacă spălarea ar fi avut loc în vreme ce s-ar fi serbat Paștile iudaic, înseamnă că ucenicii ar fi călcat peste un obicei vechi și păstrat cu multă sfințenie: în amintirea fugii din Egipt ei păstrau sărbătoarea Paștelui, purtîndu-și încălțămintea în picioare, avînd mijlocul încins și toiag în mînă, ca și cum ar fi fost gata de călătorie.

Plecarea lui Iuda în timpul Cinei și în miez de noapte, înseamnă că ucenicii și Iisus în nici un caz nu serbau Paștele: după datinele iudaice nimeni nu putea părăsi încăperea în care mîncase Paștele, pînă a doua zi dimineața. La rîndul lor, ucenicii cred că „Iuda plecase să cumpere cele ce ar mai fi fost de trebuință pentru sărbătoare", ceea ce înseamnă iarăși că sărbătoarea Paștelui încă nu sosise.

Plecarea lui Iisus în aceeași noapte și ducerea cu cei trei ucenici în grădina Ghetsimani ca să se roage... și venirea lui Iuda însoțit de cărturari sinedriști, preoți și servitori ai templului, ca să-l prindă pe Iisus, dovedește că încă nu era Paștele iudaic; altminterea sărbătorirea ospățului pascal nu le-ar fi îngăduit această ieșire decît a doua zi dimineața.

Iudeii însoțiți de ostași și de Iuda, vin înarmați ca în vreme de război și-l prind pe Iisus în Ghetsimani, ceea ce înseamnă că încă nu era Paștele, căci în zilele de Sîm-

bătă și sărbătoare nu aveau dreptul să poarte arme decît pentru a se apăra. Ori aceștia erau o ceată de răzvrătiți, care pornesc contra unuia singur, față de ucenici nemanifestînd deocamdată nici o dușmănie.

Iisus e prins, judecat și răstignit Vineri. Ori toate acestea nu puteau avea loc în ziua de Paște, întrucît după practica iudaică nu s-ar fi putut judeca cineva în zi de sărbătoare.

În timpul procesului, Pilat — strateg și viclean judecător — își amintește că potrivit unui obicei iudaic se elibera unul din cei ce urmau să fie judecați și condamnați la moarte. Aceasta era în amintirea eliberării poporului Israel din robia babilonică. Cu acest prilej, Pilat liberă pe Varava.

În drum spre Golgota, Iisus își duce singur crucea pe care urma să fie răstignit. Ostașii întîlnesc pe Simon Cireneanul pe care-l silesc să poarte mai departe crucea, de acolo de unde Iisus, frînt de oboseală nu o mai putu purta. Ori Simon Cireneanul venea de la cîmp, ceea ce însemna că evreii se găsesc într-o zi de lucru, în ajunul Paștelui, nu în însăși ziua de Paște.

Femeile mironosițe pregătesc aromatele în ziua de Vineri cînd a fost răstignit și înmormîntat Iisus, ceea ce înseamnă că Paștele iudaic încă nu sosise, Vineri fiind ziua de pregătire pentru sărbătoarea ospățului pascal.

Ca atare, Iisus nu sărbătorește Paștele iudaic — ci un paște special pentru creștini — și nu întrebuințează nici azimă, ci pîine dospită, Paștele Iudeilor căzînd Sîmbătă 15 Nisan, iar zilele azimelor începeau din prima zi a Paștelui, adică din seara zilei de 14 Nisan și dura șapte zile. E clar deci, că instituirea Cinei de taină s-a făcut cu pîine dospită, aluatul dispărînd din întrebuințare de abia în prima zi a sărbătorii pascale. Pe de altă parte, Cina cea de Taină avea să fie pentru toate timpurile și la toate neamurile: ca atare, azima nu avea nici un rost, ea fiind legată numai de amintirile și istoria poporului evreu.

Practică instituită de însăși Iisus la Cina de Taină ea și-a păstrat continuitatea în aceeași formă și cu aceleași elemente, numai în sînul bisericii noastre drept credincioasă tradiției și învățăturii Sale.

„Atunci cînd paharul amestecat și pîinea frîntă primesc cuvîntul lui Dumnezeu, se face euharistia trupului

și a sîngelui lui Hristos, căci înainte de sfințire potirul este plin cu apă și vin, dar după ce lucrează cuvintele lui Iisus, se face în însăși sîngele Său, prin care s-a răscumpărat lumea".

Adăugarea de apă la vinul ce se aduce pentru jertfa fără de sînge, se face întru aducerea aminte a sîngelui amestecat cu apă care a curs din coasta lui Iisus pe dealul Căpățînii, cînd unul din ostași luînd sulița, a împuns coasta Sa.

Taină mai presus de celelalte taine, Cina de Taină rămîne misterul cel mai scump nouă, Iisus prin prezența Sa sub chipul pîinii și al vinului, găsindu-se într-o continuă întrupare pentru răscumpărarea noastră. „Pîinea pe care Eu o voi da lumii pentru viața ei — zice Iisus — trupul Meu este, iar cel ce mănîncă trupul Meu și bea sîngele Meu, are viață veșnică, căci acesta e trupul și sîngele prin care se stabilește Legea cea nouă a lui Dumnezeu".

Iisus e prezent în mod real și minunat sub forma vinului și a pîinii, avînd însuși trupul cu care s-a născut din Fecioara Maria și a pătimit pe Golgota. „După cum în natura fizică pîinea se transformă prin mîncare, iar vinul și apa prin băutură în trupul și sîngele celui ce le mănîncă și bea și nu-i devin un al doilea trup pe lîngă cel ce-l avea înainte, tot astfel pîinea punerii înainte, vinul și apa, se prefac prin invocarea și coborîrea Sfîntului Duh, în chip supranatural, în trupul și sîngele lui Iisus și nu mai sînt două trupuri, ci unul și același", fără a se pune problema asemănării între asimilarea hranei și prefacerea elementelor euharistice.

Revărsîndu-se din belșug bunurile spirituale și harurile divine, omul tinde spre desăvîrșirea vieții, pregătindu-l cu nezdruncinată speranță pentru nemurire și veșnicie în împărăția lui Iisus.

Aducînd o fericită împăcare între om și Dumnezeu, Cina de Taină poartă stigmatul permanentei împărtășiri a iubirii cu care Cerul a îmbrățișat pămîntul din însăși momentul creației.

LACRIMILE LUI IISUS

Plînsul — izvor ascuns al durerilor umane — poartă în sine tot ceea ce poate fi mai curat în plămada ființei noastre, rămînînd manifestarea cea mai sinceră a unor triste adesea înăbușite și dovada mărinimoasă a sufletului în clipa în care jertfește cu duioșie și sinceritate cîteva lacrimi amare, ca o ușurare a unui zbucium interior, copleșit de aripile de plumb ale unei melancolii mistuitoare.

Iuda plînsese cu durere — un plîns mut — în noaptea trădării, dar plînsul său nu a adus căința plină de puritate a lui Petru, care cu o noapte mai tîrziu, după întreita lepădare de Iisus, plînsese cu amar în curtea lui Caiafa. Lacrimile nestăpînite ale păcătoasei i-au adus o rază de mîngîiere, frîntă din bunătatea divină a lui Iisus.

Dar dacă Iisus, ca om și Dumnezeu, a cunoscut plînsul nostru, nu știu cărui mister s-ar putea explica aceasta, poate, decît nemărginitei Sale iubiri și bunătății cu care l-a înțeles pe om. Într-adevăr, Iisus ca Dumnezeu, dar mai ales ca om, nu putea să nu se înduioșeze în fața durerii omenești, pe care o întîlnise în Capernaum la sluga sutașului Corneliu, la fiica văduvei din Nain, sau pe marginea Tiberiadei, în Ierusalim, sau pe marginea lacului Betesda.

Lazăr, fratele Mariei și al Martei, Lazăr acela pe care Iisus îl iubea atît de mult, se găsea în proaspătul mormînt numai de patru zile. Evanghelistul Ioan, istoricul acestei duioase iubiri din partea lui Iisus, ne spune astfel:

„Era un om anume Lazăr, care era bolnav în Betania, în tîrgușorul Mariei și Marta, sora ei. Maria era aceea care a uns cu mir pe Domnul și i-a șters picioarele

cu părul ei, iar Lazăr, care era bolnav, era fratele lor. Deci cele două surori, trimiseră la Iisus să-i spună: „Doamne, acela pe care îl iubești, este bolnav".

Iisus auzind aceasta, zise: „Această boală nu este pentru moarte, ci pentru mărirea lui Dumnezeu, pentru ca Fiul lui Dumnezeu să fie preamărit prin ea. Căci Iisus iubea pe Marta și pe sora ei și pe Lazăr.

Și cînd află că Lazăr este bolnav, El rămase acolo două zile și apoi zise ucenicilor: „Să mergem din nou în Iudeia".

Ucenicii îi răspunseră: „Învățătorule, Iudeii caută să te omoare cu pietre și Tu vrei să mergi din nou acolo?". Iar Iisus le răspunse: „nu sînt oare douăsprezece ore într-o zi? Dacă cineva merge în timpul zilei nu se împiedică, fiindcă e lumină în această lume. Dar dacă merge noaptea se împiedică, căci nu mai e lumină într-însa".

Apoi Iisus adăugă: „Lazăr, prietenul nostru doarme; mă duc deci să-l deștept din somnul lui". Dar ucenicii îi spuseră: „Doamne, el se face bine, fiindcă doarme" Ori Iisus înțelesese despre moartea lui, iar ei despre somnul obișnuit. Atunci Iisus le spuse: „Lazăr a murit. Și mă bucur pentru voi, că nu am fost acolo, pentru ca să credeți. Să mergem la el". La aceasta, Toma numit Geamănul zise: „Să mergem și noi să murim cu el".

Așadar veni Iisus și cînd sosi, erau deja patru zile de cînd Lazăr fusese pus în mormînt, în marginea Betaniei, departe de Ierusalim, la numai cincizeci de stadii.

„Iar Marta aflînd de venirea lui Iisus, alergă întru întîmpinarea Sa; iar Maria ședea jos în casă, plîngînd. Marta zise lui Iisus:

— „Doamne, de ai fi fost aici, fratele nostru n-ar fi murit".

Plînsul femeilor cernite de durerea pierderii fratelui lor pe de o parte, iar pe de alta, adînca lor credință că dacă Iisus ar fi fost acolo n-ar fi murit, au mișcat mult inima divinului Învățător.

— „Fratele tău va învia", răspunse Iisus.

Marta îi zise: „Știu că va învia, în ziua cea de apoi".

Iisus adăugă: „Eu sînt învierea și viața. Cel ce crede în Mine, viu va fi, chiar dacă a murit".

În clipa aceea Iisus își aminti de durerea lui Iair, de plînsul văduvei din Nain și al centurionului Corneliu. Apoi întrebă:

— Unde l-ați pus?

— „Doamne, vino și vezi" . . .

. . .„Și văzîndu-l Iisus, atunci a lăcrimat" . . .

Inima lui Iisus în toată liniștea ei cu care privea totul, simți în astfel de împrejurări toate duioșiile iubirii și-l fac să aline durerile celor rămași în urmă. Plînsul Său e plînsul pentru tristețea celor din viață, e plînsul pentru iubirea celor plecați din viață. Roua lacrimilor — cele mai pure din întreaga lume — s-a desprins năvalnic brăzdînd fața lui Iisus, întristat de moartea prietenului Său. O taină ce trece dincolo de firea omenească și de putința înțelegerii minții noastre, a strivit lacrimi la moartea unui prieten. E dragostea Divinității pentru neființa noastră? E sentimentul divin în fața durerii omenești? Sau e chezășia Sa, că asemenea lui Lazăr, prietenul Domnului, și noi vom învia? Iisus plînge în casa prietenului Său, în care poposise de nenumărate ori, simbol al unei iubiri ce se înfiripase în sufletul lui Lazăr și în inima Învățătorului său.

„Lazăre, vino afară", spuse Iisus.

Și Lazăr ieși cu mîinile și picioarele înfășurate în pînza și marama cu care fusese înmormîntat.

Iisus nu vrea să spună că învie morții, ci numai că-i trezește dintr-un somn mai adînc decît somnul obișnuit, în fața plînsului celor pe care-i iubește, prieteni ai Săi și ai împărăției Cerești. Iisus vorbise cu Marta, plînge cu Maria și acum îl învie pe Lazăr, ca o dovadă a celei mai prețioase iubiri și prietenii pe care El a avut-o pentru cei trei frați din Betania.

În preajma sărbătorilor Paștelui evreiesc, Iisus suit pe un asin, mergea spre Ierusalim în tovărășia ucenicilor. Călătoria Sa luase aspectul măreț al unei sărbători menită a-i face o primire triumfală. Întregul popor îl cunoștea, îl văzuse, sau auzise de El sau de învățăturile Lui.

Vestea intrării Sale în Ierusalim a entuziasmat lumea într-un mod cu totul neobișnuit.

— „Iisus vine în Ierusalim", era strigătul de bucurie pe care-l rostea cu înfrigurare fiecare. Tînăr și bătrîn, copil și femeie, ieșise în întîmpinarea Sa, cu ramuri de măslin și stîlpări de finic. Noroadele, în strigăte de efuziune și entuziasm, îi așterneau în cale veșmintele peste

care Iisus trecea, strecurîndu-se prin înghesuiala mulțimii. Strigătele lor se amestecau cu ale ucenicilor care lăudau pe Marele Sărbătorit, neîncetat.

— „Binecuvîntat este Împăratul care vine întru numele Domnului, Osana, Osana, Osana". Fariseii găsesc un nou prilej de învrăjbire, de data aceasta în strigătele ucenicilor.

— „Învățătorule, ceartă-ți ucenicii", spun ei.

— „De vor tăcea aceștia — răspunde Iisus —, pietrele vor striga".

Și fariseii rușinați și neînțelegători, s-au pierdut printre mulțime, cu sufletul tot mai încărcat de dorința răzbunării.

...„Iar cînd a fost aproape și a văzut cetatea Ierusalimului, Iisus a plîns de mila lui", spune evanghelistul.

E plînsul pentru cetatea din care nu va rămîne piatră peste piatră, din cauza neascultării... De cîte ori nu încercase Iisus să strîngă pe fiii lui Israel în jurul Său, așa cum cloșca își strînge puii sub aripi!

E plînsul zilelor de restriște ce vor veni asupra Ierusalimului, care astăzi îl primește cu osanale, iar peste cîteva zile îi va striga: „să se răstignească, să se răstignească".

E plînsul pentru cetatea din care va rămîne doar urma adîncă a unui plug, brăzdată de inspirația lucidă a unui împărat roman și pe fundamentul căreia se va zidi o Aelia Capitolina.

E plînsul pentru ușoara nesocotință a aceleiași mulțimi, care astăzi îi cîntă imnuri triumfale, iar mîine-l va da pe mîna călăilor, preferîndu-l pe Varava.

E plînsul lui Iisus, pentru ruinele Ierusalimului, cetate sfîntă!

Ghetsimani era locul de preferință în care Iisus obișnuia să se roage singur. Sînt momente de adîncă reculegere și curată întărire sufletească, pe care Iisus le trăiește cu adîncă intensitate, în clipele de comuniune cu Tatăl Său din ceruri.

Și după Cina de Taină — cînd spusese că unul din ei îl va vinde, trădîndu-l pentru 30 de arginți — Iisus plecase întovărășit numai de trei ucenici — Petru, Iacob și Ioan — în ceas de noapte, pe muntele Măslinilor, în grădina Ghetsimani, ca să se roage.

Iisus se strecoară printre umbrele măslinilor, spre locul de rugă.

— „Rămîneți aici", le spuse El; priveghiați și vă rugați ca să nu cădeți în ispită".

Iisus se roagă. Umbrele finicilor se împletesc într-o înfrățire duioasă cu cele ale măslinilor. Frunzele lucioase murmură parcă o melodie plină de vrajă, ca într-o șoaptă de litanii. Liniștea nopții se întinde diafană, pînă dincolo de marginile grădinii, unde se pare că rîul Krit șușotește năvalnic vechea poveste că totul trece.

Patimile sînt aproape. Iisus se roagă.

Luna-și picură argintul din mătasea nopții de primăvară, privind tainic în grădina plină de balsam în care Dumnezeul-Om „cu sufletul întristat pînă la moarte", se roagă departe de lume, departe de ai Săi.

În noaptea asta, în grădina Ghetsimani se pare că nu e decît Iisus. Și El se roagă. Patimile sînt aproape. Iisus se roagă. Se temea oare că singur nu ar fi putut soarbe paharul suferințelor ce aveau să-i sîngere numai trupul, dar nu și sufletul? Desigur că nu. Iisus se roagă numai spre a ne arăta că durerea și pătimirile ce ne frămîntă adesea nu le putem îndura fără ajutorul lui Dumnezeu, că singuri, prin noi înșine, amărăciunea suferinței pare mai covîrșitoare.

Iisus se roagă. E rugăciunea pe care numai El o putea împlini, printr-o deplină uitare de sine și perfectă comuniune cu Cerul.

— „Avva Părinte, de este cu putință, fă să treacă de la Mine paharul acesta; nu după cum voiesc Eu, ci după vrerea Ta".

Apostolii, furați de somn și de oboseala nopții, adormiseră. Iisus, întristat, îi mustră cu blîndețe și-i îndeamnă la rugă:

— „Cum de n-ați putut veghea, rugîndu-vă cu Mine?".

Și Iisus, tot mai îndurerat și cu sufletul copleșit de o nouă tristețe din cauza nepăsării ucenicilor, se întoarce la același loc și se roagă din nou. Iisus a voit în clipa aceea tovărășia ucenicilor Săi ca pentru o ușurare, dar nici pe aceasta n-a primit-o, căci discipolii dorm așa de străini de tot ce se va întîmpla.

Luna a rămas parcă o clipă înmărmurită: picături

mari de sînge amestecate cu sudoarea frunții și roua lacrimilor se preling continuu din ochii lui Iisus.

Apoi, luna s-a ascuns o vreme după vîrful măslinilor, lăsînd în urmă un Om care, îngenuncheat și cu mîinile împreunate întinse spre cer, cerea ca sufletul să poată sorbi pînă la adînc paharul amărăciunii și patimilor după voia lui Dumnezeu.

E rugăciunea începutului patimilor Sale spre mîntuirea noastră, întretăiată de plînsul amestecat cu sînge și sudoare.

E plînsul pentru firea omenească furată de somnul păcatelor, fire care nu poate pricepe taina rugăciunii și a lacrimilor din Ghetsimani, vărsate cu prisosință în paharul suferințelor, în fundul căruia se găsea propria noastră eliberare din robia păcatului.

E plînsul iertător pentru mulțimea păcatelor noastre, aducător de întărire sufletească și curățire a inimii adormite de povara mistuitoare a unor pasiuni, ce macină ființa noastră într-un joc de continuă neliniște și zbucium.

...Vor putea simți și înțelege cîndva sufletele noastre taina plînsului din grădina Ghetsimani, căldura lacrimilor și rostul rugăciunii lui Iisus din noaptea aceasta?

Și Iuda... oare înțelesese și el mai mult decît noi taina dumnezeeștilor lacrimi de pe Muntele Măslinilor?...

„NU PRE ACESTA, CI PRE VARAVA"

Duioasă pînă la lacrimi și sublimă pînă în cele mai mici amănunte, drama de pe Golgota e tot ceea ce se poate dărui mai mult de către Divinitate în crugul vremii, pentru mîntuirea celei mai iubite creaturi a Sa: omul. Plină de iubire și iertare, de mîngîiere și de chezășie a însăși învierii noastre, drama de pe Golgota rămîne tot ceea ce poate fi mai curat și mai sfînt din procesul totalei dăruiri a lui Dumnezeu.

Calvarul îngenuncherilor și patimilor de pe Dealul Căpățînii vor rămîne icoana de totdeauna a sufletului nostru, care va suspina în veac peste cascada păcatelor către nostalgia Cerului lui Iisus. Și cînd sufletele noastre, împăcate cu lumea și cu Dumnezeu, vor sfărîma încuietorile păcatului, trecînd prin îngenuncherile Calvarului și jertfind lacrimile patimilor de pe Golgota, vom cade fericiți la picioarele lui Iisus în șoaptă de rugăciune — asemenea lui Dismas — vom spune cu frică și cu dragoste: „Pomenește-mă Doamne, cînd vei veni întru împărăția Ta".

Iisus se găsea în grădina Ghetsimani, unde se retrăsese, ca să se roage pentru cea din urmă oară. Se găsea alături de El, Simion, Iacob și Ioan, cărora le spusese: „prieteni, trist e sufletul Meu pînă la moarte; stați aici și vegheați alături de Mine".

Patimile sînt aproape. Iisus se retrage aici și se roagă. Luna-și picură argintul în foșnetul nopții de mătase. Nimbul divinității tremură în licăriri sfinte deasupra Capului, în timp ce buzele-i murmură în taină cea din urmă rugăciune. E rugăciunea prin care Dumnezeul de pe pămînt vorbește cu Cel din cer despre mîntuirea noastră.

... Murmur de șoapte se aude în noaptea asta în grădina Ghetsimani din Valea Kedronului. Cei trei tovarăși ai lui Iisus, zgribuliți de răcoarea umedă a nopții ațipiseră pe trunchiul unui buștean, cuprinși de somn și oboseală.

— „Au n-ați fost în stare să vegheați cu Mine măcar un ceas?“ — se auzi glasul Său ca o mustrare blîndă, pe care apostolii o prinseră ca prin vis, buimăciți de somn. „Vegheați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită“, adăugă Iisus, cu sufletul copleșit de tristețe, văzîndu-se atît de singur și de părăsit. E singur... singur... mai singur ca niciodată, cufundat într-o singurătate fără margini, nemărginită, ca însăși Dumnezeirea Sa.

Apostolii dorm... orașul plictisit doarme... au adormit pînă și umbrele cedrilor într-o ațipire ce pare atitudinea unui om ce se roagă... poate că ei singuri, doar ei, au auzit taina rugăciunii din noaptea asta...

... În noaptea asta numai Iuda și Caiafa nu dorm... într-o tavernă, undeva, ascunși ca niște ucigași, tocmesc pe Cel fără de preț. Ei și fruntașii neamului teocratic pîndesc la un colț, în întuneric, pe Cel ce se roagă și pentru ei.

E ruga pe care numai El a știut să o scoată dintr-un suflet curat ca însăși divinitatea pe care o avea și dintr-o inimă sfîntă, ca însăși sfințenia cu care se născuse.

E rugăciunea ce face să-i sîngere trupul, fruntea.

Picături mari de sînge pierdute în sudoarea ce i se prelinge de-a lungul feței, cad nestăpînite pe firele de iarbă din grădina Ghetsimani.

— „Avva Părinte, de este cu putință, fă să treacă paharul acesta de la Mine... nu așa cum vreau Eu, ci așa cum este voia Ta“.

... Fîlfîiri roșii de lumini ce se pierd din cînd în cînd la o cotitură de drum, sau în dosul vreunui cedru, apar. Se văd din ce în ce, tot mai aproape... Zgomot înăbușit de pași vînjoși, șoapte de ucigași se apropie tot mai mult odată cu Iscarioteanul care pășește amărît că arhiereul Caiafa abia i-a dăruit pentru asemenea „celebritate în istoria lumii“, numai 30 de arginți.

Cîtă durere și cîtă răscolire de conștiință, spre a-ți putea împăca sufletul cu asemenea rătăcire!

Era o ceată de monștri înarmați ca pe vreme de răz-

boi și mergeau să lupte cu patru oameni, care nu aveau decît două săbii.

Iisus și apostolii sînt înconjurați de ceata prietenilor lui Iuda, care cu conștiința împăcată că-și îndeplinește slujba în schimbul celor 30 de arginți, pășește cu un zîmbet prietenos, ce pare că-l trimite numai lui Iisus.

— „Prietene Iuda, ce ai de gînd să faci? Ai primit să trădezi pe Fiul Omului cu o sărutare?“ — căzu cuvîntul lui Iisus către apostolul Său...

Acela care-i spusese de atîtea ori: „Bunule Învățător“, acela pe care-l scăpase de la înec pe lacul Tiberiadei, acum vine să-l trădeze, printr-o sărutare amară, falsă.

Cît de greu trebuie să fi primit Iisus această sărutare, începutul durerilor și patimilor Sale!

— „Pe cine căutați?“, se adresă Iisus din nou, lor.

— „Pe Iisus Nazarineanul căutăm“.

— „Eu sînt! Dacă pe Mine mă căutați, dați pace celorlalți prieteni ai Mei!“

Petru, înțelegînd că e vorba să prindă pe Învățătorul său, în mînia sa de o clipă, scoase sabia și dintr-o lovitură tăie urechea lui Malhus, servitorul Arhiereului Caiafa.

Iisus nu încuviința mînia lui Petru:

— „Bagă sabia în teacă Petre; cel ce scoate sabia, de sabie va muri. Se cade oare să mă împotrivesc celor pe care Tatăl Meu le-a orînduit?“.

Senin, blînd și cu aceeași liniște de totdeauna, își întinse palmele, pe care trădătorii le legară în grabă cu frînghii grele.

Apostolii privesc cu teamă. Înspăimîntați de a nu împărtăși aceeași soartă cu El, îl părăsesc; doar doi din ei merg în urmă... încet... sînt cei care se vor lepăda de El, în curtea lui Caiafa.

Drama Golgotiană a început!

Ceata de ostași — potrivit planului celor mai mari ai poporului evreu — pornește către palatul preotului Anna, unde se găsea și Caiafa, ginerele său.

Deși noapte, graba lor nu cunoaște margini. Voiau să încheie drama cît mai repede, cît mai sumar. De aceea, Anna începu o judecată pripită. E cea dintîi, după care va urma a lui Caiafa, a lui Antipa și a lui Pilat.

Anna îl ispitește și-l cercetează, ca să se convingă

ce fel de oameni sînt aceia care-i urmează și ce a adus El nou poporului care are „legea lui Moise și a proorocilor".

— „Ce mă întrebi pe Mine?... Întreabă pe aceia care M-au auzit grăindu-le". Răspunsul cade ca o sentință pentru Anna, care știe prea bine în ce constă învățătura Sa. O palmă grea — e cea dintîi — răsună prelung în sala judecății; ecoul se pierde în gol, dar pe fața lui Iisus rămîne o urmă roșie, dureroasă.

E gestul brutal și inconștient al unui servitor.

— „Dacă am vorbit strîmb, spune-Mi cu ce am greșit; dar dacă am vorbit drept, pentru ce Mă bați?..." În sală liniștea grea și apăsătoare se așterne din nou... Anna vede că Iisus nu e vinovat. Dar el se jurase că trebuie să termine cu acest „răzvrătitor" și de aceea cere să fie trimis numaidecît lui Caiafa, care avea titlul oficial și putea cere condamnarea lui Iisus.

Petru și Ioan — fiul lui Zevedei — urmaseră pe dascălul lor pînă la palatul lui Anna. Cel de-al doilea fu lăsat să intre în curte de către un slujitor care-l cunoștea. Mulțumită rugăminții lui Ioan, putu intra și Simon-Petru.

Noaptea era răcoroasă. Slugile se încălzeau în jurul unui foc în curtea palatului. Cineva-l recunoscu... era chiar o rudă a lui Malthus, căruia Petru îi tăiase urechea dreaptă.

— „Oare nu ești unul din aceia ai Celui pe care-l judecă stăpînul nostru?", grăi acesta.

— „Nu-l cunosc... nu știu", răspunse Petru grăbit. Dar sluga, care-l cunoștea, căci îl văzuse de atîtea ori în preajma lui Iisus, după cîtăva vreme spuse din nou:

— „Eu știu că tu ai fost printre ucenicii Celui ce se cheamă Iisus Nazarineanul."

Petru, de data asta, răspunse cu mînie:

— „Nu înțelegi că nu-l cunosc"... și continuă să se încălzească la flacăra din vatra focului.

— „Nu te-am văzut eu cu El în grădină?" întrebă pentru a treia oară ruda lui Malthus.

— „Nu sînt... nu sînt eu... poate mă asemuiești cu un altul", se apără din nou apostolul.

... În aceeași clipă, cîntecul unui cocoș spintecă liniștea nopții. Ca dintr-o altă lume, sufletul său se trezi, și-și aduse aminte de cuvintele lui Iisus:

— „Pînă și tu, Simioane, te vei lepăda de Mine de trei ori, pînă nu va cînta cocoșul."

Cuprins de o adîncă remușcare că și el se lepădase de Iisus, Petru ieși încet și rezemîndu-se de poarta palatului lui Caiafa, începu să plîngă cu amărăciune. E plînsul pe marginea unei slăbiciuni pe care sărmanul apostol o suferă de teamă să nu pătimească asemenea lui Iisus, plîns întretăiat de gîndurile cele mai curate, ca o încercare a ispășirii păcatului întreitei lepădări. E plînsul unor calde păreri de rău și sincere remușcări: apostolul se lepădase de Învățătorul său!

... Sinedriul s-a adunat în frunte cu Anna și Caiafa în sala „sfatului și nevoilor poporului".

Judecătorii nedreptății umane așteaptă să dea sentința condamnării divinului Învățător.

Iisus pășește în sală... un murmur de zîmbete și șoapte de răutate trece de la unul la altul... Judecata începe... mai mulți martori, pregătiți din vreme, depun mărturii mincinoase:

— „Poate nimici templul acesta și în trei zile poate ridica un altul în locul său", începu să jure unul din martorii plătiți de zeciuiala fariseilor.

— „Învinuire de sacrilegiu și de blestem pentru Dumnezeul nostru", se auzi glasul răspicat al prezidentului. Fariseii și cărturarii începuseră să se atîțe alături de bătrînii poporului și scribii judecății.

Iisus primește vina ca atare: nu se apără.

— „Nu răspunzi nimic la aceasta?..." întrebă Caiafa iscoditor, văzînd pe chipul lui Iisus atîta liniște și stăpînire de sine.

Iisus tace!... Tace în fața lui Anna, tace și acum înaintea lui Caiafa.

De ce s-ar putea dezvinovăți?... De ceea ce nu făcuse, sau de ceea ce nu grăise El singur? De aceea, răspunde tăcînd.

Caiafa, judecător strategic, schimbă tonul și felul de a întreba:

— „În numele Dumnezeului celui viu, te conjurăm să ne spui dacă Tu ești Fiul Lui, ce se zice Hristos."

După o clipă de hotărîre, Iisus răspunse cu o nouă dilemă: e cea de-a doua din procesul condamnării Sale:

— „Chiar dacă v-aș spune nu M-ați crede; iar dacă v-aș întreba, nu Mi-ați răspunde".

Poporul se agită și, într-un freamăt de nemulțumire și amenințare, cere să mărturisească dacă este El sau nu Hristos.

Iisus privește peste veac și în eternitate: își dă seama într-o clipă de urmarea răspunsului ce trebuie să dea. A afirma, însemna a fi condamnat, judecătorii mulțumindu-se numai cu această afirmație. A tăgădui, însemna a lăsa o nedumerire în sufletul credincioșilor, care s-ar fi risipit, sau în cele din urmă s-ar fi răsculat și ei.

— „Tu zici... ba de acum — adăugă Iisus — Va veni vremea cînd veți vedea pe Fiul Omului venind pe nourii văzduhului, pentru judecarea tuturor".

Răspunsul cade ca un freamăt de bucurie în inimile evreilor care încep să strige cu ură:

„Hulă... blestem... moarte hulitorului".

Și marele arhiereu Caiafa, într-un gest de maximă ură, își sfîșie antereul, strigînd Sinedriului:

— „Blestem! Ce nevoie mai aveți de alte mărturii cînd singuri l-ați auzit ce a grăit despre Sine?".

Judecata s-a terminat. „Proorocul mincinos și pîngăritor al celor sfinte" e osîndit la moarte, fără a întrezări vreunul din ei că fiii lor vor da socoteală unei posterități nemulțumită de verdictul pronunțat cu atîta nepăsare și ușurință.

Iisus e dat pe mîna slugilor, în timp ce judecătorii plănuiesc cum ar putea să-l facă pe Pilat să aprobe sentința sinedriului a cărui autoritate, de cînd cu cucerirea Palestinei de către Romani, devenise insuficientă. Procuratorul nu era împuternicit de legatul imperial să dispună decît de dreptul de viață și moarte al romanilor. Iisus nu e cetățean roman, iar dreptul roman nu se aplica și evreilor. De aceea Iisus urma să fie judecat — pentru a treia oară — de Pilat.

Iisus e luat din nou, din mijlocul gloatei de slugi și de netrebnici, care-l batjocorise în curte, spre a fi trimis procuratorului, care se găsea în fostul palat al lui Irod, alături de turnul Antonina.

Procuratorul Pilat din Pont era acela care trebuia să întărească verdictul osîndirii la moarte, fără care condamnare el ar fi rămas un simplu anonim, fără faima ce și-a creat prin sîngele lui Iisus.

Pilat, om crescut în ideile generoasei Rome, bun cetățean roman și prieten al Cezarului, ura cu o neîmpăcată mînie și dispreț pe acei peste care era pus să domnească și ale căror rebeliuni îi dau adesea de lucru.

La rîndul lor și evreii urau pe Pilat, ca cetățean roman ce era, dar mai ales pentru asprimea cu care el îi trata. Le era deci, destul de greu să apeleze acum la el; dar jurămîntul lor de a-l ucide nu se putea împlini decît dacă reprezentantul Cezarului — Pontius Pilat — s-ar fi învoit și ar fi încuviințat aceasta.

E în dimineața zilei de 14 Nisan, Vineri, cînd evreii trebuiau să serbeze mielul pascal. Dacă ar fi intrat în pretorium ar fi însemnat să se spurce și, ca atare, nu mai puteau serba Paștele lor. De aceea rămîn afară.

Pilat, auzind zgomot în curte, iese în tribunalul ce se găsea sub cerul liber „gabata sau litostratos", după numele lespezilor care acopereau pămîntul.

Arătîndu-le pe Iisus, Pilat întrebă supărat mulțimea neliniștită a evreilor:

— „Cu ce s-a făcut vinovat Omul acesta?".

— „Dacă nu ar fi făcut nici un rău, nu ți l-am fi adus ție", murmură cu nemulțumire și ciudă Caiafa.

Pilat privește cu dispreț mulțimea agitată: își dă seama că evreii nu pot face nimic fără el și că de data asta nu se vor mai răscula împotriva lui.

De aceea, vrînd să-l scape pe Iisus, le răspunde:

— „Luați-L și judecați-L după legea voastră".

— „Nu știi oare, că puterea de a osîndi la moarte nu avem?", adulmecă evreii lingușitori.

Pilat nu putea întări osînda morții decît dacă Iisus ar fi fost vinovat de o crimă politică. El era reprezentantul puterii romane și, în cazul de față, crima aceasta nu exista.

De aceea învinuirea evreilor acum ia un caracter politic, spre a fi pe placul lui Pilat.

— „Omul acesta este un răzvrătitor, care îndeamnă poporul să nu plătească dările Cezarului, zicînd că e Hristos Regele Iudeilor".

... Oare nu spusese El pe marginea mării Tiberiade: „Dați Cezarului ce este al Cezarului, și lui Dumnezeu, ce este al lui Dumnezeu?". De unde dar această min-

ciună atît de hidoasă? De unde atîta răutate și pentru ce?

— „Să fie sinceră învinuirea? — se gîndi Pilat — de pe buzele acestora care urăsc stăpînirea romană iar pe mine mă disprețuiesc?". Și ca să se încredințeze, ceru ca Iisus să se apropie de el, cercetîndu-l mai amănunțit;

— „Ești Tu, Regele Iudeilor?".

... Iisus tace ...

— „Este adevărat ceea ce spun acuzatorii Tăi?" — întrebă Pilat însinuant de data asta.

Iisus nu răspunde nici acum.

— „Ești Tu sau nu Regele Iudeilor?" întrebă Pillat cu neastîmpăr și nemulțumire, pentru a treia oară.

— „Da Pilate, Eu sînt".

— „Dar adevărul ce este? adăugă Pilat, care acum neașteptînd prea mult răspunsul, auzi: „Eu sînt Calea, Adevărul și Viața".

Cineva din servitorii săi personali se strecură pînă la Pilat, trimis de Claudia-Procula, soția sa, cu rugămintea de „a nu face nici un rău acelui om drept", pentru care ea pătimise în somn în timpul nopții.

Pilat, care nu voia să facă pe placul iudeilor și care probabil asculta de unele rugăminți ale femeii sale, eliberă pe Iisus, căci din punct de vedere politic El nu făcea parte din jurisdicția sa, ci a lui Irod Antipa, care se găsea la Ierusalim. Ca atare, Pilat poruncește trimiterea lui Iisus la Antipa, cel de-al patrulea judecător al Său.

Irod Antipa e acela care trăia în adulter cu nepoata și cumnata sa, Irodiada, fiica fratelui său Aristobul și soția celuilalt frate Irod, fiul lui Irod cel Mare. El ura pe Iisus, așa cum urîse și pe Ioan Botezătorul, pe care-l ucise, după ce mai întîi îl ținu închis în Macheront. Pe de altă parte, se bucură că-l vede pe Iisus, despre care auzise că e prooroc, sperînd că poate vede vreo minune de la El.

Iisus e din nou acuzat de căpeteniile evreilor, ca și de Antipa. Însă El tace ... Tace, așa cum a tăcut pînă acum. Cuvintele cu care răspunde se pare că sînt mai mult pentru eternitate, decît pentru ei.

Antipa, într-un moment de neînțeleasă mînie, aruncă cu gesturi studiate o mantie albă, în semn de batjocură

că El se intitula Regele Iudeilor, cerînd să fie trimis înapoi procuratorului Pilat.

Acesta-l vede de departe însoțit de aceeași mulțime și înconjurat de aceiași batjocoritori.

Iisus pășește senin, cu chipul liniștit.

Într-un colț îndepărtat al inimii lui Pilat un strop de milă își face loc pentru Omul acesta, pe care dușmanii săi, dar și ai lui Iisus, îl chinuiesc.

Sînt din nou în curtea lui Pilat, care înclină să-l scape: „De îndată ce Irod l-a trimis din nou la noi — le spune Pilat —, vedeți bine că nu este vinovat. Eu, de asemenea, nu i-am găsit nici o vină. Ce vreți să fac cu El?".

— „Să moară! Să moară! ..." răspund Anna și Caiafa.

— „Să moară! Să moară! ..." au cerut și membrii sfatului evreiesc.

— „Să moară! Să moară! ..." țipau și ceilalți, cu nestăpînită sălbăticie.

Pilat se înduioșă o clipă.

„De ce să moară, cînd eu nu-i găsesc nici o vină?" — ajunse la dînsul glasul conștiinței și rugămintea Claudiei ...

— „Ce i se cade deci lui Iisus, căruia i se mai spune și Hristos?" întrebă din nou procuratorul.

— „Să fie răstignit pe Cruce!" murmură mulțimea agitată, într-un singur glas, al cărei ecou se repetă pînă se pierdu dincolo de forul judecății.

— „Dar ce rău v-a făcut vouă Omul Acesta? ..." adăugă iscoditor Pilat.

Ei păreau tot mai tulburați că procesul întîrzie; de aceea strigă tot mai tare și mai amenințător:

— „Să se răstignească! Să se răstignească!".

Răspunsul lor era însăși sentința lui Pilat.

Încurcat pentru o clipă, el caută un mijloc de scăpare. Spre a-și împăca conștiința — care-i spunea că Iisus nu e vinovat — și spre a nu face nici pe placul iudeilor, care-i cereau osîndirea, Pilat, recurge la stratagemă. Era anume obiceiul ca, de Paște, să se elibereze unul din răufăcători, — Pilat se servește de aceasta ca o ultimă încercare pentru scăparea lui Iisus.

— „Datina voastră — reluă procuratorul din Pont — e ca de Paște să vi se elibereze un tîlhar. Pe care-l

voiți liber: pe Varava, ori pe Iisus, căruia i se zice și Hristos?".

Evreii rămîn surprinși. Varava le făcuse atîta rău, dar problema osîndirii lui nu se pusese. Iisus nu le făcuse nimic și totuși cereau condamnarea Lui. Deci?... Răspunsul l-au dat cu mare grabă mai marii preoților: „Nu pre Acesta, ci pre Varava".

Cuvintele zburară de la unul la altul și peste puțin întreaga mulțime într-un delir dement, murmura înspăimîntătorul refren al osîndirii și al Calvarului de pe Golgota: „Nu pre Acesta, ci pre Varava". „Iar Varava era un mare tîlhar", adaugă evanghelistul Patimilor, învinuit de un asasinat politic în timpul unei răscoale contra Romanilor. În ochii evreilor, Varava sau Bar-Rabban, apare un erou național, iar Iisus, un dușman, un dușman al națiunii semite.

Lui Pilat nu-i rămîne decît să aleagă: ori să se împotrivească pînă la sfîrșit — spre a apăra nevinovăția lui Iisus, — ori a face pe placul Iudeilor. A fost o hotărîre de o clipă, căci Pilat porunci:

— „Luați-L voi și-L răstigniți. Eu nici o vină nu i-am găsit".

— „Trebuie să moară", urla mulțimea înfuriată, căci s-a numit pe Sine Fiul lui Dumnezeu".

Pilat ceru apoi ca Iisus să fie bătut cu verigile, după practica evreiască. Lașitatea se cuibărește în sufletul lui Pilat, Iisus nemaigăsind de acum nici o milă în inima procuratorului din Iudeia.

Ostașii gardei imperiale se împrietenesc repede cu nemernicia evreilor. Unul aruncă în lături mantia pe care i-o oferise Antipa, pentru ca loviturile vergilor să nimerească mai în plin. Alții, îl legară de un stîlp de piatră, unde putea fi torturat mai ușor.

Pedeapsa cu bice era un început al pedepsei cu moartea, pe care, dacă Pilat nu o pronunțase oficial, evreii o înțeleseseră.

Loviturile date în plin lasă răni adînci pe trupul lui Iisus, din care sîngele picură și țîșnește la fiecare nouă lovitură a legionarilor.

„Regele Iudeilor" suferă rușinea scorpionului în curtea lui Pilat, care privește cu ură și cu inima chinuită de durere.

Un legionar își aruncă mantaua roșie pe umerii plini

de sînge... alături, doi soldați împletesc o cunună de spini și i-o pun pe frunte, din care încep să țîșnească picuri mari de sînge.

Ceilalți, cu gesturi smintite îi trec pe dinainte, închinîndu-se batjocoritor „Regelui Iudeilor".

Unul îl scuipă pe frunte... un altul îi trage o palmă de ciudă că nu răspunde salutului său... un al treilea îi îndeasă cununa de spini, tot mai mult, făcînd ca sîngele să țîșnească într-o rază de stropi repezi. Fiecare găsește cîte ceva nou, căci fiecare vrea să se răzbune...

Pilat apăru... Chinuitorii încetează pentru o clipă. Apropiindu-se de Iisus, îl luă de mînă și arătîndu-l mulțimii exclamă cu ironie și durere:

— „Ecce homo!".

Nici o lacrimă, nici un suspin. Pilat credea că mulțimea se va înduioșa, văzîndu-l pe Iisus astfel. El nu știa că furia lor era abia atîtată, nicidecum potolită. De aceea strigară cu satisfacție:

— „Să se răstignească! Să se răstignească!".

Pilat privește cu ură acest popor „ucigaș de profeți" și adresîndu-se lui Iisus, grăi:

— „Spune-mi, cine ești? Știi că am puterea de a te ierta, ori de a te răstigni. Cine ești, deci?".

Se îndoia oare Pilat în clipa aceasta, că el sta de vorbă cu Dumnezeu?... Nu știm!...

— „Dacă puterea aceasta nu ți-ar fi fost dată de sus, nu ai fi însemnat nimic Pilate; de aceea, mai mare e vina celui ce M-a trimis la tine, decît greșeala ta", răspunse Iisus.

— „Acesta vă e Regele?", se adresă Pilat mulțimii.

— „Dacă-l liberezi, nu ești omul Cezarului, căci oricine se numește rege, e împotriva Cezarului", replicară iudeii, spre a fi — ca niciodată — pe placul Romanilor. „N-avem alt rege, afară de Cezar".

— „Să moară... Răstignește-L..." izbucni mulțimea. Pilat încearcă să-l scape, dar nu poate. Teama să nu-și piardă tronul îl face să devină pe placul Iudeilor. Totuși, cu conștiința împăcată, cere să i se aducă apă să se spele pe mîini, în văzul tuturor, ca semn de neparticipare la osîndirea lui Iisus.

— „Nevinovat sînt de sîngele Acestui Om".

— „Sîngele Lui să cadă asupra noastră și a copiilor

noștri", strigă poporul evreu cu cea mai înaltă ură și frenetică bucurie.

Pilat e învins. El cade victima propriilor sale sentimente. Văzuse că Iisus nu e vinovat și totuși nu-l iartă. De aceea Pilat rămîne părtaș la uciderea lui Iisus.

... Și a poruncit atunci ca să i se scrie pe culmea crucii inscripția: „Iisus Nazarineanu Regele Iudeilor", în evreiește, grecește și latinește.

Pilat pronunță formula sacră ceremonialului răstignirii: „I lictor expedi crucem" și alaiul porni în frunte cu centurionul, „exactor mortis".

Urmau trupele de legionari, care însoțeau pe Iisus și pe ceilalți doi tîlhari, fiecare ducîndu-și crucea pe care trebuia să fie răstignit.

Locul ales se numea Golgota — sau dealul Căpățînii — și se găsea în afara Ierusalimului, în apropierea zidurilor care înconjurau orașul.

Astăzi nu se știe precis unde este... probabil la miazănoapte, sau la nord-vest de cetate, căci se întindea între cetate și valea Kedronului și Hinonului.

După prescripțiunile lor, cel condamnat trebuia să-și ducă singur crucea.

În urmă, mulțimea pășește cu alai, mulțumită de asemenea spectacol. În spatele ei, cu sufletul cernit de durere, pășește Fecioara Maria, Maria Magdalena și femeile mironosițe.

Convoiul se mișcă greu. Povara crucii de lemn, pe care Iisus și-o duce singur, e prea mare. Din cînd în cînd se aude glasul răstit al vreunui legionar, ce-i cere să pășească mai repede. Iisus făcu încă vreo cîțiva pași, se împletici și trupul Său istovit de durerea chinurilor se îndoi sub greutatea Crucii. Un soldat răcni... un altul încercă să-i ajute, căci condamnatul trebuia să-și ducă singur crucea. Numai centurionul își dete seama că Iisus nu mai putea. Era frînt de oboseală și atît de slăbit, că acesta se temea ca nu cumva să moară pe drum, înainte de a fi ajuns la locul Căpățînii.

Văzînd pe un oarecare Simon din Cirene, legionarii îl siliră pe acesta să poarte Crucea, pentru romani ea fiind un prilej de înjosire și de umilință.

Convoiul pornește din nou.

Iisus se simte tot mai rău... de pe față-i se prelinge

sînge și sudoare. O femeie din grupul de alături, vede, se apropie și-i întinde sfioasă o maramă, ca să-și șteargă fața. E pioasa Veronica pe marama căreia s-a întipărit chipul cel nefăcut de mînă al lui Iisus.

Drumul continuă... Au ajuns pe dealul Căpățînii. După un vechi obicei, se dăruia condamnaților un fel de vin aromat, care avea proprietatea să amețească și să tulbure creierul. Adeseori băutura aceasta o aduceau chiar femeile din Ierusalim; cînd lipseau acestea, se cumpăra din banii vistieriei publice. I se dete și lui Iisus, dar o refuză, deși îi era sete. Starea aceea de inconștiență, făcînd să simtă mai puțin durerile răstignirii se potrivea condamnaților de rînd, nicidecum Lui.

... Pe vîrful Căpățînii, trei cruci spînzură cu brațele întinse în așteptarea celor trei osîndiți.

Doi legionari îl dezbracă, își împart hainele, iar pentru cămașa Sa trag la sorți, așa cum grăise proorocul.

Iisus e ridicat de subsuori cu ajutorul unor frînghii groase, în așa fel ca trupul Său să se poată sprijini pe cuiul de lemn înfipt pe la jumătatea crucii și care trecea printre picioarele condamnatului.

Un meșter — bun cunoscător în arta sa — înfipse două cuie în mîini, pe care le găuri dintr-o lovitură, dovedindu-se stăpîn de sine și pe meșteșugul său. Iisus tace... din ochi i se preling lacrimi mari, strivite liniștit între gene. Din palme, sîngele picură ușor pe pămînt.

Deasupra se înfipse tăblița cu inscripția: „Iisus Nazarineanu, Regele Iudeilor".

Apoi pironi și picioarele, făcînd ca trupul lui Iisus să spînzure într-o stare de imobilitate. Așeză coroana de spini, — ca și cum i-ar fi fost de trebuință — și călăul privi cu mulțumire: își făcuse datoria, ca și ceilalți doi tovarăși, care pironiseră de-a dreapta și de-a stînga Sa pe cei doi tîlhari.

Iisus primi toată osînda cu desăvîrșită liniște, șoptind adesea cuvintele de duioasă rugăciune: „Iartă-le lor Doamne, căci nu știu ce fac". Cuvintele Sale trezi conștiința unuia din cei doi tîlhari, Dismas, care simți o adîncă părere de rău pe marginea unei vieți ticăloase, recunoscînd totdeodată pe Iisus ca Fiu al lui Dumnezeu.

Iar celălalt, găsind o ultimă putere în spasmul morții în care se zbătea, rîzînd alături de mulțimea batjocori-

toare, strigă: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, coboară-te de pe Cruce și mîntuiește-te singur".

Dar Dismas, care-și dă seama de nevinovăția lui Iisus, adresîndu-se prietenului său, îi spuse:

— „Nu te temi de Dumnezeu, omule, căci te afli în aceeași pedeapsă pe care noi o suferim pe drept, pe cînd Omul acesta n-a făcut nimănui nici un rău? Nu te temi de mînia lui Dumnezeu?".

Apoi, îndreptîndu-și cu sfială ochii către Iisus, grăi ca într-o șoaptă de rugăciune:

— „Pomenește-mă Iisuse, cînd vei veni întru împărăția Ta". E singurul din cei de față, care-l apără și crede în El, în aceste clipe de dureroasă istovire.

— „Adevăr zic ție, astăzi vei fi cu Mine în rai", îi răspunse Iisus, ca o ultimă mîngîiere. Apoi Dismas închise ochii liniștit, înaintea cărora o imagine sfîntă îi apăru ca un tovarăș în viața de dincolo.

Un stol de nouri negri trecu pe lîngă soare, pe lîngă acel „plăpînd și luminos soare de April" care încălzise mîinile ucigașilor; îl încercui, se năpusti asupra lui, apoi îl acoperi într-o pînză deasă, de neguri. Iar pînă într-al nouălea ceas, totul rămase în întuneric.

Iisus e singur... părăsit de toți. Mironosițele femei plîng înspăimîntate. Fecioara Maria, Maria Magdalena, Maria lui Cleopa, Ioana lui Cuza și Salomeia, mama lui Iacob și Ioan, privesc cu duioșie spre Iisus care spînzură pe Cruce.

— „Eli, Eli, lama sabactani? Dumnezeule, Dumnezeule, pentru ce m-ai părăsit?", se auzi ca un suspin glasul pierdut al muribundului, al cărui sfîrșit se apropia.

— „Cheamă pe Ilie, care nu vrea să-i răspundă", prinseră cîțiva a spune, dîndu-se a se înțelege sensul cuvintelor.

O sete chinuitoare, care-i ardea buzele, începu să-l mistuie sfîșietoare. Un glas stins, pierdut, se auzi ca un geamăt surd din mormînt:

— „Mi-e sete"...

Un legionar se grăbi și înmuind buretele în băutura aceea amestecată din apă și oțet — ce se găsea la fiecare soldat roman — îl înfipse într-o trestie și-l întinse cu pietate. E singurul dintre legionari care se purtă într-altfel cu Iisus.

Iisus supse odată dintr-însul, spre a-și potoli arsura buzelor. Capul îi căzu pe piept, ochii se închiseră cu liniștită amărăciune, iar buzele murmurară în glas de dumnezeiască taină:

— „Părinte! În mîinile Tale îmi dau Duhul... Totul s-a sfîrșit!".

În clipa aceea Iisus simți sărutul trădător al lui Iuda, văzu Ierusalimul peste veac și întunericul în care zăcea lumea.

În clipa aceea, Iisus auzi zăngănitul celor 30 de arginți ai lui Iuda, din care-și va cumpăra frînghie ca să se spînzure.

În clipa aceea, sfîntă și iertătoare, Iisus închise ochii, părăsind lumea pentru a cărei mîntuire venise și a cărei iertare o ceruse și acum, spînzurînd pe Crucea din dealul Căpățînii, în marginea Ierusalimului...

Catapeteasma templului plesni de sus pînă jos... pămîntul se cutremură, pietrele crăpară, mormintele se deschiseră, trupurile multor sfinți înviară și ieșind, se arătară multora...

Legionarii romani își îndepliniră cu conștiinciozitate datoria de călăi oficiali. Urma partea a doua a răstignirii: înmormîntarea crucifiaților.

Se recurgea la zdrobirea fluierelor picioarelor spre a grăbi moartea, care uneori dura și 12 ore.

Pe Iisus îl văzură murind... și totuși un soldat își înfipse sulița adînc în trupul Mîntuitorului, între coaste. Din rană începu să curgă sînge și apă; o picătură căzu pe fața legionarului și în clipa aceea își dete seama că ei uciseră un Nevinovat.

Iosif din Arimateia, văzînd că Iisus murise, plecă la procuratorul Pilat spre a cere învoirea acestuia, ca să-l poată înmormînta pe Iisus. Pilat chemă pe Centurionul Petronius, care, spre marea mirare a procuratorului, confirmă — clătinîndu-și capul — moartea Osînditului.

— „Îl poți înmormînta", răspunse Pilat mustrat de conștiință.

Cumpărînd cele de trebuință înmormîntării, Iosif, ucenicul lui Iisus, porni către dealul Căpățînii, unde găsi pe prietenul său Nicodim, care adusese cu aceeași evlavie și dragoste pentru Cel Răstignit, ca la o sută de litri de amestecătură de smirnă și de aloe.

Coborîră Cinstitul trup cu sufletele stinse de jale,

sub privirile îndurerate ale Maicei Sale și ale mironosițelor.

Se îndreptară apoi spre livada unde se găsea mormîntul familiei lui Iosif din Arimateia.

Ajutați de mironosițele femei, spălară și unseră cu narduri prea curatul trup. Îl înfășurară în giulgiuri de mare preț, iar pe frunte și față întinseră o maramă.

Cei doi pioși bătrîni, cu inima frîntă de durere îl coborîră apoi în hruba din peștera lui Iosif, punînd deasupra o lespede uriașă și plecară cu sufletele cernite spre casă.

Singure, mironosițele nu se putură depărta decît într-un tîrziu, cînd frigul și poate și spaima nopții le cuprinse... cînd inimile lor nu mai puteau simți durerea ce le copleșise... cînd ochii lor nu mai puteau vărsa o lacrimă!...

...În noaptea tîrzie de April legionarii stau de strajă, păzind pe Acela ce doarme somnul învierii și al mîntuirii noastre.

În noaptea tîrzie de April, luna-și tremură argintul lacrimilor pe mormîntul din livada Golgotei, unde s-a înscris peste veacuri tragedia Unuia, pentru răscumpărarea tuturor.

Tăcere!... Noaptea aceasta e începutul mîntuirii noastre!...

CELE TREI CRUCI

Pe vîrful Căpățînii — adică Golgota, numită astfel din cauza asemănării ei cu un cap de om —, trei cruci, cu brațele uriașe spînzură peste marginile dealului și deasupra mulțimii curioase și hulitoare de Dumnezeu.

Mulțimea, extaziată de delirul batjocurii și schingiurile ce adusese „Împăratului Iudeilor, Iisus Nazarineanul", urcă voioasă cu dorința înfrigurată de a vedea o nouă tortură și a gusta din bucuria răstignirii celor trei osîndiți.

Cîțiva ostași romani, ajutați de vreo cîteva unelte evreiești în care răutatea mocnea mai mult, dezbrăcară mai întîi pe Iisus, iar pentru cămașa Sa se trase la sorți, așa cum grăise și proorocul.

În jurul corpului dezbrăcat de nemernicia evreilor și călăilor lui Iisus, cineva petrecu cu decență și piozitate o maramă.

Iisus e ridicat de subsuori în așa fel ca trupul să se poată sprijini pe cuiul de lemn înfipt la jumătatea crucii.

Alături, soldații stăpînirii romane procedau la fel pentru răstignirea celor doi tîlhari: unul la dreapta și altul la stînga lui Iisus.

Un meșter, bun cunoscător în arta sa, bătu cu dibăcie cuie în mîinile osîndiților.

Deasupra crucii lui Iisus, cineva înfipse o tăbliță cu inscripția batjocoritoare „Iisus Nazarineanu, Regele Iudeilor", peste care un altul puse cununi de spini.

Iisus primi toată ocara cu o desăvîrșită liniște.

„Iartă-le lor că nu știu ce fac", e rugămintea din urmă pe care Iisus o face pentru chinuitorii Săi.

Tîlharii auziseră rugăciunea lui de pe Golgota. Cel din stînga lui Iisus, care era în aceeași osîndă, dar pen-

tru o vină dreaptă, găsi un prilej destul de potrivit pentru el și cu neînțeleasă răutate rosti batjocoritor: „Dacă ești tu Fiul lui Dumnezeu Cel ce strici biserica și în trei zile o zidești, mîntuiește-te pe Tine acum".

Durerile morții îi întunecă mintea și-i se părea că el e mai puțin vinovat decît Iisus; ba chiar că din cauza lui Iisus se găsește acum în pragul vieții de dincolo. Întorcîndu-și capul din nou spre El, de ciudă că nu poate să ia și el parte alături de mulțimea batjocoritoare, murmură din nou cu un rînjet de ură și deznădejde: „De ești Hristos, mîntuiește-te pe Tine".

Cît întuneric cuprind cuvintele tîlharului cu chipul îngrozit de spaima morții, cu părul în neștire, cu ochii înfierbîntați de setea răzbunării și cu trupul furnicat de chinul rănilor. Conștiința nu-l mustră nici în ultima clipă, nici de ceea ce a săvîrșit pînă acum și nici de ceea ce spune cu atîta dispreț.

Dismas, tîlharul din dreapta, cu conștiința încărcată de același noian de păcate, cutremurat de grozăvia vieții în care-și scăldase sufletul, încercă o împăcare sinceră cu Iisus în ultimele clipe.

Chipul său părea mai puțin îngrozit de spaima morții, privirea mai senină, durerea mai mică. Sufletul părea frămîntat de neînțelesul unor gînduri, care însoțite de priviri blajine, se îndreptau cînd spre cer cu nădejde, cînd spre Iisus cu teamă și dragoste.

Conștiința îl mustra pentru groaza și nenorocirea pe care le adusese prin fărădelegile lui. Într-un moment de sinceritate, și poate și de părere de rău de ceea ce făptuise, îi puse în față adevărata sa vină vrednică de osînda ce i se dă, precum și nevinovăția lui Iisus de gloata ce-i pare asemenea.

— „Nu te temi de Dumnezeu — răspunse Dismas tovarășului de tîlhării — că în aceeași osîndă ești? Noi sîntem aici după dreptatea legilor, dar Omul acesta nu a făcut nici un rău. Rușinează-te prietene de osînda și fărădelegea ta".

Și îndreptîndu-și ochii spre Iisus, grăi cu umilință și dragoste, cu neclintită credință și adîncă nădejde:

„Pomenește-mă Doamne, cînd vei veni în împărăția Ta".

E mărturisirea plină de sinceritate în ultimul moment, la începutul unei noi vieți pe care Dismas o sim-

Răstignirea

ţise şi o vrea pironit pe crucea din dreapta de pe dealul Căpăţînii.

E întoarcerea plină de nădejde spre lumina vieţii de dincolo, de care Dismas s-a învrednicit prin căinţă şi remuşcare.

De aceea, Iisus Hristos, cunoscînd sinceritatea spuselor lui Dismas şi mustrările conştiinţei sale pe marginea unui trecut plin de fărădelege, luîndu-l sub acoperămîntul Dumnezeirei Sale, îi spuse:

„Adevăr zic ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai".

Cuvintele lui Iisus cad ca un balsam aducător de pace şi linişte în sufletul lui Dismas, care pluteşte eteric pe aripile mîntuirii. Durerea rănilor pricinuite de torturarea trupului dispar ca prin farmec, şi cu zîmbetul pe buze privind fericirea lumii de dincolo, Dismas îşi dete sufletul şoptind cu duioşie şi sinceritate:

„Pomeneşte-mă Doamne, întru Împărăţia Ta".

Pe dealul Căpăţînii, trei cruci străjuiesc ca trei simboluri de-a lungul vremii, în faţa întregii omeniri:

E simbolul osîndei şi al rătăcirii în eternitate!

E simbolul căinţei ce duce la mîntuire!

E simbolul Nevinovăţiei şi al Divinităţii în chip de om, care se jertfeşte oamenilor!

SĂRUTUL LUI IUDA

Erau cu toţii doisprezece, simbol al celor douăsprezece seminţii ce reprezentau la rîndul lor pe cei doisprezece fraţi ai vechiului aşezămînt, cu nevinovatul şi angelicul Beniamin.

Şi toţi erau în jurul lui Iisus.

Paharul suferinţelor era la început şi de aceea pînă acum nici unul nu-l părăsise. Paştele era aproape. Şi Iisus voia să-l prăznuiască cu ucenicii, pentru ultima dată. Dar Fiul Omului nu are unde să-şi plece capul! O inimă înţelegătoare şi darnică — poate a vreunui sărman necăjit, dar cu sufletul mare — îşi împarte acoperămîntul modest cu dragă inimă. Învăţătorul şi ucenicii rînduiesc cu pricepere cele de trebuinţă pentru tradiţionalul ospăţ.

Seara se lăsase uşor în Ierusalim, aducînd tuturor uitare şi linişte peste necazurile zilei. Printre ei se găsea unul „nici prea înalt, nici prea scurt, cam oacheş la faţă, slăbănog, cu ochii duşi în fundul capului, cu priviri şirete şi cu bărbuţa-n trei fire", care, amăgit de şoaptele şi uneltirile sinedriştilor, purta în suflet păcatul urii lui Iisus şi neînţelegerea învăţăturii Sale mesianice. Amîndouă vor face să încolţească lăşitatea, sub forma cea mai blestemată de toate noroadele lumii: trădarea, în schimbul a 30 de arginţi.

Nelegiuirea se înfiripase adînc în inima apostolului, pentru care Iisus simţea aceeaşi dragoste cu care îmbrăţişa şi pe ceilalţi unsprezece. Iuda primise tîrgul trădării pentru treizeci de arginţi, ca prin el neamul său să poarte osînda pe veci a dispreţului lumii întregi, ca prin el să se perpetueze acelaşi nesaţ al banului, de la ispita căruia Iuda nu s-a cutremurat cîtuşi de puţin la nebunia gîndului de a vinde pe Cel fără de preţ.

— „Mai înainte de patima Mea, doresc să mănînc

acest Paște cu voi", spusese El, simțindu-i pentru ultima dată pe toți lîngă Sine, în jurul Cinei de Taină. Știa că Iuda — care în ultima vreme își pleca urechea spre șoaptele sinedriștilor și își scălda privirile în luciul arginților — îl va trăda. Și totuși, Iisus ținuse ca toți cei doisprezece să fie alături.

Apostolii nu înțeleseseră prea bine de ce „patimă" vorbise Iisus și ce „pahar de suferință" trebuia să soarbă El.

— „Să nu ți se întîmple Ție una ca asta", grăise unul dintr-înșii, cu teamă și dragoste în același timp, voind parcă să-l asigure că nu s-ar putea petrece nimic fără știrea lui. Dar și acesta, care era cel mai curajos, se va lepăda de trei ori, pentru ca în urmă să plîngă cu amar.

— „Dă-ne nouă să stăm unul de-a dreapta și altul de-a stînga Ta", ceruseră cu nepricepere și naivitate „fiii tunetului", care în devotamentul lor pentru Iisus, ar fi trăsnit — dacă ar fi avut asemenea putere — pe aceia care ar fi vrut să vatăme cu ceva pe profetul din Nazaret. Cum era să se împace gîndurile lor cu taina jertfei de pe Golgota, pe care Iisus o va împlini curînd?

Nedumerirea stăpînea sufletele celor unsprezece: Iuda Iscariotul, purtătorul pungii celorlalți, urzea în taină vînzarea și trădarea lui Iisus. Lăcomia de arginți îl subjugase, deși auzise de atîtea ori că comoara noastră trebuie să fie în ceruri și că sufletul e mai presus de bogăția lumii. „Fur era și pungă avea și ce punea într-însa purta", zice evanghelistul, arătîndu-l pe Iuda fără nici un scrupul de conștiință, patima arginților nedîndu-i răgaz să privească la grozăvia păcatului de atunci, la pildele Dascălului său sau la blestemul de peste veac al urmașilor.

Iisus cunoștea vîltoarea gîndurilor sale; știa că prin el va fi vîndut pentru treizeci de arginți. Și-i încredințează cassa; îi încredințează prietenia Sa, alături de iubirea Sa.

Iuda ura pe Iisus din aceeași nestăpînită lăcomie a banului: „De ce nu s-a vîndut acest nard cu trei sute de drahme și să se fi dat săracilor", spusese el cu viclenie și răutate, cînd Maria a uns picioarele Domnului cu mir și cu pletele sale i le-a șters cu pocăință și devotament.

— „Feciorul Dulgherului a început să se răsfețe. Îi

plac peste măsură asemenea lucruri și mîine ne va pune să-i ungem noi singuri trupul și părul cu mirodenii de santal și iasomie", continuă Iuda furat de apa gîndurilor și lăcomia arginților.

„Săracii", pe care îi avea totdeauna în jurul său, erau o ocazie de binefacere, sau un pretext prin care Iuda — ca unul care purta punga, nu și grija de aceștia — ar fi putut pune deoparte ceva?

— „Unul din voi Mă va vinde", cad sincer, duios cuvintele lui Iisus la Cină, spre nedumerirea apostolilor. Alături de patimă, apare vinderea, trădarea Învățătorului. Se gîndiseră ei, știau că vînzătorul poate fi printre ei?

— „Nu cumva sînt eu", întrebă Iacob, cel mai tînăr dintre cei de față, cu sufletul copleșit de tristețe și de durere că bănuiala ar putea cade asupra lui.

— „Cel ce Mă va vinde stă cu Mine la masă și întinde din blidul acesta", răspunse Iisus cu aceeași liniște de totdeauna.

Nedumerirea e tot mai mare. Așadar, vînzătorul era de față. Și cine poate fi? Apostolii nu știu. Și Iisus, spre mai mare neliniște și tulburare în sînul apostolilor, adăugă:

— „Vai omului aceluia prin care Fiul Omului se vinde. Mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut". Osînda fusese rostită. Blestemul divin se răsfrînge de-a lungul vremii, condamnînd lăcomia de arginți și pe Iuda care primise trădarea.

Cîtă durere, cîtă amărăciune și cîtă osîndă se găsește în aceste cuvinte ce va avea să aducă dispreț tuturor neamurilor pentru rătăcirea de o clipă a lui Iuda!

Bănuia oare Iuda că posteritatea avea să-l judece și să-l condamne, să-l disprețuiască și să-l blesteme? Fără îndoială, că nu. Singura grijă și singurul gînd îi erau stăpînite de lăcomia de arginți. Luciul și sunetul lor îi sfredeleau auzul și ochiul, mintea și sufletul. Iscoadele Sinedriului îl așteptau, ca la vremea hotărîtă, să-i întindă în palmă și să-i numere cei treizeci de arginți.

Iuda fusese descoperit. Îi era penibil să mai rămînă. De aceea preferă să plece, „ieșind de grabă afară".

Plecase să facă ultimele pregătiri în înțelegere cu oamenii sinedriului, de teamă ca Iisus să nu le scape măcar data aceasta . . .

Am văzut un tablou de Goya care reprezintă scena lirică a prinderii lui Iisus în grădina Ghetsimani și care intuiește așa de minunat îngrozitoarea dramă a lui Iuda.

În mijlocul ucenicilor înspăimîntați de o furie neputincioasă și a ostașilor nepăsători, cei doi stau față în față: Iisus, cu privirea blîndă, cu gesturi calme, potolește mînia fără rost a apostolilor, privind printre pleoape pe trădător. Iuda nu reprezintă nici o patimă. Chipul său are o liniște ciudată, de parcă el ar fi absent, străin de tot ceea ce gîndea să facă. Sub masca unei liniști înșelătoare, în realitate se petrece cu totul altceva: Iuda primise darul vînzării într-o tavernă pierdută prin ulițele Ierusalimului. Folosindu-se cu șiretenie și artă de această liniște, Iuda trăiește intens o dramă care va culmina cu sărutul dat Învățătorului său și va sfîrși, cu o luciditate bolnavă, spînzurîndu-se în noaptea Patimilor.

Era noapte: întuneric în noaptea primăverii, noapte în sufletul lui Iuda, în care duhul lui Satana intrase.

Iisus obișnuia să se roage în grădina Ghetsimani. Iuda știa. După Cină, Iisus pleacă din nou să se roage. E rugăciunea din urmă, drept pregătire a începutului Calvarului, ca Tatăl „de e cu putință să facă să treacă și paharul acesta".

Iisus se roagă... E atîta căldură și uitare de sine în șoapta rugăciunii, că însăși cerul, vrăjit, pare că-l ascultă.

Iuda vine cu oștire: ca să prindă un Om, care era singur și n-avea să opună nici o rezistență. Petru, vinovat de tăierea urechii lui Malthus, e liber și nu-i face nimeni nici cel mai mic rău.

— „Pe Acela pe care-l voi săruta, pe Acela să-l prindeți", era consemnul lui Iuda și al prietenilor săi.

Iuda se apropie de Iisus. Stăpînit de același duh și neastîmpărată lăcomie, a îmbogățirii, cu sufletul murdar și conștiința încărcată de osînda trădării, gîndește:

— „De ce la Cină ochii Tăi s-au întors de la mine și au privit spre ucenicul pe care-l numim fratele Tău, iar capul ți-ai plecat pe umărul său? Lasă-mă Rabbi să te sărut și să cred că nu ești mîniat pe mine de ceea ce am gîndit".

— „Prietene, ce vrei să faci?, îi spuse Iisus, nevoind să-l descopere pe față pe Iudă.

Era același cuvînt pe care-l spusese în repetate rînduri, cu aceeași bunătate și cu aceeași blîndețe în glas, așa cum Iuda îl auzise de atîtea ori în tovărășia celorlalți apostoli.

Și Iuda își lipi buzele, crăpate, murdare într-o sărutare falsă, amară, dînd consemnul: Acela trebuia prins.

Cît de greu trebuie să fi primit Iisus sărutul lui Iuda, e de neînchipuit. Ieri primise mustrarea: „nardul să se fi vîndut pe trei sute de dinari". Azi, primește sărutul lui pentru treizeci de arginți, pe care unul din ostași i-i strecură în palmă, în timp ce cu o mînă prinse pe Iisus, pe care-l legară în grabă cu frînghii grele și porniră spre Anna, Caiafa, iarăși Anna, și apoi Pontius Pilat...

Iuda, mulțumit că prețul vînzării îi mărea bogăția strînsă din furtul pungii celorlalți, se întoarse la ai săi, împărtășindu-le și lor trădarea.

Dar grozăvia faptei începu să-l mustre. Conștiința i se trezise și-i arătă fapta în toată sărăcia ei morală. Un glas tainic, nebănuit pînă acum, apăru ca o mustrare de cuget: „am vîndut sînge nevinovat". E cel dintîi pas al lui Iuda spre căință și ultimul în același timp. N-a avut curajul să meargă mai departe, deși ar fi putut-o face. Ar fi putut să-și ridice ochii spre cer, să-și scalde păcatul în lacrimi și să se roage cu umilință și dragoste: „Greșit-am Doamne la Cer și înaintea Ta și nu sînt vrednic să mă numesc fiul Tău".

Calea îi fusese arătată, dar Iuda o nesocotește și pe aceasta.

Conștiința îi arată fapta în toată plenitudinea sa.

Neliniștea îi frămîntă sufletul. Deznădejdea îl chinuie. I se pare că totul îl înfierează. Ticăloșia îi apare mai mare. Viața-i pare o povară, știindu-l pe Iisus în fața călăilor, pe mîna cărora-l dase. Chipul blînd al Învățătorului se pare că-l mustră iertător.

Cuvintele calde, spuse așa de blajin în grădina Ghetsimani îi vîjîie supărător în urechi. „Prietene... prietene..." Eu, prietenul lui Iisus? „prietene... sărutul... unul din voi Mă va vinde... treizeci de arginți... vai de acela"...

Cuvinte răzlețe, fără nici o noimă, spuse de-a valma, îi întunecă mintea. Păcatul e prea greu, osînda prea mare...

Cînd mori ești singur. Și Iuda avea nevoie de singurătate ca să poată muri. Voința de a muri nu e decît chestie de curaj, așa cum voința de a trăi, e dragoste de viață. Nu-i nimic, pentru că totul în a muri nu durează decît o clipă. Fără îndoială, e cea mai grozavă din viață. Poate, pentru că este cea din urmă și cea mai sfîșietoare.

... Și într-o clipă de perfectă luciditate, care pune în adevărată lumină întreaga taină a lui Iuda și amara tragedie a zbuciumului din sufletul său, zvîrli cu ciudă cei treizeci de arginți, nemaiauzind nici zăngănitul acestora și nemaivăzînd nici luciul lor.

Și-n noaptea aceea, în care începea marele proces de mîntuire al lumii întregi, Iuda, în loc să se pocăiască, se spînzură, păcătuind pentru a doua oară înaintea Prietenului și Învățătorului său.

Drama lui Iuda se încheiase în bezna nopții și a sufletului său, purtînd peste veacuri povestea măcinată a unei conștiințe răzvrătită contra Divinității și a orînduielilor firii umane! ...

ÎN NOAPTEA ÎNVIERII

Sunete grave de aramă spintecînd liniștea nopții, bat duioase de-a lungul satului, purtînd ecoul biruinții și al învierii, ca și cum ne-ar spune: „Hristos a înviat".

Ecoul lor se oprește o clipă în aer și în sufletul nostru, apoi se pierde eteric în aburul primăverii de afară. Sunetul lor îngînă o rugă fără șoapte; cîntecul lor limpede și duios, ca o chemare din înălțimile de azur ale cerului străjuite de candelele îngerilor lui Dumnezeu, ne răscolește parcă întreaga ființă și ne apropie de El.

Tremurul lor se strecoară ușor printre beteala gingașă de pe ramurile zarzărului nins de floare și aprinde candelabrul petalelor de cais, pe care primăvara le-a adus ca dar — asemenea mironosițelor — patimilor și învierii lui Iisus. Mireasma lor stăruie parfumată, purtînd simbolul primăverii și al învierii a toate.

Umbre vii ce se mișcă, își poartă pașii încet pe ulița bisericuței. Sînt bărbați și femei, tineri și bătrîni. Sufletele celor ce-și poartă pașii pe aceeași potecuță ca însăși vremea, vrăjite de miracolul praznicului, parcă răspund dangătelor de clopot: „Adevărat a înviat".

... În liniștea nopții de primăvară, în pacea divină a cerului și a pămîntului, nu se aude decît șoapta îngerilor cîntînd „Hristos a înviat", și glasul preotului din altar, ce sună blînd, ca o chemare profetică: „Veniți de luați lumină".

„Era în ziua întîia a săptămînii", spune evanghelistul. Era adică Duminică.

În livada lui Iosif din Arimateia, sîngele florilor de cais și albul nevinovat al cireșului străjuit parcă de sîngele Domnului, presărau jertfă de umilință și închinare pe mormîntul lui Iisus.

Mirosul de primăvară al liliacului se răspîndea discret, ca o șoaptă divină de pe buzele îngerilor lui Dumnezeu.

Luna ațipise într-o dungă, ușoară — ca un zîmbet de copil — într-o licărire ce-și răsfrîngea în taina nopții mantia-i bogată peste mormîntul Omului-Dumnezeu.

Pacea pămîntului înfrățită cu a cerului, aștepta cu solemnitate clipa, cînd zăbranicul morții va fi rupt. O adiere ușoară, diafană, picura ca de o mînă nevăzută cununi de flori pe lespedea mormîntului.

Legionarii, înfășurați în mantii împărătești, stăteau de strajă pe marginea mormîntului.

În noaptea sfîntă, patru cinstit-purtătoare de mir, urcau cu sufletul plin de durere pe potecuța șerpuită ce ducea spre dealul Căpățînii, iar de aici în livada lui Iosif.

Erau; Maria Magdalena, Maria din Betania, Ioana lui Cusa și Salomeia, toate femei pline de evlavie și dragoste pentru Învățătorul lor.

Maria din Magdala, care iubea atît de mult pe Iisus, rupse tăcerea ce le apăsa sufletul în miezul nopții și întrebă cu teamă și mîhnire:

— „Cine oare va ridica lespedea de pe mormîntul Său?".

Și cu această îndoială, ele coborîră în livada lui Iosif, spre locul unde Iisus fusese înmormîntat.

Spre marea lor nedumerire, peștera era goală și plină de întuneric. Luna-și scălda argintul în snopi de raze pe marginea mormîntului, alături de care se găsea o lespede de piatră.

O spaimă le-a cuprins inima și un fior a trecut prin trupurile lor.

Maria din Magdala îngînă cu amărăciune: „L-au furat pe Domnul", ștergîndu-și două lacrimi ce-i căzură năvalnic de-a lungul obrazului.

În aceeași clipă însă, purtătoarele de mir au zărit pe marginea mormîntului îngerul vestitor al învierii lui Iisus. Hainele lui erau albe ca zăpada și glasul său blînd și dulce ca însăși Divinitatea care l-a creat.

— „Nu vă temeți. Cel pe care-L căutați nu este aici. El a înviat. Nu vă amintiți oare că El a spus în Galileia neamurilor că va fi dat pe mîna păcătoșilor, dar că a treia zi va învia? De ce-L căutați deci pre cel Viu

printre cei morți? Duceți-vă și spuneți fraților Săi că Domnul a înviat și că peste puțină vreme va veni la dînșii".

Cuprinse de spaimă și de miracolul cuvintelor ce le grăise îngerul, mironosițele se grăbiră a vesti, cele dintîi, Învierea Domnului.

Au pornit pe același drum spre cetate, unde aveau să înștiințeze pe apostoli și pe ucenici că Domnul a înviat.

O clipă, îndoiala s-a strecurat vrăjmașă în sufletul Mariei din Magdala: „Poate că nu a înviat... El încă zace neputincios în groapă... Îngerul poate a fost o nălucă a nopții ca să ne amăgească... Cine știe adevărul?".

Se înapoie deci, cu gîndul să vină din nou la mormînt, unde, dacă l-ar fi găsit în groapă, ar fi presărat peste El mirodeniile ce purta cu sine. Sufletul îi era cernit de durere și nu putea crede că Iisus ar fi putut fi furat. Ea rămase aici, lîngă El plîngînd căci nu se poate despărți de acest mormînt, deși e gol, știind că într-însul fusese îngropat tot ceea ce era mai de preț pentru ea.

Deodată, în fața Mariei din Magdala apăru un Om, pe care nu-l cunoscu. Crezînd că-i grădinarul însărcinat cu curățirea mormintelor, Maria vru să treacă spre locul unde-l știa pe Iisus înmormîntat.

— „Pentru ce plîngi femeie?, întrebă El, pe cine cauți?". Maria, cu ochii plini de lacrimi și cu sufletul strîns de durere, răspunse printre suspine: „Plîng, căci l-au furat pe Domnul meu și nu știu unde l-au ascuns. De știi Tu unde este, spune-mi și eu mă voi duce acolo să-l caut".

Erau cuvinte pline de durere și de dragoste pentru Cel pe care-l credea furat, cuvinte a căror taină o înțelegea în noaptea asta doar Iisus, cuvinte a căror sfîșietoare durere o trăia în noaptea asta, doar Maria Magdalena. Dar ea nu-l cunoscu nici după glasul Său, pe care-l auzise de atîtea ori, așa cum nu l-a putut cunoaște nici după chipul Său pe care-l știa și în fața căruia s-a aplecat într-atîtea rînduri.

Ce s-o fi petrecut în inima Mariei din Magdala, în noaptea sfîntă, e greu de ghicit! Iisus înviase, dar ea venea la El cu miruri destinate morților. Îngerul îi spusese că Domnul a înviat, iar ea bănuiește că a fost furat

— probabil de grădinar sau de preoții iudeilor — și pus poate în mormînt nou, neștiut de prietenii Săi. Iisus îi vorbește, dar Maria îl ia drept grădinarul bogatului Iosif din Arimateia și-l întrebă: „unde a pus pe Domnul?".

„Necunoscutul", înduioșat de durerea sinceră a Mariei, nu-i răspunde decît cu un cuvînt pe care Iisus îl intona într-un mod cu totul deosebit. Și grădinarul șopti:

— „Mario!".

— „Rabbi, Învățătorule", răspunse Maria cu o nestăpînită bucurie și căzu la picioarele Lui. De data aceasta ar fi vrut să șteargă — ca altădată în casa fariseului Simion — dîra roșiatică de sînge închegat din semnul cuielor ce-i striviseră picioarele călăii poporului ales.

Iisus o opri însă și o întîmpină cu cuvintele: „Mario, nu te atinge de Mine, că încă nu m-am urcat la Tatăl Meu. Du-te și spune fraților Mei că, în curînd, sînt gata să mă înalț la Ceruri. Spune-le de asemenea că ne vom vedea în Galileia".

Și Iisus se depărtă, sub privirile Mariei din Magdala, îngenunchiată încă în livada lui Iosif, dar cu sufletul plin de cea mai înaltă fericire: Iisus înviase și ea fusese cel dintîi martor al învierii Sale.

Maria din Magdala a vrut să îmbrățișeze picioarele Învățătorului ei, dar Iisus o oprește: „Nu mă atinge Maria"... De unde aceasta? Cînd ea în două rînduri, pe cîte ne povestește evanghelistul, îi îmbrățișează picioarele și Iisus încuviințează fapta ei. De unde dar această împotrivire, cînd El va arăta apostolilor semnul cuielor și va îngădui necredinciosului Toma să-și pună mîna în coasta Sa? De ce numai Mariei din Magdala nu-i este îngăduită această îmbrățișare, această mîngîiere? „Nu mă atinge Maria", îi spune Iisus, oprind-o, ca și cum ar vrea să-i spună: „Tu Mă vezi și știai, credeai că voi învia. Lasă aceste atingeri pentru sărmanul Toma".

Cele trei prietene — Maria din Betania, Salomeia și Ioana lui Cusa — se găseau într-o casă din marginea Ierusalimului, unde ucenicii se ascunseră de teama Iudeilor. Spusele lor, așa cum le grăise îngerul de pe marginea criptei, nu aveau nici o putere în inima lor plină de îndoială și amărăciune că Învățătorul *lor îi părăsise. Ei nu se îndoiau că El nu va învia, ci se îndoiau numai de vestea pe care le-o adusese ele.*

Îndoiala, era scris să le-o spulbere tot o femeie, care se învrednicise să-l vadă, să-l audă din nou vorbind și să-i zărească semnul cuielor înfipte de ura poporului ales. Apostolii, afară de doi, crezură că Iisus cu adevărat înviase: o spusese El însuși, o mărturiseau mironosițele și, mai presus de toată, îl văzuse Maria Magdalena, cea dintîi dintre femei și oameni...

...Și dincolo de vremelnicia noastră, icoana învierii lui Iisus, rămîne ca o permanentă chezășie a însăși învierii noastre, legînd eternitatea zbuciumului nostru de eternitatea lumii de dincolo de mormînt, în împărăția de azur a lui Iisus...

ARĂTĂRILE LUI IISUS

Patimile lui Iisus, petrecute în împrejurări puțin obișnuite și mai puțin înțelese de apostoli, sădiseră în inima lor o teamă de neînțeles. Ei vedeau uneori în Iisus un împărat lumesc și moartea Sa le năruia acum toate visele și toate dorințele și ambițiile mărunte țesute în urzeala acelor socoteli de a se vedea de-a dreapta și de-a stînga Noului Împărat. De aceea, noaptea, în grădina Ghetsimani nu găsim decît trei din ucenicii Săi, pentru ca în curtea procuratorului, înflăcăratul Petru să se leapede de trei ori de Învățătorul său.

Nu rămîne decît Ioan, ucenicul iubit, căruia Iisus de pe înălțimea Crucii ce spînzura pe dealul Căpățînii, îi încredințează pe Fecioara Maria: „Ioane, iată Mama Ta".

Învierea îi găsise cu sufletele pline de nedumerire și de îndoială, ca pe bietul Toma. De aceea, începînd din însăși noaptea învierii, Iisus le spulberă toată acea neliniște și incertitudine. Cel care văzu întîi pe Iisus, după înviere, fu Maria Magdalena, care venise să-i vadă mormîntul. Văzîndu-l gol, alergă la casa lui Simon-Petru unde găsi și pe ucenicul pe care-l iubea Iisus.

— „L-au luat pe Dumnul de acolo și nu știu unde L-au pus", grăi Maria din Magdala cu inima strînsă de durere și neliniște.

Petru și Ioan, auzind, plecară în grabă spre livada lui Iosif din Arimateia. Intrînd în peșteră, văzură giulgiul și marama care-i acoperea capul, pe marginea mormîntului gol. Petru nu știa ce să gîndească sau să creadă. Își dădea însă seama că nu era un simulacru și că Iisus nu a putut fi furat. Ioan, ucenicul iubit văzu și crezu, ca unul care știa că Iisus trebuia să învieze din morți, așa cum spusese scriptura.

Apostolii plecară: unul uimit, neștiind ce să creadă,

celălalt pe deplin încredințat și cu sufletul împăcat că Iisus înviase. Maria rămîne plîngînd. Așa o găsesc cei doi îngeri și însuși Iisus — pe care ea-L crede grădinarul mormintelor — și care-o întreabă: „Femeie, pentru ce plîngi?".

Și Maria-L recunoaște, numai după ce El o strigă pe nume, așa cum făcuse într-atîtea rînduri, pînă la patimi. Ea îl văzu cea dintîi. Nici Pilat care semnase sentința condamnării, nici Anna sau Caiafa care-L judecaseră și nici vreunul din cei unsprezece.

După Maria, veniră la mormînt, cu același sentiment și pietate și credință, celelalte femei mironosițe. Acestea purtau vase cu miresme ca pentru cei morți și se întrebau în tăcerea nopții, cine le va ridica lespedea de piatră de la intrarea mormîntului gol. Teama le cuprinse sufletele. Nu știau ce să creadă. În clipa cînd voiră să plece stăpînite de acea spaimă fără măsură, cei doi îngeri strălucind de lumină, le mustrară; „Pentru ce căutați pe cel viu între cei morți? A înviat, precum v-a spus mai înainte. Vedeți voi groapa și înțelegeți lucrul acesta. Acum duceți-vă și spuneți ucenicilor și lui Petru — cel ce se lepădase de trei ori — că El a înviat și că se va arăta în Galileia Neamurilor".

Mironosițele își aduseră aminte că Iisus spusese că va fi dat pe mîna judecății, va fi răstignit și a treia zi va învia. Realitatea învierii se contura din ce în ce mai clar în mintea lor. Plecară cu gîndul să îndeplinească porunca îngerilor: să vestească și pe ucenici. Atunci Iisus se arătă lor și le zise: „Bucurați-vă". Femeile se aruncară la picioarele lui și i se închinară. „Așadar, Iisus a înviat". Apoi adăugă:

— „Nu vă temeți. Mergeți și spuneți fraților Mei, că ne vom vedea în Galileia".

Puțin după aceea, și chiar în timpul aceleiași zi, Iisus se arătă și lui Petru, mai înainte de a se arăta celorlalți apostoli. Petru fusese și la mormîntul Său, dar în suflet credința că El înviase, nu-și făcu loc, așa cum se petrecu cu Ioan. Îngerul spuse mironosițelor: „Duceți-vă și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru", ca ceva deosebit pentru întreita lui lepădare. Petru nu se îndoise o clipă că El nu va învia. Dar el se simțea așa de abătut și de îngîndurat, după cîntatul cocoșului care-i amintea de Iisus în clipa cînd i-a spus că se va lepăda

de trei ori, încît nu mai era în stare să privească lucrurile cu aceeași pătrundere și înțelegere ca celălalt apostol. Mormîntul gol lui nu-i spune nimic, căci n-ascunde nici o taină. Crede doar că Iisus nu ar fi putut fi furat. Același mormînt, lui Ioan îi pune în față realitatea învierii și-și aduce aminte de spusele Lui și ale Scripturii că Iisus va învia a treia zi din groapă. Sufletul lui Petru, plin de durerea și căința lepădării, îl vede pe Iisus înviat, crede și-l iubește cu aceeași dragoste. Fără îndoială, cele mai dureroase clipe pentru Petru nu trebuie să fi fost decît cele de la întreita lepădare pînă acum. Însăși vederea mormîntului gol trebuie să fi pricinuit o nouă amărăciune în inima sa. Dar despre această arătare a lui Iisus — cea de-a treia — nu găsim nici un amănunt. Doar atît, că „Iisus s-a arătat mai întîi lui Petru, înainte de a se fi arătat celorlalți apostoli".

În aceeași zi, către seară, doi ucenici — unul e Cleopa iar celălalt pare a fi evanghelistul Luca — mergeau spre Emans, un orășel nu departe de Ierusalim, vorbind cu destulă durere despre ultimele întîmplări de cînd cu răstignirea lui Iisus. Pe drum se întîlniră cu un „străin", care, văzîndu-i cît sînt de întristați, îi întrebă despre amărăciunea lor.

— Ce pari așa străin de toate cele întîmplate în Ierusalim, omule, îi răspunse Cleopa. N-ai auzit vorbindu-se despre Iisus pe care mai marii orașului și preoții L-au osîndit la moarte? Iar noi nădăjduiam că Acela trebuia să mîntuiască poporul lui Israil. Dar iată au trecut trei zile și astăzi niște femei, ducîndu-se la mormîntul Lui, nu l-au mai găsit. Au văzut — știm noi? — în schimb un înger care le-a spus că Iisus a înviat...

Ajungînd la Emaus, Iisus voi să-și urmeze drumul, dar ei stăruiră să rămînă la ei, căci era tîrziu și se întuneca de seară. Iisus primi și pe cînd erau la masă, El luă pîinea și binecuvîntînd-o, o rupse și o împărți lor. În clipa aceea, ochii li se deschiseră și-l recunoscură pe Iisus. Dar chiar în clipa aceea El dispăru, rămînînd în urmă apostolii cu nedumerirea lor, întrebîndu-se:

— „Nu ardea oare inima în noi atunci cînd El ne vorbea pe drum și ne lămurea Scriptura, vorbind despre Moise și prooroci și despre ceea ce îl privea pe Iisus?"...

Apostolii plecară înapoi la Ierusalim. Se duseră de grabă să se întîlnească cu ceilalți ca să le spună și lor

că Iisus a înviat și l-au văzut în drum spre Emaus. Era noaptea. În vremea aceasta se găseau adunați într-o casă în marginea Ierusalimului. Ușile erau încuiate, căci se temeau de furia iudeilor, care i-ar fi putut învinui că l-au furat pe Iisus. Petru povestea celorlalți cum i s-a arătat Iisus și lucrul acesta risipi orice umbră de îndoială și întristare din inimile lor. Cleopa și tovarășul său povesti cum l-au văzut pe Iisus și cum l-au recunoscut abia după binecuvîntarea pîinii.

„Pe cînd vorbeau ei — spune evanghelistul — Iisus se arătă în mijlocul lor și le zise: „Pace vouă! Nu vă temeți, Eu sînt". Dar ei plini de tulburare și de spaimă, credeau că văd numai un spirit".

Prezența lui Iisus în asemenea clipă aduse o tulburare. Mirarea și spaima, bucuria și îndoiala se strecură în sufletele lor. Bucuria acestei vederi neașteptate le amuți glasul pentru o clipă.

— „De ce vă tulburați, le zise El, și pentru ce vă lăsați stăpîniți de atîtea gînduri? Vedeți mîinile și picioarele Mele și credeți că cu adevărat am înviat. Pipăiți și vedeți, căci un spirit n-are nici carne, nici oase cum am Eu. Apropiați-vă și Mă veți recunoaște".

Apostolii privesc cu mirare și cu bucurie. De aceea poate încă nu-i vorbesc. Iisus continuă: „Aveți ceva de mîncare?".

Unul îi întinse o bucată de pește fript și un fagure de miere. Iisus luă din ele, mîncînd în fața lor și restul îl împărți cu ucenicii de față. Apoi adăugă: „Iată ceea ce V-am spus și Eu și v-au arătat și Scripturile despre Mine, s-a împlinit. Trebuia ca Hristos să pătimească și să învieze din morți a treia zi, ca să se propovăduiască pacea, pocăința și iertarea păcatelor către toate neamurile, începînd cu Ierusalimul. Voi sînteți martorii acestor lucruri. Pacea Mea să fie cu voi. Așa cum Tatăl Meu m-a trimis pe Mine în lume, așa vă trimit și Eu." Și suflînd peste ei, le zise:

— „Luați Duh Sfînt; cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi și cărora le veți ține, ținute vor fi".

Apostolii îl ascultară cu același sentiment de admirație de totdeauna. Iisus rămîne cu ei și le pune în față întreaga lor menire cu care vor fi înzestrați după înălțarea Sa a-l binevesti tuturor noroadelor, căci arătarea aceasta nu era numai întărirea credinței în învierea Sa,

ci un nou prilej — cel din urmă — de a-i pregăti pentru propovăduirea evangheliei și învățăturii Sale.

Din cei din față nu lipsea decît Toma, Toma cel înflăcărat și entuziast, Toma care în preajma patimilor spusese: „dacă va fi ca Iisus să moară, să mergem și noi cu El să murim. Poate că stăpînit de acea tristețe fără margini ce se săpase în sufletul său după prinderea și răstignirea Învățătorului iubit, Toma plecase din Ierusalim. Rătăcea în neștire, cuprins de tristețe și îndoială, înșelat în credința lui în Iisus. Cînd se întîlni cu ceilalți și aflară de la dînșii că Iisus înviase și că se arătase lor și Mariei Magdalena, Toma simți o nouă durere și nouă amărăciune: nu putea înțelege de ce tocmai el nu fusese martor al învierii și al acelei arătări? Îndoiala se strecură în sufletul apostolului și ca o încercare de resemnare, spuse:

— „Nu voi crede, pînă nu voi vedea semnul cuielor în mîinile Sale și pînă ce nu voi pune degetul meu în rana coastei Lui".

„După opt zile — spune același istoric — pe cînd apostolii erau adunați în același loc și Toma se găsea printre ei, Iisus veni din nou, ușile fiind încuiate. Și stînd în picioare în mijlocul lor, le zise: „Pace vouă". Apoi adresîndu-se lui Toma, îi zise: „Adu-ți degetul încoace și uită-te la mîinile Mele; și adu-ți mîna și pune-o în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios. Iar Toma cunoscîndu-l pe Iisus atunci, i-a zis: „Domnul meu și Dumnezeul meu".

— „Toma, i-a zis Iisus, pentru că m-ai văzut, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut".

Cîtă rușine pentru Toma, pentru îndoiala și necredința lui! Și cîtă iubire, cîtă dragoste și iertare în cuvintele lui Iisus, care se lasă atins și cercetat de unul din apostoli în care necredința se cuibărise vrăjmașă!

Apostolii, la cîtăva vreme după arătarea lui Toma, se găseau în Galileia. Îngerul spusese Mariei din Magdala și mironosițelor: „duceți-vă și spuneți fraților Mei, că ne vom vedea în Galileia Neamurilor"... Aici Petru și Andrei, Iacov și Ioan poate se ocupară din nou cu pescuitul: Iisus nu se înălțase încă, așa că ei nu propovăduiau, ci așteptau. Se găseau alături de ei și Nathanail din Cana, Toma și alți doi ucenici. Sub îndemnul lui Petru, plecară să pescuiască, așa cum făcuseră înainte

vreme pe marginea aceluiași țărm. Se trudiră toată noaptea, dar nu prinseră nimic. Se lumina de ziuă, cînd iată cineva-i întîmpină și le ceru ceva de mîncare.

— N-avem, ne-am ostenit toată noaptea fără nici un folos.

— Aruncați mreaja din nou și veți găsi, îi sfătui străinul necunoscut.

„Și aruncînd ei mrejile, iată că nu le mai puteau scoate din cauza mulțimii peștilor".

E repetarea acelui pescuit minunat, cînd Iisus li se descoperă și-i alege pe ei făcîndu-i vînători de oameni. Ioan îl recunoaște cel dintîi. Petru își amintește cu oarecare grabă și se aprinde ca de obicei.

Au poposit pe marginea țărmului și au mîncat pește și pîine. „Iar după ce au mîncat, Iisus zise lui Petru: „Simone, fiul lui Iona, mă iubești tu mai mult decît ceilalți?". „Da, Doamne, i-a răspuns Petru, știi că te iubesc". Iisus i-a zis: „Paște mielușeii Mei".

Și Iisus pune această întrebare apostolului său în trei rînduri. Ultimul răspuns de mărturisire a iubirii lui Petru e izvorît dintr-o întristare, bănuind că Iisus se îndoiește de sinceritatea lui: „Oh! Doamne, Tu care știi atît de bine toate lucrurile, știi bine că te iubesc".

În urma acestor întrebări Petru tresări și în sufletul său năpădiră atîtea amintiri. Curtea lui Caiafa, servitorii care-l recunoscură cînd se încălzea la foc, întreita lui lepădare, cîntatul cocoșului, plînsul amar ca o aducere-aminte, mormîntul gol, arătarea de atunci a lui Iisus și mustrarea de azi.

Întreita lepădare trebuia ispășită prin întreita mărturisire a iubirii ce-i purta.

Și Iisus „s-a arătat mai apoi la mai mult de cinci sute de frați, dintre care un mare număr trăiește încă și azi", după care, adunîndu-și pe un munte apostolii iubiți, s-a înălțat la ceruri.

Acestea sînt împrejurările relatate de evanghelie cu privire la arătările de după înviere. Desigur, Iisus se va fi arătat și altora, și sîntem îndreptățiți a crede așa ceva, deoarece în modul acesta minunea învierii Sale se contura mai clar și se definea tot mai mult, alături de mărturiile celor ce credeau și mărturiseau despre dînsul.

TOMA

Ființă înflăcărată și aprinsă, entuziastă și credincioasă, Toma era urzit să rămînă în fața lui Iisus un îndoielnic, iar în fața lumii un nume care trebuie să explice și să exprime totdeauna lipsa de certitudine, neîncrederea și îndoiala.

Într-adevăr, Toma se simțea mîhnit peste măsură că Iisus sfîrșise atît de repede și atît de tragic pe dealul Căpățînii. Împărăția Lui îi rămăsese ca o idee confuză, ce nu-și conturase definitiv sensul și sublimitatea. Toma era un practic, înainte de a fi un raționalist.

Împărăția lui Iisus devenise ceva eteric și Toma se resemnează cu amărăciune în întunericul îndoielii. Cînd Iisus își vestește ucenicii că patimile sînt aproape, Toma grăiește cu dreaptă răzvrătire: „Doamne, vezi să nu se întîmple una ca aceasta Ție. Noi, ce ne vom face singuri?".

Toma avea, mai întîi de toate, o nemărginită dragoste pentru Iisus; Credința că El este adevăratul Mesia îi înaripează sufletul și-i cucerește inima, făcînd din el un entuziast care visa o împărăție lumească, potrivit concepțiilor pe care le aveau de altfel și conaționalii săi.

Iisus murise pe cruce, sub privirea neputincioasă a lui Toma și spre marea deznădejde a acestuia. Era mai mult decît o înșelare a tuturor nădejdiilor ce-și pusese în Iisus: era apusul întregului său crez, urmînd să sufere o rătăcire de aproape zece zile. Sînt cele mai dureroase zile prin care trece Toma; sînt zile de grea încercare care sădesc în sufletul apostolului Toma îndoiala și poate și necredința. Înșelat în nădejdea lui cea mai scumpă, Toma se depărtase de Ierusalim, cu o oarecare răzvrătire în suflet. Era o răzvrătire dreaptă pentru el, căci dacă Iisus era Dumnezeu, ar fi putut să scape

de ura evreilor, iar dacă rămînea un simplu om, era zadarnic să mai creadă că ar putea să și învieze.

— „L-am văzut pe Iisus", spunea Maria Magdalena tuturor ucenicilor și poate spusese și lui Toma.

— „L-am văzut și noi", spuneau Petru și Ioan cel iubit; am stat de vorbă cu El și a mîncat cu noi la masă".

— „Nu voi crede — răspundea Toma, în sufletul căruia îndoiala se cuibărise —, pînă ce nu voi vedea semnul cuielor în mîinile Lui și pînă ce nu voi pune degetul meu în rana mîinilor și mîna mea în coasta Lui".

Toma nu putea crede, căci ochii sufletului orbecăiau în noaptea îndoielii, și din cauza necredinței, dar și din cauza deznădejdei ce-l stăpîneau.

Sufletul nu mai putea pricepe nici taina învierii lui Iisus, de aceea Toma cere să vadă și să pipăie el singur spre a se convinge. Mărturiile celorlalți ucenici nu-l mulțumesc: Toma cere să vadă rănile și să pipăie semnul cuielor.

Opt zile după înviere ucenicii se găsesc într-o casă din marginea Ierusalimului, unde se adunaseră de teama iudeilor. Ușile erau încuiate. „Și Iisus venind, a stat în mijlocul lor și le-a zis: „Pace vouă".

Toma privește și cu spaimă, dar și cu bucurie. E Iisus. Îl recunoaște. I-a auzit glasul blînd și cuvîntul Său: „Pax vobis", i-a spulberat îndoiala.

— „Privește Toma. Adu degetul și pune-l în coasta Mea; adu mîna și apropie-te să vezi semnul cuielor. Crede Toma, că am înviat, cum v-am spus mai înainte".

— „De ce n-ai crezut și tu Toma?", a adăugat Iisus, ca pentru o mustrare blîndă, către necredinciosul apostol.

— „Doamne, Tu ești Hristos Dumnezeu", a răspuns Toma cu rușine și multă bucurie în suflet.

— „Pentru că M-ai văzut, Toma, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut numelui Meu".

Era o chezășie pe care Iisus o dă prin Toma tuturor celor ce aveau să creadă într-însul, fără să ceară semne palpabile și fără să se îndoiască de adevărurile descoperite de El însuși. Era în același timp și o mustrare, pe care Toma o primește în numele tuturor, în sufletele cărora îndoiala s-ar putea strecura nedorită vreodată.

Sînt cuvinte care îndeamnă spre fericire, fără a mai vedea semnul cuielor și fără a mai pune degetul în rănile mîinilor lui Iisus, ca necredinciosul Toma.

„Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut", cuvinte cu care Iisus mustra așa de iertător pe Toma, vor rămîne icoana cea mai vie a sufletelor noastre ce-și proiectează lumina nădejdilor în joc de sublimă mîngîiere! . . .

IOAN, FRATELE DOMNULUI

rau toți doisprezece. Doisprezece bărbați simpli, dar cu sufletul mare și totdeauna deschis pentru Învățătorul lor. Iar Ioan — fratele lui Iacob cel mare, fiii lui Zevedei și Salomi — era cel mai tînăr între cei doisprezece ucenici. Era — asemenea lui Petru și Andrei — pescar din Galileia și-i plăcea viața liniștită și plină de visuri calde pe marginea lacului. Se pare că înainte de a fi întîlnit pe Iisus, fusese ucenicul lui Ioan Botezătorul pe care-l cunoscuse odată prin pustiul Iudeii. Iisus și-l alege ca apostol — odată cu Iacob — după ce mai întîi găsise pe Petru și Andrei. Totuși, Ioan nu se despărți de mrejile sale spre a fi mai aproape de Iisus, numai după pescuirea minunată a lui Petru. Și aceasta avu loc în urma unei nopți de trudă, care nu-i aduse decît cîțiva pești. Iisus văzînd amărăciunea apostolului, îi ceru să arunce din nou mreaja și atunci se întîmplă pescuirea minunată „că mrejile se rupeau".

Dar cel mai tînăr între cei doisprezece era plin de înțelepciune, virtute și neprecupețită iubire pentru Iisus. Viața curată a tînărului ucenic se pare că a atras în mod deosebit pe Iisus, căci evanghelia îl numește adesea „Ioan, ucenicul pe care-l iubea Iisus, sau Ioan fratele Domnului". Plin de entuziasm și dragoste pentru învățătorul său, Ioan, alături de Iacob, fratele lui — se mînie adesea cînd cărturarii și fariseii îl dușmănesc pe Iisus, încît Mîntuitorul le dădu numele de Voanerghes, adică „fiii tunetului". Pe de altă parte, aceasta se potrivea nu numai pentru temperamentul și elanul cu care-și apărau Stăpînul, dar și pentru credința și zelul cu care au vestit mai apoi legea cea nouă, Ioan scriind și cea de-a patra evanghelie, descoperind cele mai înalte taine ale Divinității lui Iisus.

De altfel, Ioan singur adesea, cînd vorbește de sine însuși, scrie „ucenicul pe care-l iubea Iisus", nu ca o mîndrie a vreunui privilegiu în fața Lui, ci ca un sentiment duios plin de recunoștință și iubire pentru învățătorul său. Umilința și modestia îl împiedicau să vadă în iubirea lui Iisus față de el ceva deosebit; dar el cînd scrie, nu poate uita încă dragostea sa pentru Iisus, prin care s-a distins așa de mult față de ceilalți ucenici.

Iisus îl iubea pe Ioan, poate, pentru puritatea de lacrimă a sufletului său curat, pentru sinceritatea și nevinovăția sa angelică. De aceea, poate, pe muntele Golgotei Iisus îi încredințează pe mama Sa, spunîndu-i: „Iată Mama ta".

În timpul activității Sale mesianice, Iisus se încredințase pe deplin de iubirea celui mai tînăr ucenic al Său. De aceea El ține să-l răsplătească și să-i arate încă o dată — și prin el tuturor — că, cei ce-l iubesc vor fi bine plăcuți lui Dumnezeu, învrednicindu-se de iubirea Sa fără de margini. De aceea, în cele din urmă zile ale lui Iisus, găsim un raport de intimitate cu care Iisus își îmbrățișează apostolul iubit mai mult decît pe ceilalți.

Alături de Petru și Iacob, Ioan e martor al Schimbării la Față pe muntele Taborului.

La Cina cea de Taină își reazămă capul pe pieptul Învățătorului Său: la evrei era obiceiul ca să mănînce culcați pe un fel de paturi, așa că fiecare oaspete își putea rezema capul pe pieptul celui ce sta mai sus de el. La Cina de Taină, cel ce-și reazemă capul pe pieptul lui Iisus, e tînărul Ioan. Și întîmplarea din ajunul Patimilor stăruie de-a lungul vieții apostolului Ioan, ca o aducere aminte plină de dragoste și fericire, adesea împărtășind-o și prietenilor lui de mai tîrziu.

În timpul Cinei, Iisus grăi: „adevăr zic vouă, unul din voi Mă va vinde". Apostolii par nedumeriți, Ioan se întristează. „Dar vai de omul acela prin care vine trădarea", a adăugat Iisus. Cuvintele par tot mai grele, nedumerirea tot mai dureroasă.

Apostolul Petru voind să știe cine va fi trădătorul, făcu semn lui Ioan să-l întrebe pe Iisus, ca unul ce era cel mai aproape, în timp ce apostolii ceilalți întrebau ca pentru o dezvinovățire: „oare nu sînt eu Rabbi?".

Răspunsul „cel care întinge cu Mine în blid în clipa

aceasta", se pare că a fost dat numai lui Ioan și numai după aceea l-au auzit și ceilalți.

În aceeași noapte, Iisus se retrage în grădina Ghetsimani, pe Muntele Măslinilor, ca să se roage. Sînt cele din urmă momente de reculegere, cerînd „de este cu putință, să treacă și paharul acesta, nu după voia Sa, ci după vrerea Tatălui".

Și în noaptea asta Petru, Iacob și Ioan, adorm alături de Iisus, primind mai apoi mustrarea caldă a lui Iisus; „un ceas n-ați fost în stare să vă rugați. Priveghiați și vă rugați".

Și în noaptea asta Iuda primise să-și trădeze Învățătorul cu o sărutare, pentru treizeci de arginți. Iisus e prins și legat în prezența apostolului care privește cu dragoste și tristețe și nu înțelege ce vină au găsit lui Iisus. Și Ioan — care cunoștea pe Caiafa — se strecoară cu Petru în curtea judecății, crezînd că Iisus va putea fi liberat pentru nevinovăția Sa.

Nedespărțit de Iisus în timpul Patimilor, Ioan se găsește de față și în momentul răstignirii. Privește cum îl batjocoresc și ascultă cu durere toate hulele pe care poporul evreu i le aduce cu atîta condamnabilă ușurință. Acolo, pe muntele Golgotei Iisus îi încredințează pe Fecioara Maria, spunîndu-i: „Ioane, iată Mama ta" . . ., „Femeie, iată fiul Tău".

Ioan era de față cînd Iisus șoptește de pe cruce: „În mîinile Tale, Tată, îmi dau duhul". Se găsea acolo, cînd un soldat înfigîndu-și sulița în coasta Sa, „a văzut ieșind sînge și apă". Se pare că a fost de față și cînd Iisus e coborît de pe cruce, ajutînd bătrînului Iosif din Arimateia să-l înfășure în giulgiuri curate și să-l înmormînteze în proaspătul mormînt, ca o ultimă expresie a celui mai nemărginit devotament.

Cînd Maria Magdalena și celelalte femei mironosițe vestesc că Iisus nu mai e în mormînt, Ioan se duce în grabă, întovărășit de Petru. Mormîntul gol nu-l face să se îndoiască că Iisus fusese furat, ci minunea învierii îi apare în toată lumina, alungîndu-i tristețea și împrăștiindu-i amărăciunea care-i copleșise sufletul în ultimele zile.

Cîtăva vreme mai tîrziu se găsește pe malul Tiberiadei unde prînzește cu Învățătorul și ceilalți ucenici pentru cea din urmă oară, înainte de a se înălța la Ceruri.

După înălțare, purtîndu-și amintirile pe care adesea le împărtășea noilor săi ucenici, apostolul Ioan — după ce cunoaște suferințele persecuțiunilor și oboseala exilului în Patmos, sfîrșește cel din urmă din rîndul celor doisprezece. Scriind cea de-a patra Evanghelie, care-i poartă și numele, se vede că Ioan l-a înțeles pe Iisus cum nu l-a putut înțelege oricare alt apostol. „La început era Cuvîntul și Cuvîntul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvîntul... Toate printr-însul s-au făcut și fără de dînsul nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru dînsul viața era, și viața era lumina oamenilor“... Iisus este ființa a cărei existență trece dincolo de marginile existenței pămîntești, așa cum toate erau fără margine îndărătul existenței Domnului în chip omenesc. Cuvîntul, realitate divină s-a întrupat și a venit în lume numindu-se Iisus, Fiul lui Dumnezeu, născut înainte de veci din însăși ființa divină. El fiind viața și lumina oamenilor.

Și astfel, prin adîncimea gîndirii sale și sublimitatea expunerii adevăratei doctrine asupra Logosului divin, apostolul Ioan și Evanghelia sa poartă peste veacuri taina celei mai puternice credințe și stigmatul celei mai curate iubiri cu care a știut să se învrednicească în fața lui Iisus și a lumii.

UNUL DIN CEI DOISPREZECE: PETRU

Iisus se găsea pe țărmul Mării Tiberiade, cînd întîlni pe Andrei și pe fratele său Petru, zis Simon, apostolul care avea să fie mai tîrziu unul din cei mai de seamă învățăcei ai Noii Legi.

Oameni simpli, pescari pricepuți, ei își dregeau mrejele pe marginea apei în așteptarea vînatului: așa îi găsește Iisus, cînd le spune: „Lăsați mrejele voastre și Eu vă voi face pe voi vînători de oameni“.

Cei dintîi chemați au fost deci Andrei și fratele său Petru.

Oameni plini de zel și dragoste pentru Iisus și noua Sa învățătură, apostolii își păstrează demnitatea de ucenici ai Omului — Dumnezeu cu un devotament ce merge pînă la sacrificiu.

Petru era de altfel un temperament înflăcărat, pripit și poate chiar prea entuziast. Și poate tocmai pentru acest fel al lui de a fi, ca și pentru faptul că el era cel mai în vîrstă între cei doisprezece, Iisus vorbește adesea cu el despre tainele împărăției Sale. Lui, Iisus îi încredințează aceste taine — nu ca ceva deosebit — ci ca unul care era un ucenic mai vechi decît ceilalți.

Dar Petru nu pricepe prea mult și nici entuziasmul nu l-a înflăcărat totdeauna: în noaptea Patimilor, după ce mai întîi îi tăiase urechea lui Malțus — servitorul lui Caiafa — pentru ca mai apoi să se lepede de trei ori de Iisus și să se tînguiască cu amărăciune pe zidurile curții pontifului, apostolul mărturisește nu numai întregul său zbucium, dar și aspectul dureros al slăbiciunilor firii noastre.

Totuși, Iisus trece peste entuziasmul lui Petru, ca și peste întreita lepădare, nefăcînd nici o deosebire vreodată între ei cu privire la puterea spiritului ce le-a în-

credințat, sau în misiunea de predicatori ai Evangheliei.

Tuturor le încredințează puterea să propovăduiască Legea cea Nouă, în toată lumea și la toată făptura; tuturor le dă puterea de a lega și a dezlega păcatele, precum în cer și pe pămînt și în ziua Cincizecimii, toți primesc minunatul dar al vorbirii în limbi străine, prin pogorîrea Sfîntului Duh. Iată, prin urmare, că nici unul din ei nu s-a bucurat de vreo autoritate sau de vreun drept deosebit de ceilalți, ci numai ceea ce hotărau în comun devenea autoritate pentru toți și pentru fiecare în parte, „Iisus fiind cu ei în toate zilele pînă la sfîrșitul veacurilor".

S-a bucurat Petru de ceva deosebit în fața celorlalți apostoli? I s-a dat vreun privilegiu de către Iisus în vreo anumită împrejurare și în vreun fel oarecare? Desigur că nu, căci Iisus îi privește pe toți ca egali, iar subtilitatea cîtorva texte a fost răstălmăcită în favoarea unor teorii de supremație lumească, spre a pune într-o oarecare lumină anumite scopuri de ordin pămîntesc ale apusului.

Găsindu-se Iisus prin părțile Cezareii lui Filip, întrebă pe ucenicii Săi, zicînd: „Cine cred oamenii că sînt Eu, Fiul Omului?" Iar ei au răspuns: „unii Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau vreunul din prooroci". — „Dar voi cine credeți că sînt? Și răspunzînd Simon Petru, a zis: „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu". Și a zis lui Iisus; „Fericit ești Simone al lui Iona că trupul și sîngele nu ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatălui Meu din ceruri. Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui. Și-ți voi da cheile împărăției cerurilor și oricîte vei lega pe pămînt, legate vor fi și în ceruri, și cîte vei dezlega pe pămînt, dezlegate vor fi și în ceruri".

Îi încredințează lui Petru ceva deosebit prin acestea? Mărturisirea pe care el o face în numele apostolilor e credința că Iisus este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu „și pe această temelie voi zidi biserica Mea". „Temelia, piatra era adică Hristos, pe temelia aceasta s-a zidit însuși Petru. Nimeni, adică, nu poate pune altă temelie decît cea pusă, adică Iisus Hristos. „Tu ești Petru și pe această piatră pe care ai mărturisit-o tu, pe această piatră pe care ai cunoscut-o zicînd: „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu", pe aceasta voi zidi biserica

Mea; va să zică: pe Mine însumi, Fiul lui Dumnezeu, voi zidi biserica Mea. Pe tine te voi zidi pe Mine, iar nu pe Mine pe tine".

Că temelia, piatra, este Iisus, nu Petru, se înțelege de la sine, „căci nu de la Petru vine piatră, ci Petru de la piatră, precum nu Hristos de la creștin, ci creștin de la Hristos".

De altfel însăși Iisus este numit piatră, căci „părinții noștri toți aceeași mîncare duhovnicească au mîncat și toți aceeași băutură duhovnicească au băut, căci beau din piatra duhovnicească, iar piatra era Hristos și altă temelie nimeni nu poate pune, decît cea pusă care este Hristos".

Pe această piatră voi zidi biserica Mea, înseamnă că pe credința mărturisirii tale Petru voi zidi biserica Mea; credința aceasta este temelia bisericii și porțile iadului nu o vor birui, ceea ce nu se poate spune și despre trupul lui Petru, în cazul cînd Iisus ar fi recunoscut ceva special apostolului Său.

De altfel Iisus întrebă: „voi cine credeți că sînt?" Faptul că răspunde Petru — ceea ce ar fi putut face oricare alt apostol — în numele celorlalți, nu înseamnă numaidecît că numai lui i s-a dat puterea de a lega și dezlega păcatele, căci răspunsul, deși l-a dat unul pentru toți, așa și făgăduiala „cheilor împărăției" a fost dată tuturor, căci „precum m-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și eu pe voi; și suflînd asupra lor le-a zis: „luați Duhul Sfînt, cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi și cărora le veți ține, ținute vor fi".

Prin urmare, Petru nu primește nimic deosebit față de ceilalți unsprezece, toți fiind egali în fața lui Iisus, toți învrednicindu-se de aceleași puteri spirituale.

Altădată Iisus îl întrebă de trei ori pe Petru: „Simone al lui Iona, mă iubești tu mai mult decît aceștia?" — „Da Doamne, Tu știi că te iubesc". „Paște mielușeii mei", i-a răspuns Iisus. Întreita întrebare a lui Iisus, întristă pe apostol. I se încredințase măcar de data aceasta ceva deosebit? Încă nu: „nu fi trist Petru. Răspunde întîia, a doua și a treia oară. De trei ori să învingă în dragoste mărturisirea, pentru că de trei ori a învins în frică semeția. Trebuie dezlegat de trei ori ceea ce s-a legat de trei ori. Dezleagă prin dragoste ceea ce ai legat prin frică în curtea lui Caiafa.

Pentru întreita lepădare se face întreita mărturisire, ca să nu slujească limba mai puțin dragostei, decît fricii... să fie o dovadă de dragoste a paște turma Domnului, dacă a fost un semn de frică lepădarea de Păstorul.

„Tu ești Simon, fiul lui Iona, tu te vei numi Chefa, care însemnează Petru", îi spune în alte împrejurări Iisus, apostolului Său. Schimbîndu-i numele, se are în vedere ceva deosebit, sau i se promite că i se vor încredința oarecari puteri? Încă nu: Schimbarea numelui — așa cum se face și la noi la intrarea în monahism — era un obicei vechi în orient și se făcea ori de cîte ori se petrecea ceva deosebit în viața cuiva.

De altfel, de o schimbare de nume e vorba și la alți apostoli: Natanael primi pe acela de Bartolomei, Iuda al lui Iacov pe cel de Tadeu sau Lebeul, Simon pe cel de Zelotul, Matei pe cel de Levi, iar Iacov și Ioan pe cel de Voanerghes, „fii ai tunetului".

Iată prin urmare că Petru nu a avut nici o întîietate față de ceilalți apostoli, în afară de faptul de a fi fost cel mai în vîrstă și primul chemat la apostolat (odată cu fratele său Andrei). Apostolul avea toate puterile, toate harurile pe care Iisus le dase și lui ca și celorlalți, adică puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor, de a-i sfinți prin taine și de a-i învăța adevărul.

Ceea ce s-a dat lui Petru, s-a dat și celorlalți, fără a putea fi vorba de vreun anumit privilegiu sau vreo situație administrativă. Chiar cînd Iisus îi trimite să propovăduiască nu-i pune sub conducerea nici unuia dintre ei, ci dăruindu-le tuturor aceleași haruri, le dă puterea toată „contra duhurilor necurate, ca să le scoată și să vindece toată boala și toată neputința".

La Cina de Taină apostolii se împărtășesc în aceeași măsură toți, dîndu-le tuturor din trupul și sîngele Său. Dacă ar fi vorba de ceva deosebit în această împrejurare, — ca și în multe altele — cel care se bucură de un anumit privilegiu este Ioan, ucenicul iubit, cel care-și reazemă capul pe pieptul Învățătorului.

Faptul că uneori Petru vorbește în numele tuturor ucenicilor se datorește devotamentului său sincer, caracterului său deschis și expansiunii în sentimentele sale față de Iisus. Așa îl găsim în preajma Patimilor la în-

treita lepădare, sau după înviere cînd își mărturisește din nou și tot de trei ori iubirea sa.

După înălțare, același spirit de egalitate rămîne și-i conduce: alegerea lui Matia — în locul lui Iuda Iscarioteanul — se face, prin tragere la sorți, după rugăciunea lor către Dumnezeu. Alegerea celor șapte diaconi se face de asemenea în comun acord. Iar în ziua cincizecimii, toți se umplu de Sfîntul Duh și toți făceau minuni, căci toți aveau același har dumnezeiesc. Cel dintîi sinod — sinodul apostolic — a fost prezidat de episcopul Iacov (întîiul episcop al Ierusalimului), iar nu de apostolul Petru.

Cu adevărat, se poate crede că apostolul Petru este întemeietorul bisericii Romei, unde a fost mult timp episcop și că drepturile sale le-a transmis episcopului acestui scaun?

Nici o mărturie și nici o însemnare cît de măruntă nu ne îndreptățește să credem că Petru a fost episcop la Roma. Pavel, apostolul neamurilor — a cărui activitate a fost cu totul independentă de a lui Petru — nu face nici o însemnare despre acest lucru: scriind Romanilor, el mărturisește că vrea să propovăduiască acolo unde încă n-a fost numit Hristos, ca să nu se zidească biserica lui Iisus pe temelie păgînă. Înainte de a fi predicat Pavel la Roma, nu fusese nici un alt apostol acolo unde tînăra biserică avea cîțiva credincioși, care se adunau în diferite case și se instruiau (așa cum era casa lui Acvila și Priscila). Cînd vine Pavel la Roma, aici nu existase nici un episcop. Prin zelul și devotamentul apostolului neamurilor, vreme de doi ani, se pune baza noii învățături a lui Iisus și se contribuie la răspîndirea creștinismului printre păgînii de la Roma.

Dacă Petru ar fi fost episcop la Roma înainte de venirea lui Pavel aici, fără îndoială autorul celor 14 epistole ar fi făcut această mențiune.

În vremea imediată după înălțarea lui Iisus, apostolul Petru nu s-a depărtat de Ierusalim. Ceva mai tîrziu este prins din ordinul lui Irod Agripa și închis tot în Ierusalim, de unde fu scos din temniță de îngerul Domnului și... trimis în altă parte; unde a stat șase-șapte ani. Se poate bănui că e vorba de Roma, cum înțeleg apusenii? Nu se găsește nici o mărturie în acest sens, ceea ce, dacă ar fi adevărat, s-ar fi făcut o oarecare în-

semnare de către cineva şi s-ar fi găsit o dovadă. După aceea pleacă în Antiohia; acum nu se poate duce la Roma, căci împăratul Claudiu alungă pe Iudeii din Roma, „din cauza lui Chrestus", după afirmaţia unui istoric. Venirea lui Pavel la Roma are loc tocmai după persecuţia lui Claudiu. Ori Petru nu fusese pînă acum, aşa cum nu a fost nici după aceea „Pavel propovăduind acolo unde încă nimeni nu a mărturisit pe Iisus, ca nu cumva biserica lui Hristos să se întemeieze pe temelie străină. Singurul lucru care ar face puţin plauzibil, e întîlnirea lui Pavel cu Petru la Roma, cu cîtăva vreme înainte de moartea lor martirică.

Chiar dacă apostolul Petru ar fi fost episcop la Roma, încă nu se dovedeşte cu nimic că el a transmis urmaşilor, drept moştenire, primatul administrativ asupra întregii biserici. Lucru cert este că Petru a stat la Antiohia şi episcopii acestui oraş nu au avut niciodată pretenţia mărturisită că lor li s-au dat anumite privilegii, apostolii neconsiderîndu-se niciodată episcopii vreunui anumit oraş.

De altfel şi Iisus, înainte de înălţarea Sa la ceruri le spune: „mergînd, învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, învăţîndu-le să păzească toate cîte v-am poruncit vouă şi Eu voi fi cu voi în toate zilele, pînă la sfîrşitul veacurilor". Sînt cuvinte care cuprind întreaga datorie a predicării adevărului creştin, lor şi urmaşilor lor revenind întreaga sarcină în egală măsură a predica şi a învăţa, fără a încredinţa vreunuia anumite privilegii în organizarea şi administrarea bisericii Sale.

ÎN DRUM SPRE EMAUS

Minunea învierii lui Iisus nu era ceva care apărea în mintea apostolilor ca imposibilă, ci ea îl găseşte cu sufletele îndoliate încă de lacrimile răstignirii. Ucenicii fuseseră vestiţi de cinstit-purtătoarele de mir că Domnul înviase. Şi totuşi, cu inima îndoită, nici unul nu credea că El a înviat, aşa cum crezuseră mironosiţele şi nu se îndoiseră nici atît cît necredinciosul Toma.

Petru, mai mult decît Toma însuşi, auzind că Iisus înviase, alergă cel dintîi la mormînt să se încredinţeze, dar găsind mormîntul gol şi văzînd giulgiurile singure, s-a mirat de această întîmplare, bănuind că poate altcineva l-au furat de acolo şi l-au dus într-o altă peşteră.

Fusese acolo în livada lui Iosif din Arimateia şi Simon şi Cleopa care, negăsind trupul Învăţătorului iubit, porniră spre Emaus, cu sufletul cernit că nu-l văzuseră pe Domnul, aşa cum îl văzuse în noaptea învierii Maria Magdalena şi femeile mironosiţe.

Pe de altă parte, faptul că nu se învredniciseră să vadă pe Iisus, le strecura un nor de îndoială în suflete: „Cum îl văzuseră numai ele, şi noi, apostolii Lui, nu ne-am găsit vrednici să-l vedem?".

Cleopa şi Tovarăşul său mergeau spre Emaus îndureraţi că pe Iisus nu-l văzuseră decît acele femei.

„De ce Cleopa, Rabuni nu a voit să se arate şi nouă?"

„Nu ştiu, prietene — poate din cauza noastră, căci toţi l-am părăsit în timpul patimilor Sale. Pînă şi Petru s-a lepădat de trei ori înainte de cîntatul cocoşilor".

Împărăţia lui Iisus nu-şi avea o imagine reală potrivit celor spuse de El, căci şi ei, ca orice iudeu, voiau o împărăţie mozaică în care Israel şi mai ales ei, apostolii, aveau să şeadă de-a dreapta şi de-a stînga Noului Împărat.

Drumul spre Emaus — nu prea departe de Ierusalim — era plăcut și ucenicii îl întovărășeau de reamintiri trăite în jurul lui Mesia, care-i părăsise așa de repede și care le lăsase în suflet atîta amărăciune și-n ochi atîtea lacrimi.

Și pe cînd vorbeau apostolii în drum spre Emaus, despre învierea lui Iisus și despre mironosițele, despre împărăția Lui și despre ei, iată că Rabbi s-a apropiat de ei, dar fără ca să-l cunoască.

— „Ce sînt cuvintele acestea pe care le schimbați între voi?", i-a întrebat Iisus.

Și răspunzînd Cleopa într-un tîrziu, cu inima îndoită și fața întristată, i-a spus: „Cum, Tu care ești venit de aiurea în Ierusalim, n-ai aflat de cele întîmplate, acolo zilele acestea?

— „Dar ce s-a întîmplat prietene, în Ierusalim?", a întrebat Iisus, mirîndu-se oarecum că cei doi nu-l recunoscuseră încă.

— „Iisus Nazarineanul, care era prooroc puternic în faptă și în cuvînt înaintea lui Dumnezeu și a poporului, a fost osîndit morții și răstignit de arhiereii și judecătorii noștri.

Dar noi nădăjduim că El este acela care va mîntui neamul lui Israel și cu toate acestea astăzi este a treia zi de cînd s-au petrecut acestea. Ba ne-a mai pus în uimire și niște femei de-ale noastre, care au fost de cu noapte la mormînt și negăsind trupul Lui, spun că îngerii arătîndu-li-se le-a grăit că El este viu. Au fost și cîțiva dintre noi la mormîntul Lui, dar pe El nu l-au mai găsit".

Iisus, care știa toate acestea, nu li se dezvăluie nici acum, ci îi mustră pe drept cuvînt: „nepricepuți și zăbavnici cu inima ce sînteți! Ați uitat oare cele spuse de prooroci și de Moise că Iisus trebuia să pătimească mai întîi, și apoi să intre întru Slava Sa?"

Și Iisus începu să reclădească fragmentar toate cele spuse lor cu privire la mesianitatea Sa, mai înainte de a fi răstignit. Ecoul cuvintelor Sale părea că trezește inimile apostolilor, în care imaginea lui Iisus începea să se definească mai precis: era glasul Lui, erau cuvintele Lui, dar nu-l putură încă descifra în toate plenitudinea divinității Sale.

Și apropiindu-se de Emaus, cei doi stăruiră ca El să

rămînă cu ei: „e noapte de-acum, rămîi cu noi și mîine, dacă vrei, poți merge mai departe în drumul Tău".

Și la cina de seară, Iisus, după obiceiul său, luă pîinea și binecuvîntînd-o, frînse și o împărți celor doi ucenici.

Și-n clipa aceea, ochii lor s-au deschis și au cunoscut pe Iisus. Văzuseră semnul cuielor în palmele Sale și repetase cuvintele Cinei de Taină. Îi auziseră glasul și văzuseră același sacrificiu și aceeași dărnicie. Ochii se luminară, mintea se trezi ca dintr-un vis întunecos, inima tresăltă, sufletul se umplu de bucurie și buzele nu putură îngîna decît „Iisus", căci în aceeași clipă El se făcu nevăzut de lîngă ei.

Și înapoindu-se la Ierusalim, au găsit pe ceilalți unsprezece, împreună cu cei ce se țineau de ei, printre care era și Simon — Petru, căruia Iisus i se arătase între timp.

Cei doi, rușinați că nu-l putuseră înțelege, deși-l văzuseră, murmurau cu inima întristată: „Oare nu ardea în noi inima noastră, cînd ne vorbea pe drum și cînd ne tîlcuia scripturile? Oare de ce nu l-am putut cunoaște?"

Și venind Iisus din nou în mijlocul lor, le-a spus: „Pace Vouă". Dar văzîndu-i tulburați și părîndu-li-se că văd duh, Iisus le arătă semnul cuielor ce-i striviseră picioarele și mîinile. Dar ei necrezînd nici de data aceasta, Iisus le ceru ceva de mîncare, — Iar ei i-au pus dinainte o bucată de pește fript și un fagure de miere.

E cea din urmă dovadă a învierii Sale, care alături de necredința lui Toma, avea să spulbere peste veacuri cea mai mică îndoială că Iisus nu înviase.

E cea din urmă dovadă a învierii Sale, pe care o aduce apostolilor Săi și prin ei întregului neam omenesc pe care Iisus avea să-l fericească prin cuvinte de măgulitoare credință: „fericiți cei ce n-au văzut și au crezut", spuse lui Toma.

MIRONOSIȚELE

Iisus își dase duhul pe cruce. La vederea morții Fiului lui Dumnezeu, firea întreagă s-a cutremurat de spaimă. Soarele și-a ascuns fața în întuneric să nu vadă pe izvorul vieții biruit pentru o clipă; pămîntul s-a cutremurat, catapeteasma templului s-a despicat, pietrele s-au crăpat și morții au înviat.

„Poporul ales" înspăimîntat peste măsură a fugit de groază, bătîndu-se în piept cu pumnii, ca un început de remușcare. Lîngă Cruce au rămas legionarii de pază, apostolul Ioan, Prea Curata Maică a lui Iisus și cîteva femei pline de sfințenie și de credință. Sînt femeile mironosițe care au fost martore ale răstignirii lui Iisus și care s-au învrednicit a fi cele dintîi vestitoare ale învierii lui. Durerea morții și truda înmormîntării, nesomnul și oboseala cu care au biruit întunericul înfiorător al nopții și teama de paznici le-au hărăzit cea mai frumoasă vestire în lume: „Iisus Nazariteanu, s-a sculat, precum v-a spus mai înainte. Mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge mai înainte de voi în Galileia și acolo îl veți vedea".

Femeile mironosițe pe care biserica le prăznuiește cu cinstea cuvenită, după însăși arătările Evangheliei sînt șapte:

Maria Magdalena,

Salomeia, soția lui Zevedeu și mama lui Iacob și Ioan.

Ioana, soția lui Haza ispravnicul și epitropul lui Irod Agripa.

Marta din Betania, sora lui Lazăr.

Suzana, Maria soția lui Cleopa, care împreună cu Fecioara Maria — alături de care găsim pe cuvioasele

mironosițe — a stat lîngă cruce și pe care Iisus o încredințează apostolului Ioan.

Păcatul venise prin femeie. Mîntuirea vine tot prin femeie, care zămislește în pîntecele sale prin umbrirea Sfîntului Duh, spre nașterea lui Iisus Hristos. Învierea e văzută și mărturisită tuturor de-a lungul veacurilor, tot prin femeie, mărturisire care avea să aducă prefacerea omenirii și adevăratul sens al vieții în istoria lumii.

În taina alegerii de Divinitate, a femeii — prin care a venit în același timp și osînda și iertarea — se găsesc atîtea bucurii ce-și au un înțeles deplin în calea vieții noastre, prin lumina cerului.

Credința puternică și pietatea adîncă de care sufletele lor sînt stăpînite în slujirea Domnului, sînt stări sufletești pe care bărbatul dacă le are, le simte și le trăiește mai puțin. De aceea, în noaptea învierii nu găsim nici un adăpost și nici un bărbat la mormînt. Nu erau decît străjerii, dar și aceștia se buimăcesc și cad înfricoșați la pămînt în clipa biruinței învierii asupra boldului morții!

Taina rămîne taină și omul nu va putea pricepe niciodată orînduirea lucrurilor divine, care în înțelepciunea Sa nemărginită a ales pe femeie poartă a păcatului, ușă a mîntuirii și stană de piatră a mărturisirii Învierii Sale.

E capriciul Divinității? E simbolul unei perpetuări a credinței lumii aceștia care nu avea nevoie de mărturisirile unor ființe înzestrate cu mai multă vigoare și tărie fizică decît mironosițele? Sau e simbolul chemării femeii de către Divinitate la adevărata ei menire de soție și mamă și de pregătitoare a unei noi lumi în care să vibreze un suflet creștin și să pulseze o inimă pentru Hristos?

Ce-i drept, bărbatul și femeia sînt factorii care împreună, prin căsătorie, hotărăsc felul de a fi al omenirii de mîine. Dar dacă bărbatul hotărăște destinul acesta mai mult din punct de vedere trupesc și material, femeia hotărăște mai mult din punct de vedere sufletesc și moral, ei îi revine sarcina de a răspunde lumii și cerului de sufletul copilului ei. Ori, cum sufletul este acela ce înfățișează în afară însușirile ființei omenești și-i dau un scop, este de la sine înțeles că omenirea de mîine va fi ceea ce va voi femeia ca soție și mamă.

Chemarea e sfîntă, munca anevoioasă, dar răspunderea e și mai apăsătoare.

Dragostea pentru Hristos, credința, pietatea și sfințenia în împlinirea datoriilor, săvîrșite cu prisosință și vrednicie, sînt lumini veșnice în chemarea mamelor alături de copii, care chemare presărată cu spirit de jertfă și dragoste de mamă tămăduiesc Golgota vremurilor de azi și a sufletelor noastre.

În mîna lor stă viața și viitorul unui neam.

Dacă chemarea e grea, laudele vor fi cu atît mai mari, sau disprețul și osînda cu atît mai dureroase.

Credință, evlavie și dragoste de ce aparține Cerului și lui Dumnezeu, în viața aceasta, ne cere chemarea de dincolo de mormînt a mironosițelor.

Jertfă și dragoste, căldură și lumină în candela curată a sufletului copiilor noștri alături de frumusețea educației și umbra spiritualității, să pîlpîie în inimile mamelor, spre propria lor mulțumire în fața oamenilor și a Cerului.

Chemare sfîntă, dar frumoasă și dreaptă răsplătire!

LA FÎNTÎNA LUI IACOB

Parcă te văd și te întîlnesc în lumea visurilor mele, călător pribeag, în drum de noapte și în miez de zi. În mînă ții un toiag; în spate duci traista cu merinde, în suflet o bucurie pe care inima și-o arată prin fluieratul unei melodii ce poartă într-însa atîtea taine și înțelesuri, cunoscute doar ție.

Nori mici de praf se înalță în urma pașilor tăi în răsfirări de pulbere aurie, sub vraja suliţelor din soarele ce-ți bronzează gîtul și brațele.

Ținta ta e încă departe; drumul e greu și lung, înoți prin praf, te pierzi la o muchie de deal, apari pe un colnic, cotești în același ritm cu cărarea șerpuită și apari din nou în plin orizont.

Drumul e greu . . . lung . . . și obositor.

Cîntecul de pe buze a dispărut de mult. Mîna se îndreaptă spre frunte să șteargă sudoarea ce pică de-a lungul obrajilor.

Picioarele-ți par de plumb cu cît înaintezi, sau încerci a mai scurta ceva din drum.

Buzele s-au uscat de arșița soarelui. Cauți un strop de apă cu care să-ți potolești setea ucigătoare. Cauți, dar nu găsești, e tocmai ceea ce ai uitat să iei cînd ai plecat la drum.

Deznădăjduit, privești în dreapta și în stînga. Nu se zărește nici o fîntînă, nici un izvor. Cu speranța că vei întîlni, pornești din nou, încercînd să uiți oboseala ce-ți chinuie ființa.

Mergi... dar drumul tău e tot mai anevoios și-ți pare fără spor și fără sfîrșit.

Privești în zare, frămîntat de aceeași dorință: apă.

Ia fața ta, departe . . . departe, se zărește o cumpănă. Fața se însenînează și acum calci mai sprinten, prinzînd forțe nebănuite, pe care încă nu le cunoșteai.

— „Am găsit apă“,... spui tu cu firească bucurie. Am găsit ceea ce doream“.

Și sub pașii forțelor necunoscute, cu cît depărtarea se apropie, cu atît cumpăna fîntînii îți pare mai ademenitoare... Ai ajuns... Cu nestăpînită mulțumire îți potolești setea, ducîndu-ți căușul pumnilor spre buzele fripte de atîta drum. O nouă înviorare îți pătrunde toată ființa în care simți parcă alte forțe. Oboseala dispare... Plin de noile forțe ce par că-ți întineresc trupul, pornești călător pribeag, în miez de zi și în drum de noapte, pășind încet spre lumea visurilor tale, departe, departe, unde știe doar inima și dorurile tale...

Aici mă opresc, spre a-ți aminti de „apa cea vie“ pe care Dumnezeul meu și-al tău, ne-a arătat-o la fîntîna lui Iacob, prin femeia samarineancă. „Cel ce va bea din apa pe care El o dă celor ce-și iau crucea și-i urmează“, nu va înseta în veac, căci din apa pe care El ne-o dă, va face izvor de apă vie care curge spre viața veșnică.

*
* *

Sihar, în împrejurimile căreia se află și locul pe care Iacob l-a dat fiului său Iosif, orășel așezat în cetatea Samariei și în marginea căruia se găsea și „fîntîna lui Iacob“, a jucat — ca mai toate orașele Palestinei vechi — un rol destul de însemnat și bine precizat în activitatea pămîntească a celor trei ani și jumătate, a lui Iisus.

De data aceasta părăsind Iudeia, El voia să treacă în Galileia, către care ajungea mai repede numai trecînd prin Samaria, ai cărei locuitori erau în dușmănie cu Iudeii. Strînsă ca o insulă între cele două mari provincii ale Iudaismului, Samaria forma în Palestina un fel de ținut aparte unde se păstra vechiul cult de pe muntele Garizim, frate și rival cu cultul din Ierusalim.

Samarinenii, din cauza cultului, erau desconsiderați de corelegionarii lor, fiind puși pe aceeași treaptă cu păgînii.

Totuși, Iisus adeseori îi prefera pe samarineni în fața formaliștilor evrei, pentru care El adesea are cuvinte destul de aspre.

Iisus ca și apostolii Săi, a știut să se ridice deasupra acestor neînțelegeri. Oare una dintre cele mai frumoase parabole — atît de elocventă în a lămuri „iubirea aproapelui“, nu e aceea a „samarineanului milostiv“ care unse și obloji rănile celui jefuit pe drumul Ierichonului?

Iar în cazul de față, găsim din nou pe Iisus trecînd prin Samaria, prin orașul Sichar sau Sichem, făcînd un ocol de aproape o jumătate de oră. De aici drumul se lărgește, pierzîndu-se în șesul munților Ebal și Garizim.

Deși drumul acesta era cel mai drept din Ierusalim spre Galileia, călătorii evrei de obicei îl ocoleau, trecînd prin Perrea. Motivul, într-o oarecare măsură, pare justificat pentru că, pe de o parte nu voiau să se expună neajunsurilor sau jefuirilor samarinenilor; iar pe de altă parte, pentru că aceștia, după concepția Iudeilor, erau „spurcați, nelegiuiți“.

Iudeii, în formalismul lor sec și exagerat, interziceau a mînca sau a bea la un loc cu ei, căci o axiomă cazuistică spune: „a primi o bucată de pîine de la un samaritean, e egal cu a mînca din carnea de porc“.

Dar ceea ce exista pentru acești „frați iudei“, ca cea mai înaltă poruncă a talmudului lor, de a feri de cei ce nu-s de-un neam și de religie cu ei, pentru Iisus nu prezintă nici o valoare.

Obiceiul de a nu se întîlni iudeu cu samarinean era respectat de aceștia doar, căci doar pe ei îi priveau prescripțiunile acestea. Pentru Iisus, care venise să se dăruiască tuturor, nu exista graniță, scrupul sau temere că samarinenii l-ar putea ataca.

Însoțit ca de obicei de apostoli și de ucenici, Iisus se găsea prin aceste locuri.

Ajungînd în locul unde se deschidea spre stînga valea Sichemului, Iisus se simți obosit de atîta umblet și se opri în marginea orășelului să se odihnească pe o piatră ce zărea la cîțiva pași de „fîntîna lui Iacob“.

La popoarele vechi, ca și la samarineni — în cazul de față — era obiceiul ca să se dea cîte un nume (cu preferință istoric în amintirea patriarhilor sau conducătorilor lor) ținuturilor din valea lor. În împrejurimile Sichemului se găseau mai multe fîntîni — care după spusa evanghelistului și tradiția samarinenilor se numeau „ale lui Iacob“, „Bir-Iacob“.

Și Iisus se opri la una din aceste istorice fîntîni.

Ucenicii plecară în orașul Sichem să cumpere ceva de ale mîncării.

Decorul acestui cadru e poate din cele mai frumoase

cu putință, din cele pe care ni le prezintă Evangheliile.

Pe marginea drumului ce se pierdea printre cotiturile Garizimului și Ebalului, oprindu-se în Galileia, se găsea fîntîna lui Iacob.

În stînga, orășelul Sichem către care porneau o seamă de poteci de la fîntînă.

În dreapta — și deci în fața lui Iisus, — muntele Garizim cu templul său.

Soarele arunca raze de aur în părul omului de pe ghizdurile fîntînii lui Iacob. Chipul Său blînd, se oglindea în luciul apei; gîndurile-i erau năpădite de bunătatea și dragostea cu care venise să încălzească pe acest „neam îndărătnic și ucigaș de profeți".

Era aproape amiază!

Ucenicii întîrziaseră prin oraș, sau poate se certau cu negustorii samarineni ce le-ar fi refuzat moneda în schimbul cîtorva pîini și pești uscați.

Pe una din cărările ce duc la Sichem spre fîntîna lui Iacob, o femeie urca purtînd o cofă.

Apostolii nu mai vin.

Lui Iisus îi e sete.

Femeia își umplu vasul, rămase mirată că vede un iudeu prin părțile acestea și de aceea nu-i adresă nici-o vorbă: prescripțiunile tradiției orașului său o opreau. Voi să plece . . .

Dar lui Iisus îi e sete.

— „Dă-mi să beau", îi zise El.

Femeia, riguroasă în îndeplinirea legilor sale, nu se grăbi să-i îndeplinească dorința, ci răspunse cu multă mirare:

— „Cum, Tu iudeu fiind, ceri să bei de la mine, femeie samarineancă fiind eu? Oare nu știi că nu se cade una ca asta, nici nouă, nici vouă?".

— „Dacă ai fi știut Cine este Cel ce-ți cere apă, ai fi cerut de la dînsul și El ți-ar fi dat apă vie", — răspunse Iisus, atît de îngăduitor și de blînd samarinencei, care într-adevăr nu știa cu Cine vorbește.

Nedumerirea, curiozitatea și poate și credința o îndemnă să-I adreseze această rugăminte:

„Dacă într-adevăr Tu ai o apă așa de minunată, dă-mi și mie să beau."

Dar samarineanca nici de data asta nu putuse înțelege cu Cine vorbește. De aceea Iisus o face să priceapă destul de ușor și repede.

— „Îți dau, femeie, dar du-te de cheamă pe bărbatul tău aici."

— „Nu am!" . . . răspunse ea încurcată.

— „Adevărat e . . . căci cinci bărbați ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ți este bărbat".

Samarineanca ceruse „apa cea vie care curge spre viața veșnică", și Iisus nu-i refuză dorința ei; îi cere doar să-și aducă bărbatul . . . cu alte cuvinte îi arată ticăloșia în care ea căzuse și o face să priceapă, că, cel întinat în păcate, nu poate bea din apa cea vie. Dorința ei poate ar fi fost îndeplinită, dacă nu ar fi apăsat-o păcatul. Lanțul păcatelor și desfrîul o țintuise puternic și totuși sufletul ei voia să pășească spre acea stare pe care nu i-o putea aduce decît apa cea vie".

Dorința îi era tot pe atît de sinceră și de curată, pe cît era păcatul de mare și de apăsător, de dureros și de amar.

Samarineanca, cucerită de farmecul vorbelor lui Iisus, se aștepta de data aceasta la mustrări și mai aspre din cauza cultului său. De aceea, ea făcu o mărturisire plină de adevăr, de care nici ea nu se îndoi.

— „Doamne, văd că prooroc ești; părinții noștri s-au închinat pe muntele acesta, pe cînd voi spuneți că Ierusalimul e adevăratul loc de închinăciune".

— „Femeie — zis-a ei Iisus — crede-mă, că va veni vremea cînd nici în muntele acesta nu vă veți închina Tatălui, dar nici în Ierusalim. Atunci adevărații închinători se vor închina Tatălui cu Duhul și cu adevărul, căci Duh este Dumnezeu și cei ce se închină lui, în Duh și în Adevăr trebuie să i se închine".

Cuvîntul lui Iisus „de a te închina în Duh și Adevăr" a fost o scînteie divină într-o noapte întunecoasă din marea priveliște a lumii de atunci, cufundată în idolatrie și temple păgîne, sfîrtecată de ură și patimi și pătată pînă în adîncul inimii de minciuna jertfelor sîngeroase.

Jugul babilonic pustiise țara sfîntă și pervertise sufletele îndepărtîndu-se de la cerințele legii morale a credinței într-un singur Dumnezeu. Cei puțini — cărora nu li s-ar putea imputa nimic din cauza nenorocitelor împrejurări în care destinul îi adusese — se pierdeau în grămada celor mulți pe care Salmanasar regele Asirie-

nilor îi adusese în nesfîrșite colonii. Obiceiurile acestora din urmă și datinile lor — departe de a fi religioase și cu atît mai puțin monoteiste — nu au rămas fără ecou, fără înrîurire asupra evreilor băștinași.

Cum era și natural conviețuirea aceasta nu putea fi lipsită de certuri, neînțelegeri și răzvrătiri înăbușite. Glorioasa domnie a înțeleptului Solomon, sub fiii și urmașii săi — Roboam și Ieroboam — se împărți în două regate — Iudeea și Israel — și istoria lor e plină de certuri și de dușmănii de ordin politic. La cauzele politice — de altfel destul de nenorocite — se mai adaugă și cele de ordin religios prin greșeala lui Manase de a face samarinenilor un templu special în muntele Garizim. E tocmai acela ce se găsea în fața lui Iisus în aceste împrejurări și la care se închina această samarineancă.

Cu toate suferințele exilului și asuprirea celui străin și puternic, dușmănia aceasta nu numai că nu dispare sau scade, ci devine tot mai accentuată.

Îndoindu-se din robia celor 70 de ani „de la rîul Babilonului unde au șezut și au plîns cînd și-au adus aminte de Sion", unde-i lega o suferință și o durere comună — și poate și un sentiment al religiei lor — ei rămîn aceiași orbi și neînțelegători ai „semenilor vremii" și continuă a se sfîșia unii pe alții, nimicindu-se din marea lor grijă și iubire pentru formalismul sec în care se prăbușiseră toți, conducători și norod.

Încătușindu-și sufletul în formulele reci și oarbe ale cazuisticei lor, împotmolindu-și sufletul în băltoaca patimilor și împietrindu-și inimile în olocaustele și grăsimea berbecilor, uitaseră de propria lor chemare spre adevăr și spiritualitate.

Glasul profeților, al trimișilor aleși ai lui Dumnezeu, striga în pustiu; inima rămînea surdă în fața chemării lor; sufletul se împietrea și în ura, disprețul și mînia ce le întuneca mințile, ucideau pe trimișii Domnului cu pietre sau îi sfîrtecau cu ferăstraie ca pe Isaia.

Acesta era singurul lor răspuns și cu aceeași faptă de mînie și cruzime au răspuns și lui Iisus, în Vinerea Patimilor.

Aceasta era situația de fapt și de drept în vremea Mîntuitorului. Convorbirea cu samarineanca la fîntîna lui Iacob e sîmburele unui adevăr și al unor stări de lucruri.

Ea este victima formalismului iudaic, care ucide fondul pentru formă: „părinții noștri în muntele acesta s-au închinat, iar voi ziceți că Ierusalimul este locul unde se cade a se închina".

— „Duh este Dumnezeu și cel ce i se închină — răspunde Iisus samarinencei — trebuie să i se închine în Duh și în adevăr".

Iată cît de simplu apare fondul religiei Sale: „spirit și adevăr", căci spiritul și adevărul sînt cele două elemente de bază ce însuflețesc și condiționează rugăciunea noastră.

Cuvîntul Lui a fost o scînteie într-o noapte întunecoasă, scînteie care a devenit lumina zilei „pînă la marginile pămîntului" ca o expresie vie și garanție puternică a unei credințe și nădejde pe care sufletul omenesc o poartă ca o făclie nemuritoare și pe care o simte în vremea cînd inima sa, înfrîntă și smerită „se roagă în Duh și adevăr".

Din „Duh și adevăr" trebuie să se împletească și firul vieții noastre, căci prin „Duh și adevăr" vom curăți zgura păcatelor, învrednicindu-ne a bea din apa cea vie" — izvorul vieții celei veșnice, — cu care sufletele noastre nu vor înseta în veac.

Zbătîndu-ne în vîltoarea nevoilor și durerilor propriilor noastre dorințe legate de ce e pămîntesc, simțim parcă o datorie de conștiință care ne îndeamnă să scuturăm pentru o clipă jugul patimilor și să privim cu încredere și seninătate la îndemnul — dătător de gînduri noi și bune — pe care-l găsim rostit de Dumnezeu, pe ghizdurile fîntînii din marginea Sichemului.

„În Duh și adevăr" e îndemnul ce ne îndreaptă spre faptă, e gîndul ce ne încălzește inima, e puterea ce ne sfarmă patima, e mîngîierea ce ne liniștește zbuciumul sufletului, e cuvîntul ce ne călăuzește pașii spre cărarea Casei lui Dumnezeu.

„În Duh și adevăr" e puterea credinței și a rugăciunii de seară și de Divinitate, e însuflețirea nețărmurită a nădejdilor, e călăuza în impasurile vieții către templul Tatălui Ceresc.

„În Duh și în adevăr" e popasul rugăciunii noastre, în pragul căreia sufletul citește strădania unor fapte de împlinire a evangheliei, prin care urcăm în muntele altei lumi în împărăția lui Dumnezeu.

„În Duh și în adevăr" e toată taina mîntuirii; toată puterea sufletului nostru, învrednicindu-se a fi în sînul Divinității, din care a creat.

*
* *

Din adîncul celor două mii de ani, un glas răzbate deasupra veacurilor și nimicniciei umane, cîntînd ca un ecou de basm, cîntecul rugăciunii noastre; „Duh este Dumnezeu și cei ce se închină Lui, în Duh și-n adevăr trebuie să i se închine".

Iisus stă pe un colț de piatră la fîntîna lui Iacob, cufundat în gîndurile Împărăției Sale . . .

O femeie îngenunchiată plînge cu lacrimi de bucurie că Învățătorul i-a dezvăluit adevărata închinăciune „în Duh și în adevăr".

FINAL

Moartea — această evadare a neființei umane către zenitul spiritualității divine — e însăși sensul vieții noastre. Deși ea rămîne un fatal maximum de groază, totuși omul își pune în ea ultima nădejde, animat de faptul că e singurul mijloc prin care se poate trece din timp în eternitate. Pe de o parte, moartea mărturisește că omul e destinat unei vieți supreme prin desăvîrșire către fericire, iar pe de alta, ea e judecata eternității deasupra timpului. Și totuși, moartea rămîne singura ieșire din nimicnicia vieții către eternitatea lui Dumnezeu, căci această tragedie nu poate fi acceptată decît concepînd o anumită durată dincolo de moarte, vecină cu eternitatea Creatorului. Această dăinuire a omului de după moarte, adică a sufletului este cea mai sublimă înălțare a noastră, deasupra efemerității umane și conștiința — cumpăna faptelor noastre — ne dă măsura celor ce putem făptui prin ajutorul vieții pămîntești.

Viața, oricît s-ar pare de scurtă, totuși ne dă imaginea celeilalte prin intuiția marei mîngîieri, care ne spune că viața de aici e numai o clipă din marea eternitate de dincolo de mormînt. Dacă trecerea dintr-una într-alta se face păsind pragul morții, aceasta se datorește numai materiei din care sîntem zămisliți, sufletul neprăbușindu-se în nimicul din care am fost creați de alba întîietate.

Prezența morții în ființa noastră — permanență plină de zbucium și disperare — parcă ne macină sufletul înfrînt și pierdut în adîncurile celei mai amare triste din care izvorăsc chinuitoarele chemări ale vieții de care trebuie să ne despărțim.

Moartea — durerea cea mare — în suprema clipă cuprinde cu nestăpînită voluptate și spiritul și trupul.

Sfîșietoarele chinuri ale îndoielii despre propriul tău destin apar pline de remușcări și-ți formulează întrebări în care parcă se descifrează întreaga voință de a trăi și după moarte: „a fi sau a nu fi". Și atunci simți parcă oboseala de a mai trăi și în crispările agoniei citești ultimul adio din pragul celeilalte vieți.

Acolo, în adîncurile tainice ale ființei umane — unde se consumă cu o demonică imensitate marile drame — apare enigma vieții de dincolo de mormînt. Și ea aduce în clipa aceea marea mîngîiere a celei mai calde tristeți învăluită în mrejele celei mai neclintite credințe în viața de apoi. Negația vieții apare numai ca o eliberare de destinul legat de formele prezenței umane în sînul lumii. Ea nu rămîne ca o înfrîngere definitivă a morții asupra vieții, ci ca o evadare, ca o înălțare spre zări cu totul necunoscute.

De aceea moartea are un conținut grav... un conținut care n-are nimic cu frumosul, căci moartea n-are nimic estetic într-însa.

De aceea ea nu poate fi nici admirată și nici contemplată, pentru că negațiile sînt lipsite de sentimentul contemplației. Iar marea mîngîiere nu o constituie decît setea de a ști ceea ce poate fi dincolo de ea.

Singurul sentiment ce poate lua naștere în această clipă, e teama de moarte; prăpastia ce se întinde între ceea ce a fost și ceea ce va fi.

Într-un anumit fel „ceea ce a fost", îți apare în reprezentări scurte, duioase, fragmentizate în crîmpeie de amintiri. „Ceea ce va fi", se proiectează într-o implacabilă pînză a necunoscutului de care nu te temi, tocmai prin aceea că nu știi ce se ascunde dincolo de tine. Și teama de moarte te situează pe planul înfrîngerilor și al deznădejdiilor, odată cu marea mîngîiere ce se așterne între tine și ceea ce va fi.

Cînd mori, ești singur. Palori de lună cenușie se întind ca o uriașă pînză în lumina ochilor și nori grei de plumb îți închid pleoapele, sleite de ultima energie prin cea din urmă privire aruncată de parcă ar voi să îmbrățișeze totul. Apoi — totul nu durează decît o clipă —, o tăcere de gheață învăluie ființa într-un mister, în care nu mai citești nici chemarea vieții și nici strigătul deznădejdii. Totul se închide într-un mister, așa cum începuse în primele licăriri viața însăși. Ultimul popas în viața de aici e cel dintîi în lumea de dincolo. Și teama de moarte nu apare decît în cel din urmă popas, în cel dintîi rămînînd floarea albă a nădejdei.

Teama de moarte, fiind reflexul vieții trăite, apare cu atît mai sfîșietoare, încît teama de necunoscut, de ceea ce poate fi dincolo, lasă o imagine tot mai impresionantă și mai puțin precisă.

De aceea, găsindu-te singur în această ultimă clipă — dar în tovărășia singurătății sufletului și a fricii de moarte — apare sfîșietoarea ură de lume din jurul tău, ca cea mai nefericită expresie a unui egoism neînțeles și lipsit de sens.

Cîntecul morții începe de acolo de unde viața dispare, din adîncimi spre razele de lumină ale necunoscutului în care sufletul crede acum mai mult ca niciodată. Privit din acest punct de vedere, finalul vieții apare larg și cuprinzător prin ceea ce viața de dincolo poate oferi în forma ei spirituală, în împliniri de liniște și desăvîrșire.

În rătăcirile ultime ale ochilor pe oglinzile orizontale ale vieții din pragul vieții de dincolo, se descifrează întreaga taină a implacabilului necunoscut, proiectat ca o fericire de razele speranței și lumina credinței.

Viața se risipește în moarte și moartea se definește în împletiri de desăvîrșire, spre a concretiza la judecata de apoi cele mai curate forme ale vieții de care ne vom învrednici prin iubirea lui Dumnezeu. Numai viața însăși cutremurată de fiorii eternității divine și susținută de nostalgia paradisului se poate bucura de o asemenea moarte, aceasta rămînînd cel mai sublim popas în drumul de desăvîrșire în veșnicie și transfigurare.

Considerînd acest final ca o prelungire a vieții în moarte și transformare a omului în Dumnezeu, moartea rămîne un preludiu al învierii și al vieții de apoi, prin însăși stigmatele cu care a fost înzestrat în momentul creației. De aceea moartea, pentru creștinul de pretutindeni și din toate timpurile, nu a însemnat nimic mai mult decît ceea ce este: o evadare într-o lume

infinit mai bună, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinul. Conținutul ei nu are nimic din formele de care sîntem legați prin viață. Nici teama, nici așteptarea și nici amintirea. Doar întoarcerea la alba întîietate în sînul Divinității, în împărăția cea fără sfîrșit a cerului, gătită celor aleși.

ÎNĂLȚAREA

Activitatea de după înviere a lui Iisus este cu totul cerească: își pregătește apostolii pentru misiunea cea mare însărcinîndu-i „a merge să învețe toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh".

Bunul cel mai înalt, adevărata fericire, stă în unirea tuturor cu Dumnezeu, unire pe care El o sădește mai întîi în sufletele apostolilor și apoi, prin ei, întregii lumi. „Mergeți și predicați aceste mari adevăruri și Eu voi fi cu voi pînă la sfîrșitul veacurilor". În numele Meu — continuă Iisus — veți scoate dracii, în limbi noi veți vorbi, pe bolnavi veți vindeca și nimeni nu vă va putea face vreun rău".

Adesea coboară în mijlocul ucenicilor iubiți: le vorbește despre Sine, despre lume și împărăția Lui, descifrînd în slove calde genunea Evangheliei în care avea să creadă tot neamul omenesc.

Se întîlnește cu ei pentru cea din urmă vedere pe muntele Măslinilor, muntele care-i auzise ruga în taina nopții de April, muntele care păstra amintirea lacrimilor și zgomotul lanțurilor trădătoare ale prietenilor lui Iuda. De aici pleacă în Betania. Se găsește acolo cu ei pentru ultima oară, dar ucenicii poate încă nu bănuiau că Viața lui Iisus își încheie finalul în ziua aceea, reîntorcîndu-se la Tatăl, din care se născuse.

— Voiești să rezidești împărăția lui Israel, pe temelii noi? a îndrăznit unul din ei să întrebe.

Și Iisus le-ar fi vorbit poate și de data asta, așa cum le vorbise timp de trei ani și jumătate despre împărăția Sa.

— Nu-i încă vremea să știți aceasta, pînă ce Duhul Sfînt nu se va coborî asupra voastră; și-Mi veți fi martori în Ierusalim, în Iudeia și Samaria și pînă la marginea pămîntului".

Și binecuvîntîndu-i pentru cea din urmă oară, un nor îl învălui într-o mantie diafană și Iisus se înălță la ceruri, purtat de slava îngerilor lui Dumnezeu. Ucenicii priviră cu nedumerire. Nu bănuiau că Iisus i-ar fi putut părăsi. Îl iubeau prea mult ca să se poată obișnui cu gîndul că de acum nu va mai fi printre ei.

— „Galileeni, ce stați și vă uitați?“ s-a auzit glasul în șoaptă al celor doi îngeri înveșmîntați în alb, din locul în care se înălțase Iisus. „Nu știți că Cel ce s-a înălțat la Ceruri se va întoarce în mijlocul vostru și-l veți vedea așa cum l-ați văzut acum înălțîndu-se la Tatăl?“...

Cu sufletul plin de noua făgăduință a întoarcerii Sale pe pămînt, apostolii au plecat din Betania la Ierusalim și, de aici, cu timp și fără timp, au început să răspîndească vestea cea bună, aducători de pace și mîntuire. Iisus se înălțase la ceruri, pe culmile luminii, voind parcă să ne arate că înălțarea aceasta e întreaga năzuință a firii umane, de-a curmezișul lumii și peste arcadele vremii.

S-a înălțat la ceruri, pentru ca să ne deschidă nouă porțile raiului și pentru ca să ne primească acolo, în sînul acelei împărății care nu va avea sfîrșit.

S-a înălțat pe norii cerului, dar ne-a lăsat cuvîntul Său cel bun, prin care singuri ne putem trudi să cucerim această fericire de înălțare deasupra vieții și frămîntărilor ei, în dorința de dobîndire a cerurilor și împărăției lui Iisus.

Cu inimile curate, cu sufletele înălțate deasupra zădărniciilor care adesea ne leagă și ne subjugă, ochii sufletului și ai minții să privească spre același cer care acum două mii de ani a învăluit cu nori pe Fiul Omului și din care se va coborî pe slava îngerilor Săi, atunci cînd destinele omului își vor da mîna cu ale cerului, pentru preamărirea lui Dumnezeu.

E cerul aspirațiilor noastre de spiritualizare și de îndumnezeire în eternitate, alături de Creator!

E suprema dorință și cea mai înaltă și curată mîngîiere a vieții de mîine!

E însăși înălțarea noastră spre împărăția de dincolo de noi și spre Slava lui Iisus, care ne cheamă și ne așteaptă!

TABLA DE MATERII

Iisus, fiul lui Dumnezeu	24
Nașterea	34
Magii	41
Irod	46
Irodiada	50
Muntele Quarantaniei	55
Casa Tatălui meu, casă de rugăciune	59
Fericiri	76
Ucenicii lui Iisus	82
Iisus și marea	86
Post și rugăciune	98
Betlehem	104
Nazaret	106
Ierusalim	110
Capernaum	114
Minunile lui	117
Nunta din Canna	122
Leproșii	126
Mila de gloate	131
Inimă de tată	134
Talitha Qumi	141
Sîmbăta prin grîu	148
Cuvinte pe nisip	153
Farisei și saduchei	155
Schimbarea la față	159
Bogat și sărac	162
Împărăția lui Iisus	167
Fecioara Maria	171
Maria Magdalena	177
Cina de taină	184
Lacrimile lui Iisus	189
„Nu pre acesta, ci pre Varava“	195

Cele trei cruci 211
Sărutul lui Iuda 215
În noaptea învierii 221
Arătările lui Iisus 226
Toma 232
Ioan, fratele Domnului 235
Unul din cei doisprezece: Petru 239
În drum spre Emaus 245
Mironosițele 248
La fîntîna lui Iacob 251
Final 259
Înălțarea 263